

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחות הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

פרשת צו תשפ"ה

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פאדק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגדאוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גורפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

סתר למזיה. שעה וישה על פתח הבית כל מי שהיה בא לקרוא רואה ראשה פרוע וחרוץ. מעשר. ראשון דשקליו אתון אמר הכו מד' לבקו. דגיו למיויבו. דכתיב (במדבר ח) והעבירו תער על וכל בשרם ומשחק בכס כאילו אתם שוטים: כבודתא. רבי כמו בטולא דכפותא דאמרן לעי (דף צח) כנול הזה אתם חשובים בעיני: עינא יחב. עין נתן בשעריכם כד' 1

וְסִתְרָתָהּ לְמִזְיָה. כָּל דְּאֵתָא, חֲזִיָּה, חֲדָר. אֲדַרְבֵּי וְחָכְי, אֲפֻלְעוּ לָהּ. אִיתְרֵיהּ דְּקֶרֶח אֲמַרָה לִיה, חֲזִי מֵא קַעֲבִיד מִשָּׁה. אִיהוּ הוּא מִלְכָּא, לֵאחֻזָּה שְׁוִיָּה בְּהָנָא רָבָא, לְבָנִי אַחֲוִי שְׁוִיָּהוּ סָגְנִי דְכָאֵנָה. אִי אֲתִיָּא תְרוּמָה, אֲמַר תִּהְיִי לְכֶהֱן. אִי אֲתוּ מַעֲשֵׂר דְשִׁקְלֵהוּ אֲתוּן, אֲמַר הֵבו חֵד מַעֲשֵׂר לְכֶהֱן. וְעוֹד, דְּגִיָּו לִיה לְמִיּוּבִי, וּמִיטְלָל לְכֹ פִי כּוּפְתָא, עֵינָא יִחֵב בְּמִיּוּבִי. אֲמַר לֵה, הָא אִיהוּ נָמוּ קָא עֲבִיד. אֲמַרָה לִיה, בִּין דְּכּוֹלְהוּ רִבּוּתָא דִּידֵיהּ, אֲמַר אִיהוּ נָמוּ תְּמִמֹת נִפְשִׁי עִם פְּלִשְׁתִּים. וְעוֹד, דְּקָאִמְרָה לְכֹ, כְּבִדְרִיתוּ תְּכַלְתָּ. אִי סָלָא דַּעְתָּה דְּכַלְתָּא חֲשִׁיבָא (מִצְוָה). אֲפִיק גִּלְמִי דְתְּכַלְתָּא וּכְסִינְהוּ לְכּוֹלְהוּ מִתְּחִיבָתָא. הֵינֵן דְּכִתְבִּי 'חֲכִמֹת נָשִׁים בְּנֵתָה בִּיתָה', זֹא אִשְׁתּוּ שֶׁל אוֹן בֶּן פִּלְה, 'וְאֵלֶּה בְּנֵה דְתֵרְסֵסָה', זֹא אִשְׁתּוּ שֶׁל קֶרֶח. וְקָמֹו לְפָנֵי מִשָּׁה וְאֲנָשִׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאִתָּם, מִיּוֹחֲדִים שְׁבָעָה. 'קְרִיא מוֹעֵד', שְׁהִיו יוֹדְעִים לַעֲבֹד שָׁנִים וְלִקְבֹּעַ חֲדָשִׁים. 'אֲנָשִׁי שִׁם', שְׁהִיה לָהֶם שֵׁם בְּכָל הָעוֹלָם. 'וְיִשְׁמַע מִשָּׁה וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו', מַה שְׁמוֹעָה שָׁמַע. אֲמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַ נְחֻמִּי, אֲמַר רַבִּי יוֹנָתָן, שְׁחִשְׁדוּהוּ מֵאִשֶּׁת אִישׁ, שְׁנָאֲמַר 'וַיִּקְנָאוּ לְמִשָּׁה בְּמַחְנֶה'. אֲמַר רַב שְׁמוּאֵל בְּרַ יִצְחָק, מִלְכּוֹד שָׁכַל אַחֵר וְאַחֵר קָנָא אֶת אִשְׁתּוּ מִמִּשָּׁה, שְׁנָאֲמַר 'וּמִשָּׁה יָקָה אֶת הָאֵהָל וְנָטָה לוֹ מַחֲוִי לְמַחְנֶה'. וְקָם מִשָּׁה וַיֵּלֶךְ אֶל דָּתָן וְאֶבְיָרִים, אֲמַר רִישׁ לְקִישׁ, מִכָּאן שְׁאִין מַחֲוִיָּן 24

השרופין. אלא במגפה מת. ולא קרה. ר"ע היו לבד קרה דכתיב חמשים ומאתים מחתות ואתה ואהרן איש מחתות: מן הבלועים ומן השרופין היה. שנשרפה נשמתו וגוף קיים ואח"כ נתגלגל עד מקום הבלועין ונבלע דכתיב בפרשת פנחס ותבלע אותם ואת קרח עמוהו ורבי יוחנן דאמר כל מן הבלועין וכל מן השרופין דריש ליה להאי ואת קרח לאחרתי ואת קרח במות העדה במגפה: וקרח בהדיהו. מדכתיב ותאכל את החמשים ומאתים איש אתה מקריבין הקטרת וקרח ממקריבין הקטרת היה דכתיב חמשים ומאתים מחתות ואתה ואהרן איש מחתות א"ע ואת לרבות קרח עמוהו: שמש ירח עמד וזולת. לעיל מנינה כתיב ותבער דאמר כל מן הבלועין הארץ שנבלע בקרקע שמש ירח עלו לאותו רקיע ששמו זבול ואמרו להקב"ה אם אי אתה עושה דין לכן עומד מקרח ועדתו: לא נצא. ונאיר לעולם: כבודי לא מוחיתם. שהרי בכל יום מלכי ממד ומעבר בשעה שמניחין בתריכון בראשם משתחוים לחמה: והאידיא לא נפקי עד דמחו להו. שכך גזר עליהם המקום כן שמעתי: קרח והאידיא לא נפקי מאחר שראו שמתקין הקב"ה על שלא מחו לכבודו עד דמחו להו לא נפקי חששו לכבוד המקום על בסי אמר ששמשתחוים לשמש ירח: אין כל חדש שתת חשמה. אי גיזנא לא אביר עד הווה ואתה חשמה ליה ליה חדש: לקריב פתחה. שיקרב פתחה של גיזנא ותפתח הארץ במקום שהיו נחבצו. מלשון (ישעיה כז) עיר בצורה התקין לחון הקדש מקום גבוה ועיר העמיק כל כך בשעת ואלא מותו: מיעא. סודר ישמעאל: בלועי. מקום שנתבלעו לשם עדת קרח: בועא. ראה נקב ששמונו יצא עשן: נבבא. גיזה: אמשיה. שדה אוה: בבסם לשון (ברכות דף ק"ד) ששית ירחו: וכל שלשים יום. חזון לגיזנא ועולה לשם: א"ל

במחלוקת, דאמר רב, כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו. שנאמר 'ולא יהיה קכר וקערתו'. רב אישי אמר, ראוי ליצטרע. פתיב הקא 'בד משה לו', וכתיב ה'תם 'ואמר ה' לו עוד הבא נא ידך בכידי'. אמר רבי יוסי, כל החולק על מלכות בית דוד, ראוי להכנישו נחש. פתיב הקא 'ויצא ארניהו צאן ובקר ומריא עם אבן החולת', וכתיב ה'תם 'עם חמת וזלי עפר'. אמר רב הקדא, כל החולק על רבו, בחולק על השכינה, שנאמר 'בהצותם על ה'. אמר רבי חמא ברבי חנינא, כל העושה מריבה עם רבו, בעושה עם שכינה, שנאמר 'המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל [את ה']. אמר רבי חנינא בר פפא, כל המתרעם על רבו, כאילו מתרעם על השכינה, שנאמר 'לא עלינו תלונותיכם פי (אם) על ה'. אמר רבי אבהו, כל המתהדר אחר רבו, כאילו מתהדר אחר שכינה, שנאמר 'וידיבר העם באלהים ובמשה'. 'עשר שמור לבקעיו לרעתו', אמר ריש לקיש, זה עושרו של קרח. ואת כל ה'קום אשר בגוליהם, אמר רבי אלעזר, זה ממונו של אדם, שמעמידו על רגליו. ואמר רבי לוי, משוי שלש מאות פירות לבנות, היו מפתחות של בית גגיו של קרח, וכולהו אקלדי וקילפי דגילדא. אמר רבי חמא ברבי חנינא, שלש ממנוניות תמנין יוסף במצרים. אחת, נתגלתה לקרח. ואחת, נתגלתה לאנמונינום עם אסוריו. ואחת, גננה לצדיקים לעתיד לבא. ואמר רבי יוחנן, קרה, לא מן הבלועים ולא מן השרופין. לא מן הבלועין, דכתיב 'ואת כל האדם אשר לעד', ולא מן השרופין, דכתיב 'ויבטל אתם ואת קרח'. מן השרופין, דכתיב 'ויאש יצאה מאת ה' ותאכל את חמשים ומאתים איש, וקרח בעדיהו. אמר רבא, מאי דכתיב 'שמש ירח עמד וזולת לאור חציד יתלכו', מלמד שעלו שמש וירח לזבול, אמרו לפניה, רבונו של עולם, אם אתה עושה דין לכן עמרים, נצא. ואם לאו, לא נצא. עד שזרק בהם חצים. אמר להו, כבבדי לא מחיתם. כבבדי בשר ודם, מחיתם. והאידיא לא נפקי, עד דמחו להו. דרש רבא, מאי דכתיב 'ואם בריאה וברא ה' ופצתה האדמה את פי', אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא, 'אם בריאה גיהנם, מוטב. ואם לאו, וברא ה'. למאי, אילמא למכריה מוש, והא אין כל חדש תחת השמש'. אלא, לקרובי פיתחא. 'ובני קרח לא מתו', תנא, משום רבינו אמר, מקום נחבצר להם בגיהנם וישבו עליו ואמרו שירה. אמר רבה בר בר חנה, וימנא תדא, הנה קאזלינא באורחא. אמר לי ההוא מינעא, תא ואמרו לך בלועי דקרת. אזיל, הוא תרי בועי, דהוה קא נפק קיסרא מנייהו. שקל נבבא דעמרא, אמשיה מנא, ואותביה בריש רומחיה ואחלפיה ה'תם איתרד. אמר ליה, אציית מה שמעת. ושמעית דהוה קאמרי הכי 'משה ותורתו אמת, והן בראים'.

א"ל. ההוא טייער: כל תלתין יומין מחדר להו גיהנם. הבא: ואמר הכי משה ותורתו אמת. שנסה כמה פעמים וראה שכל ל' יום עשן יוצא משם ושומעו שאומרים משה ותורתו אמת וכו': באפי לא גרסי: שנאמר. לעיל מיניה קרא משה אקוט בדור דהיינו דור המדבר: בורתי עלי זכת. והיינו דור המדבר שכתרו ברית של מקום עלי וזכום ושלמים

דכתיב (שמות כד) ויזכו וזכום שלמים וכתוב (שם) וירוק על העם ויבטח הנה הם הברית אשר שרת ה' עמכם: ונשמעו וחווינו ב'. והיינו אשר נשבעתי באפי מפני כעסי נשבעתי ומתורטט אני: אלו תנניה מישאל ועוריה. שמסרו עצמן למיתה בשביל בריתו של מקום: אפריו ה'. אלו דור המדבר שפנו ממצרים: שבקיהו ר"ע לחסידותיה. שרגל לזכות את ישראל והשואת מחיבי לזר האמר לעיל (דף קה). דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא ולקמן מפרש מאי חסידותיה: שנאמר הלוח וקריאת כלומר שהיה היה יכול לדרוש שלם להם חלק לעולם הבא: דכתיב (שם) וקראת וגו': מתני' עשרת השבטים. שהולך מנחה שנאמר (מלכים ב' יז) וינחם בחלח ובחבור נהר גוזן ועיר מדי: אין עתידים לחיות. ממוקם שגלו והא דאמרין כגמי דרמיה החיות כי שהחיות כולן אלא מנחת החיות: שנאמר וישליכם אל איין אחרת כיום הזה. שכך גזר להם הקד"ה שכיון שעובד את תורתו הוא מגלה אותו: כיום הזה מה היום מפא"ל. בבקר אפל ובצהרים מאיר א"נ בערב אפל וחולק ולמחרת מאיר א"נ עשרת השבטים (אין) עתידין לחזור לחיות להם חלק לעולם הבא לא בגמרא ובני גיהנם אמר אלא אותו שגלו עצמן אין להם חלק שרשעים גמורין אם בכל גיהנם ודורות הבאים וכו' ומזכין מ"ר. וישליכם. משמע שיהיו כולם גולין במקום אחד לא ארץ אחרת והיינו עשרת השבטים שהגלו סנחריב והושיעו במקום אחד בדמרינן (לעיל דף צד). שהולכים למדינת אפרקיי אבל ב' השבטים לא גלו במקום אחד אלא בתפוצה בכל הארצות ועליהם הוא אומר אשרקה להם ואקבעם (זכריה י') ה'ג' מתני' עשרת השבטים אין עתידין לחזור: גמ' תנו רבנן עשרת השבטים אין להם חלק לעולם הבא שנאמר ויתשם ה' מעל אדמתם וגו'. ואית דמפרשי עשרת השבטים אין להם חלק לעולם הבא היינו לימות המשיח שלא יקבלם משיח עם שאר גליות לפי שספרו בגנות ארץ ישראל

הבא. שְנֵאמַר 'פִּיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוּפָר גָּדוֹל' וגו'. אָמֵר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה, אָמֵר רַבִּי יוֹחָנָן, שֶׁבֶקָה רַבִּי עֲקִיבָא לְחִסְדִּיתִיָּה, שְנֵאמַר 'הֵלֶךְ וְקָרָאת אֶת הַיְּהוּדִים הָאֵלֶּה צִפּוֹנָה וְאִמְרֵת 'שׁוֹבֵה מִשְׁכַּב יִשְׂרָאֵל נָאִם ה' וְלֹא אֶפִּיל פִּנִּי בְּכֶם כִּי חֲסִיד אֲנִי נָאִם ה' לֹא אֶפְוֹר לְעוֹלָם. מֵאִי חֲסִידוּתִיהֶם? דִּתְנִיָּא, קִטְנֵי בְּנֵי רִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל אֵין פְּאִין לְעוֹלָם הַבָּא, שְנֵאמַר 'כִּי הָיָה הַיּוֹם בָּא בְּעֶר פִּתְחוֹ וְהָיָה כָּל יוֹדִים וְכָל עוֹשֵׂי רִשְׁעָה קָשׁ וְלֹהֵט אֹתָם הַיּוֹם הַבָּא אָמֵר ה' צָבָאוֹת אֲשֶׁר לֹא יַעֲזֹב לָהֶם שְׂרָשׁ וְעֶנְף'. שְׂרָשׁ' בְּעוֹלָם הַהָר, וְעֶנְף' לְעוֹלָם הַבָּא, דְּבַר רַבִּן גַּמְלִיאֵל. רַבִּי עֲקִיבָא אָמֵר, בָּאִים הֵם לְעוֹלָם הַבָּא, שְנֵאמַר 'שֹׁמֵר פְּתָאִים ה', שֶׁבֶן קוֹרִין בְּכַרְבִּי הֵם לְעִנְיָא, פְּתָאִי. וְאִמְרַה, גְּדוֹד אֵילָנָא וְחִבְלוֹתֵי בְרִם עֵקֶר שְׂרָשׁוֹתֵי בָּאָרְעָא שֶׁבְקוּ. וְאֵלֶּא, מָה אֲנִי מְקַיֵּם לֹא יַעֲזֹב לָהֶם שְׂרָשׁ וְעֶנְף, שְׁלֹא יֵצֵא לָהֶם לֹא מִצּוֹה וְלֹא שִׁיּוּר מִצּוֹה. דְּבַר אַחֵר, 'שְׂרָשׁ' זוֹ נִשְׁמָתָה, וְעֶנְף' זֶה הַגּוּף, אֲבָל קִטְנֵי בְּנֵי רִשְׁעֵי עוֹבְדֵי פִסְכִּים, דְּבַר הַכֵּל אֵין פְּאִין לְעוֹלָם הַבָּא. וְרַבִּן גַּמְלִיאֵל, נִפְקָא לִיה מִ'וִּתְאָבָד כָּל זֶכֶר לְמוֹ'. אֲתָמֵר, קִטְנֵי, מֵאִמְרֵיתִי בָּא לְעוֹלָם הַבָּא, רַבִּי הָיָי רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר רַבִּי. חַד אָמֵר, מִשְׁעָה שְׁגוּלָה. וְחַד אָמֵר, מִשְׁעָה שְׁפִיפָר. כִּדָּן דְּאָמֵר מִשְׁעָה שְׁגוּלָה, שְנֵאמַר 'בָּא וְיִגְדִּיר דְּצִדְקָתָה לְעַם עוֹשֵׂה'. וְכֹאֵן דְּאָמֵר מִשְׁעָה שְׁפִיפָר, דְּכִתְבִּיב 'זֶרַע יַעֲבֹדְנָה יִסְפָּר לָה' לְדוֹר'. אֲתָמֵר, רַבִּינָא אָמֵר, מִשְׁעָה שְׁגוּרָה, דְּכִתְבִּיב 'זֶרַע יַעֲבֹדְנָה'. רַב נַחֲמָן בַּר רַחֲמֵי אָמֵר, מִשְׁעָה שְׁנִימָל, דְּכִתְבִּיב 'עֲנִי אֲנִי וְגוֹעַ מַעֲרַךְ נִשְׁאֲרִי אִימִיד אֲפֻנְהָ'. תֵּנָא מִשְׁעָה רַבִּי מֵאִיר, מִשְׁעָה שְׁנִימָל 'אֲמֵן', שְנֵאמַר 'פִּתְחוּ שְׁעֵרִים וְיָבֹא גוֹי צְדִיק שֹׁמֵר אֲמִינִים', אֵל תִּקְרִי 'שׁוֹמֵר אֲמִינִים', אֵלֶּא 'שְׁאִוִּמֵר אֲמֵן'.

כדאמרן לעיל (שם). כי מטו שוש וכו' ובדבר הזה נענשו מרגלים: רש"י אומר. מאי כדיום הזה לומר לאך אם מעשיכם כהיום הזה לא יתא להם חלק לעולם: ואם [לאן]. שיחורו בתשובה יחזרו גם הם מגלות ויש להם חלק לעולם הבא: האובדים כבאין אשור. אלו ה' השבטים והגדלים בארץ מצרים אלו דור המדבר וכן לשון

אמר ל', כל תלתין יומין מחדר להו גיהנם, כבשר בתוך קלחת, ואמרי הכי משה ותורתו אמת וכו': דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא: וכו': תנו רבנן, דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא, שְנֵאמַר 'בְּמִדְבַּר הָיָה יִתְמוֹ וְיָשָׁם מוֹתוֹ'. יִתְמוֹ' בְּעוֹלָם הָהָר, וְיָשָׁם 'מוֹתוֹ' בְּעוֹלָם הַבָּא. וְאָמֵר 'אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי בְּאָפִי אֵם יִבְאוּן אֵל מַנְחֹתַי', דְּבַר רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמֵר, [בְּאֵין הֵן] לְעוֹלָם הַבָּא, שְנֵאמַר 'אֲסַפּוּ לִי חֲסִידִי בְּרִיתִי בְּרִיתִי עָלַי וְכָח'. אֵלֶּא, מָה אֲנִי מְקַיֵּם 'אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי בְּאָפִי נִשְׁבַּעְתִּי, וְחוֹזְרִין בִּי. רַבִּי יוֹהֲשֵׁעַ בֶּן קַרְחָה אָמֵר, לֹא נִאֲמַר פֶּסוּק זֶה אֵלֶּא בְּגִיד דּוֹרוֹת הַבָּאִים. 'אֲסַפּוּ לִי חֲסִידִי', אֵלֶּא צְדִיקִים שֶׁבְּכָל דוֹר ודור. 'פִּוְרְתִי בְּרִיתִי' (עלִי וְכָח), אֵלֶּא הַגְּהִיז מִשְׁאֵל וְעוֹרִיה, שֶׁמֶסְרוּ עֲצֵמָן לְחוֹד בְּכִשֵּׁן הָאֵשׁ. 'עָלַי וְכָח', [אֵלֶּא] רַבִּי עֲקִיבָא וְחִבְדִּירִי, שֶׁמֶסְרוּ עֲצֵמָן לְשִׁחְיָה עַל דְּבַר תּוֹרָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן מִנְיָסָא אָמֵר, בָּאִים הֵן לְעוֹלָם הַבָּא, שְנֵאמַר 'וְיִפְרִי' ה' יִשְׁבוּן וְכָאֵן צִיּוֹן בְּרַנָּה'. אָמֵר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה, אָמֵר רַבִּי יוֹחָנָן, שֶׁבֶקָה רַבִּי עֲקִיבָא לְחִסְדִּיתִיָּה, שְנֵאמַר 'הֵלֶךְ וְקָרָאת בָּאֲנִי וְיִשְׁלִיכֵם לְאִמּוֹר וְכִרְתִּי לָךְ חֶסֶד וְעִתִּיד אֲהַבֵּת כְּלוּלִיתֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֵרִי בְּמִדְבַּר בָּאָרֶץ לֹא וְזוּעָה'. וְכֵּה אַחֵרִים בָּאִים בְּזִכְוָתָם, הֵם עֲצֵמָן לֹא כָּל שֶׁבֶן: מִשְׁנָה עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים, אֵינָן עֲתִידִין לְחוֹזֵר, שְנֵאמַר 'וְיִשְׁלִיכֵם אֵל אֶרֶץ אַחֶרֶת פִּיּוֹם הָהָר, מָה הַיּוֹם הוֹלֵךְ וְאִינוּ חוֹזֵר, אֵין הֵם הַיּוֹלִכִים בָּאֵין חוֹזְרִים, דְּבַר רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמֵר, 'פִּיּוֹם הָהָר, מָה יוֹם מֵאִפִּיל וְכֵּאֵי, אֵף עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים שֶׁאֶפִּילָה לָהֶן, כִּד עֲתִידָה לְהֵאֵר לָהֶם: גְּמָרָא תֵּנוּ רַבָּנָן, עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים, אֵין לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, שְנֵאמַר 'וְיִתְשֵׁם ה' מַעַל אֲדָמָתָם בָּאָף וּבְחִמּוֹה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל'. 'וְיִתְשֵׁם ה' מַעַל אֲדָמָתָם' בְּעוֹלָם הָהָר, וְיִשְׁלִיכֵם אֵל אֶרֶץ אַחֶרֶת' לְעוֹלָם הַבָּא, דְּבַר רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹהָנָה אִישׁ כֶּפֶר עֶכוּ אָמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֵם מַעֲשִׂיהֶם פִּיּוֹם הָהָר, אֵינָן חוֹזְרִין. וְאֵם לֹא, חוֹזְרִין. רַבִּי אָמֵר, בָּאִים הֵם לְעוֹלָם הַבָּא, שְנֵאמַר 'פִּיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוּפָר גָּדוֹל' וגו'. אָמֵר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה, אָמֵר רַבִּי יוֹחָנָן, שֶׁבֶקָה רַבִּי עֲקִיבָא לְחִסְדִּיתִיָּה, שְנֵאמַר 'הֵלֶךְ וְקָרָאת אֶת הַיְּהוּדִים הָאֵלֶּה צִפּוֹנָה וְאִמְרֵת 'שׁוֹבֵה מִשְׁכַּב יִשְׂרָאֵל נָאִם ה' וְלֹא אֶפִּיל פִּנִּי בְּכֶם כִּי חֲסִיד אֲנִי נָאִם ה' לֹא אֶפְוֹר לְעוֹלָם. מֵאִי חֲסִידוּתִיהֶם? דִּתְנִיָּא, קִטְנֵי בְּנֵי רִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל אֵין פְּאִין לְעוֹלָם הַבָּא, שְנֵאמַר 'כִּי הָיָה הַיּוֹם בָּא בְּעֶר פִּתְחוֹ וְהָיָה כָּל יוֹדִים וְכָל עוֹשֵׂי רִשְׁעָה קָשׁ וְלֹהֵט אֹתָם הַיּוֹם הַבָּא אָמֵר ה' צָבָאוֹת אֲשֶׁר לֹא יַעֲזֹב לָהֶם שְׂרָשׁ וְעֶנְף'. שְׂרָשׁ' בְּעוֹלָם הַהָר, וְעֶנְף' לְעוֹלָם הַבָּא, דְּבַר רַבִּן גַּמְלִיאֵל. רַבִּי עֲקִיבָא אָמֵר, בָּאִים הֵם לְעוֹלָם הַבָּא, שְנֵאמַר 'שֹׁמֵר פְּתָאִים ה', שֶׁבֶן קוֹרִין בְּכַרְבִּי הֵם לְעִנְיָא, פְּתָאִי. וְאִמְרַה, גְּדוֹד אֵילָנָא וְחִבְלוֹתֵי בְרִם עֵקֶר שְׂרָשׁוֹתֵי בָּאָרְעָא שֶׁבְקוּ. וְאֵלֶּא, מָה אֲנִי מְקַיֵּם לֹא יַעֲזֹב לָהֶם שְׂרָשׁ וְעֶנְף, שְׁלֹא יֵצֵא לָהֶם לֹא מִצּוֹה וְלֹא שִׁיּוּר מִצּוֹה. דְּבַר אַחֵר, 'שְׂרָשׁ' זוֹ נִשְׁמָתָה, וְעֶנְף' זֶה הַגּוּף, אֲבָל קִטְנֵי בְּנֵי רִשְׁעֵי עוֹבְדֵי פִסְכִּים, דְּבַר הַכֵּל אֵין פְּאִין לְעוֹלָם הַבָּא. וְרַבִּן גַּמְלִיאֵל, נִפְקָא לִיה מִ'וִּתְאָבָד כָּל זֶכֶר לְמוֹ'. אֲתָמֵר, קִטְנֵי, מֵאִמְרֵיתִי בָּא לְעוֹלָם הַבָּא, רַבִּי הָיָי רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר רַבִּי. חַד אָמֵר, מִשְׁעָה שְׁגוּלָה. וְחַד אָמֵר, מִשְׁעָה שְׁפִיפָר. כִּדָּן דְּאָמֵר מִשְׁעָה שְׁגוּלָה, שְנֵאמַר 'בָּא וְיִגְדִּיר דְּצִדְקָתָה לְעַם עוֹשֵׂה'. וְכֹאֵן דְּאָמֵר מִשְׁעָה שְׁפִיפָר, דְּכִתְבִּיב 'זֶרַע יַעֲבֹדְנָה יִסְפָּר לָה' לְדוֹר'. אֲתָמֵר, רַבִּינָא אָמֵר, מִשְׁעָה שְׁגוּרָה, דְּכִתְבִּיב 'זֶרַע יַעֲבֹדְנָה'. רַב נַחֲמָן בַּר רַחֲמֵי אָמֵר, מִשְׁעָה שְׁנִימָל, דְּכִתְבִּיב 'עֲנִי אֲנִי וְגוֹעַ מַעֲרַךְ נִשְׁאֲרִי אִימִיד אֲפֻנְהָ'. תֵּנָא מִשְׁעָה רַבִּי מֵאִיר, מִשְׁעָה שְׁנִימָל 'אֲמֵן', שְנֵאמַר 'פִּתְחוּ שְׁעֵרִים וְיָבֹא גוֹי צְדִיק שֹׁמֵר אֲמִינִים', אֵל תִּקְרִי 'שׁוֹמֵר אֲמִינִים', אֵלֶּא 'שְׁאִוִּמֵר אֲמֵן'.

מאית שותל של הקד"ה: אפניה. לשון אפן: מאי

מאי אמן. כשענינו על כל ברכה וברכה אמן היאך משמע קבלת יראת שמים: אל מלך נאמן. בנורטיקון שנאמר עליו הקב"ה: למי שמשייר אפילו חק אחד.

משלמו נידון בגיהנום: לא ניהא ליה למרייהו. אין הקב"ה רוצה שתהא דת ישראל כל כך כלף חזיה: פי' שנים בה ברכתו. ויגועו והשלישית יותר בה: אמר

ר"ל שליש של שם. שב' חלקים של כל

העולם יהיו נכרתים חלק ג' יותר בה ואיהו

חלק שליש של שלשיות שיש שלש אנו

משלשין שמונן נפדרו כל העולם ו: בניס

היו לו הרי שלש בניו שם ושליש של שם

הוא ארפכשד כדכתיב בני שם עילם ואשור

וארפכשד ולוד וארם ומסתמא בורעו של

ארפכשד יהיה שארית האויל וישראל

יציאים ממנו ושלישי של ארפכשד שהוא

שלישי של שם שהוא שלישי של נח ויותר

וכל העולם יכרת ולדברי ר"ל נמצאו ישראל

מתמעטין ביותר שמא ארפכשד יצאו ישראל

כדכתיב בפ' נח ארפכשד הוליד את שלח

ושלח הוליד את עבר ועבר הוליד את פלג

עד אברםם וכשאתה מחלק לג' חלקים ורעו

של ארפכשד בוגן בני ישראל וישמעאל

שחן בני אברםם בוגן לוט ובן חרן שר

האומות שיצאו ממנו לג' חלקים שמו

ישראל יהיו מרובין וקריבין לדיות כנגד

כולם ולא יגיעו כל זרע ארפכשד לדיות פי

שנים אבי' ישראל משלימין רובין וא חזין

ונמצאו ישראל מתמעטין בתוך פי שנים: לא

ניהא ליה למרייהו. חלוקה' שאתה ממעט

אותן כל אלא אפילו שליש של נח

כלומר מכל בני נח והיינו מכל העולם כולו

יותר השליש ומסתמא אותו חלק הג'

שישראל בו יהיה שארית ואם אין ישראל

מרובין כל כך לדיות אחד מג' שבעולם הם

הגרים וחסידיו גוים לחלשים שליש ואם הם

מרובין לדיות יותר מחלק השלישית

יתמעטו קצת ומג' רבי' יוחנן אין ישראל

מתמעטין כל כך כמו לדברי ריש בן לקש

מיר' לי שליש של שם והשלישית משמע

שני שליש לכן נאמר שלישית שלישית של

שלישי לשם וכתיב ובני שם עילם ואשור

וארפכשד וישראל מארפכשד הוא ושלישית

מארפכשד שהוא שליש לשם יותר היינו

שלישית מישראל אלא שליש שלישי של

נח כלומר כולו ארפכשד יותר בה שהוא

שלישי שליש של נח דשם היה בן שליש

של נח דכתיב (בראשית א') ובני נח שם הם

ויפת וארפכשד שליש לשם ועיקר: דברים

כתבתן. שלא ימלטו אלא אחד מעיר ושנים

מאי אמן, אמר רבי חנינא, אל מלך נאמן. לכן

הרחיבה שאול נפשה ופצרה פיה לכלי חק, אמר

ריש לקיש, למי שמשייר אפילו חוק אחד. אמר

רבי יוחנן, לא ניהא למרייהו דאמרת להו הכי.

אלא, אפילו לא למד אלא חוק אחד, (שנאמר)

ויהי בכל הארץ נאם ה' פי' שנים בה יפרתו

יגעו והשלישית יותר בה'. אמר ריש לקיש, שליש

של שם. אמר ליה רבי יוחנן, לא ניהא למרייהו

דאמרת להו הכי. אלא, אפילו שליש של נח.

פי' אנכי בעלתי בכך ולקחתי אתכם אחד מעיר

ושנים ממשפחה', אמר ריש לקיש, דברים כתבתן.

אמר ליה רבי יוחנן, לא ניהא ליה למרייהו דאמרת

להו הכי. אלא, 'אחד מעיר' מופה כל העיר כולה,

ושנים ממשפחה' מופין כל המשפחה כולה. יתיב

רב פהנא קמיה דרב, ויתבי וקאמר, דברים כתבתן.

אמר ליה רב, לא ניהא ליה למרייהו דאמרת להו

הכי. אלא, 'אחד מעיר' מופה כל העיר, ושנים

ממשפחה' מופין כל המשפחה. חזיה דהוה קא חתף

רישיה, וסליק ויתבי קמיה דרב. אמר ליה, ולא

תמצא פארץ החיים' אמר ליה, מילט קא לייטת

לי. אמר ליה, קרא קאמינא, לא תמצא תורה במו

שמחיה עצמו עליה. תניא, רבי סימאי אומר, נאמר

ולקחתי אתכם לי לעם, ונאמר ויהבתי אתכם,

מקיש וציאתן ממצרים לכיאתן לארץ. מה ביאתן

לארץ, שנים מששים ריבוא. אף וציאתן ממצרים,

שנים מששים ריבוא. אמר רבא, וכן לימות המשיח,

שנאמר וענתה שמה כימי נעוריה וכיום עלתה

מארץ מצרים'. תניא, אמר רבי אלעזר ברבי יוס',

פעם אחת נכנסתי לאלכסנדריא של מצרים, מצאתי

זקן אחד ואמר לי, בא ואראך מה עשו אבותי

לאבותיך, מהם טבעו בינם, מהם הרגו בחרב, מהם

טענו בפנין. ועל דבר זה עניש משה רבינו, שנאמר

נמצא פאתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הנה',

אמר לו תקדוש בך הנה הוא, חבל על דאברין ולא

משפתין. הרי כמה פעמים נגליתי על אברהם

על אברהם וקום ועקב ביאל שד', ולא הרהרו על

מדותי, ולא אמרו לי מה שמך. אמרתי לאברהם

לך אתננה, בקש מקום לקבור את שרך, ולא מצא,

עד שקנה בארבע מאות שקל כסף, ולא הרהרו על מדותי.

אמרתי מריבה, שנאמר ויחיבו רעי גר עם

רעי יצחק לאמר לנו תמים, ולא הרהרו אחר מדותי.

אמרתי לעקב הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתננה,

ביקש מקום לנמנע אהלו ולא מצא, עד שקנה במאה קשיטה,

ולא הרהרו אחר מדותי, ולא אמרו לי מה שמך.

ואתה אמרת לי מה שמך. ואתה אמרת לי מה שמך

בתחלה, ועכשיו אתה אומר לי ויהצל לא הצלת את עמך?

ענה תראה (את) אשר אעשה לפרעה, במלכות פרעה אתה

רואה, וא אתה רואה במלכות שלשים ואחד מלכים.

וימחר משה ויקד ארצה וישתחו, מה ראה משה?

רבי חנינא בן גמלא אמר, ארד אפס' ראה. ורבנן אמרי, אמת' ראה:

תניא כמאן דאמר ארד אפס' ראה, דתניא, כשעלה משה למרום,

מצאו להקדוש ברוך הוא שישב וכותב ארד אפס'.

אמר לפניו, רבנו של עולם, ארד אפס' לצדיקים.

אמר לו, אף לרשעים. אמר לו, רשעים יאבדו.

אמר לו, השתא חזית מאי דמבעי לך. כשחמאו ישראל,

אמר לו, לא כך אמרת לי, ארד אפס' לצדיקים?

ממשפחה: ולקחתי אחד מעיר. בשביל חסיד אחד שבעיר

אקח את כל העיר כולה: חזיה. רב לרב כהנא: דקא חתף רישיה. וחופר ראשו ומענד

בצעמו בשעה שהיה לו ללמוד תורה: לא תמצא בארץ החיים. משמע שמקללו

את תבוא לעוה"ב: נאמר. בפרשת וראה ולקחתי אתכם לי לעם וכתיב בתורה

והבאתי אתכם אל הארץ: מה ביאתם לארץ שנים מס' רבוא.

שלא נשתיירו מס' רבוא שיצאו ממצרים

אלא ב' אנשים יהושע וכלב כדאמרין בבבא בתרא

בבבא גרמא פ' ש' תוליד (דקאבל). רבוא. נגורה תורה

מכ' ולא ביותר מס' שנה בהך ימי ששים רבוא שנמנו במדבר

לא אחשוב לא פחות מכאן ב' שנה ויותר מס':

אף וציאתן ממצרים שנים מס' רבוא. שמכל ס' רבוא

היו במצרים לא נשתייר מהם אלא שנים כלבד ראיתו שנים של ס'

רבוא ועל ס' רבוא שיצאו אחד מס' רבוא שהיו

בהם: והשאר מתו כולם בשלשת ימי אפילה

שלא היו במצרים מארץ מצרים. שלא ישארו מכל

ס' רבוא אלא ב': וענתה שמה כימי נעוריה וכיום

עלתה ממצרים. עניים ופעלים יהיו כימי עלותה

מארץ מצרים: מעכו כננין. היו בונין אותם במקום לבנים:

ועל דבר זה עניש משה רבינו. כששראה נעלה

לשלישית ישראל כל התחיל להתרעם ולהרהר

על הקב"ה אמר משה לפני הקב"ה ומאז

באתי אל' חבל על דאברין ולא משכתבין.

הפסד גדול יש לי גדולים שאבדו ואני יכול

למצוא חסידים אחרים כמותם שאין אתה

כאברםם ויחזיק ויעקב שלא הרהרו אחר

מדותי: אל שרי. שמאמרתי לו אני אל שדי

פרה רבה וגו' (בראשית לה) אני אל שדי התהלך לפני

יהוה תמים (שם ט') ויהיתי התהלך שכל א"י

לו ולבניו ולא אמרו מה שמך כמו שעשית אתה:

בתחלה אמרת לי מה שמך. ועכשיו הרהרו על

מדותי ואמרת הצל לא הצלת את עמך:

לנפשו אהלו. וכו' (ויטעו) אהלי אפרנו

(דניאל יא) ולשון נטיעה שייך באהלי: ענה תראה

הפעם תראה נפלאות שאני עושה להם

מה ראה על איזה מה (אתה) של ג' (מדות) ואת

השחתות: אמת ראה. במדותיו שנקרא

אמת ונתיירא אם נתיחייבו כללה אם הוא

זן אותן בדין גמור ומייד והתפלל עליהם

שלא ייזא דן אותן לפי מעשיהם: ויהי נא

כמי' דאמר ר' אבהו ר' אבהו דתניא כשעלה

משה למרום וכו' אמר לו רשעים יאבדו.

ולא יהיה לך ארץ אפס עליהם: אמר לו

הקב"ה לא כך אמרת ארץ אפס לצדיקים ולא

לרשעים: אמר לו, לא כך אמרת לי, ארד אפס' לצדיקים?

אמר לו, ארד אפס' לצדיקים? אמר לו, ארד אפס' לצדיקים?

אמר לו, ארד אפס' לצדיקים? אמר לו, ארד אפס' לצדיקים?

אמר לו, ארד אפס' לצדיקים? אמר לו, ארד אפס' לצדיקים?

אמר לו, ארד אפס' לצדיקים? אמר לו, ארד אפס' לצדיקים?

אמר לו, ארד אפס' לצדיקים? אמר לו, ארד אפס' לצדיקים?

אמר לו, ארד אפס' לצדיקים? אמר לו, ארד אפס' לצדיקים?

אמר לו, ארד אפס' לצדיקים? אמר לו, ארד אפס' לצדיקים?

אמר לו, ארד אפס' לצדיקים? אמר לו, ארד אפס' לצדיקים?

אמר לו, ארד אפס' לצדיקים? אמר לו, ארד אפס' לצדיקים?

אמר לו, ארד אפס' לצדיקים? אמר לו, ארד אפס' לצדיקים?

אמר לו, ארד אפס' לצדיקים? אמר לו, ארד אפס' לצדיקים?

אמר לו, ארד אפס' לצדיקים? אמר לו, ארד אפס' לצדיקים?

אמר לו, ארד אפס' לצדיקים? אמר לו, ארד אפס' לצדיקים?

אמר לו, ארד אפס' לצדיקים? אמר לו, ארד אפס' לצדיקים?

אמר לו, ארד אפס' לצדיקים? אמר לו, ארד אפס' לצדיקים?

אמר לו, ארד אפס' לצדיקים? אמר לו, ארד אפס' לצדיקים?

אמר לפניו וכו' והשתא (מסתברא) כמדך אך אפי' ראה שכין שראה (ומד' זו) בבקב"ה שהוא אך אפי' אף לשע"מ שנותן ערותך וגו' ה' לאורך ימים. היינו מרת אך אפי' ועליה אמר משה עותריך נאמנו מאד שראה אותו בחורב ופסוק זה מרע"ה אמרו דכתיב לעל מיתה ופלה למשה איש האלהים וגו' יבול לכל. למי שנעושי

צבינו אע"פ שמתגאה: כשירים. שירים שאין נחשבין כך אינו חשב ענינו ואינו מתגאה: ולוח משפט. שופט את רוחו: שרודה ביצרו. שבוטע ביצרו ובוטע בזה: שערות מן העיברה שעבר: ופתגם ביצרו. מרגז יצ"ט של יצח"ר אם היצח"ר אמר לו עשה עיברה זו לא דין שנמנע מן העיברה אלא חולק ועושה מצוה ומתגבר עדיף מרודה: שערות אלו ביה כנסיות: מה נשתנו אלו מאלו: שיש בהם מדות הללו מן השאר אמר הקב"ה בין שגו: ואין פליה לא דייקן: מה' תהי' יצאו אנשים בני בליעל מקרבך. שאין להם חלק לעולם: ויהיו את (אנשי) [וישבי] עירם. הא אין נהרגים עד שיהיו מדיחיה מאותה העיר ואותו השבט עצמה דכתיב מקרב מקרב אותו שבט עצמו: עד שיהיה רובה. דכתיב ויושבי העיר משמע ישבוה של עיר היינו רובה ליענא אחרינע עד שיהיה רובה דכתיב מקרב קרי ביה מרובה: ה"ל עד שיהיה רובה עד שיהיה אנשים: או שהיו מדיחיה חוצה לה. שלא היו מאותה העיר: הרי אלו כיוחיים. שהן בסקילה ממות: ואצריבם ב' ערים והתראה לכל אחד. בדיקין בגמרא ידויה בסקילה לפיכך ממונן פלט ומתוך שהחמרת עליו במיתתו הקהל עליו בממונו: הבה תבה את יושבי העיר ההיא לפי חכמת והנלת חכמתה מקום למקום מצילין. מדכתיב יושבי ממכלל שדיירה של תמרים וגמלים ששנתו בעיר ל' יום כדמפרש בגמרא הוו לה יושבי העיר הרי אלו מצילין אם רוב עשר העיר הורוהו המרים וגמלים משלימין המיעוט ועושה אותם רוב מצילין עליהם שאין ממונם אבר אלא דנונים כיוחיים וגורמין נמי לעשר אותה עיר הנדחת אם משלימין למי לער הנדחת לעשר אותה אלא פסיקא טפי דחמרת וגמלת אין דעתם מעורבת עם בני העיר להיות נדונין עמיה: ה"ג החרם אותה וכל אשר בה מכאן אסרו צדיקים וכו' ושל רשעים בן מתוכה בן מחוצה לא אבורים. בגמרא מפרש לה מדכתיב כל: ואת כל שללה תחביב אל תוך הרובו. אין לה רחוב עושין לה רחוב. והרחוב דהשתא נמי משמע: עדיף הרחוב חוצה לה שנקום בגין בני העיר היה חוץ לעיר כנסין אותה לעיר שצריך לשנות לה רחוב בחובה רחוב סרטיא גדולה את העיר ואת כל שללה ולא שלל שמים. דשלל שמים פלט: מכאן אסרו

אמר לפניו רבנו של עולם, ולא כך אמרת לה, אף לרשעים? והיוני דכתיב יעמה יגדל נא פה כ' פאשר דברת לאמור. רבי חנא, הוה סליק ואולי דברתא רבי רבה בר שילא. שמיניה להווא ונקא דאמר 'הרדית נאמנו מאד לבידת נאנה קדש ה' לארך ימים', וסמוך ליה 'תפלה למשה' וגו'. אמר, שמע מינה 'אמר אפי' דאיה. אמר רבי אבהו, אמר רבי חנינא, עתיד הקדוש ברוך הוא להיות לעקרה בראש כל צדיק וצדיק, שצאמר 'ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעקרת צבי ולצפרית התאקרה לשאר עמו' וגו'. מאי 'לעקרת צבי ולצפרית התאקרה', לעושים רצונו ומצפים לישועתו. יכול, לכל? תלמוד לומר 'לשאר עמו', למי ששמים עצמו בשירים. 'לדוח משפט ליושב על המשפט ולנבונה משיבי מלחמה שערה', 'לדוח משפט' זה הרודף את יצרו, 'ליושב על המשפט' זה הדין דין אמת לאמיתו, 'ולנבונה' זה המתגבר ביצרו, 'משיבי מלחמה' זה שנושא ונתן במלחמתה של תורה, 'שערה', אלו שמשכימין ומצריכין בבתי גנסיות ובתי מדרשות. אמר מרת הדין לפני הקדוש ברוך הוא, רבנו של עולם, מה נשתנו אלו מאלו. אמר לה, 'וגם אלה ביני שני ובשכר תעו [וגו'] פקו פליליה', ואין פוקה' אלא ניהמה, שצאמר 'לא תהיה זאת דך לפוקה', ואין פלילה אלא דייקן, שצאמר 'נתן פלילים', משנה אנשי עיר הנדחת, אין להם חלק לעולם תבא, שצאמר 'יצאו אנשים בני בליעל מקרבך ויהיו את [אשבי] עירם'. ואין נהרגים עד שיהיו מדיחיה מאותה העיר, ומאותו השבט, ועד שיהיה רובה, ועד שיהיה אנשים. הדיחיה נשים וקטנים, ונערים ומעוטה, ואשר מדיחיה חוצה לה. הרי אלו כיוחיים, וצריכין שני עדים והתראה לכל אחד ואחד. זה חוקי מדיחיה: כמקורבים, שהתחייבם בסקילה, לפיכך ממונן פלט. והמקורבם כפייה, לפיכך ממונן אבר. 'הבה תבה את אשבי העיר (הואת) [ההיא] לפי הרוב, החמרת והנמלת העוברת מקום למקום, הרי אלו מצילין אותה, (שצאמר) 'החרם אותה ואת כל אשר בה ואת בהמיתה לפי הרוב'. מכאן אמרו, נכסי צדיקים שבתובה, אובדיו. שבתובה לה, פליטין. ושל רשעים, בין שבתובה בין שבתובה לה, הרי אלו אובדיו, (שצאמר) 'את כל שאלה תקבין אל תוך רחבה' וגו'. אם אין לה רחוב, עושין לה רחוב. היתה רחבה חוצה לה, נכנסין אותה לתובה, (שצאמר) 'ויערפת באש את העיר ואת כל שאלה קליל לה' אלהידך, שאלה ולא שלל שמים. מכאן אמרו, התקדשות שבה קדוה,

הקדשות שכתובה יפדו. כלומר אין נשפרין אלא הרי הם כשאר הקדש שצריך פדייה כיש דשלל שמים הם: תרומות ותרומות ותרומות. ובגמ' מוקמי לה בתרומה ביד כהן וממון כהן הוא וכל עליה איסור דעיר הנדחת דנהי דבשרפיה לא הויה עם שאר שללה קדש קדש ולא מזולתין ביה כולי האי: מעשר שני. אע"פ שהוא נאכל לשרא והואל וקדש אקיר לא אמרי' ישרף אלא יגנוז וכן כהבי הקדש יגנוז: ה"ל כליל לה' אלהיך ארש אמר הקב"ה רבי! כאלו אתה מצלה עולה שהוא אצל לבי! תעשה זאת ופירדני וכו'. בגמ' מפרש במאי פליגי: לכמו שחיתא. בישובו בתים: נב' יצאו הם ולא שלוחם. אם המדיחין עצמן יצאו והדיחין והרי הם מרובים דנין בסיקא אבל אם הדיחין ע"י שליח כיוחיים הם בסקילה וממונם פלט: אין אנשים פחות מכל. דע"י מדיח אחד אין נעשית עיר הנדחת. ככרבך. משמע באמצע ולא מן הספר שאם יהיה עיר של ספר בין מחוז גרים למחוז ישראל אינה נעשית עיר הנדחת דגויית הבתוב היא שאלה תעשה עיר הנדחת. יושבי העיר אלו יושבי עיר אחרת. דהיינו מדיחי' מחוצה לה: לאמר נלכה ונעבדה. משמע שצ"ל לפנינו שכר אומרים נלכה ונעבדה ואין אמירה אלא בעדים אלמא צריך עדים לכל אחד אחד שיעידו עליהם מה שנתנו וה"ל צריך התראה לכל א' וא' מהם: חולקין עיר אחת. בתחלה שחלקו ישראל את הארץ היו רשאים ליתן לחלוק עיר א' לב' שבטים כגון אם אירע להם עיר בתחום ומקצת מושבת לתחום אחר שבט אחד נוטל חלק באותו קצת הארץ: ע"פ הגורל נחלקה הארץ אם נפתלה עולה גיטורע עיר עולה עמו דהיינו אמרין בב' בפרק י"ז ומצילין (דף קכב). אין חולקין. אלא כולה של אותו השבט שרוב בתחומה: מאי לאו אע"י מדיחיה מאותה עיר. אם יהיו מאותו שבט נעשית עיר הנדחת ואי לא לא שאם אין מאותו שבט שיהיה אלא משבט אחד שבעיר אינו בסיקא אלא בסקילה אלמא אפשר שיהיו מן אותה העיר ולא מאותו שבט וה"ל כגון שחלקו עיר אחת לשני שבטים: לא לא בעולם אימא דך אחת חולקין ודיכוי משכחת לה מאותה עיר ולא מאותו שבט כגון דנפלה למדיחיה בירושה מקצת העיר ע"י בת יורשת נחלה: ערים תשע מאת שני השבטים האלה. ומטת יהודה ומטת שמעון נטלו ט' ערים ונתת ללויים: מאי לאו דשקל מהאי ד' ופולגא. שהיה עיר א' של יהודה ושעמון נטלו מהם אלמא חולקין עיר אחת לשני שבטים: ה"ל לא ד' מהאי וד' מהאי: א"ה לפרוש פרושי. הני גיטורע שבט דשקל מניה ד' והני גיטורע דשקל מניה ד' ואמאי כתיב ערים תשע מאת שני השבטים משמע דבבשרה שקל:

קשיא ותרומות ותרבן, מעשר שני וכתבי הקדש, יגנוז. קליל לה' אלהידך, אמר רבי שמעון, אמר הקדוש ברוך הוא, אם אתם עושין דין בעיר הנדחת, מעלה אני עליכם כאלו אתם מעלים עולה קליל לפני. והיתה תל עולם, לא תעשה גזות ופירדנים, דבר רבי יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר, לא תבנה עוד, לכמות שהיתה אינה נבנית, אבל נעשית היא גזות ופירדנים. ולא ידבק בידך מאומה מן החרם, שכל זמן שהרשעים בעולם, חרן אף בעולם. אבדו רשעים מן העולם, נסתלק חרן אף מן העולם: גמרא תנו רבנן, יצאו, הן ולא שלוחין. אנשים, אין אנשים פחות משנים. דבר אחר, אנשים, ולא נשים. אנשים, ולא קטנים. בני בליעל, בגין שפרקו עול שמים מצאריהם. מקרבך, ולא מן הספר. יושבי עירם, ולא יושבי עיר אחרת. לאמור, שצריכין עדים והתראה לכל אחד ואחד. איתמר, רבי יוחנן אמר, חולקין עיר אחת לשני שבטים. ורבי לקיש אמר, אין חולקין עיר אחת לשני שבטים. איתביה רבי יוחנן לרבי לקיש, עד שיהיו מדיחיה מאותה העיר ויבאוהו ששבט. מאי אף עד פ' במדיחיה מאותה העיר, אי איתא מאותו שבט, אין. אי לא, לא, שמע מינה, חולקין עיר אחת לשני שבטים. לא, דנפלה ליה בירושה, אי נמי, דיתביה ויתליה בביתא. ערים תשע מאת שני השבטים האלה, מאי אלו, ארבע פולגא ופולגא, וארבע פולגא מהאי. ואשמע מינה, חולקין עיר אחת לשני שבטים. לא, ארבעה מהאי, ותבש מהאי. אי הכי, לפרוש פרושי? קשיא

שבחוצה לה. שאם היו צדיקים דרים בתוכה והיו להו נכסים מופקדים במקום אחד ביד אחרים אין מחרימין אותן אבל נכסים שיש להם באותה העיר מחרימין אותן טעמא מפורש לקמן: אמר ר"ש מפני מה וכו'. בכל דוכתי דרש ר"ש טעמא דקרא: ח"ל אמר מר אכל כול (שללה) אשר בה לרבות נכסי רשעים שבחוצה ביה אמר רב

חסדא ובנקבצין לתוכה. נכסי רשעים הקרובין לעיר שיבולים לקבצם לתוך העיר באותו יום עצמם שבונים שכל העיר לרחוב לשרופה להו אבדו עמא חלל דרוקא דאן מגיעין לעיר אינן אבודים ודוקא שכבר היו לתוכה אלא שבטעמא דהו מופקדים ביד אחרים אבל לא היו מעולם בתוכה כגון דנפלה להו בירושלם כהו קרינא ביה שללה ואין הממון אבד. אלא דידהו. דבני עיר הנדחת ומופקדים הם בעיר אחרת. הא אמרה. רב חסדא ובנקבצין לתוכה אלא אין נקבצין דקבל עליו אחרייתו. בני עיר הנדחת כמאן דלא פליגא. א"א לכזית בשר בלא שחיטה ואפילו שחיטה משחט אין בשחיטתו כלום דלא לשחיטה קיימא אלא למיתה ושחיטתו וזו היא מיתה הבחמה אלא דהיה אפילו החצי שאין של עיר הנדחת דכי שחט לסמנו מעיר הנדחת אינו שחט אלא ממת ולא מהניא ביה שחיטה. עייש. כהו אימת דבעי פליג להו דאין חלק של עיר הנדחת מעורב בה ל"ש שחטה משחט ל"ש קטלא קטיל. דבין שחיטה ובין בהריגה קרינא ביה לפי דא דאפילו שחיטה מיתה בעלמא היא ולא מהני משחט או דילמא לפי דא היינו שלא בדרך שחיטה אבל דרך שחיטה מהניא לה לטירה מיד נביעה דגדי דלאכליה איסורה ואיסור הנאה הוא אלא תהיה לטירה מיד נבלה. שניע נשים צדקניות. שבעיר הנדחת מהו אן הו בכלל ואת לה שללה תעם או לא: רשעניות. פשיטא לן דרשק עש שלל העיר: תלישה. שצריך לגלגלה. פיהא נביתיה. גדיל של שערות דעלמא שעושין לני קא מבעי ליה לרב יוסק אס של צדקניות הוא מחובר בגופה. שנקשרה בה בגופה דמי. וכשם שאין שורפין מבלבשין שעליהן שחור צדקניות קי כן אין שורפין אותו גדיל: רתלי. בסכמא. תלה אותו גדיל ביתו דאין ששורין בה עבשה. כיון דעילא ונפא. רגילה לקושרה תדיר אף על פי שאין קשרותו בעשוי כל מקום שיהא שם דאן כמבלבש שעליה דכל שעתא דעתא עליה וכשאר מבלבשין דמי רחובה מעיקרא משמע. רחובה שהיה לה מתחלה לא עושין לה רחוב עבשה עיו

קשיא. לשון הפסוק קשה לתרץ למד' חולקין אבל לא מיתות: גירי. בדלית נמשכין וכן גרים רבי כבוליה הש"ס מגירי גריר וכל שהוא לשון גיריאה דמפרשין יחיד על שם שהוא יחיד משוך ומופרש הוא מן הכל ואין לאחרים סביביו ולשון ארמי הוא ואין דומה לו בפסוק (דומה לו) אבל גורדו ומעמידו על גלדו (רה"ד

כו) הוא לשון עברי דומה לו בפסוק (איוב ב) וקח לו חרס להתגרד בו בדלית ופי' לשון חטיטה משחט וגורד בסכין ואין שכל דבר וגורד בריש' שחט עברי הוא כמו שבב' ד' (כב) גורר אדם מטה כסא ושלתו וכן (כ"ב ד' פו) היה מגורר ויוצא מגורר ויוצא: בתר נפשיהו גירי. ומעשיהם ומעשה ודוקא ביותר הואיל ומעצמם הם נדחקו ורין דאין שיעשה עיר הנדחת: אבל הנך יהודהו בתר נשים וקטנים גירי. שאין אדוקים כי"ב היכי עבדינן. היאך נעשין כולל נדחים והואיל דצדיקין עדים והתראה רבא אחד ואח: דין וחובשין. כשרואים ב' או ג' מהם עובדים ע"ז לא יסקלו אותן ומנדיחין כל האחרים מלסקול אלא אחד אותם לסקילה וחובשין אותם בבית הסדר וכן עושין עד שרואים אן מצטרפין לרובא וחוזרין ודינן אותם דין אחר להריגה ומאבדין את ממונם: ופניה את דינם. שלאחר שנגמר דינם אתה מעשה אותם ומענה את דינם: דין וסוקלי. עיר חצין דמחוקקין להו כיהידים ודינן וסוקלין ומחצין ואילך נתברר הדבר למפרע שיהיו רובא דהו בסיף וממונא אבד ומחצין ואילך אין אתה רשאי למשכן למיתה חמורה: ור"ל אמר מרבין להם בתי דינן. לאו משום דאין דינן ב' ביום אחד דהא אמרת בפרק גמור דהין (לעיל מו) דביתא אתה דנן אלא משום דנפשי שניע לכל אחד ואחד ואין פנאי לחקור כל אחד ואחד ביום אחד מרבין להם בתי דינים כדי שתחלקו דעותן ביום א' וגמור דין כולם ביום אחד: לשערי. כלום אף שבעשרה דהיינו סנהדרי קטנה: ואי אתה מוציא. אלא בסנהדרי גדולה: אלא מרבין להם בתי דינן ומעייני בדניהם. אם הו מרובים ואם הו אחד רוב מעלים את כולו לבד' הגדול: כמה העיר. בעיר. משנה בהשופות: ויהא כמנשי העיר. ליתן בבוזיה העיר: למיחוי אלא כמנשי שיהא דקרב כבני העיר אין נקרא בבחוח מ"ב דהא אבל לקרות מינשיב העיר כיון ששהה ל' יום נקרא מאנשי העיר וקרינן בהו את יושבי העיר ההוא: והתניא. בביתא: המורה הנאה. שאתה רשאי ל' קונא אם אתנה: החרים אותה פרס לנכסי צדיקים

לימא דעיר אחרת. ואיתנהו בגוה. פשיטא דמותרין. לאו שללה הוא. ואלא. דידהו ואיתנהו בעיר אחרת. אי דנקבצין לתוכה. אמאי מותרין? ואי אין נקבצין לתוכה. הא אמרה דא וימנא? לא. לעולם דעיר אחרת דמפקדי בתוכה. והכא כמאן עסקינו. כגון דקביל עליה אחריות. מהו דתימא. כיון דקביל עליה אחריות. דידיה דמי. קא משמע לן. אמר רב חסדא. בהמה. חציה של עיר הנדחת וחציה של עיר אחרת. עישה. חציה של עיר הנדחת וחציה של עיר אחרת. מותרת. מאי טעמא. בהמה. כמאן דלא פליגא דמיא. עישה. כמאן דפליגא דמיא. בעי רב חסדא. בהמת עיר הנדחת. מהו דיתיתנהו בה שחיטה לטהרה מידו נבילה. לפי תרבי' אמר רבמא. לא שניא שחטה משחט. לא שניא קטלא מקטל. או דלמא. כיון דשחטה. מהניא לה שחיטה. מאי. תיקו. בעי רב יוסף. שיער נשים צדקניות. מהו. אמר רבא. הא דרשעיות אסור? 'תקבין ושרפת' פתיב. מי שאינו מחוסר אלא קבוצה ושרפה. יצא זה. שמחוסר תלישה וקבוצה ושרפה. אלא אמר רבא. בפיהא נביתיה. היכי דמי. אי דמחובר בגופה. בגופה דמיא. לא צריכא דתלי בסכמא. כנכסי צדיקים שבתוכה דמי ואבר. או דלמא כיון דעילא ונפאא פלבושה דמי. תיקו: ואת כל שללה תקביון אל תוד רחובה' וכו': תנו רבנן. אין לה רחוב. אינה נעשית עיר הנדחת. דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר. אין לה רחוב. עושין לה רחוב. כמאן קמפליג. מר סבר. 'רחובה'. מעיקרא משמע. ומר סבר. 'רחובה'. השניא נמי משמע: אומר.

רש"י

היו בה קדש מובה. כגון עולות ואשמות של רשעים בתוכה נהי דלא קרינן בהו
את כל בהמתה לפי חרב ביה לא בהמתה היא אלא בהמת שמים אלא מאיסותא
הוא להקריב כרונות של רשעים הללו שהורדו הלכך ימותו כונסין אותן לכיפה
ומאכילין אותן שערין עד שכתרינן בבקעת דאפילו דמיהם אסור כדלקמן: שנאמר

כליל לה אלהך ל'ג: ר"ש אומר וכו' לקמן
מפרש טעמא: ובה רשעים תועבה. ואפילו
דמיון אסורין: ורש"י דאמר. בהחב. בהחב
(ב"מ גו) קדש שחיבי באחריות. מהן
בעלים הוא ויש בהם אונאה הלכך לענין
עיר הנדחת נמי ממון בעלים הוא ודיעניהו
לפי חרב כשאר בהמות שבתוכה והלכך
אסורין דמיון בהנאה והאי דקאמר ממות
ולא אמר שיחרימו אותה עממה משום כבוד
שמים: ואליבא דרבי יוסי הגלילי דאמר.
בפ"ק דב"ק (ר"ב) ומעלה מעל בה לרבות
קדשים קלים שהם ממונו והואיל וממונו הם
אסורים בהנאה דאפילו דמיון בהמתם
מיקרי אבל קדש קדשים אמאי יערי דהא
ודאי הם עצמם אינם קרבים דחב רשעים
תועבה אלא יערי עד שכתרינן ויכבדו
ויפלו דמיהם לנדבה: אי הכי מדתני סיפא
וכו'. דקא מפליג בין קדש מובח לקדש בידק
הבית: לפיכך וליתני כידרה. בקדש מובח
עצמן בין קדשים קלים לקדשי קדשים:
לדמיתה אולא. כדאמרין (תמורה ד' טז).
חמש חטאות מותרות: אל פסוקא ליה. למיתני
קדש קדשים דעיר הנדחת יערי דכיון דמות
להם אותם רשעים אי אכא חטאות
שהפרישו בחייהם אולי למיתה דכל חטאות
שמותו בעליהם מותרת במסכת הוריות (ר' ו.)
מפרש טעמא אבל שאר קדש קדשים כגון
אשמות שמתו בעליהם יערי: דאדמינהו
בעיניהו. דחן עצמן ודאי אינן קרבים משום
זבח רשעים תועבה: אבל חב. דאיכא
למיימר יערי ויפלו דמיהם לנדבה: כיון
דאשתי. ליכא זבח רשעים תועבה:
ולא בחמת כבוד ומעשר. שאם היו בה
בכורות וא מעשר בהמה שהיו של ישראל
וחביו דדמו קרב אין מחרימין אותו עמה
דלא מיקרי בהמתה: ובה שמים עמה
ומשללה נפקא: אלא כבעלי מומים. שאין
בהם חלק לגבוה אלא נאכלין אותן לבעלים
שללה גינהו אמאי אין מחרימין אותו עמה:
לעולם כבעלי מומין. ואפי' אין שטרף
עמה דדרישן קדש הכי בהמתה למי
שנאכל לבעלים שבת בהמתם יצאו אלו
שיש להם שם לוי שאין נאכלים בתורת
בהמתם שאם אומרין בהמת עיר הנדחת
אלא בהמת כבוד ומעשר של עיר הנדחת:
ופליגא. דא דרבינא אדשמואל דאמר
שמואל עלה דהא מילתא דרש"י כי הוה
קאי לן במאי עסקין הוה מתרץ הכי הכל
קרב והכל נפדה: מאי קאמר ח"ק. כל שהוא
קרב לגבוה כשהוא חם וכשהוא בעל מום
צריך פרייה בכור שאר קדשים קלים חוץ
ממעשר בהמה ובכור דהוה משללה נפקא

והתקדשות שבה יפרו כו': תנו רבנן, היו בה (קדש)
קדשים, קדשי מזבח ימותו, קדשי בדר הבית יפרו,
ותרומות ירקבו, ומעשר שני וכתבי הקדש יגזו. רבי
שמעון אומר, 'בהמתה' ולא בהמת בכור ומעשר.
'שללה' פרט לכתב הקדש וכסף מעשר. אמר מה, היו
בה (קדשי) קדשים, קדשי מזבח ימותו, ואמאי ימותו?
יערי עד שכתרינן, ויפלו דמיהם לנדבה. רבי
יוחנן אמר, 'זבח רשעים תועבה', ריש לקיש אומר, 'ממון
בעלים הוא. והכא, בקדשים שחיבי באחריות', ורבי
שמעון היא, דאמר ממון בעלים הוא. הא, מדסיפא רבי
שמעון היא, רישא לאו רבי שמעון. אלא בקדשים קלים,
ואליבא דרבי יוסי הגלילי, דאמר, קדשים קלים ממון
בעלים. אבל קדש קדשים מאי, יפרו? אדתני סיפא,
קדשי בדר הבית יפרו, לפיכך וליתני בדרה. במה
דברים אמורים, בקדשים קלים, אבל קדשי קדשים
יפרו. כיון דאיכא חטאת שמתו בעליה דלמיתה אולא,
לא פסיקא ליה. בשלכא רבי יוחנן לא אמר בריש לקיש,
דכתבי 'זבח רשעים תועבה'. אלא ריש לקיש, מאי
טעמא לא אמר ברבי יוחנן. אמר קר, כי אמרין 'זבח
רשעים תועבה', הני מילי, היכא דאתנהו בעיניהו.
אבל הכא, כיון דאשתי, אשתי: רבי שמעון אומר,
'בהמתה' ולא בהמת בכור ומעשר: במאי עסקין?
אליבא דתמיומן, 'שלל שמים' הוא. אלא כבעלי
מומין, 'שללה' גינהו. אמר רבינא, לעולם כבעלי מומין,
ומי שנאכל בתורת 'בהמתה', יצאו אלו שאין נאכלין
בתורת 'בהמתה' אלא בתורת בכור ומעשר, שלל
שמים גינהו. ופליגא דשמואל דאמר שמואל, הכל קרב
והכל נפדה. מאי קאמר? הכי קאמר, כל שקרב פשהו
חם, ונפדה פשהו בעל מום, מ'שללה' אימעיט. וכל
שקרב פשהו חם, ואינו נפדה פשהו בעל מום, כגון
בכור ומעשר, מ'בהמה' נפקא: תרומות ירקבו: אמר
רב חסדא, לא שנו אלא תרומה ביד ישראל. אבל
תרומה ביד כהן, כיון דממוניה הוא, תשרף. מתיב
ר' יוסף, מעשר שני וכתבי הקדש יגזו. והא מעשר
שני ביד ישראל, פתרומה ביד כהן דמי, וקתני יגזו.
אלא, אי אתמר הכי אתמר, אמר רב חסדא, לא שנו
אלא תרומה ביד כהן. אבל תרומה ביד ישראל, תנתן
לכהן שבעיר אחרת. תנן התם, עיפה של מעשר שני,
פטורה מן החלה, דבר רבי מאיר. והכמים מתיבין.
אמר רב חסדא, מחלוקת במעשר שני בירושלים, דרבי
מאיר סבר, מעשר שני ממון גבוה הוא. ורבנן סברי,

דאין מחרימין אותם עמה דהואיל וצריכי פרייה במומן שלל שמים קרינן ביה ופליג
עליה דר"ק דאמר קדשים קלים ממון בעלים הוא: וכל שקרב כשהוא חם ואינו
נפדה כשהוא בעל מום. אלא נאכל לבעלים בכור כבוד ומעשר הואו אלא שלל
שמים מקור ואפילו בתמותן לא מצי למפרך ריהא בתמותן שלל שמים הוא שהרי
נאכל במומו והלכך אצטרך בהמתה
למעוטי בכור ומעשר תממימ דמשללה
ליכא למעוטינהו דקרינן פליגא דאיהו מוקי
לה אפילו בתממימ דהכסב בכור ומעשר
בעלי מומין בהמתה קרינא ביה ובסיפא
תרומה ביד ישראל. שעדיין לא נתנה לכהן
דאפילו אותו ישראל רשע הוא תרומה
שבידו ושרפת עש שאר שללה דהא
לא ידידה הוא דשמא היה נתנה לכהן צדיק
לעל דמותין ונהי דבאבדיל לא תשרינא לה
כפקדון דעיר אחרת ואתנהו גבוה דאמר
לעל דמותין ונהי דבאבדיל לא תשרינא לה
דשמא היה נתנה לכהן רשע שבתוכה הלכך
ירקבו אבל תרומה ביד כהן דממוניה הוא
תשרף: וקתני יגזו. אע"ג דממוניה הוא לא
אמר תשרף: אבל תרומה ביד כהן.
דממוניה הוא ולא ממולוהי בן כולי האי
הואיל וקדש הוא: לכהן שבעיר אחרת.
כלומר לכהן שלל אלא הודיע עמא: אבל
בגבולין, שאין כל היתר אבדיל אלא בפדייה
ד"ה פטורה מן החלה דממון גבוה הוא ל"א
אבל בגבולין דאין לה היתר אבדיל בשעת
חיוב חלה דרשית וטעמא (בבבב טו)
ואפילו פדאה לאחר מיכן פטור מן החלה: ו
דברים נאמרו בירושלמי: בפ' מרובה (ביק
כב) חשיב להו: אלא בעיר אחרת ואסקו
לנו. שהיה אותו מעשר שני של אחד מבני
עיר הנדחת והעלו אותו לירושלים קודם
שהחזיק ואח"כ הורדו אם כן אמאי יגזו
לשחרו נמי באבדיל דהא קלטתו מחיות
דהיני חומה: אלא לאו. בגבולין. ולא מצי
ליה וקתני יגזו ואינו יוצא לשרף בתמיה:
ואם איתא. בגבולין ל"ה ממון גבוה הוא
לשחרו נמי באבדיל אלא לא ממון הדיית
הוא וגמי דבשרפה לא משום ילותא:
לעולם דעיר הנדחת ואסקיה לנוה.
דקאמרת לשחרו נמי באבדיל דא קלטתו מחיות
מחיות: הכא במאי עסקין כשנשטא. דלא
בי אבולי בטומאה וצרת דכתבי (דברים כו)
לא בערתי ממנו בטמא ולקמן פריך מאי
איירי את הנדחת אפילו בחוצה לה: ואפילו
בירושלים. לא שנו שנובטא: דאדרשין
(שם יד) כי ירחק ממך ומקום וצרת הכסף
ביד ברוחק מקום אתה פודה וצר ולא
בקרוב מקום: ושאן תשא אלא ככל. וה"ק
קרי בי ירחק ממך המקום או כי לא תוכל
לאוכלו שנטמא וצרת הכסף ביד: בלוקח.
שכבר הוציאה בהוצאה לבסוף מעשר
ותנהו בין ושכר ובשר וטמא אותו לקוח
דההוא לית גופא פרייה וכי קאמר ר"א
במע"ש לפיה שהעלה פטור מע"ש
לירושלים ונטמא:

ולפירקה

ממון הדיית הוא. אבל בגבולין, דבריו הפל פטור. מתיב רב יוסף, מעשר שני וכתבי הקדש
יגזו. במאי עסקין? אליבא דירושלמי, מי הוה עיר הנדחת, והתניא, עשרה דברים נאמרו בירושלים, וזו אחת מהן, אינה
נעשית עיר הנדחת. ואלא בעיר אחרת, ואסקוהו לגוה, הא קלטתו מחיות. אלא לאו, בגבולין, וקתני יגזו. לא, לעולם דעיר
אחרת, ואסקוהו לגוה. והכא במאי עסקין, שנשטא. ולפירקה, דאמר רבי אלעזר, מניין למעשר שני שנשטא שפודין אותו אפילו
בירושלים, תלמוד לומר 'לא תוכל שאנו', ואין 'שאת' אלא אכילה, ששטא וישא משאת מאת פניו'. הכא במאי עסקין, בלוקח.
ולפירקה

ולפירקיה לכוליה. ומשני כר' דאמר לא אליה למתפס פדיונו בהדיא מנה גופא במס' מעשר שני (פ' ג' מ"ו) דחינו ממי מעשר שני דקאמר יגזו בקבורה: אלא לעולם. במעשר שני דעיר הנדחת טהור ואסקוה לגזוז דקאמר לישתרי באביליה דהא קלטוה מחיצות אחר שבטם סנהדרין ירושלים: דאמר רבא (בשחיטת חולין פ' בהמה המקשה

(דף סח): מחיצות לאכול דאורייתא. מן

התורה מצוה לאכול לפנים מן החומה: אבל

מחיצות לקלום. שהיו מחיצות קולטות וכו'

לענין פרייה בין כלב ענין מדרבן בורן הוא וכו' גיור

בבגן דהיהי קליטת מחיצות למעשר דשוב

אינו יכול לפדותו ולענין עיר הנדחת נמי שלא

יהא בשריפה אחת דאינאנזו מחיצות: דהכי

ואברתה. את שמע מן המקום הרחוק

וסמך ליה את תעשון כן לה' אלהיכם ובמזוזה

הואיל ובתיבה באזכורתא אי אפשר לשריפה

משום דהא לא תעשון כן ואנן בעינן שאלה

ולכתא דהאי של שמע: וכו' כלל בעשה

ופרט בלא תעשה. כגון והיתה תל עולם כלל

דאפילו גנות ופרדסים לא תעשה אלא היתה

תל עולם שחשד עשה לא תבנה עיר גוה בתים

והוא לא תשאה אין דגין אותו בכלל ופרט

לומר אין בכלל אלא מה שבפרט דלא תעשה

פירוש הוא כלומר והיתה תל עולם לבנין

קאמר אבל לגזוז ופרדסים שריף אלא תרי

מילי קאמר קרא לגזוז אמרינן פירוש קאמר

אלא מילי מילי קאמר והיתה תל עולם לגנות

ופרדסים לא תבנה עוד כל בנינן שבעולם

ואפילו לגנות ופרדסים לא תבנה עוד דרשינן

לית דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד

לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל

כולו יצא לומר בנין בכלל היה ולמה יצא

לקישף שכל בנין מיוחד שהוא ישוב שני

אדם אף כל בנין בנין ופרדסים (לישנא

אחרינא) ור' יוסי הגלילי סבר אין דגין כר'

אמר דרבי הכי והיתה תל עולם מכל מילי

שלא עשה בה שום דבר ולא תבנה עוד

דמשמע בנין בתים שאומענין לאו בבנין בתים

וגנות ופרדסים אשיר עשה הוא דאיכא. כך

שמעתי: ר"ע סבר דגין. דלא כר' אבין: דכ"ע

אית להו דר' אבין. ואפילו ר"ע דאמר

דעיר הנדחת נעשית גנות ופרדסים לאו שהם

דבעלמא לית להו דר' אבין דודאי מלתא קא

מפשיי והיתה תל עולם במאי בבנין בתים

דלא תבנה עוד לא משמע ליה בכל בנינן

דקסבר עוד לכמו שהיתה משמע כלומר לא

תחזור אלא תבנה עוד משמע כגון שהיתה

מתחלה לא תבנה עוד אלא משמע גנות

ופרדסים: ופרט עוד לגזוז משמע. כגון

דאמר לעולם ועד ועוד לשון ועד הוא שלא

תבנה לעולם לשום דבר לא לבנין בתים ולא

לגנות ופרדסים לא תבנה עוד: מחבירין

ו'לפירקיה, דתנן, הלכות בכסף מעשר שנמא, ופרה.

כרבי יהודה, דאמר יקבר. אי הך, מאי איריא עיר

הנדחת, אפילו דעלמא נמי. אלא, לעולם בטהור, וכגון

דנפול מחיצות, וכדרכא. דאמר רבא, מחיצה לאכול,

דאורייתא. לקלוט, דרפנן, וכי גזוז רפנן, כי אתננו

למחיצה. כי ליתננו למחיצה, לא: פתחי הקדש יגזו:

מתניתין, דלא כרבי אליעזר, דתניא, רבי אליעזר אומר,

כל עיר שיש בה אפילו מזוזה אחת, אינה נעשית עיר

הנדחת, שנאמר ושרפת באש את העיר ואת כל

שללה כליל, והיבא דאיבא מזוזה, לא אפשר, דכתיב

לא תעשון כן לה' אלהיכם: רבי שמעון אומר, אמר

הקדוש ברוך הוא וכו': לימא, בדרבי אבין אמר רבי

אליעזר קמפלג. דאמר רבי אבין אמר רבי אליעזר, כל

מקום שאתה מוצא כלל בעשה, ופרט בלא תעשה,

אין דגין אותו בכלל ופרט. דמר, אית ליה דרבי אבין.

ומר, לית ליה דרבי אבין. לא, דכתיב עלמא אית להו

דרבי אבין, והכא בהא קמפלג. מר סבר, עירי לגמרי

משמע, ומר סבר עירי לגמרי שתיחת: אינה נבנית,

אבל נעשית היא גנות ופרדסים: תנו רבנן, היו בה

אילנות תלושין, אסורין. מחבירין, מותרין. של עיר

אחרת, בין תלושין בין מחבירין, אסור. מאי עיר

אחרת? אמר רב חסדא, יריחו, דכתיב והיתה העיר

חרם לה'. וישבע יהושע בעת ההיא לאמר, ארור

האיש לפני ה' אשר יקום ובנה את העיר הזאת את

יריחו. בכבורי יסדנה וביצורו יצב דלתיה. תנאי, לא

יריחו על שם עיר אחרת, לא עיר אחרת על שם

יריחו. דכתיב ונבנה היאל בית האל ואת יריחו באבנים

כברו יסדה ובשגוב צעירו דלתיה. תנאי,

באבנים כבורו רשע, לא היה לו ללמוד. בשגוב צעירו,

היה לו ללמוד. אבנים ושגוב, מאי עבד? (מאי

קאמר), הכי קאמר, באבנים כבורו, היה לו ללמוד

לאותו רשע. בשגוב צעירו, ממשמע שנאמר באבנים

כבורו, איני יודע ששגוב צעירו. מה תלמוד לומר

שגוב צעירו, תלמוד שהיה מקבר והולך, מאבנים עד

שגוב. אחאב, שושביניה הוה. אתא איהו ואליהו,

למשאל בשלמא בי מטיא. ותיב וקאמר, דילמא כי

מילא יהושע, הכי לט. לא יריחו על שם עיר אחרת, אמר ליה

אליהו, אין. אמר ליה, השתא לושתא דמשא לא קא מפיאיא, דכתיב

והוא נבא, אוקים ליה עבודת פוכבים על כל תלם ותלם, ולא

מפיאיא מיד, ויאמר אליהו התשבי מתשבי לגדע חי ה' אלהי ישראל אם יתה טל ומקטר וגו'. בעי רחמי, ותבו ליה אקלידא דמקרא,

וקם ואול. ויהי דבר ה' אלי לאמר, לד מזה, ופנית לד קדמה ונסתרת בגחל ברית. והערכים מביאים לו לחם ובשר בבקר וגו':

מהיכא? אמר רב יהודה, אמר רב, מבי פתחי דאחאב. ויהי מקץ ימים ויבש הגחל, כי לא היה גשם בארץ, בין דהוא דאיבא צערא

בעלמא, פתיב ויהי דבר ה' אליו לאמר, קום לד צרפתה, וכתיב ויהי אחר הדברים האלה, חלה בן האשה בעלת תבית. בעא רחמי,

למיתן ליה אקלידא דתחית תפתים. אמרי ליה, שלש מפתחות לא נמסרו לשליח. של חיה, ושל גשמים, ושל תחית תפתים. יאמר,

שמים ביד תלמיד, ואחת ביד הרב. וישקיל תא, דכתיב ויד הראה אל אחאב [ואתננה] מטר. דרש ההוא דליתא קמיה

דרב חסדא, משל דאליהו, למה הדרך ודמה, לגברא דמסקיה לגלילא, ואגריה למפתחיה. דרש רבי יוסי בצצורי, אבא אליהו

מותנין. דחקבין ושרפת אמרה רחמנא מי שאינו מחוסר אלא קביצה ושריפה יצא זה שמחוסר תלישה וקביצה ושריפה: וכל אשר בה. אפילו אילנות מחבירין אשר בה נאסרין: ה' יושבע יהושע לאמר ארור האיש וגו'. וקרא קרריש ואילו בכבורו ייסדנה ובצעירו יצב דלתיה וכשיעמיד דלתיה הוה בטן הקדש: לא יריחו על שם עיר אחרת.

שלא יבנה יריחו ויסב שמה על שם עיר אחרת

ולא עיר אחרת על שם יריחו שאפי' בנה עיר

אחרת וקראה יריחו אסור לבנותה שאפי' שם

יריחו ימחה לעולם וכתיב בימיו בנה היאל

בית האלי את יריחו בימיו של אחאב ועל

שעבר על האלה קרי ליה בית האלי את

יריחו. ולא יריחו עצמו בנה אלא עיר אחרת

על שם יריחו וקראה ליה יריחו ולא אחפשי

הא מנל: באבנים כבורו יסדה. אבירים רשע

כשמות אבירים הרשע לא היה לו להיאיל

ללמוד אלא לבנות את יריחו: אבירים ישוב

מאי עבד. דקרי להו רשעים: איני יודע

ששגוב צעירו. מילתא באנפי נפשה הוא

ולמרשא משמעו שנאמר באבירים כבורו

איני יודע ששגוב צעירו אלא מה ת'ל שגוב

צעירו שהיו קובר והולך באבנים ועד שגוב

שהוא צעיר מכלם: אחאב שושביני. אוהבו

של היאל היה אחאב: כי מביא. ויא' אי טעמו

בית האביל שמשמעו אותו דברים נתלמדו

ובכמה דוכתיב כתיב בבאשתי רבא טמאי

בלא עיין לשון אביל: על כל תלם ותלם.

שורה ערוגה ומקום גבוה הוא: ולא שביק

מיפריא מירוב. שהיה הלכלוך הולך

וגדל מרוב הגשמים הבאין לעולם שאין

מנחין מלך להשתחוות לעבודה וזה מתוך

דריכים ומכלכות בשט: מיד ויאמר אליהו חי

ה' אם יתה השנים אחלה מטר וגו'. הא קרא

סמוך לקרא אחלה מטר וגו'. אקלידא

דפריסא. מפתח של מטר: כיון דהוא. הקביה

דאיבא צערא בעלמא א"ל קדשה' אליהו

לך צרפתה לגלגל הדבר שחידור לו מפתח של

מטר כדאק מפרש ואזיל: שלש מפתחות לא

נמסרו ביד שליח. על אוצרו של הקב"ה ש

מפתחות ומסרתו ליה שלוחים הממונים אבל א

מפתחות של בידו הם ולא מנהה שליח לעולם

מבראשית אלא בידו הם ולא רצה למסור

שליח שליחים וקאמר הקב"ה לאלהיו אותם א

מפתחות עכבתי ביד מבראשית ולא מנית

שליח שליחים אלא תמיד מעשיתי ממנוה על

אחת עתה ועתה תשאל מפתח שני יאמר

שנים ביד תלמיד ואחד ביד הרב: דשקיה

לגלילא. שסתם שער שלא וואבדיה למפתחיה

כך צרכא אפילו נעל לשעיר מטר ולמסוק אבד

המפתח של גשמים שלא נפתח השער של

מטר על ידו: וכתב על הרמה אל אחאב

ואתנה מטר. ולא כתיב ותן מטר: אבא אליהו.

חביבי וגדולי:

היה

וגו'. ויהי דבר ה' אלי לאמר, לד מזה, ופנית לד קדמה ונסתרת בגחל ברית. והערכים מביאים לו לחם ובשר בבקר וגו':

מהיכא? אמר רב יהודה, אמר רב, מבי פתחי דאחאב. ויהי מקץ ימים ויבש הגחל, כי לא היה גשם בארץ, בין דהוא דאיבא צערא

בעלמא, פתיב ויהי דבר ה' אליו לאמר, קום לד צרפתה, וכתיב ויהי אחר הדברים האלה, חלה בן האשה בעלת תבית. בעא רחמי,

למיתן ליה אקלידא דתחית תפתים. אמרי ליה, שלש מפתחות לא נמסרו לשליח. של חיה, ושל גשמים, ושל תחית תפתים. יאמר,

שמים ביד תלמיד, ואחת ביד הרב. וישקיל תא, דכתיב ויד הראה אל אחאב [ואתננה] מטר. דרש ההוא דליתא קמיה

דרב חסדא, משל דאליהו, למה הדרך ודמה, לגברא דמסקיה לגלילא, ואגריה למפתחיה. דרש רבי יוסי בצצורי, אבא אליהו

1 היה קפרן. שכעס על אחאב ואמר חי ה' אם יהיה השנים האלה טל ומטרי איכס' מיניה. שהיה רגיל למיתו לבי מדרשו כל יומא ולא אתא בתלתא יומי: א"ל. ר' יוסי: הא דקמא דקא קפיד מר. הרי על דבר זה שאמרתו עליך קפיד שלא באת אלי ג' ימים מקפדנות שקצפת עלי: מפני הרעה. קודם שתבא הרעה הצדיק נאסף מכלל דכיון שמת הרעה באה: אבל צדיק בא לעולם פסקה הרעה שנאמר זה ינחמנו:

הדרן עלך כל ישראל וסליקא לה מסכת סנהדרין

9 שְׁנֵאמַר 'וּבְאֵבוֹר רְשָׁעִים רָנָה'. צדיק נפטר מן העולם, רעה באה לעולם, שְׁנֵאמַר 'הַצַּדִּיק אָבֵד וְאִין אִישׁ שֵׁם עַל לֵב, וְאִנְשֵׁי חֶסֶד נֶאֱסָפִים בְּאֵין מִבֵּין, כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסָף הַצַּדִּיק'. צדיק בא לעולם, טובה באה לעולם, שְׁנֵאמַר 'זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׂינוּ וּמַעֲצָבוֹן יְדִינוּ':

הדרן עלך כל ישראל יש להם חלק וסליקא לה מסכת סנהדרין

משנה כיצד העדים נעשין וזממין ב' – בגמרא מפרש מאי קאמר. את איש פלוני – כהן. שהוא בן גרושה – בפנינו נתגרשה אמו קודם שנולד, והרי הוא חלל ופסול. אין אומרים – אם הוזהב והן כהנים: יעשה זה בן גרושה וחלוצה, לקיים בו "כאשר זמם", אלא סופג את הארבעים. ובגמרא מפרש טעמא. שהייב גלות – שהרג את הנפש בשוגג.

גמרא חכ' גרסינן: האי כיצד אין העדים נעשין וזוממין במערה ליה. ועוד דקתני לקמן (א): אבל אמרינן לה, כיצד אין העדים נעשין וזוממין מיבעי ליה — דהוא לא מקיימית בהו 'כאשר זומם' — ועוד — מאי קא בעי תנא כיצד נעשין וזוממין? דהו קתני לה לקמן כיצד דין מזמין, דקתני במתניתין: אבל אמור לה, דהו זוממין — דקתני אהם מעידים עדות זו והלא הייתם עמנו אתו היום במקום פלוני כו'. הרי הם קאי' — מסתדרין סליק. דהנן בשליה 'אלו הן בתרנקה', דהוא סימנא דזוממין, דיש וזוממין ששנתו מבוקשת מיהו דומה: דכרתינן: הווממין מקדימין לאותה מיתה. כלומר, אין לה לצפות מיתה אחרת, אלא משמדין. לאותה מיתה שנגמר בה דניט על פי שנגמר מזוממי בה כהן — נשואה, שאף על פי שנגמר דינה לשריפה על פיהם — חת בתקן, כדלפנין. (א.א.) היא בשריפה ואין בולעלה בשריפה, חתם אלא בתקן שאיבר אשת איש, וזוממין בשריפה למיתה ששאריו לא הובעול, דכתיב 'כאשר זומם לעשות לאחיו' — ולא לאחורו (שם). וקאמר הכא: עוד יש וזוממין אחריים שאין מקיימין בהן קדוה כלל אלא מלקות, ועלמא מפרש בירב אתו הומה שאין מקיימין בהן דין הומה נעשין וזוממין — 'מעידים אנו' כן, ולא לירעו — ואם תעשו חלל הווא אהם — פסלת את דורו תלשו. **קטין, כאשר זומם** — דהוא עומד לפסול את הנדון ואת דורו. המחלל אינו מתחלל — כהן הנושא את הגרושה, שבהלל את דורו, אין הוא עצמו מתחלל מה הכהונה. **הלא לחלל ולא ידע** — דעומם, שרצה להחליט אתה, ואלא חלל אתה כו'. **אם אכן** — אם באת לדרוש קל דחומר זה בעדים וזוממים, בטלת תורת הוומם. ומה

הַעֲרִים נְעֻשִׁים וּזְמִמִּין? "מַעֲרִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי
שֶׁהוּא בֶן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶן חִלּוּצָה" - אֵין אוֹמְרִים יַעֲשֶׂה
זֶה בֶן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶן חִלּוּצָה תַּחְתּוּי, אֲלָא לֹאקֵה
אַרְבָּעִים. "מַעֲרִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חֵיב לְגִלוֹת"
- אֵין אוֹמְרִים יִגְלֶה זֶה תַּחְתּוּי, אֲלָא לֹאקֵה אַרְבָּעִים.
גְּמָרָא הֵיא "בִּיצֵד אֵין הָעֲרִים נְעֻשִׁים וּזְמִמִּין"
מִיבִיעִי לִיהִ! עוֹדוּ, מִדֻּקְתָּנִי לִקְשׁוֹן: אֲכַל אֲמָרוּ לָהֶם
"הֵיאָד אַתֶּם מַעֲרִידִין, שְׁתֵּרִי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם אַתֶּם
הַיְּחִים עֲמָנוּ בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי" - הֲרִי אֵלֹו וּזְמִמִּין,
מִכְלָל דְּאֵלֹו אֵין וּזְמִמִּין - תִּנָּא הֵתֵם קִאִי: כָּל
הַיּוֹמִין מְקַדְּמִין לְאוֹתָהּ מִיתָה, חוּץ מִזְמִמִּין בַּת
בְּתוֹ וּבִעֻלָּה שְׂאִין מְקַדְּמִין לְאוֹתָהּ מִיתָה, אֲלָא
לְמִיתָה אַחֲרֶת. וְיֵשׁ עֲרִים וּזְמִמִּין אַחֲרֵם, שְׂאִין
עוֹשִׂין בְּתוֹ דִּין הַזֶּה כָּל עֵקֶר, אֲלָא מַלְקוֹת
אַרְבָּעִים. בִּיצֵד? "מַעֲרִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא
בֶן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶן חִלּוּצָה" - אֵין אוֹמְרִים יַעֲשֶׂה זֶה
בֶן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶן חִלּוּצָה תַּחְתּוּי, אֲלָא לֹאקֵה אֵת
הָאַרְבָּעִים. מִנְּהִי מִיֵּל? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוי
אָמַר רַבִּי שְׁמוּעוֹן בֶּן לִקִּישׁ: דְּאָמַר קְרָא "וְנִעֲשִׂיתֶם
לֹו כַּאֲשֶׁר זָמַם", "לֹו" - וְלֹא לְעוֹרֵו. - וְלִפְסֻלוֹהוּ
לְדִרְדִּירָה וְלֹא לִפְסֻלֵּי לְעוֹרֵיהִי: בְּעִינֵן "כַּאֲשֶׁר זָמַם
וְחֹמֶר, וְזֶה מִתְחַלֵּל אִינוּ מִתְחַלֵּל, חֵבֵב לְחַלֵּל וְלֹא
קִיף לֶה רַבִּינָא: אַם כֵּן, בְּשַׁלְתָּ תוֹרַת עֲרִים וּזְמִמִּין:

ומה

מעדידן אנו באיש פלזני שזוהן בן גרשה או בן חלוצה אין אומרים — תימנה: כיון דא
הזמנו אינן געשן בן גרשה חלוצה, אים בן גע בשלא יזמנו איך יגשה על פיהם
בן גרשה, דהכי הוא האמת? ואמאי? הא הוה לא עדות שאי יכול לחלוצה, ואין הא
עדות! ויש לומר: כיון דלוקן הוי "באשר זמנו", הוה שפיר "אתה יכול לחלוצה"; וקשה: דא
כזו, "מאי קאמרו פרק 'הוי בודקין' (סנהדרין נא,א),
גבי עדי גזירה המאורסה דאיהו לא מוקטלא.
דכיון דאיהו לא מוקטלי משום שיבוליך לומר
'לאסרה' על בעלה באג'ו" דהיינו לא עדות שאי
אתה יכול לחלוצה? ומאי קאמרו? והא מכל מקום
לוקין! ויש לומר: דהתם כיון שבאין לחייבה מיתה
חמנו בלחגן דא התנש — לא מקיים "באשר
זמנו" במלכות, דהא ברדיא תביב "נפש נפש"
הזמה עדות נפשות, ולא חשיב יכול לחלוצה
במלכות. אבל הכא שאל כיון אלא לשויהו בן
גרשה בן חלוצה, דליכא כיון אם לאו בעלמא.
דכיון שילקו — חשיב שער עדות אשתה יכול
לחלוצה. ועוד יש לומר: דגבי עדות דבן גרשה,
חלוצה לא יחשיבין כלל "באתה יכול לחלוצה",
דמחייב נפקא לך דבזמנן עדות אשתה יכול
לחלוצה — חייב "באשר זמנו" דא לא מוכיח בגמרא
"דבאשר זמנו" לא בנכת לגבי עדות דבן גרשה,
ולא קאי כלל עליה משום צד שבעולם. אבל התם
גבי גזירה המאורסה — דאי "באשר זמנו" קאי נמי
עליהן, דהא הותר בה — מוקטלי אינורו בשעהחמו.
ואילו אידי — בלא החמו (והתם מיידי בלא הותר,
וכיון "באשר זמנו" קאי עלייהו), לכך בענין:
"אתה יכול לחלוצה". ויש חלוקה, אמאי לא: כיון
"מעדידן" אנו באיש פלזני שזוהן אומרי, כו', דהו
הוה שייך בין בישראל לא בביתנים, ובן גרשה לא
פסיל אלא בביתנים! ויש ליישב: דנקטיה משום
דקאי אומזמני בת כחן כדאיתא בגמרא, ולכך נקט
מיידי כדאיתא בבבונה.

מעידין אנו באיש פלגני שחיבי גלות — ואם תאמרו: היך הם יכולים לחיבו גלות בעדותן? הוא יכול לומר "מזיד היית" כדאמר גבי אבלת חלב" בפרק קטן דבבא מעיצט (ג.א.) ויש לומר: מביידי שראו בו רגלים דלבר ששטמט הברזל מקתו, ואיבא למימר דלא נתכוין, אבל קשה מאד דנתן פירא "אלו חן הגליל" (מכות ט.א.) דשונא אינו גולה, לא כי האי גונא דומיא דאדבא גולה? ואמאי? אינו גולה, כיך דראו גולה רגלים דלבר? ויש לומר: דשונא, דיש לנו

לומר ספ בדשנה הכהן, ועד שי ילומר: דמיייר שפיר זליכא רגלים לרבך, והשתא נחא משונא, ומכל מקום ארבע גזלא – כגון שדחין שאמרו לו תנידינ, בראי יא איה אמר: אל! הורחיתו לן, ותרץ לומר: לא הורחיתו שונג אלא מיד, כמו בלא אבתי אקב – אבל כין רשת – כן הורחא דמיא. **כל** חומשין מקדימין לאותה מיתה – פירש הקוסטרוס: אלא דלם סג ורמלטה, וקשה: לכן כן משעיל קין פשיטא ובהבחרותי – שררה לומר מקדימין – שלא עזי הדין, וגם לא חשד, דמאי קא מושתל קין פשיטא לכן פירש רבי יצחק, מקדימין ביה פירושא: איה אתה צריך להמתין במיתה שהמיתו, אבל ודאי אם אינו יכול, אפילו הכי נמיתם בכל מיתה שנכלל, כדנתיא "זהב חכה" (בבא מציעא לא.ב), וקשה: דאמרין פרק "גמור הדין" (סנהדרין מה.ב), דרובא ונהא הדין הוא שני בחיובין באחד. כן קשה, בדחפסתא (פרק שנים עשר סנהדרין) תניא: אלא חומשין שאין אתה יכול להמתין במיתה בהבחרותי, כן אתה נמיתם בכל מיתה. ודרש שני מן קרא "דוברת ועד מקרבך" – ואמאי: דין ארבע ונהא הדין שני בחיובין באחד והיפך הדין שני יוסף: רבי יוחנן אמר הדין הוא שני בחיובים באחד לכל לעצן שלא נלמדו מאמתות מן הדימיתם אף מהמא שאינה מארבע מיתות ביד דין – אבל מארבע מיתות ביד דין – פשיטא נמיתם בכל מיתה בארבע מיתות. **והמאי** – בן רבינועלא שאין מקדימין לאותה מיתה אלא למיתה אחת – ברעלא – דרשנין: "היא" אלא ברעלא, והיא ביד כן – רבתי: "לאחור", דרשנין: לאחור אלא לאחור, ואם תאמר: למה לי דרשא "לאחור" אלא לאחורית חספא ליה מ"הא? דנפקא לן דרשנין (סנהדרין נא.א.) – אלא אבאי איה מחללה, היא ולא ברעלא, איה ולא ונהמיתו ויש לומר: והאל ונומהמא ביה למה לי, אלא יבא לאוקומי מעוטא "דיחא" אלא ברעלא, אלא למעטין ונומהמא (סנהדרין נא.א.) – "אחור" אלא כין רבתי: "אחור דרשנין מני מהי"א: למעטין ונומהמא. אבל קשה כין רבתי: "אחור" אמאי איטריטך למעטין ונומהמא מ"הא? דין לומר: דאי מ"אחור, הוה אמנא דרבי מילי כשהובעל היה נדון קרינן ביה "לאחור". אבל אם לא היה נדון על פי עדותו, כגון שהיה קטן בן תשע שנים וכו', או של אביו הובעל, לא קרינן ביה "לאחור" – אף משעיל קין: "היא" אלא ונומהמא, למעטין ונומהמא בכל ענין. ומחללה איה רביע "חזק מטופח איה מילתא, ושוב פשטה מפרש: "גמור הדין" (שם מ.א.), דאמר: איה אחת מעין שתי מיתות – כגון בן כחן הובעל או בן כחן ונומהמא ונומהמא, והשתא למה ליה חומשין ונומהמא תיפס ליה דכאית שתי מיתות ולא חומשין ונומהמא, משום פשטה שהוא בתקנא. אלא שחזק מעין דמיייר כגון זליכא בן מיתה הובעל, בן כחן שדחא קין כדפירשתי, ואפילו כן חומשין ונומהמא בתקנא, אלמוד דרובא דנומהמא ונומהמא אף על פי דליכא בן מיתה הובעל. **ועוד** מהתניא לקמן – פירש הקוסטרוס דמאי עבי "כרד" וכו' אלא קתי לקמן וכו' ועוד שי לפרש: "ועוד", כלומר, ואם תמצא לומר לדרשן הוזה הוא – אזי, דעל כרחין דין הוזה קאמר כדנתיא. ונומהמא – כאשר עזי נפולא – שקשי: איהא, שמעדין שהוא מצרי שני, איהא באין לפסול דועי כי אם לפסול – אם כן נפסול! ויש לומר: דמכל דמכלא אשתו ופסול – דפסל ביה, ורבתי: "ועשישן לו כאשר זמני", לו ולא לאשתו.

ומה הסוקל אינו נסקל – פירש הקונטרס: כשהרגו אין נהרגין, דין הוא דבאו להרוג ולא הרגו דאין נהרגין. וקשה טובא, חדא, דהיה ליה למימר כדאמרין לקמן (הב.) הרגו אין נהרגין. ועוד, מאי פריך? שאני הכא דגלי קרא בהדיא דהבא לסקל ולא סקל דנסקל, כדבוחא קרא גופיה דחזין דהסוקל לא נסקל, כדכתיב "כאשר זנם" ולא כאשר עשה. אבל לועזם אימא דף דהיה לך חומר להסוקל

דלענין חילול, דהא לא גלי קרא בשום מקום דשייך בדבר הזה שיתחלל חומתו! ועוד קשה, דהיה ליה לתריך דהשתה דהיה על עבדין קל חומר, משום דאם בן בטלת תורת עדים זוממין לגמרי ולא משכבת לה "כאשר זנם", אבל לעיל דלא בטלת תורת עדים זוממין – שייך שפיר למעבד קל וחומר! לכך פירש רבינו תם דחכי קאמר: ומה הסוקל אינו נסקל, פירוש: אדם שסוקל חבירו באבנים ומה, דנדון בסיף ולא בסקילה. דבא לסיקל ולא נסקל – עדים שמועדין איש פלוני שמוחבי סקילה, ולא נסקל על ידם – אינו דין שסלקנו השופט אל בטלת לגמרי, דאיכא לאוקומי קרא ד'עושהם כאשר זנם' כשהן מועדין שמוחבי שאר מיתות בית דין שאינו בסקילה, ואפילו הכי לא עבדין האי קל וחומר, דחכי קאמר לו לעיל דלא עבדין קל וחומר כבדאי גונא.

באומר

ומה הסוקל אינו נסקל, הבא לסקול ולא אינו דין שלא יסקל? אלא, מתוורתא פרשנינו מעיקרא. "מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב גלות" בו, מנא הני מילי? אמר ריש לקיש: דאמר קרא "הוא זנום אל אחת הערים" – הוא, ולא זוממין. רבי יוחנן אומר: קל וחומר, ומה הוא שעשה מעשה – במויד אינו גולה, הן שלא עשו מעשה – במויד אינו דין שלא יגלו? – והיא נותנת (והלא דין הוא): הוא שעשה מעשה – במויד לא יגלה, כי היכי דלא תהיו ליה כפרה, הן שלא עשו מעשה – במויד נמי יגלה, כי היכי דליתיה להו כפרה! אלא מתוורתא כדריש לקיש. אמר עולא: רמז לעדים זוממין מן התורה מנין? – רמז לעדים זוממין? והא כתיב: "עושהם לו כאשר זנם" אלא, רמז לעדים זוממין שלוקין מן התורה, מנין? דכתיב: "העידו את הצדיק והרשעו את הרשע, והיה אם בן הכות הרשע; והרשעו את הצדיק – והיה אם בן הכות הרשע? אלא, עדים שהרשעו את הצדיק, ואתו עדים אחריו והעידו את הצדיק דמעיקרא ושנינו להני רשעים – והיה אם בן הכות הרשע" – ותיפוק ליה מ"לא תענה!" – משום דהיו לאו שאין בו מעשה, וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. תנו רבנן: ארבעה דברים נאמרו בעדים זוממין: אין נעשין בן גרושה וכן חלוצה, ואין גולין לערי מקלט, ואין משלמין את הכופר, ואין נמכרין בעבד עברי. משום רבי עקיבא אמרו: אף אין משלמין על פי עצמן. "אין נעשין בן גרושה וכן חלוצה" – בראמרן. "ואין גולין לערי מקלט" – בראמרן. "ואין משלמין את הכופר" – קסברי: כופרא – כפרה, והני לאו בני כפרה נינהו. מאן תנא כופרא כפרה? אמר רב חסדא: רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה הוא. דתנא: "נתן פדיון נפשו" – דמי ניקן. רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר: דמי מויק; מאי לאו בהא קא מיפלגי, דמר סבר: כופרא ממונא, ומר סבר: כופרא כפרה? אמר רב פפא: לא, דכולי עלמא כופרא כפרה, והכא בהא קא מיפלגי; מר סבר: בדניק שיימינן, ומר סבר: בדמיק שיימינן. מאי מעמיהו דרבנן?

נאמר השתה למשה ונאמר השתה למעלה, מה להלן בדניק – אף פאן בדניק. – ורבי ישמעאל: "נתן פדיון נפשו" כתיב. – ורבנן: אין, "פדיון נפשו" כתיב, מיהו כי שיימינן – בדניק שיימינן. "ואין נמכרין בעבד עברי". סבר רב המנונא למימר: הני מילי – היכא דאית ליה לדדיה, דמיוג דאיהו לא נודפן – אינהו נמי לא מוידבגו. אבל היכא דאית ליה לדדיה, אף על גב דאית להו לדדיהו – מוידבגו. אמר ליה רבא: ולמיור ליה: אי אנת הוה לך, מי הוה מוידבגת? אנת נמי לא מוידבגת! אלא סבר רב המנונא למימר: הני מילי היכא דאית ליה, או לדדיה או לדדיהו. אבל היכא דאית ליה, לא לדדיה ולא לדדיהו – מוידבגת. אמר ליה רבא: "ונמכר בגבחת" אמר רבמנא, בגבחתו ולא בזמנו. "משום רבי עקיבא אמרו" וכו'. מאי מעמא דרבי עקיבא? קסבר קנסא הוא, וקנס אין משלם על פי עצמו. אמר רבה: תרע, שהרי לא עשו מעשה, [ונתתיהם] ומשלמין. אמר רב נתן: תרע, שהרי כמון ביד בעלים, ומשלמין. מאי

ומה הסוקל אינו נסקל – עדים שלא הזמנו עד שנהרג הנדון, ואחר כך הזמנו – אין נהרגין, כדאמרין בפרקין (הב.) הרגו אין נהרגין, דכתיב "כאשר זנם" ולא כאשר עשה. הבא לסקול ולא סקל – שחזרו עד שלא נהרג הנדון, הוא עשה מעשה במויד אינו נסקל – ההרג שעשה מעשה, אם במויד עשאו – אינו גולה, ואפילו בזמן שאינו נהרג, כגון במויד בלא חטא. והתראה. הוה שלא עשו מעשה – אלא דיבור בעלמא, ובמויד העידו – אינו דין שלא יגלו על המויד. ומקשינן לרבי יוחנן: והיא הנותנת – המידה שהבאת לפטרן, היא הנותנת להם חובת גלות. הוה לפי שעשה מעשה, אם במויד עשאו – אינו גולה, דלא תהיו ליה כפרה. הם שלא עשו מעשה יגלו – על זדון, כי היכי כו, רמז לעדים זוממין שולוקין, עדי בן גרושה או עדי גלות שסמטם הכותב מדיון חומה, מנין שהן לוקין? ולקמיה פריך: תיפוק ליה מ"לא תענה", משום דהעידו את הצדיק בו – בתמימה, אי "העידו" ו"הרשעו" בדניקן קאמר, ו"עידו" ו"רשעו" בבעלי דינין – למא לי "העידו צדיק" כו"י ליכתבו: "כי יהיה ריב בין אנשים ונגש אל המושפט והשפוטם ודיק אתם בן הכות", למא הוכיחו כפן חזקה עדים וכו' ליה מקום שהצדיק בית דין את הוכאי וחייבו את החייב יש מלקות, דאמא קאל לא למיתלי מלקות ב"הוצא צדיק" ו"הרשעו" אלא על כרחן בעדים שמתעני עדים שקריים שהרשעו צדיק, ובאו אחרים וחזימום, והצדיק את הנדון שהוא צדיק והרשעו את העדים הרשעים. והיה אם בן הכות את הרשע – אם הזמנו או בן מלקות היא, ובאנו כולם לקיים בה דין חומה גמולה, כגון בעדי בן גרושה או גלות – "והפילו השופט והכותב", ותיפוק ליה מ"לא תענה" – כל עניש לאוין – מלקות, אלא במקום שפירש לך בו עונש, ובאנו שאנו יכול לענוש בעונש הכותב בהן – ילקו. לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו – לקמן יליף לה בפרק שליש (ג.א.), ואין משלמין כופר – אם העידו חזקת המעורר שהרג את האדם והזמנו, והיו מוכיבין את הבעלים כופר דאדם (שמות כא) "אם כופר ישת עלי" וגו'. ואין נמכרין – אם העידוהו שנגב, ואין לו מה לשלם, ונגמר דינו לימכר בדכתיב: "ונמכר בגבחתו". אין משלמין על פי עצמן – אם הזמנו בבית דין, ולא הספיק בעל דין להעמידן ברין על הזמנתו עד שברחו, ובאו בבית דין אחר והודו שהזמנו ביה דין פלוני. ולקמן מפרש טעמא. כופרא כפרה – לכפר על זה שהרג שורו את האדם, והני לאו בני כפרה נינהו, אלא הכי שורם אדם. ומר סבר כופרא ממונא – שהיו גופו של זה, ונתחייב לירשיו דמי החורג. כופרא כפרה – לכפר על עוון שחייב מיתה ביד שמים, לפיכך אין דמי שיעמו. בדניק שיימינן – בחכי היא ליה כפרה כי דיכר דמי ניקן. ולקמיה מפרש טעמיה. מאי מעמיהו דרבנן – דאילו רבי ישמעאל מסתבר טעמיה, כיון דכופרא

כפרה – דמי עצמו בעי למיתב. נאמר השתה למעלה – בגוף אשה חרה, "כאשר שית עליו בעל האשה" (שם). ונאמר השתה למטה – בדניק – שמשלם דמי וולדות שנוקו. פדיון נפשו – דנותן את הכופר. ורבנן – אמר לך אין, ודאי פדיון נפשו הוא, דכופרא כפרה. מיהו בדניק שיימינן, ובחכי היא למיזק פדיון נפשו. דאית ליה לדדיה – שיש לו לגבגב ממון לשלם דמי הגניבה אם לא הזמנו, ולחם אין מה לשלם. דמניו דאיהו לא הוה מודבן אם לא הזמנו – אינהו נמי כי הזמנו לא מודבגו, שהרי לא זממו למכור. וקנס אינו משלם על פי עצמו – דכתיב גבי כפל "אשר ירשיעון אלהים", פרט למרשיע את עצמו (בבא קמא טז.ב), תרע – דקנסא הוא, שדים המעידים בגנש לא הרגו אדם ולא נהרג אדם על פיהם, ונתרגו ומשלמין ממון.

מכות. כיצד העדים – פרק ראשון דף ג עמוד א – מתוך מהדורות "אבן ישראל – (שטיינזלץ) רש"י

מאי ניהו – האי ממון ביד בעליו דקאמר רב נחמן – היינו דלא נעשה מעשה, שעדיין לא שלם אלא שנגמר דינו לשלם משלשין בפתון – אם שלשה עדים הן או ארבעה, משלשין בניהם – בית דין נעשין שלש בנייהן להשוותו בפרעון איש לפי חלקו. אי נמי, האי "משלשין" שישנא בעלמא דוא, ובחלקי הפרעון בין שלשתן, הוא הדין נמי אם ארבעה הן – מרבעין. כל כמנייה – בתמיהה וכו'

יכול הוא לחזור בו ופטר הגדון ממשלש העדים
– אני ופלוני, ותרבידו אינו מודה. וחייבנו פטון
בבית דין, שהזוהר והעמידנו והדון בדיון על
הזמנתו, וליבנו בבית דין, ויגרענו שלש עשתי
ממונת הוא ובגדיה, ואין זה מרשיע את עצמו,
שכבר הרשיעוהו אלהים, כיון דלחבריה לא פצי
מחיב ליה – שאינו נאמן על חבריו. **משנה**
שניש את אשתו – ויגרענו בית פלוני. זה
אומר: לא גרשתי ואינו דייב לה כתובה, ונמצאו
וזמנין בי'עמנו היתים", והלא בין היום כי –
כלומר, מה ישלמו אלא? אם תאמר כל הכתובה
– והלא שמא ימות או יגרענו וישני צדדים.
וסופו ליתן לה כתובה, נמצאו שלא היו מפסידין
אותו כלום, אומדין כמה אדם רוצה ליתן
בכתובה של זו – מספק, שאם נתארמלה או
נתגרשה – טיגלה לוקח, ואם מוה – יירשנה
בעלה ויפסיד מעותיו שנתן, ובגמרא מפרש מאי
קא מחיב ליה רגא דמתניתין ליתן. **גמרא**
ביצד שמיין – כלומר, מאי קא מחיב ליה
למיתב? דיש כלומר משנתנו לאש צדדים.
ביצד? הרי יש לאיש ולאשה זכות ספק בכתובה
זו, היא מצפה שאם ימות או יגרשנה תגבה את
כולה, והוא מצפה שאם תמות בחייו יירשנה.
יפה כח זכותו מכה זכותה, שהוא אוכל צדדים.
חקרקה המיוחד לכתובתה תמיד, ולא היא.
ועד, שהוא מחזיק ועומד והיא מחסרת גובינא.
ואם באו למכור לאחד זו, וזכות ספיקה וזה זכות
ספיקה – שלו נאמר ביתור משלה, ולשנא
דמתניתין משמע ששמיין זכות ספיקה, דקתני:
כמה אדם רוצה ליתן שאם נתארמלה, והא
ליבא למימר שאותן רשעים יתנו הוזמנין, שהרי
לא לכוין פסוקא באר להם, אלא זכות ספיקה
שהיו מחייבין אותו לפרוע מיד. ויש לומר דהכי
קאמר: שמיין זכות ספיקה כמה אדם רוצה ליתן
טובת הנאה שלה, והוא לא ישלמו, וכל
השאר ישלמו, שכל הכותב היו מפסידין אותו,
בעדותם, אבל אותן דמים לא היו מפסידין אותו,
שהרי גם עתה כשהזמנו אם יהיה רוצה למכרה

יתן לו הבעל בעדן טובת הנאה זו, או דלמא זכות ספיקה קאמר מתניתין דלשינוי.
ואותן רשעים יתנו הדין, כל החיובין לזה יתנו להי הא שיתנו כל הכתובת וזון מטובת
הנאותה, דשמא לא היה נפסד בעדותו כל כך, שאף עתה כשהן וזמנין – שמא ימות מחר
ותגבה הכל, כי היא לא תמכרנה לו בטובת הנאה, אבל טובת הנאות יתנו לו, שכן היו
מפסידין אותה, שאם לא הוזמנו היה פורע מיד, עכשיו שהזמנו יש לו זה זכות ספיקה
בכתובתה, וישאם לתארמלה, דמתניתין, דהכי קאמר: אומדין כמה אדם רוצה ליתן
בכתובה זו שהיא תלוייה בספק, שאם נתארמלה תגבה היא ואם מתה יירשנה בעלה,
ושמיין בית דין את זכות ספיקה ויתנו לו, כי **הסדא אמר כבעל** – זכות ספיקה של בעל
אומדין כמה אדם רוצה ליתן בו, והוא יתנו הוזמנין, רב נתן **אמר באשה** – זכות ספיקה
אומדין, אותו לא ישלמו (כל השאר ישלמו) והומרו גדול הוא אצלן, **אמר רב אבה**
באשה – שמיין, כרב נתן, ובכתובתה – לא ישלמו לו אלא העדוף בכתובתה על הדימים

הללו, אבל לא נכסי מלוג שלה, ואפי על פי שאף נכסי מלוג היו מפסידין אותו בעדותן מלאכול פירות בחייה ומלירש אותה במותה – אין משלמין, ויבולין לומר: אנו לא הערנו אלא
על כתובתה, ולא ידענו שהיו לה נכסי מלוג. ואני לא כך שמעתי: רב חסדא אמר בבעל – אם עריתם את ידוברית, אומדין את טובת הנאות
כשחלוקה ומקדק בכך, רב נתן **אמר: באשה**, ורב אבה פפא ופירש שכן – "באשה" דקאמר רב נתן – בכתובתה, שאם יתן לה קרקע לכתובתה – לו, שיומן, וכל במגוזה בה: דוא, והיא
מחייבית לזהו זכות ספיקה? הלא לא היו מפסידין אותו אלא זכות ספיקה ועוד, דהכי איבעי לה למיתב: רב חסדא אמר בנכסי הבעל, ותו, הדיא דידחל לה שדה לכתובתה, מאי טעמא

דרב חסדא דפליגי?

באומר עדות שקר העדות – ושוב חזום. לכאורה משמע דכי אמר הכי משלם חלקו,
דאם כן בקש להפסיד ממון חבריו בעדותו, ולא נראה, דהא ליתא מאן דמשלם
ממון אלא אם כן חזום "במקום פלוני עמנו היתם", לכך יש לפרש: "עדות שקר העדות"
ושבו הוזמו שניהן, ודשחא יש לפרש בדאמר "עדות שקר העדות" סותר עדותו, ולא
שייכא בהו תורת הוזמנו כי אבחי, ופריך:
הא כל כמנייה? אפילו הוא בעצמו אתי לדי
הזמנה, דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד, והוי
כלא סתר את דבריו, ואם כן הוזמו שניהם וזמנין
ומשלמין כחזון.

ביצד שמיין – אותו זכות שיש לו לבעל
בכתובתה כמה שהיא תחתיו, יותר מאם
גרשה. לפי שאתה מוצא אותו יפוי כח שיש לו
לבעל כמה שהיא תחתיו בשתי דרכים. אחד –
אם ימכור לאחר זכות ספיקה שאם מתה יירשנה,
דחשני – הוא יקנה מאשרו זכות ספיקה שאם
תתאלמן או תתגרש שהיא תמכור לו בדמים
מועטים, ובכנין זה שהוא אוכל מלגמשי יתור מאם למכור
הוא זכות ספיקה. כיצד? הרי שהיתה כתובתה
מאה מנה, אם בא למכור זכות ספיקה יתן לו
חלקוק חמישים מנה – נמצא שזכות הבעל כמה
הוא במה שהיה עולה לחמישים מנה לרבך
זה, וכשהיא מוכרת כתובתה עולה זכותו ששים
מנה, לפי שאין זכות ספיקה שזה כמו זכות ספיקה.
חדא – שהוא מחזיק ועומד והיא מחסרת
גובינא, ועד – שהוא אוכל מלגמשי פירות חקרקק
המיוחד לכתובתה ולא היא, ולכך, כשהוא מוכר
זכות ספיקה בחמישים מנה – האשה מוכרת זכות
ספיקה הן לבעל הן לאחר ארבעים מנה, הרי לך
שקנה מאשרו זכות ספיקה, שהיה לו זכות
הכתובה של מאה מנה בארבעים מנה, והשחא
בדרך זה עולה יפוי כח זכות הבעל במה שהיא
תחתיו לששים מנה כדפרשתי, ולכך מבני ליה
ביצד שמיין: מי אמרינן דשמיין לאשה כמה זכות
רוצה ליתן בזכות ספיקה – דהיינו ארבעים, וכל
השאר דהיינו ששים מנה ישלמו, שכל השאר
מפסידין אותו בעדותן שמעדין שגירשה, שהרי
היו מחייבין אותו כל הכתובה, ולישנא דמתניתין
משמע הכי, דקתני: אומדין כמה אדם רוצה ליתן
שאם נתארמלה או נתגרשה, משמע דשמיין
באשה, או דלמא לא לא אמרינן לשום באשה
לחייב העדים לשלם כל הכתובה לאחר ושו
ספיקה כדפרשתי, שמא לא היה נפסד בעדותם
כולי האי, דשמא לא תמכור לו האשה זכות

ספיקה. ולכך אין לנו לשום באשה כדפרשתי, אלא שם לבעל כמה יתנו לו זכות ספיקה
אם ימכור בה, דהיינו חמישים מנה, וכך ישלמו לו העדים, שכן מפרשתי אותו. וישאם
נתארמלה או נתגרשה" דמתניתין – לאו למימר דשמיין באשה, אלא הכי קאמר: אומדין
כמה אדם רוצה ליתן בכתובה זו, שהיא תלוייה בספק שאם תתאלמן או תתגרש תגבה היא
ואם מתה יירשנה בעלה, ושמיין בית דין זכות ספיקה ויתנו לו, **מעידין** באי באיש פלוני
שגירש אשתו וכו' – ואם תאמר: וליחייבו שאר כסות (ועונה) דהא מפסידין לאשה ויש
לומר: דמיידי שמעשה ידיה שהן בידו שוין כשאר כסות (ועונה), ועוד יש לומר: שאומרת
"גירשתי", ואם כן מחלה לבעלה אתון (שלשה) דברים, ואף על גב דאמרינן האשה שאמרה
לבעלה "גירשתי" נאנמת – היכא דליכא עדים, אבל היכא דליכא עדים – לא, כדאמרינן

בכתובות פ"ק "האשה שנתארמלה" (כ.בב).

איכא

אין משלמין, ויבולין לומר: אנו לא הערנו אלא
אומדין את טובת הנאות
היא וכל במגוזה בה: דוא, והיא
מחייבית לזהו זכות ספיקה? הלא לא היו מפסידין אותו אלא זכות ספיקה ועוד, דהכי איבעי לה למיתב: רב חסדא אמר בנכסי הבעל, ותו, הדיא דידחל לה שדה לכתובתה, מאי טעמא

ואף

איכא דאמרי המלח חבירו (בשטר) לעשר שנים אין שביעית משמטתו — אומר רבינו הם דחלבה כלישנא בתרא, דהבא נמי מתניתין מסיע ליה, וקשיא ללישנא קמא. ובאחרות רבינו הם זמן עשר (כסף) כי ילזנו ולא במשפט, בחצי ימיו ועובנו.

המוכר שטרותיו לבית דין — פירש הקונטרס דהיינו פרחובל, ולא נראה, דהא במסכת שביעית (פרק עשירי משנה ב) חגי:

המוכר שטרותיו לבית דין, והדר חגי: פרחובל אינו משמט — אלמא חרי מילי ניתנו, לכך נראה דחרי מילי ניתנו, ומוכר שטרותיו לבית דין מוכר דאורייתא אינו משמט.

ושמואל אומר אין לו עליו אונאה — ואם תאמר: מי ידע? והא שביעית דרבי עקיב, אבל התיב יומר דעקיב: שמואל לא ידע? ב"היה" (בבא מציעא גא.) ושמואל לא ידע? אונאה! ויש לומר: דהבא נמי מי יומר דעקיב — שמואל יפרע לו קודם.

על מנת שאין בו אונאה דרש יוסי בר אבא — פירש הקונטרס: על מנת כי כלומר, אני מבטיחך מאונאה שאין בו. והרי יש בו אונאה, דהריא מקח טעות שבחש. ולא נראה, דהכי מדרמה: הבא נמי "על מנת שלא תשמטני שביעית" שביעית משמטת: ודחת לא שיער טעמא דמקח טעוה ולכך פירש רבינו שמואל בן מאיר: "על מנת שאין בו אונאה" משמע שלא יחול איסור לאו ד"לא תונג" על המקח, ועל כרחו הוא חל, שאין יכול לבטל מאונאה אונאה. "על מנת שאין לך על אונאה" כלומר, שלא תחבע לי האונאה אלא תמחול לי — תנאו קיים, והבא נמי, "על מנת שלא תשמט שביעית" כלומר, שלא יחול איסור שביעית אם אקח ממך אחר השמטה — שביעית משמטת. והדשא נראה, שדן שרן.

אמר

וְאָפּ עַל גַּב דְּהֶשְׁתָּא לֹא קְרִינָא בִּיהּ "לֹא יִגֹּשׁ" - סוף אתי לדי "לא יגוש", מתיב רב כהנא: אומרים כהא אדם רוצה ליתן ויהיו אלה וזו בידו, בין ליתן מכאן ועד שלשים יום ובין ליתן מכאן ועד עשר שנים; ואי אפרת שביעית משמטתו - פולחו נמי בעי שלומי ליה! אמר רבא: הכא במאי עסקינן - במלח על הפשפון, ובמוכר שטרותיו לבית דין. דתנן: המלח על הפשפון והמוכר שטרותיו לבית דין - אין משמטין, איכא דאמר, אמר רב יהודה אמר שמואל: המלח את חבירו לעשר שנים - אין שביעית משמטתו. וְאָפּ עַל גַּב דְּהָתִי לִידֵי "לֹא יִגֹּשׁ" - הֶשְׁתָּא מִיָּהּ לֹא קְרִינָא בִּיהּ "לֹא יִגֹּשׁ" אמר רב כהנא: אף אנו נמי תנינא: אומרים כהא אדם רוצה ליתן ויהיו אלה וזו בידו, בין ליתן מכאן ועד שלשים יום ובין ליתן מכאן ועד עשר שנים; ואי אפרת שביעית משמטתו - פולחו נמי בעי שלומי ליה. אמר רבא: הכא במאי עסקינן - במלח על הפשפון ובמוכר שטרותיו לבית דין. דתנן: המלח על הפשפון והמוכר שטרותיו לבית דין - אין משמטין. ואמר רב יהודה אמר שמואל: האומר לחבירו "על מנת שלא תשמטני שביעית" - שביעית משמטת. לימא קסבר שמואל מתנה על מה שכתוב פתחה הוא, וכל המתנה על מה שכתוב פתחה - תנאו בטל? והא איתמר, האומר לחבירו: "על מנת שאין לך על אונאה", רב אומר: יש לו עליו אונאה, ושמואל אומר: אין לו עליו אונאה! - הא איתמר עלה, אמר רב עקיב: לדידי מפרשא ליה מוניה דשמואל: "על מנת שאין לך על אונאה" - אין לו עליו אונאה, "על מנת שאין בו אונאה" - הרי יש בו אונאה; הכא נמי, "על מנת שלא תשמטני שביעית" - אין שביעית משמטתו, "על מנת שלא תשמטני שביעית" - שביעית משמטת. תנא: המלח את חבירו סתם - אינו רשאי לתובעו פחות משלשים יום. סבר רבה בר בר חנה קמיה דרב למימר: הני מילי במלח בשטר, דלא עבר איניש דטרח דכתב שטר בציר מתלתין יומין. אבל מלח על פה - לא. אמר ליה רב: הכי אמר רבינו - אהד המלח בשטר, ואהד המלח על פה. תניא נמי הכי: המלח את חבירו סתם - אינו רשאי לתובעו פחות משלשים יום, אהד המלח בשטר ואהד המלח על פה. אמר ליה שמואל לרב מתנה: לא תיתיב אפרעיף עד דמפרשת לה להא שבעתא; מנא הא מילתא דאמר רבנן: המלח את חבירו סתם אינו רשאי לתובעו פחות משלשים יום, אהד המלח בשטר ואהד המלח על פה? אמר ליה: דכתוב "קרב שנת השבע שנת השמיטה", ממשמע שצאמר "קרב שנת השבע" איני יודע שהיא שנת שמיטה? אלא מה תלמוד לומר "שנת השמיטה" - לימר לך: [יש] שמיטה אחרת שהיא כזו, ואילו - זו המלח את חבירו סתם, שצאני רשאי לתובעו בפחות משלשים יום, דאמר מר: שלשים יום בשנה חשוב שנה. ואמר רב יהודה אמר רב: הפותח בית הצואר בשבת חייב חטאת מתקוף לה רב כהנא: וכי מה בין זה למגופת חבית? אמר ליה: זה - חבור, וזה אינו חבור. ואמר רב יהודה אמר רב: שלשת לוגין מים שפל לתוכן קורטוב של יין, ומראיהו כמראה יין, ונפלו למקוה - לא פסלוהו. מתקוף לה רב כהנא: וכי מה בין זה למי צבע? דתנן, רבי יוסי אומר: מי צבע פוסלין את המקוה בשלשת לוגין? אמר ליה רבא: התיב מאי דצבעא מקרי, הכא - חמרא מוינא מקרי. - והתני רבי חייא: הורידו את המקוה? אמר רבא: לא קשיא: הא - רבי יוחנן בן נורי, הא - רבנן. דתנן: שלשת לוגין מים

ואף על גב דהשתא — בשביעית, לא קרינא ביה "לא יגוש", שהרי אם בא לנגשו בלא שביעית נמי אינו יכול — לא אמרינן: כיון דלא קרינא ביה "לא יגוש" לא קרינא ביה "שמוט", דסוף אתי לדי "לא יגוש". והכי משמע ביה קרא: לא יגוש בזמנו את ערוה כי קרא שמיטה קודם לכן. מוסר שפירותיו לבית דין — הוא פרוחובל שהחזק חלל, שכתוב בו: מוסרי לכם פלוני ופלוני הידינין שבמקום

פלוני, שכל חוב שיש לי שאבנו כל זמן שארצה. אין משפטיין — דלא קרינא ביה "לא יגוש", שהרי אין חוב כלום, לדידי מפרשא לי כי אין לו עליו אונאה — שהמתנה על מה שכתוב בתורה — תנאו קיים, ואם אמר לו "על מנת שאין בו אונאה" — אין זה מתנה שיתחול לא אונאה, אלא הוא התנה עמו שאינו אונאו מבקר לו, והרי הוא רואים שבו אונאה, והכי שבו מודה שמואל דיש לו עליו אונאה. הבא נמי, אם אמר לו לזה "תלוני על מנת שלא תשמטני אתה שביעית" — תנאי הוא זה, ואף על פי שהתנה על מה שכתוב בתורה תנאו קיים, אבל אם אמר "על מנת שלא תשמטני שביעית" — לו "על מנת שלא תשמטני שביעית" — השביעית אינה מסורה בידו להחנות שלא תנא — השביעית משמטת, לפיכך אין כאן תנאי. חביבי — תרגום שפר "דדי". רבי חייא ארזי אבוי הדיה, שהוא כזו — שקריה שנת. הפותח בית הצואר — שעשה פה לחלוק חרש. חייב — שתקן כלי. האי דנקט ליה חבא, משום דאמר רב יהודה לעיל: המלח את חבירו לעשר שנים כי ואותביה רב כנא — נקט נמי לכולהו תנן מילי דשמעין דאמרינהו רב יהודה ואותביה רב כנא. וזי מה בין זה למגופת החבית — דאמרינן שפר "חבית שמעבר" (שבת פמא) דמתני ראשה בשבת בסיף לפתוח את החבית. זה — דבית הצואר, היה חבור, הלכך פתח תיקון חרש הוא זה. אבל הגמפה, אף על פי שהיא סתמה על פי החבית בטיט — אין זה חבור, והוא לה כפתוחה ועומדה. "חסר קורטוב" לא גרסינן ברב יהודה. לא פסלוהו — זיל בתר חוותא, ויין אינו פוסל את המקוה. פוסל מקוה במים שאובין — מדרבנן הוא. והתני רבי חייא — שלשת לוגין מים שפלו לתוכן קורטוב יין, ומראיהו כמראה יין, ונפלו למקוה. הורידו את המקוה — מהבשרו לפסול. הא רבי יוחנן בן נורי — רב כרבי יוחנן בן נורי, דאזיל בתר חוותא.

הספר

הפחות משלשים יום, אהד המלח בשטר ואהד המלח על פה. תנא נמי הכי: המלח את חבירו סתם — אינו רשאי לתובעו פחות משלשים יום, אהד המלח בשטר ואהד המלח על פה. אמר ליה שמואל לרב מתנה: לא תיתיב אפרעיף עד דמפרשת לה להא שבעתא; מנא הא מילתא דאמר רבנן: המלח את חבירו סתם אינו רשאי לתובעו פחות משלשים יום, אהד המלח בשטר ואהד המלח על פה? אמר ליה: דכתוב "קרב שנת השבע שנת השמיטה", ממשמע שצאמר "קרב שנת השבע" איני יודע שהיא שנת שמיטה? אלא מה תלמוד לומר "שנת השמיטה" - לימר לך: [יש] שמיטה אחרת שהיא כזו, ואילו - זו המלח את חבירו סתם, שצאני רשאי לתובעו בפחות משלשים יום, דאמר מר: שלשים יום בשנה חשוב שנה. ואמר רב יהודה אמר רב: הפותח בית הצואר בשבת חייב חטאת מתקוף לה רב כהנא: וכי מה בין זה למגופת חבית? אמר ליה: זה - חבור, וזה אינו חבור. ואמר רב יהודה אמר רב: שלשת לוגין מים שפלו לתוכן קורטוב של יין, ומראיהו כמראה יין, ונפלו למקוה - לא פסלוהו. מתקוף לה רב כהנא: וכי מה בין זה למי צבע? דתנן, רבי יוסי אומר: מי צבע פוסלין את המקוה בשלשת לוגין? אמר ליה רבא: התיב מאי דצבעא מקרי, הכא - חמרא מוינא מקרי. - והתני רבי חייא: הורידו את המקוה? אמר רבא: לא קשיא: הא - רבי יוחנן בן נורי, הא - רבנן. דתנן: שלשת לוגין מים

הספר

"חסר קורטוב" גרסינן הכא ברישא ובסיפא. לא פסלולו — משום דחסרו קורטוב. אבל אי הוּו מעיקרא שלשת לוגין שלמים ונפל לתוכן קורטוב יין, ומראיקן כמראה יין — פסלולו. והא דתני רבי חיאיא הורידו את המוקדה, כי האי טנא סבירא ליה. לא פסלולו — טעמא דסיפא נמי משום דחסר קורטוב הוי, וגבי יין נמי הוי מצי למיתני כי האי גונא ברישא. וינתינהו כהרוא בבא הכי:

שלשת לוגין מיס חסר קורטוב שנפל לתוכן 1
קורטוב יין או חל, בין שמראיקן כמראה מיס 2
בין שמראיקן כמראה יין — לא פסלולו. אלא 3
כי אורחא ומילתא קתני להו שדוהי שווא 4
אדום דופר את המיס ממראיקן, אבל החלב 5
אין דרכו להפוך את מראיקן. הכל הולך אחר 6
המראה — וגבי יין, אפילו הוּו מעיקרא שלשת 7
לוגין שלמים, בין דמראיקן כמראה יין — 8
פסלולו. ורב כוותיה סבר ליה. וגבי חלב, אף 9
על גב דמעיקרא חסר קורטוב הוּו — משלים 10
לח חלב. והא מיבעיא בעי לח כו' — אתא 11
פרכין. ואדמוקטא רב כרבי יוחנן בן נורי ולא 12
כרבנן. דבעי רב פסא — רב דאמר לעיל לא 13
פסלולו, היכי תנינ מי תני "חסר קורטוב" 14
ברישא, ואי הוּו שלמים פסלו, ודלא כרב, 15
ואידו דאמר כרבי יוחנן. ואן דלא רב לא תני 16
ברישא "חסר קורטוב", ואמרה למילתיה 17
לדעיל אפילו כרבנן. דרבנן תרייהו בעו — 18
שיעורא דחזותא. ורב דאמר בדברי חבלי, דכולי 19
עלמא חזותא מיהת בעינן. לרבא פשיטא ליה 20
— דרב תני "חסר קורטוב" ברישא. דלא בעי 21
טנא קמא אלא שיעורא. ורב דקפדי נמי 22
אחזותא — כרבי יוחנן בן נורי אמרה למילתיה. 23
אמר רב יוסף לא שמיעא לי, הא שמעיתא — 24
תלמידו של רב יהודה אר, ולן טעמא מפיו 25
שמועה זו דאמרן לעיל בשמייה שלשת לוגין 26
מיס שנפל לתוכן כו'. אמר ליה אביי כו' — 27
רב יוסף חלה ושכח תלמודא, והיה אביי מוזכר 28
מה שפסק דהנהו. ואלא אמרת יתהלך — 29
כשענית משנה זו, אמרת לנו עליה הדיא 30
מיימרא דרב יהודה אמר רב, ופירשת לנו דרב 31
לא הוה תני "חסר קורטוב" ברישא, ואמר 32
למילתיה לרבבי הנהו. וטוב שכל — באותו 33
מקום. לא עלתה לו טבילה — שמא כל מיס 34
שהי בחבית עומדים יחד, ושמן בא זה ראשו 1
ורובו במים, והא חזק מן הפוסקין את 2
התרומה. ואי אפשר לשלשת לוגין בו' — לא 3
גרסינן, דהא ודאי אפשר, אלא דיישנין לשמא. 4
וסיפא דמילתא מוכחא דמשום שמא הוא, 5
דאמרין לקמן טעמא משום דמוקמינן גברא 6
אחזיקן. הניא נמי הכי — דיישנין ביס הגדול 7
למשקין הגופלין בו שדח עומדים במקום. 8
חבית של יין — גרסינן ברייתא. והכי גרסינן 9
בתוספתא (דמוקואות פרק חמישי). וכן כבר של 1
תירומה שנפל שם — אחר שטבל זה ועלה. טנא

— שמא היין עומד במקומו, וטנמא מוחמת האדם וחור וטימא את הכבר. מאי וכן — פשיטא. כיון דחיישת לשמא היין עומד במקומו — איכא למיחש שנטמא חכברו מהו רתיא — אף על גב דלגבי טבילה חיישין, לובי כבר לא חיישין. דהא מילתא ספיקא היא אי קאי יין בדוכתיה אי לא. וגבי גברא הוא דאמרין לא עלתה לו טבילה. אוקי גברא אחזיקה והוא טמא היה. ובטבילת ספק אתא בה לטהרו — אל תטהרו מטסק. והבא אוקי תרומא אחזיקה. והיא בחוקת טהורה קיימא. קא משמע לן. משננה השם הפחייבו מלקות מחייבו תשלומין — מלקות — משום "לא תענה", ותשלומין — משום "כאשר זמם". השם — המקרא. כל המשלם אינו לוקה — דכתיב "כדי רשתע", משום ששקעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייביבו משום שתי רשעיות. ובמסכת כתובות (לכ.א) מקשינן: ועימא כל הלוקה אינו משלם, וילקו כל הזוממין ולא ישלמו ומשנינן: בפירוש רבתה תורה עדים וזוממין לתשלומין. וילף לה תהם. אין לוקין אלא איבעים — משום "כאשר זמם". אבל משום "לא תענה" לא לקי, כדמפרש בגמרא.

אמר רב יהודה אמר רב חבית מלאה מיס — כך גירסת הקונטרס. וקאמרי לא עלתה לו טבילה — משום מיס שאובין. ולא נראה. דהא מדשוי לחו השקה כמחזירינן לטהרם מטומאה — הוא הדין לענין טבילה נמי. ועוד, דאמרין בביצה (ח.ב.ב): מטבילין כלי על גבי מימיו לטהרו. והיכי סלקא ליה טבילה לגו מנא? וההא המיס שחביתו מלאה מיס, מיטביר, אבל מטביר, ובהשקה בעלמא עדיף להו! אלא ודאי נעשין מחזירין גם לענין טבילה. לכך נראה דגרסינן במילתיה דרב יהודה "חבית מלאה יין". ולכך לא עלתה לו טבילה — דמי היס קור קיימין, ושמן עדיין הוא צבור ועומד במקומו ואיסור ניכר, וטובל במים, אבל נראה בעלמא לא, ודאי מחזירי שפיל שלם טמאן הוא (אפילו) בעינייהו ולא נתרבו, מכל מקום אינה מקבלת טומאה (טהרה) (וטהרו) בהשקה, דהרי הם מחזירין למקוה! וחכי נמי בביצה (ח.ב.ב): מטבילין כלי על גבי מימיו לטהרו.

לוקין ומשלמין שלא השם המוביאן לידי מכות מבאיאן לידי תשלומין — פירוש: מקרא דמביאן לידי מכות, דדיינו מילא תענה" — אינו מבאיאן לידי תשלומין, אלא מקרא "ועשיתם לו כאשר זמם", ומשום הכי לוקה ומשלם. משמע דאי ליכא אלא חד קרא — אינו לוקה ומשלם. וקשה: דאמרין "השוכר את הפועלים" (בבא מציעא ג.א.) החוסם פי פרה לרדש הבא לוקה ומשלם, אף על גב דליכא אלא חד לאו דילא תחסיסין לכך פירש דרב רבינו מאיר מבורגני דהכי קאמר: שלא השם המוביאן לידי מכות — אינו צריך להביאן לידי תשלומין. דתשלומין לא בעו אוודרה, דאי בעו אוודרה — דאי לא לקי, דלא למלקות אתא כי אם לתשלומין, כדאמרין (מכות יג.ב): לאו שניתן לאוודת מיתת בית דין אין לוקי עליו. אלא לא בעו אוודרה, דליכא אוודרה בשן ועין, וכתיב "שלם שלם" בלא אוודרה. הלכך "לא תענה" למלקות אתא. וכן בחק דילא תחסיסין", על ברוך דאוודרה "לא תחסיס" לא אתאיא, אלא למלקות, דתשלומין ממילא נפקא. דכין דאינו שראי תחסיס — דין הוא שישלם מה שראיה לאבול באותה שעה. דליכא למינא דאוודרה אתא למקוה ולא למלקות, דאם כן לכתוב קרי בלשון עשה: "האכל שור בדישו", ושעמא שפיר דאם לא האכלי דייב. אלא על ברוך אוודרה כי אתא — למלקות אתא. בשלמא

— שמא היין עומד במקומו, וטנמא מוחמת האדם וחור וטימא את הכבר. מאי וכן — פשיטא. כיון דחיישת לשמא היין עומד במקומו — איכא למיחש שנטמא חכברו מהו רתיא — אף על גב דלגבי טבילה חיישין, לובי כבר לא חיישין. דהא מילתא ספיקא היא אי קאי יין בדוכתיה אי לא. וגבי גברא הוא דאמרין לא עלתה לו טבילה. אוקי גברא אחזיקה והוא טמא היה. ובטבילת ספק אתא בה לטהרו — אל תטהרו מטסק. והבא אוקי תרומא אחזיקה. והיא בחוקת טהורה קיימא. קא משמע לן. משננה השם הפחייבו מלקות מחייבו תשלומין — מלקות — משום "לא תענה", ותשלומין — משום "כאשר זמם". השם — המקרא. כל המשלם אינו לוקה — דכתיב "כדי רשתע", משום ששקעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייביבו משום שתי רשעיות. ובמסכת כתובות (לכ.א) מקשינן: ועימא כל הלוקה אינו משלם, וילקו כל הזוממין ולא ישלמו ומשנינן: בפירוש רבתה תורה עדים וזוממין לתשלומין. וילף לה תהם. אין לוקין אלא איבעים — משום "כאשר זמם". אבל משום "לא תענה" לא לקי, כדמפרש בגמרא.

יוחנן ורשב"ל. ר' יוחנן אמר הוא אינו חייב על החלוצה והאחין חייבין על החלוצה בין הוא ובין אחים חייבין על הצרה. רשב"ל אמר בין הוא בין אחין אינן חייבין לא על החלוצה ולא על הצרה. רבי אמי מחליף שמועתא אמר רבי זעירא קומי רבי יסא והא רבי אמי מחליף שמועתא אלא דעון דעון אית לרבי יוחנן ואפילו תאמר דעון דעון אית לר' יוחנן דעון דעון אית לר"ש בן לקיש. מילתיה דיצחק בר איסמיה מסיעא לרבי אמי. ומיליהון דרבנן מסיעין לרבי יסא. דאמר רבי ירמיה רבי בא תריהון בשם רבי חייה בר בא

[דף ד' ע"א]

הכל מודין בצרה שהוא חייב. מה פליגין בחלוצה ר' יוחנן אמר הוא אינו חייב על החלוצה והאחין חייבין על החלוצה מיליהון דרבנן אמרי חליצה פטור שמעון בר בא בעא קומי רבי יוחנן מה בין חולץ ומה בין מגרש. א"ל את סבור חליצה קניין אינה אלא פטור אין האחין חייבין עליה משום אשתו של חולץ אבל חייבין עליה משום אשתו של מת ר' יודן בעא כמה דאמר בין הוא בין אחין אינן חייבין על החלוצה אבל חייבין על הצרה.

[דף ד' ע"ב]

ניחא הוא אינו חייב על החלוצה שכבר נראה לפטור בה. וחייב על הצרה שלא נראה לפטור בה. אחין מה בין חלוצה אצלו. מה בין צרה אצלו. חזר ואמר אין את יודע משם מה את מחייבו אין משום אשתו של חולץ אי משום אשתו של מת. אמר ר' יוסי מה את סבור חליצה קניין אינה אלא פטור אין האחין חייבין עליה משום אשתו של חולץ. אבל חייבין עליה משום אשתו של מת. ר' יודן בעי כמאן דאמר הכל מודין בצרה שהוא חייב. קידש אחד מן השוק את אחת מהן ובא היבם וחלץ לה ובא עליה נפקעו ממנה קידושין חלץ לחבירתה ובא עליה למפריעה חלו עליה קידושין אמר ר' שמי לא כן אמר ר' ינאי נמנו שלשים וכמה זקנים. מניין שאין קידושין תופסין ביבמה תלמוד לומר (דברים כה) לא תהיה אשת חמת החוצה לאיש זר שלא יהא לה הוייה אצל אחר. אמר ליה ר' יוחנן ולא מתניתא היא או לאחר שיחלוץ לך יבמך אינה מקודשת

[דף ה' ע"א]

והיה ר' יוחנן מקלם לה (ישעיהו מז) הזלים זהב מכים (משלי ג) בני אל יליוזו מעיניך (משלי כז) חכם בני ושמה לבי (משלי ט) תן לחכם ויחכם עוד (משלי א) ישמע חכם ויוסף לקח. אמר ר' שמעון בן לקיש בתר כל אילין קילוסייא יכול הוא אנא פתר לה כר' עקיבה דר' עקיבה אומר יש ממזר ביבמה.

אלא תמן יבמה אחת. והכא שתי יבמות. שנייא היא איסור יבמה אחת. שנייא היא איסור שתי יבמות. ר' יודן בעא כמאן דאמר הוא אינו חייב על החלוצה אבל חייב הוא על הצרה חליצה פטור ביאה פטור כמה דתימר חליץ לה נאסרה לאחין. ודכוותה בא עליה נאסרה לאחין. תני ר' חייה מת הראשון ייבם השני. מת השני ייבם השלישי. אמר ר' יוסי מה את סבר היא חליצה היא ביאה. כיון שחליץ לה נעקרה הימינה זיקת המת למפריעה. למפריעה חל עליה איסורו של מת אצל האחין. אבל אם בא עליה אשתו היא. ותני רבי חייא מת הראשון ייבם השני. מת השני ייבם השלישי. אחותו מאמו נשואה לאחיו מאביו. אחות אמו. גבר ובריה נסבין תרתין אחוון. אחות אשתו תרין אחין מסיבין לתרתין אחוון. ואשת אחיו מאמו. נאמר כאן אחוה ונאמר לחלץ (בראשית מב) שנים עשר עבדיך אחים אנחנו. מה אחים שנאמר לחלץ באחים מן האב הכתוב מדבר אף אחים שנאמר כאן באחים מן האב הכתוב מדבר.

[דף ה' ע"ב]

אמר רבי יונתן נאמר כאן ישיבה ונאמר לחלץ ישיבה (דברים יז) וירשתה וישבת בה. מה ישיבה שנאמר לחלץ ישיבה שיש עמה ירושה. אף ישיבה שנאמר כאן ישיבה שיש עמה ירושה. ר' אבון בר ביסנא בשם ר' יונתן דבית גוברין ישבו את ששיבתן בבית אחד. יצאו אחים מן האם שזה הולך לבית אביו וזה הולך לבית אביו. יחדיו פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו. ר' בון בר חייא אמר ר' בא בר ממל בעי איילונית ואשת אחיו שלא היה בעולמו היו בפרשה. מה חמית מימר איילונית צרתה מותרת. ואשת אחיו שלא היה בעולמו צרתה אסורה. אמר ליה איילונית מטעם אחר הוצאתה אשר תלד יצאת זו שאינה יולדת. לא דיך שאינה מתייבמת אלא שאת מבקש לאסור צרתה. אבל אשת אחיו שלא היה בעולמו ערוה היא וערוה פוטרת צרתה. אסי אמר צרת איילונית אסורה. מתניתא פליגא על אסי וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות. ר' בון בר חייא בשם ר' בא בר ממל מה דמר אסי כר' מאיר דרבי מאיר אמר כל שאין את מייבמיני אין את מייבם צרתי. וכלתו. אמר ר' יוסי זאת אומרת שמותר לאדם לישא את אשת בן אחיו:

הלכה ב משנה הרי אילו פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם וכולם אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות שאין את יכול לומר בחמותו ואם חמותו ואם חמיו שנמצאו איילוניות או שמיאנו:

גמרא רבי יוחנן אמר ממאנת היא ביבם לעקור זיקת המת להתיר צרה לאביה וכלה לחמיה. רב ורשב"ל תריהון אמרין אינה ממאנת ביבם לעקור זיקת המת ולהתיר צרה לאביה וכלה לחמיה.

[דף ו' ע"א]

רב ור' שמעון בן לקיש כבית שמאי דבית שמאי אומרים בבעל. מה אנן קיימין אם באומרת אי איפשי לא בנישואיך ולא בנישואי אחיך כל עמא מודיי שהיא עוקרת. אלא כן אנן קיימין באומרת איפשי בנישואיך. רבי יוחנן אמר באומרת אי איפשי לא בנישואיך ולא בנישואי אחיך. רב ורשב"ל תריהון אמרין באומרת אי איפשי בנישואיך אבל בנישואי אחיך רוצה אני. מתניתא פליגא על רבי יוחנן וכולן אם מתו או מיאינו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות. נתגרשו ולא הימינו. ודכוותה מיאינו הימינו. תני ר' חייא כן אם מיאינו או נתגרשו בחיי הבעל צרותיהן מותרות לאחר מיתת הבעל צרותיהן חולצות ולא מייבמות. אמר ר' יודן אביו דרבי מתניתא תיפתר שמתו ולא מיאינו דמתניתא כל היכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת. כן מתניתא כל היכולה למאן ולא מיאינה ומתה צרתה חולצת ולא מתייבמת. אמר ר' אבא מרי אפי' תימר בקיימת תיפתר שאין שם יבם אחר אלא אביה. ר' יונה אמר בלבד מן האירוסין. ר' יוסה אמר אף מן הנישואין במחזירה תנינה חזר בו רבי יוסי. אמר ליה ר' פינחס לא כן אלפן רבי מן הנישואין. אמר ליה והיא קבועה גבך כמסמרא. אמר ר' זעורה קומי ר' מנא יאות אמר ר' יוסי עד לא יחזור בה. אלו בתו מן הנישואין בלא איילונות צרתה אסורה מפני שניתוסף לה איילונות צרתה מותרת. אמר ליה איילונות כמי שאינה בעולם. אלו שתי יבמות אחת איילונות ואחת שאינה איילונות ובא היבם וחליץ לה ובא עליה שמא פטר בחברתה כלום.

[דף ו' ע"ב]

הוי איילונות כמי שאינה בעולם: בתו. ובתו ממאנת. ולא בנישואי תורה היא את בתי נתתי לאיש הזה. ר' חונה בשם ר' שמעון בן לקיש תיפתר בקטנה שהשיאה אביה ונתגרשה שהיא כיתומה בחיי אביה ר' אחא ר' חנינה בשם רבי שמעון בן לקיש זאת אומרת שאין קטנה יולדת דלא כן תמתין עד שתגדיל ותמאן בבעלה ותתיר צרתה לחתנה. כלתו של רבי ישמעאל מיאנה ובנה על כתיפה. ר' חקיה בשם ר' אבהו ר' יודה ור' שמעון ורבי ישמעאל אמרו דבר אחד. תני עד אימתי חבת ממאנת עד שתביא שתי שערות דברי רבי מאיר. רבי יודה אומר עד שירבה השחור. רבי שמעון אומר עד שתתפשט הכף. רבי זעורה ר' חייא בשם רבי שמעון בן לקיש עד שתתפשט הכף ויהא השחור רבה על הלבן. ר' אבהו ר' לעזר בשם ר' הושעיה הלכת כרבי יודן. רבי יהושע

בן לוי אמר הלכה כרבי יודה. אתא עובדא קומי ר' יסא אמר איזלון לגבי רבי אבהו דאית ליה אולפן הלכה כרבי יודה. אנן לית לן אולפן הלכה כרבי יודה. רבי חנינה אמר הלכה כרבי יודה. רבי יוחנן אמר לציפורייתא אתון אמרין בשם רבי חנינה הלכה כרבי יודה. ולית היא כן. מאי כדון. חברייתא בשם רבי חנינה מודיי רבי יהודה שאם נבעלה משהביאה שתי שערות שאין יכולה למאן. רבי זעורה בשם ר' חנינה מודיי ר' יודה שאם נתקדשה משהביאה שתי שערות שאינה יכולה למאן. על דעתיה דרבי זעורה דאמר נתקדשה משהביאה שתי שערות. הא אם נתקדשה עד שלא הביאה שתי שערות ונבעלה משהביאה שתי שערות יכולה היא למאן ניהא. על דעתין דחבריא דאינון אמרין נבעלה משהביאה שתי שערות הא אם נבעלה עד שלא הביאה שתי שערות יכולה היא למאן. וזה אימת עיברה וילדה עד שלא הביאה שתי שערות. והיה היא. לא כן אמר רבי רדיפא רבי יונה בשם ר' אילא איתא עיברה וילדה עד שלא הביאה שתי שערות היא ובנה מתים. משהביאה שתי שערות היא ובנה חיים. עיברה עד שלא הביאה שתי שערות וילדה משהביאה שתי שערות היא חיה ובנה מת. מאי כדון. רבי ישמעאל <בר> רבי יהודה עד שירבה שחור כרבי שמעון על תנאי קידושי הראשון בעל. על דעתיה דרבי מאיר ורבי יודה דאמרי בסימנין הדבר תלוי ניהא. על דעתיה דרבי שמעון דו אמר לכשיוסיף בה קנין אחר מעתה אפילו גדולה. אמר ר' יצחק וכיני אלא כדי שלא יתפרצו בנות ישראל בזימה.

[דף ז' ע"א]

אתייתא עובדא קומי ר' יוסי אמר יבדקו דדיה. מה כרבי יודה דרבי יודה אמר עד שירבה שחור. והוא דאמר רבי יהושע בן לוי אין בין ימות הנערות לימות הבגרות אלא ששה חדשים בלבד. ואמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן אין עושין מעשה. הדיא דתימר בתוך הזמן. אבל לאחר הזמן עושין מעשה. ברם הכא ספק רבה שחור ספק לא רבה שחור כופו אני ליתן גט. רבה השחור אינו נוגע בגט:

הלכה ג משנה באי זה צד פוטרות צרותיהן היתה בתו או אחת מכל העריות האילו נשואה לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שבתו פטורה כך צרתה פטורה הלכה צרת בתו ונישאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שצרת בתו פטורה כך צרת צרתה פטורה אפילו הן מאה: >היא מתניתא כל היכולות למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת:

הלכה ד משנה באי זה צד אם מתו הן צרותיהן מותרות היתה בתו או אחת מכל העריות האילו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת מתה בתו או נתגרשה ואחר כך מת אחיו צרתה מותרת וכל היכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת:

גמרא כיני מתניתא כל היכולה למאן ולא מיאנה ומתה צרתה חולצת ולא מתייבמת:

הלכה ה' משנה שש עריות חמורות מאילו מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות אמו ואשת אביו ואחות אביו אחותו מאביו ואשת אחיו מאביו ואשת אחי אביו:

גמרא מה אינה חמורה הכא כרת והכא כרת הכא ממזר והכא ממזר. מהו חמורות שאינן יכולות להינשא לאחים שלא בעבירה.

[דף ז' ע"ב]

ותני ר' חייה כן וכולן אם יכולות להינשא לאחין שלא בעבירה צרותיהן פטורות מן החליצה ומן היבום. תני רבי חייה אין צרה אלה מאח בלבד. אמר ר' יוסי מתניתא אמרה כן מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות. ר' ירמיה בעי ותהא צרה מן השוק. אמר ר' יוסה לא שמיע רבי ירמיה הדא דתני רבי חייה לא שמיע למתניתין מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות. חזר ומר אין דשמיע אלא כאינש דשמיע מילה ומקשי עלה. ר' ירמיה בעי הבא על הצרה מהו שיהא חייב עליה משום אשת אח. אמר רבי יוסי אילו איפשר לצרה בלא אשת אח יאות. איפשר לאשת אח בלא צרה. איפשר לצרה בלא אשת אח. ואשת אח לא יבמתו היא. אמר רבי יוסה בי ר' בון תיפתר שהיה לה בנים מאחים:

הלכה ז' משנה בית שמאי מתירין את הצרות לאחים וב"ה אוסרין חולצו ב"ש פוסלין מן הכהונה וב"ה מכשירין נתייבמו ב"ש מכשירין ובית הלל פוסלין אע"פ שאלו פוסלין ואלו מכשירין לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל ולא בית הלל מבית שמאי כל המהרות והטמאות שהיו אילו מטהרין ואילו מטמאין לא נמנעו עושין מטהרות אילו על גב אילו:

גמרא רבי סימון בשם ר' יוסי בשם נהוריי טעמון דבית שמאי (דברים כה) לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר. החיצוני לא תהיה לאיש זר. אתייה דבית שמאי כאילין כותייה שהן מייבמין את הארוסות ומוציאין את הנשואות דאינון דרשין חוצה החיצונה. מה מקיימין ב"ש (שם) ובן אין לו. אמר רבי יעקב דרומייה קומי ר' יוסי

[דף ח' ע"א]

ובן אין לו מן הנשואה החיצונה לא תהיה לאיש זר.

אמר ליה לא יחסדונן כותאי דאת מקיים דרשיהון. תני רבי שמעון בן אלעזר נומיתי לסופרי כותים מי גרם לכם למטעות דלית אתון דרשין כרבי נחמיה דתני בשם רבי נחמיה כל דבר שהוא צריך למ"ד מתחילתו ולא ניתן לו. ניתן לו ה"א בסופו. כגון לחוץ חוצה. לשעיר. שעירה. לסוכות סוכותה. מתיבין לרבי נחמיה והא כתיב (תהילים ט) ישובו רשעים לשאולה. אמר רבא בר זבדא לדיומי התחתונה של שאול. תני אמר רבי יוחנן בן נורי ראה היאך הלכה זו רווחת בישראל אם לקיים דברי בית שמאי הוולד ממזר מדברי בית הלל. אם לקיים דברי בית הלל הוולד ממזר מדברי בית שמאי. בואו ונתקן שיהו הצרות חולצות ולא מתייבמות. תני לא הספיקו להתקין עד שנטרפ' השעה. אמר רבן שמעון בן גמליאל ואם כן מה נעשה לצרות הראשונות שנישאו. אמר רבי לעזר אע"פ שנחלקו בית שמאי ובית הלל בצרות מודין היו שאין הוולד ממזר. שאין ממזר אלא מאשה שהוא אסורה עליו איסור ערוה וחייבין עליה כרת. אמר רבי טרפון תאב אני שיהא לי צרת הבת שאשיאה לכהונה. שאלו את רבי יהושע בני צרות מה הן. אמר להן הרי אתם מכניסין את ראשי בין שני ההרים הגבוהים בין דברי בית שמאי ובין דברי בית הלל בשביל שיריצו את מוחי. אבל מעיד אני על משפחת בית ענוביי מבית צבועים ועל משפחת בית נקיפי מבית קושש שהיו בני צרות והיו בני בניהם כהנים גדולים עומדין ומקריבין על גבי המזבח ר' יעקב בר אידי בשם ר' יהושע בן לוי מעשה שנכנסו זקנים אצל ר' דוסא בן הרכינס לשאול לו על צרת הבת. אמרו לו אתה הוא שאת מתיר בצרות. אמר לון מה שמעתון דוסא בן הרכינס. אמרו לו בן הרכינס אמר לון יונתן אחי הוה בכור שטן ומתלמידי בית שמאי הוזהרו ממנו שלש מאות תשובות יש לו על צרת הבת. אזלון לגבי' שלח וכתב לי' היוזהר שחכמי ישראל נכנסין אצלך. עלון ויתיב להו קומוי. הוה מסביר להון ולא סברין מוסבר להון ולא סברין. שריין מתנמנמין. אמר להן מה אתון מתנמנמין שרי מישדי עליהון צרירין. ואית דמרינ בחד תרע עלון ובתלתא נפקין. שלח אמר ליה מה שלחת לי בני נש בעו מילף ואמרת לי אינון חכמי ישראל. אתו לגביה אמרון ליה את מה את אמר. אמר להן

[דף ח' ע"ב]

על המדוכה הזאת ישב חגי הנביא והעיד שלשה דברים על צרת הבת שתינשא לכהונה. ועל עמון ומואב שהן מעשרין מעשר עני בשביעית. ועל גירי תדמור שהן כשרין לבא בקהל. אמר תלון שני עיני דניהמי לחכמי ישראל. ראה את רבי יהושע וקרא עליו (ישעיהו כח) את מי יורה דעה. זכור אני שהיתה אמו מולכת עריסתו לבית הכנסת בשביל שיתדבקו אזניו בדברי תורה. את ר"ע וקרא עליו (תהילים לד) כפירים רשו ורעבו. מכירו אני שאדם גיבור בתורה הוא. ראה את רבי לעזר בן עזריה וקרא עליו (תהילים לו) נער הייתי גם זקנתי. מכירו אני שהוא דור עשירי לעזרא. ועיניו

דמיין לדידיה. אמר רבי חנינה דציפורין אף ר' טרפון הוה עמהן וקרא עליו כהדא דרבי לעזר בן עזריה. ר"נ בר יעקב אמר מקבלין גרים מן הקרדוין ומן התדמוריים. ר' אבהו בשם ר"י מתני' אמרה בן שגירי תדמור כשירין. תמן תנינן כל הכתמין הבאין מרקם טהורין. הא גירי תדמור כשירין. ר' יעקב אמר שמועתא. רבי חנינ' ורבי יהושע בן לוי חד מכשיר וחד מקבל. מאן דמכשיר מקבל. ומאן דמקבל לא מכשיר. רבי יוסי בי ר' בון בשם ר' נחמן בר יעקב אבל ליוחסין עד נהר זרוק. רבי יוסי בי רבי בון אמר רב ושמואל חד אמר עד נהר זרוק. וחורנה אמר עד נהר וואניי. רבי יהודה אמר בין הנהרות כגולה ליוחסין. ר' חנינה ברוקא בשם רבי יהודה בני מישא לא חשו להו אלא משם ספק חללות. וכהנים ששם לא הקפידו על הגרושו'. תמן קריין למישא מתה. למדי חולה עילם וגווכאי גוססות. חבל ימא תכילתא דבבל שניות. עווייאי וגווכאי וצוצרייה. תכילתא דחביל ימא. אע"פ שנחלקו בית שמאי ובית הלל בצרות ובאחיות ובגט ישן ובספק אשת איש ובמקדש בשוה פרוטה והמגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי והאשה מתקדשת בדינר ובשוה דינר. לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל ולא בית הלל מב"ש אלא נוהגין באמת ובשלוש שנא' (זכריה ח) והאמת והשלום אהבו.

[דף ט' ע"א]

ממזרות בנתיים ואת אמר הכין. היך עבידא קידש הראשון בשוה פרוטה והשני בדינר על דעתיה דבית שמאי מקודשת לשני והוולד ממזר מן הראשון. על דעת' דבית הלל מקודשת לראשון והוולד ממזר מן השני. ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוחנן מודין ב"ש לבית הלל לחומריין. מעתה בית שמאי ישאו נשים מבית הלל דאינון מודיי להון. ובית הלל לא ישאו נשים מבית שמאי דלית אינון מודיי להון. רבי הילא בשם ר' יוחנן אילו ואלו כהלכה היו עושין. אם כהלכה היו עושין בדא תנינן שלחו לחן ב"ש ופחתוה שב"ש אומרים עד שיפחות את רובה. אמר רבי יוסי בי רבי בון עד שלא בא מעשה אצל בית הלל היו בית שמאי נוגעין בו. משבא מעשה אצל בית הלל לא היו בית שמאי נוגעין בו. אמר ר' אבמרי יאות מה תנינן טימאו טהרות למפרע לא מיכן ולהבא. רבי יוסי בי רבי בון אמר רב ושמואל חד אמר אילו ואילו כהלכה היו עושין. וחד אמר אילו כהילכתן ואילו כהילכתן. ממזרות בנתיים ואת אמר הכין. המקום משמר ולא אירע מעשה מעולם. כהדא דתני כל הרוצה להחמיר על עצמו לנהוג כחומרי בית שמאי וכחומרי בית הלל על זה נאמר (קוהלת ב) והכסיל בחושך הולך. כקולי אילו ואילו נקרא רשע אלא או כדברי בית שמאי כקוליהם וכחומריהם. או כדברי בית הלל כקוליהם וכחומריהם. הדא דתימר עד שלא יצאת בת קול. אבל משיצאת בת קול לעולם הלכה כדברי ב"ה. וכל העובר על דברי בית הלל חייב מיתתה. תני יצאתה בת קול ואמרה

אילו ואלו דברי אלהים חיים הם אבל הלכה כבית הלל לעולם. באיכן יצאת בת קול. רב ביבי בשם רבי יוחנן אמר ביבנה יצאת בת קול:

פרק ב

הלכה א משנה כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו שני אחין ומת אחד מהן ונולד להן אח ואחר כך ייבם השני את אשת אחיו

[דף ט' ע"ב]

ומת ראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והשנייה משום צרתה. עשה בה מאמר ומת שנייה חולצת ולא מתייבמת:

גמרא (דברים כה) יחדיו פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו דלא כן מה אנן אמרין מת בלא בנים תהא אשתו אסורה להינשא. שמא יוליד אביו בן ותהא אשתו זקוקה לייבום. מעתה אפילו מתה אמו תהא אשתו אסורה להינשא שמא ילך אביו וישא לו אשה אחרת ויוליד בן ותהא אשתו זקוקה לייבום. ויאמר קרייה ובן ואב אין לו. אלא כן אנן קיימין כשמת והניח את אשתו מעוברת שלא תאמר אילו מת והניח את אשתו מעוברת שמא אינה צריכה להמתין לידע אם בן קיימא הוא ואם אינו בן קיימא. אף הכא תהא צריכה להמתין ולידע אם בן קיימא הוא ואם אינו בן קיימא לפום כן צריך מימר יחדיו פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו. יבמה יבא עליה. זה הביאה. ולקחתה לו לאשה זה המאמר. יכול יהא כשם שהביאה גומרת בה כך יהא מאמר גומר בה. תלמוד לומר ויבמה עורה את כל הפרשה כולה לייבום. הביאה גומרת בה ואין המאמר גומר בה. אם כן מה הועיל בה מאמר. לאוסרה לאחין. רבי שמעון אומר המאמר או קונה או לא קונה. מה טעם דרבי שמעון יבמה יבא עליה זו הביאה. ולקחה לו לאשה זה המאמר. וכשם שהביאה גומרת בה כך המאמר גומר בה. או יבמה יבא עליה והרי היא לקוחה לו והמאמר לא הועיל בה כלום. רבי לעזר בן ערך אומר המאמר קונה קניין גמור ביבמה. מה טעם דרבי לעזר בן ערך ולקחה לו לאשה הרי היא כקידושי אשה. מה קידושי אשה קניין גמור. אף המאמר קונה קניין גמור ביבמה. אי זו היא מאמר ביבמה הרי את מקודשת לי בכסף ובשוה כסף. בין רבנין בין ר' שמעון מודיי בה כרבנין צד שקנה בה מאמר כנגדו אסור בצרה. וצד שלא קנה בה מאמר כנגדו חותר בצרה. לפיכך חולצת ולא מתייבמת. כרבי שמעון קנה מאמר שתיהן <מותרות> אסורות לא קנה מאמר

הראשונה אסורה והשנייה מותרות מספק חולצת ולא מתייבמת. מה נפיק מן ביניהון. בא על השנייה על דעתין דרבנין ביאות ערוה

[דף י' ע"א]

מפני שעשה בה מאמר. הא אם לא עשה בה מאמר מתיבמת ואין לו זיקה בה. א"ר חגיי קיימתה כההוא דמר ר' יעקב בר אחא בשם ר' לעזר שומרת יבם שמתה מותר באמה זיקה היתה לו בה כיון שמתה במלה זיקתה והכא כיון שמת במלה זיקתו:

הלכה ב משנה שני אחין ומת אחד מהן ויבם השני את אשת אחיו ואחר כך נולד להן אח ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והשנייה משום צרתה עשה בה מאמר ומת שנייה חולצת ולא מתייבמת ר' שמעון אומר מייבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה:

גמרא ר' שמעון אומר המאמר או קונה או לא קונה ואת אמר הכין. ומייבמין לבעלת מאמר וחש לומר שמא קנה מאמר ונמצא מתחייב עליה משם אשת אחיו שלא היה בעולמו. וחולצין לבעלת מאמר וחש לומר שמא קנה מאמר ונמצאת השנייה זקוקה לו הוויי מה דאמר רבי שמעון על רישיה. אמר רבי יוחנן מודה רבי שמעון בראשונה. אשכח תני עוד היא במחלוקת. מה בין ראשונה ומה בין שנייה. ראשונה בא ומצאה באיסור. והשנייה בא ומצאה בהיתר. רבי יוחנן בעי אשת אביו שמצאה לפני אחד מן השוק מה אמר בה רבי שמעון מפני שמצאה בהיתר מותרת. לא אמר רבי שמעון אלא על ידי אחין מן האב. רבי יעקב בר אחא אמר רבי שמעון בן לקיש בעי אשת אחיו מאמו שמצאה לפני אחד מן השוק מה אמר בה רבי שמעון. מפני שמצאה בהיתר מותרת. לא אמר רבי שמעון אלא על ידי אחים מאב. רבי יודן בעי צרת אחות אמו שמצאה לפני אחד מן השוק מפני שמצאת בהיתר מותרת. רבי אבין בעין

[דף י' ע"א]

גרושה שנעשית אלמנה את אמר מה דאמר ר' שמעון על ראשה. מה אמר רבי שמעון בבעלת מאמר. נישמעינה מן הדא רבי שמעון אומר ביאתה וחליצה של אחת מהן פוטרת צרתה. ואם חלק לבעלת מאמר אף השנייה צריכה חליצה. את אמר ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה. מה נפשך קנה מאמר שתיהן נשיו נפטרה בחליצת חבירתה. לא קנה מאמר אין הראשונה צריכה חליצה ואם חלק לבעלת מאמר אף השנייה צריכה חליצה שמא לא קנה מאמר. ולא נגעה בה חליצה ויבום שמא קנה מאמר ונפטרה בחליצת חבירתה. מה נפיק מן ביניהון. חלץ לראשונה

ובא על השנייה. על דעתין דרבנן ביאת ערוה. על דעתיה דרבי שמעון אינה ביאת ערוה. בא על הראשונה ובא

[דף י"א ע"א]

על השנייה. על דעתין דרבנן הראשונה ביאת ערוה. והשנייה צריכה גט וחליצה. על דעתיה דרבי שמעון שתייהן צריכות גט. הראשונה צריכה גט שמא קנה מאמר. והשנייה צריכה גט שמא קנה ייבום שמא קנה מאמר נפטרת <מוחליצת> מביאת חבירתה. רבי זעורה בשם רבי ששת תני תמן דברי רבי שמעון שתייהן אסורות וקשיא קנה מאמר שתייהן מותרות. לא קנה מאמר אלא זיקה. וקשיא קנה זיקה שתייהן מותרות. לא קנה זיקה הראשונה אסורה והשנייה מותרת שמא זיקת ר' שמעון כמאמר דרבנן. כמה דרבנן אמרו המאמר קנה ומשייר. כן אמר זיקה קונה ומשיירת. וקשיא צד שקונה זיקה כנגדו אסור בצרה. צד שלא קנה זיקה כנגדו היתר בצרה. אמר שמי וכי מה נפשך בעריות מה כדון כהיא דאמר ר' אחא בשם ר' בון בר חייה כל יבמה שאין כולה לפנים צד הקנוי שבה נידון לשם ערוה וערוה פוטרת צרתה:

[דף י"א ע"ב]

הלכה ג משנה כלל אמרו כיבמה כל שהיא אסורה איסור ערוה לא חולצת ולא מתייבמת איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת אחותה שהיא יבמת' או חולצת או מתייבמת:

גמרא אמר ר' זעירא עד דאנן תמן אפקינן ארבע עשרה מן דעד אחותה שהיא יבמתה מתייבמת חוץ מבתו. דסלקינן להכא שמעינן הכא דתני ר' חייה. דתני ר' חייה בתו מאנוסתו נשואה לאחיו מאביו ולו אחות מאם מאיש אחר נשואה לאחיו השני ומת בלא בנים הרי זה אסור בבתו ומותר באחותה הדא היא אחותה כשהיא יבמתה מתייבמת. פשיטא הדא מילתא. איסור מצוה ואיסור קדוש' חליץ נפטרה צרתה. ובא עליה. רבי יוסה אמר איתפלגון ר' לעזר ור' יוחנן אמר לא נפטרה צרתה. ר' שמי מחלף שמועה מסתברא על דרבי שמי דבכל אתר ר' לעזר סמך לרבי חייה רבה דתני ר' חייה איסור מצוה איסור קדושה חליץ לה ובא עליה נפטרה צרתה:

הלכה ד משנה איסור מצוה שניות מדברי סופרים איסור קדושה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתניתה לישראל ובת ישראל לממזר ולנתין:

מִסְכַּת יְבָמוֹת פֶּרֶק אַרְבָּעָה עָשָׂר

א. הָאִשָּׁה שְׁאֻמְרָה: 'גִּרְשָׁנִי בְעָלִי, חֲלַץ לִי יְבָמִי, וְנִחַיְבַמְתִּי לִיבָמִי, וְמֵת' - הָרִי זֹו אֵינָה נֶאֱמָנָה. כָּל אֱלוֹ שְׁאִינָן נֶאֱמָנוֹת לְהַעֲדִין - אִף הִיא אֵינָה נֶאֱמָנָה לְהַעֲדִין.

ב. עַד אוֹמֵר 'מֵת', וְעַד אוֹמֵר 'לֹא מֵת'. אִשָּׁה אוֹמֶרֶת 'מֵת' וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת 'לֹא מֵת' - הָרִי זֹו לֹא תִנָּשֵׂא. רַבִּי מִנְחֵם בְּרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: עַד אוֹמֵר 'מֵת' וְעַד אוֹמֵר 'לֹא מֵת' וְנִשְׁאֵת, וְכֹא אַחֵר וְאָמַר 'לֹא מֵת' - הָרִי זֹו לֹא תִצָּא, אָכֵל בַּתְּחִלָּה, עַד אוֹמֵר 'מֵת' וְעַד אוֹמֵר 'לֹא מֵת', אִשָּׁה אוֹמֶרֶת 'מֵת' וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת 'לֹא מֵת', אִף עַל פִּי שְׁנֹשֶׁאֶת - תִּצָּא, אַחַת אוֹמֶרֶת 'מֵת' וּשְׁתֵּים אוֹמֶרוֹת 'לֹא מֵת' - הָרִי שְׁתֵּי נָשִׁים כָּאִישׁ אֶחָד. רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר: כָּל מְקוֹם שֶׁהַכְּשִׁירוֹ חֲכָמִים עַד אֶחָד - הֵלֵךְ אַחֵר רַב דְּעוֹת, וַעֲשׂוּ שְׁתֵּי נָשִׁים לְאִשָּׁה אַחַת כְּשֵׁנִי אֲנָשִׁים לְאִישׁ אֶחָד. שְׁנַיִם אוֹמְרִים 'מֵת' וּמֵאָה אוֹמְרִים 'לֹא מֵת' - הָרִי מֵאָה כְּשֵׁנִי עֲדִים.

ג. קִדָּשׁ אַחַת מִחֲמֵשׁ נָשִׁים, וְאִין יָדוּעַ אִיזוֹ קִדָּשׁ, וְכָל אַחַת וְאַחַת אוֹמֶרֶת: 'אוֹתִי קִדָּשׁ'. לָקַח אֶחָד מִחֲמֵשָׁה, וְאִין יָדוּעַ מֵאִיזָה מֵהֶם לָקַח, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד אוֹמֵר: 'מִמֶּנִּי לָקַח'. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: לֹא נִחְלְקוּ רַבִּי טַרְפוֹן וְרַבִּי עֲקִיבָה, עַל שֶׁקִּדָּשׁ אַחַת מִחֲמֵשׁ נָשִׁים וְאִינוּ יָדוּעַ אִיזוֹ מִהֶן קִדָּשׁ - שְׁמַנִּיחַ דְּמִי כְּתֻבָּה בִּינֵיהֶם וּמִסְתַּלֵּק. עַל מָה נִחְלְקוּ? עַל שֶׁבַעַל. וְלֹא נִחְלְקוּ עַל שֶׁלָּקַח מִקֶּחַ מִחֲמֵשָׁה בְּנֵי אָדָם, וְאִין יָדוּעַ מֵאִיזָה מֵהֶם לָקַח - שְׁמַנִּיחַ דְּמִי מִקֶּחַ בִּינֵיהֶם וּמִסְתַּלֵּק, עַל מָה נִחְלְקוּ? עַל שְׁגוֹל; שְׂרַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: מִנִּיחַ גִּזְלָה בִּינֵיהֶם וּמִסְתַּלֵּק. וְרַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר עַד שִׁישְׁלֵם גִּזְלָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וּמוֹדָה רַבִּי טַרְפוֹן, בְּאוֹמֵר לְשָׁנִים: גִּזְלָתִי אֶת אֶחָד מִכֶּם מְנָה, וְאִין יָדוּעַ אִיזָהוּ, אוֹ אִבּוֹ שֶׁל אֶחָד מִכֶּם הִפְקִיד אֶצְלִי מְנָה, וְאִין יָדוּעַ אִיזָה - נּוֹתֵן לָזֶה מְנָה וְלָזֶה מְנָה; שֶׁהוּדָה מִפִּי עֲצָמוֹ.

ד. הָאִשָּׁה שֶׁהִלְכָּה הִיא וּבַעֲלָהּ לְמַדִּינַת הַיָּם, וּבָאָה וְאָמְרָה: 'מֵת בְּעָלִי' - הִיא מִתְּרָת, וְצָרְתָּה אֶסוּרָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הוֹאִיל וְהִתְרוּ לִיבָמִין - הִתְרוּ לְכָל אָדָם. הָאִשָּׁה שֶׁהִלְכָּה בְעֵלָהּ לְמַדִּינַת הַיָּם, וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ: 'מֵת בְּעָלֶיךָ', וְהִיא לֹו אַחַת, וְיָבָמָה וְנֵת, וְאַחֵר כֶּךָ כָּא בְעֵלָה - אֶסוּר בָּהּ וּמִתְּרָה בְּצָרְתָּה. אֶסוּר בָּהּ וּמִתְּרָה בְּאִשְׁתּוֹ אַחֵר.

ה. הָאִשָּׁה שֶׁהִלְכָּה הִיא וּבַעֲלָהּ לְמַדִּינַת הַיָּם, וּבָאָה וְאָמְרָה: 'מֵת בְּעָלִי' - הִיא מִתְּרָת וְצָרְתָּה אֶסוּרָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הוֹאִיל וְהִתְרוּ לִיבָמִין - הִתְרוּ לְכָל אָדָם.

ו. שְׁתֵּי נָשִׁים, לָזוֹ עֲדִים וּבָנִים, וְלָזוֹ אִין עֲדִים וּבָנִים - שְׁתֵּיהֶן מִתְּרוֹת. נָפַל לְבוֹר אֲרִיֹוֹת - אִין מַעֲדִין עָלָיו. לְתוֹךְ כִּבְשָׁן הָאֵשׁ - מַעֲדִין עָלָיו. מַעֲדִין עַל הַמַּגִּיד, וְאִין מַעֲדִין עַל צְלוּב. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִף עַל הַמַּגִּיד אִין מַעֲדִין, מִפְּנֵי שִׁיכּוֹל לְכוֹת וּלְחִיּוֹת.

ז. נָפַל לְגוֹב אֲרִיֹוֹת - אִין מַעֲדִין. בּוֹר שְׁמָלָא נִחְשִׁים וְעַקְרָבִים - מַעֲדִין עָלָיו. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה אוֹמֵר: אִין מַעֲדִין עָלָיו, שְׁמָא חֲבֵר הוּא. נָפַל לְתוֹךְ כִּבְשָׁן הָאֵשׁ - מַעֲדִין עָלָיו. לְיוֹרָה מְלָאָה יֵין וְשֶׁמֶן - מַעֲדִין עָלָיו. מִשּׁוֹם רַבִּי אַחָא אָמְרוּ: שֶׁל שְׁמֶן - מַעֲדִין עָלָיו, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִבְּעִיר, וְשֶׁל יֵין אִין מַעֲדִין עָלָיו - מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְכַבֵּה. אָמַר לוֹ: תִּחְלְתוּ מְכַבֵּה וְסוּפוֹ מִבְּעִיר. אֱלִיעֶזֶר בֶּן מִהֲבַאי אוֹמֵר: מַעֲדִין עַל הַשּׁוּמָא. מֵת פְּלוּנִי, אֶבֶד פְּלוּנִי, נִהְרַג פְּלוּנִי, אִין פְּלוּנִי בְּעוֹלָם, אִין מִמֶּנּוּ כָלוּם, תִּנָּשֵׂא אִשְׁתּוֹ - אִין מַעֲדִין עָלָיו.

ח. נָפַל לְמִים, בֵּין שֵׁשׁ לָהֶם סוּף בֵּין שְׁאִין לָהֶם סוּף - אִשְׁתּוֹ אֶסוּרָה; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִים שֵׁשׁ לָהֶם סוּף - אִשְׁתּוֹ מִתְּרָת. מִים שְׁאִין לָהֶם סוּף - אִשְׁתּוֹ אֶסוּרָה. שְׁמָא גַל טוֹרַד אוֹתוֹ וּמַעֲלָה אוֹתוֹ לִיבְשָׁה. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: כְּשֶׁהִיטִי בֹא בָּיִם, רְאִיתִי סְפִינָה שֶׁטָּבְעָה בָּיִם, וְהִיטִי מִצְטָעֵר עַל תִּלְמִיד חָכָם שֶׁבְּתוֹכָהּ.

שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מַעֲשֶׂה בְּקוֹלֶר שֶׁל בְּנֵי אָדָם⁴ שֶׁהָלְכוּ לֵאנְטוֹכִיָּא⁵, וּבְחִזְיָרְתָן אָמְרוּ: 'נִהְרַג מִמֶּנּוּ אִישׁ פְּלוֹנִי יְהוּדִי', וּבָא מַעֲשֶׂה לְפָנֵי חֲכָמִים וְהִשְׁיִאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. וְשׁוּב מַעֲשֶׂה בְּשָׂשִׁים בְּנֵי אָדָם שֶׁיִּרְדּוּ לְכַרְכּוֹם בִּיתָר⁶, וְלֹא עָלָה אֶחָד מֵהֶם, וּבָא מַעֲשֶׂה לְפָנֵי חֲכָמִים, וְהִשְׁיִאוּ אֶת נָשִׁיהֶם.

יא. אֵין מַעֲדִין עָלָיו, עַד שֶׁהָיוּ מְזַכְרִין שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו, שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ. אָבֵל אִם אָמַר: 'אֶחָד יֵצֵא מֵעִיר פְּלוֹנִי' – מִפְּשָׁשִׁין⁷ בְּאוֹתָהּ הָעִיר. אִם לֹא יֵצֵא מִשָּׁם אֲלֵא הוּא – תִּנָּשָׂא אִשְׁתּוֹ. מַעֲשֶׂה בְּשָׂנִים שֶׁהָיוּ רָצִים אַחֵר הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים, וְנִתְּלָה אֶחָד בְּזִית, וּפְשָׁחוּ⁸, וְרָדַף אֶת הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים. וְאָמַר לוֹ חִבְרוֹ: 'יִישַׁר כְּחָף אַרְיָה! אָמַר לוֹ: 'מִנֵּין אֵתָּה מִכִּיר בִּי שְׁאָרְיָה שְׁמִי? כִּף אֲנִי נִקְרָא בְּעִירִי – יוֹחָנָן בֶּן יוֹנָתָן אַרְיָה דְּמִכְפָּר שִׁיחִיא'. לִימִים חָלָה וּמָת, וְהִשְׁיִיא רַבִּי טְרָפוֹן אֶת אִשְׁתּוֹ.

יב. אֵין בּוֹדֵקִין עַדִּי נָשִׁים בְּדְרִישָׁה וּבְחֻקִּיָּה; דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי טְרָפוֹן אוֹמֵר: בּוֹדֵקִין לְעַדִּי נָשִׁים בְּדְרִישָׁה וּבְחֻקִּיָּה. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שָׁבָא לְפָנֵי רַבִּי טְרָפוֹן לְהַעֲדֵד עֲדוּת אִשָּׁה. אָמַר לוֹ: 'בְּנִי! הֵיאָךְ אֵתָּה יוֹדֵעַ לֵאשֹׁה זֹאת עֲדוּת זוֹ? אָמַר לוֹ: 'אֲנִי וְהוּא הֵינְנוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ, וְרָדַף אַחֲרֵינוּ גִיס, וְנִתְּלָה בִּיחּוּר תִּאֲנָה וּפְשָׁחוּ, וְהִחְזִיר אֶת הַגִּיס לְאַחֲרָיו. אָמַרְתִּי לוֹ: 'מִשְׁבַּחְךָ אֲנִי אַרְיָה! אָמַר לִי: יָפָה אָמַרְתָּ, כּוֹנֵת לְשָׁמִי, שְׂכַף קוֹרָאִים אוֹתִי בְּעִירִי – יוֹחָנָן בֶּן יוֹנָתָן אַרְיָה דְּמִכְפָּר שִׁיחִיא'.

⁴ חֲבוּרַת אֲנָשִׁים.

⁵ וְהָיוּ בִּינֵיהֶם יְהוּדִים וְגוֹיִם בִּיחָד.

⁶ בְּאֶשֶׁר הָעִיר בִּיתָר הִתְּהָ בְּמִצּוֹר.

⁷ בּוֹדֵקִים וּמַחְפְּשִׁים.

⁸ נָתַק אֶת עֵץ הַזֵּית, כְּדֵי לְרַדֵּף בּוֹ אֶת הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים.

וּכְשֶׁבִּאתִי לְמַדְיָנוֹת קְפוּטָקִיָּא, וְרֵאִיתִיו, בָּא וַיֵּשֶׁב וַדָּן לְפָנַי בְּהִלָּכָה, נִמְתִּי לוֹ: 'בְּנִי! הֵיאָךְ עָלִיתָ מִן הַיָּם? נָם לִי: 'טְרָדְנִי גַל לְחִבְרוֹ, וְחִבְרוֹ לְחִבְרוֹ, עַד שֶׁהִגַּעְתִּי לִיבְשָׁה'. אָמַרְתִּי: 'כַּמָּה גְּדוּלִים דְּבָרֵי חֲכָמִים! שְׁאָמְרוּ: מִים שֵׁשׁ לָהֶם סוּף – אִשְׁתּוֹ מִתְּרַת, מִים שְׁאִין לָהֶם סוּף – אִשְׁתּוֹ אֶסוּרָה'.

ט. אָמַר רַבִּי, מַעֲשֶׂה בְּשָׂנֵי בְּנֵי אָדָם מְכַמְרִים מְכַמּוֹרִין¹ בִּירְדָן, וְנִכְנָס אֶחָד מֵהֶם לְמַחִילָה שֶׁל דָּגִים, וְשָׁקַעָה חֲמָה וְלֹא רָאָה פִּתְחָהּ שֶׁל מַחִילָה, וְשָׁהָה חִבְרוֹ עָלָיו כְּדֵי שֶׁתִּצָּא נִפְשׁוֹ, וּבָא וְהוֹדִיעַ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. לְשַׁחֲרִית זָרְחָה חֲמָה, וְהִפִּיר פִּתְחָהּ שֶׁל מַחִילָה, וּבָא וּמִצָּא הַסֶּפֶד קָשׁוּר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שְׁנָפֵל לְבוֹר גְּדוֹל, וְעָלָה לְאַחֵר שְׁלֹשָׁה יָמִים. אָמְרוּ לוֹ: אֵין מְזַכְרִין מַעֲשֶׂה נִסִּים.

י. אָפְלוּ שְׁמַע קוֹל מְקוֹנְנָת שְׁמִזְכְּרָתוֹ בֵּין הַמֵּתִים – אֵין עֲדוּת גְּדוּלָּה מְזוֹ. שְׁמַע בֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: 'פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִי מֵת' או 'נִהְרַג' – תִּנָּשָׂא אִשְׁתּוֹ. שְׁמַע בְּקוֹנְטְרִסִין² שֶׁל מְלָכִים, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: 'פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִי מֵת', או 'נִהְרַג' – לֹא תִנָּשָׂא אִשְׁתּוֹ³. מִשִּׁיאִים עַל פִּי בֵּת קוֹל. מַעֲשֶׂה שְׁעָמֵד אֶחָד עַל רֹאשׁ הָהָר, וְאָמַר: 'אִישׁ פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִי, נָשְׁכוּ נַחֲשׁ וּמָת! הָלְכוּ וּמִצָּאוּ שֶׁתִּפָּחוּ עֵינָיו, וְהִשְׁיִאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. וּבְעוֹבֵד כּוֹכְבִים, אִם הִיָּה מִתְּפוֹן לְהַעֲדִיד – אֵין עֲדוּתוֹ עֲדוּת. אָבָא יוֹדֵן אִישׁ צִידוֹן אוֹמֵר: מַעֲשֶׂה בְּיִשְׂרָאֵל וְכוּתִי אֶחָד, שֶׁהָיוּ מְהַלְכִין בְּדֶרֶךְ, וּבָא כּוּתִי וְאָמַר: 'חֲבַל עַל אוֹתוֹ יְהוּדִי שֶׁהָיָה עֲמִי בְּדֶרֶךְ, וּמָת בְּדֶרֶךְ, וּקְבֻרוֹהוּ! וְהִשְׁיִאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. אָמַר רַבִּי

¹ פּוֹרְסִין מִצּוּדוֹת לְצוּד דָּגִים.

² הַמְּמָנִים לְהַרְג אֲצֵל מְלָכֵי הַגּוֹיִם.

³ כִּי יֵשׁ בָּהֶם שְׁמוֹקְבָלִים שֶׁחָד וּמִנִּיהֵם אוֹתוֹ בְּחַיִּים.

לַיָּמִים חָלָה וּמָת, אָמַר לוֹ: 'כִּדְ אִמְרַתְּ לִי יוֹחֲנָן בֶּן יוֹנָתָן מִכֶּכֶּר שִׁיחִיא'. אָמַר לִיה: 'לֹא, אֲלֵא כִּדְ אִמְרַתִּי לָךְ. אָמַר לִי: 'לֹא רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן יוֹחֲנָן אַרְיָה דְּמִכֶּכֶּר שִׁחִיא, אֲלֵא יוֹחֲנָן בֶּן יוֹנָתָן אַרְיָה דְּמִכֶּכֶּר שִׁיחִיא'. בְּדִקְ רַבִּי טַרְפוֹן לְעִדּוּתוֹ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים וְנִמְצְאָת מִכּוֹנֵת, וְהָשִׁיא אֶת אִשְׁתּוֹ. מִכָּאן וְאִילָךְ הִנְהִיגוּ, שֶׁיְהִי בּוֹדֵקִים לְעַדֵּי הַנָּשִׁים בְּדִרְיֶשָׁה וְחִקְרִיהָ. אָמַר לָהֶם רַבִּי עֲקִיבָא: לְכַשְׁתָּהּא פּוֹנְדִיקֵיתָּ⁹ – תְּהָא נֶאֱמַנָת.

מִסֶּכֶת כְּתוּבוֹת פָּרָק רֵאשׁוֹן

א מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ: 'בְּתוּלָה נִשְׁאֵת לַיּוֹם הָרַבִּיעִי'? שָׁאֵם הָיָה לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים, הָיָה מְשַׁפִּים לְבֵית דִּין. אִם כֵּן, תִּנְשָׂא בְּאֶחָד בַּשָּׁבֹת? אֲלֵא כְּדִי שִׁיתֵּקֶן צָרְכֵּיו כָּל יְמוֹת הַשָּׁבֹת, הִתְקִינוּ שֶׁיְהִי נֹשֵׂא אוֹתָהּ בְּרַבִּיעִי, וּמִסְכָּנָה וְהִילָךְ, נִהְגּוּ הָעָם לְכָנוּס בַּשְּׁלִישִׁי, וְלֹא מִחוּ בִידֵם חֻכָּמִים. רָצָה לְכָנוּס בַּשְּׁנִי – אֵין שׁוּמְעִין לוֹ, אִם מִפְּנֵי הָאֲנָס – מִתָּר. וּמִפְּרִישִׁין אֶת הַחֲתָן מִן הַכֶּלֶה לִילֵי שָׁבֹת תַּחֲלָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה חִבּוּרָה. מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ: 'אֵלְמָנָה נִשְׁאֵת בְּחִמִּישִׁי'? שָׁאֵם נֹשֵׂא אוֹתָהּ בְּאֶחָד מִכָּל יְמוֹת הַשָּׁבֹת – מְנִיחָה וְהוֹלֵךְ לְמִלְאֲכָתָה. הִתְקִינוּ שֶׁיְהִי נֹשֵׂא אוֹתָהּ בְּחִמִּישִׁי, שֶׁיְהִי בְּטֵל שְׁלֹשָׁה יָמִים: חֲמִישִׁי, וְעָרַב שָׁבֹת וְשָׁבֹת – שְׁלֹשָׁה יָמִי בְּטֵלָה, נִמְצָא שֶׁמִּחוּ עָמָה שְׁלֹשָׁה יָמִים.

ב. גְּדוּל הַבָּא עַל הַקְטָנָה, וְקָטָן שֶׁבָּא עַל הַגְּדוּלָה, וּמִכַּת עֵץ – כְּתַבְתָּהּ מֵאֲתִים. מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן אֲגָרָא אָמְרוּ: אִיזוּ קְטָנָה וְאִיזָה קָטָן? קָטָן פָּחוֹת מִכֵּן תִּשְׁעָ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, קְטָנָה פָּחוֹתָה מִכֵּן שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. הָרוּצָה לַעֲשׂוֹת כְּדָרָךְ שֶׁהַכֹּהֲנִים עוֹשִׂים, כְּגוֹן בֵּת יִשְׂרָאֵל לְכַהֵן, וּבֵת כַּהֵן לְיִשְׂרָאֵל – עוֹשִׂין. הַנּוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּכַהוּנָה, וְהַנּוֹתֵן בָּהּ תִּקְנָה שֶׁהִתְקִינוּ בֵּית דִּין, בֵּת יִשְׂרָאֵל לְכַהֵן בֵּת כַּהֵן לְיִשְׂרָאֵל – נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זָזִי.

ג. פָּקַח שֶׁנִּשְׂא חֲרָשָׁת, אוֹ שׁוּטָה – כְּתַבְתָּן מֵאֲתִים, מִפְּנֵי שְׁרוּצָה לְהַחֲזִיק לָהֶם אֶת הַנִּכְסִים. חֲרָשׁ וְשׁוּטָה שֶׁנִּשְׂאוּ פָּקָחוֹת, אִף עַל פִּי שְׁחִזּוֹר חֲרָשׁ וְנִתְפַּקַּח, שׁוּטָה וְנִשְׁתַּפַּח – אֵין לָהֶם כְּתָבָה. רָצוּ לָקִים – נוֹתֵנִין כְּתָבָה מִנָּה. עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְעוֹבֵד הַבָּא עַל בֵּת יִשְׂרָאֵל, אִף עַל פִּי שְׁחִזּוֹר הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים וְנִתְגִּיר, הָעוֹבֵד וְנִשְׁתַּחֲרָר – אֵין לָהֶן כְּתָבָה. רָצוּ לָקִים – נוֹתֵנִין כְּתָבָה מִנָּה. יִשְׂרָאֵל הַבָּא עַל הַשְּׁפָחָה וְעַל בֵּת עוֹבֵד כּוֹכָבִים, אִף עַל פִּי שְׁחִזּוֹרָה הַשְּׁפָחָה וְנִשְׁתַּחֲרָרָה, בֵּת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְנִתְגִּירָה – אֵין לָהֶם כְּתָבָה. רָצָה לָקִים – נוֹתֵן כְּתָבָה מִנָּה.

ד. בּוֹגֶרֶת וְאִילוֹנִית – כְּתַבְתָּן מֵאֲתִים. נִשְׂאֵת בְּחֻזְקָתָה שֶׁהִיא כְּשָׂרָה, וְנִמְצְאָת אִילוֹנִית – אֵין לָהּ כְּתָבָה. רָצָה לָקִים – נוֹתֵן כְּתָבָה מִנָּה.

ה. הַבָּא עַל הַחֲרָשָׁת, וְעַל הַשׁוּטָה, וְעַל הַבּוֹגֶרֶת, וּמִכַּת עֵץ – אֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִין. סוּמָא וְאִילוֹנִית – יֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִין. סוּמָכּוּס אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: סוּמָא – אֵין לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִין.

ו. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בִּיהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹנָה הָיָה מִפְּשָׁפְשִׁין¹⁰ אֶת הַחֲתָן וְאֶת הַכֶּלֶה שְׁלֹשָׁה יָמִים קֹדֶם כְּנִיסָתָן לַחֲפָה, וּבִגְלִיל לֹא נִהְגּוּ כֵּן. בִּיהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹנָה, הָיָה מִיַּחֲדִים אֶת הַחֲתָן וְאֶת הַכֶּלֶה שְׁעָה אַחַת קֹדֶם לַחֲפָה – כְּדִי שֶׁיְהִי לְבוֹ גֶּס בָּהּ. וּבִגְלִיל לֹא נִהְגּוּ כֵּן. בִּיהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹנָה, הָיָה מַעֲמִידִין שְׁנֵי שׁוֹשְׁבֵינִין, אֶחָד מִשָּׁל בֵּית חֲתָן, וְאֶחָד מִשָּׁל בֵּית כֶּלֶה. וְאִף עַל פִּי כֵּן לֹא הָיָה מַעֲמִידִין אֲלֵא לְנִשְׁוֹאִין, וּבִגְלִיל לֹא הָיָה נוֹהֲגִין כֵּן. בִּיהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹנָה, הָיָה שׁוֹשְׁבֵינִין יִשְׁנִין בְּמִקְוֶה שְׁחֲתָן וְכֶלֶה יִשְׁנִין. וּבִגְלִיל לֹא הָיָה נוֹהֲגִין כֵּן. וְכָל שְׁלֹא נִהְגָּ כְּמִנְהַג זֶה – אֵינוֹ יָכוֹל לְטַעַן טַעֲנַת בְּתוּלִין.

¹⁰ בּוֹדֵקִים.

⁹ הֵינּוּ שֶׁתְּהִיָּה מְסִיחָה לְפִי תַפְּחָה כְּמוֹ פּוֹנְדִיקֵיתָּ.

עדותן בבית דין, אמרו: 'בדאין אנו' - הרי אלו נאמנין. משנחקרה עדותן בבית דין, אמרו: 'בדאין אנו' - אין נאמנים. זהו כלל של דבר: עדים שהעידו לטמא, לטהר, לרחק ולקרב, לאסור ולהתיר, לפטור ולחייב, עד שלא נחקר עדותן בבית דין אמרו: 'בדאין אנו' - הרי אלו נאמנין, משנחקרה עדותן בבית דין אמרו: 'בדאין אנו' - אין נאמנין.

ב. יפה כח שטר מכח עדים, ויפה כח עדים מכח שטר. יפה כח שטר - שהשטר מוציא אשה מבצלה, מה שאין כן בעדים. יפה כח עדים - שהעדים שאמרו: 'מת פלוני' תנשא אשתו. כתוב בשטר: 'מת פלוני' - לא תנשא אשתו. אם אמרו: מה שכתוב בשטר זה שמענו ושכחנו - תנשא אשתו. כתוב אדם עדותו בשטר ומעיד עליה אפלו לאחר מאה שנים.

ג. יפה כח שטר מכח כסף, ויפה כח כסף מכח שטר, שהשטר גובה מנכסים משעבדים, מה שאין כן בכסף. יפה כח כסף שהכסף ואת ההקדשות ואת מעשר שני, מה שאין כן בשטר. יפה כח שטר וכסף מכח חזקה, וכח חזקה מכח שטר וכסף. יפה כח שטר וכסף, ששטר וכסף קונים עבד עברי, מה שאין כן בחזקה. יפה כח חזקה, שאם מכר עשר שדות, כיון שהחזיק באחד מהם - קונה את כלם. אבל לא נתן לו אלא דמי אחת מהן, או לא כתב לו אלא על אחת מהן - לא קנה אלא אותה שדה בלבד.

ד. מאתים לבתולה ומנה לאלמנה, נזק וחצי נזק, תשלומי כפל תשלומי ארבעה וחמשה - כלן אף על פי שאין כתובין בשטר גובים מנכסים משעבדין.

ה. האשה שאמרה: 'אשת איש אני', וחזרה ואמרה: 'איני אשת איש' - נאמנת, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. אמרה: 'נשפית וטהורה אני', ויש לי עדים שטהורה אני -

ז. כנסה ראשון לשם נשואין, ויש לה עדים שלא נסתרה, או אפלו נסתרה, ויש לה עדים שלא נתיחדה עמו כדי ביאה - אין השני יכול לטעון טענת בתולין. לפיכך, אין כתבתה אלא מנה. טענת בתולין כל שלשים יום; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: אם נסתרה מיד, לא נסתרה אפלו לאחר שלשים.

ח. המוציא שם רע ונמצאו עדיו זוממין - הוא לוקה ונותן ארבע מאות זוז. והזוממין מקדימין לבית הסקילה. ואם היתה תומה - הוא לוקה וכתבתה קימת. ונותן ארבע מאות זוז. והזוממין מקדימין לבית הסקילה, לא אמר לעדים שיעידו, אלא שהם באו מאליהן והעידו - הוא אין לוקה ואין נותן ארבע מאות זוז, והזוממין מקדימין לבית הסקילה. ונתה כשהיא נערה, ומשכגרה הוציא עליה שם רע - הוא אין לוקה, ואין נותן ארבע מאות זוז, והיא וזוממין מקדימין לבית הסקילה.

ט. היתה מעברת, ואמרו לה: 'מה טיבו של עבר זה?' - 'מאיש פלוני, כהן הוא!' רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים: נאמנת; שזו עדות שהאשה כשרה לה. רבי יהושע אומר: אינה נאמנת. אמר להם רבי יהושע: אי אתם מודים בשבועה, ויש לה עדים שנשפית, והיא אומרת: 'טהורה אני' שאינה נאמנת? אמרו לו: לא! אם אמרת בשבועה שנשפית לבין העובדי כוכבים, שיש לה עדים, תאמר בזו שאין לה עדים? אמר להם: וכי מה עדות גדולה מזו, שהרי כרסה בין שניה? אמרו לו: מפני שרוב כותים פרוצים בעריות. אמר להם: אין אפטרופוס לעריות. במה דברים אמורים? בעדות אשה בגופה, אבל עדות אשה בכתה - דברי הכל שהולך שתוקי.

מסכת כתבות פרק שני

א. עדים שאמרו: 'מעידין אנחנו בפלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה, עובד כוכבים נתין וממזר' - עד שלא נחקרה

ט. נִפְלָה לַעֲזָה בְּעִיר¹¹. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֵין לַעֲזָה רֵאִיָּה, אֲלֵא כָּל שֵׁישׁ לוֹ עֲרֶעֶר - יָבֵא וַיֹּאמֶר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר מִשֶּׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן הֶסְגֵּן: מַעְלִין לִכְהֹנֶה עַל פִּי עַד אֶחָד, וְלֹא עַל פִּי עַד אֶחָד בְּלִבְדֹּר, אָמְרוּ, אֲלֵא אֶפְלוּ אִשָּׁה, לֹא כִשְׁתָּבֵא אִשָּׁה לְבֵית דִּין, אֲלֵא לְכִשְׁתָּאמֵר, יִתְּנוּ לוֹ¹².

מִסְכַּת כְּתוּבוֹת פָּרָק שְׁלִישִׁי

א. שְׁתֵּי חֲזָקוֹת לְכַהֲנֶה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל - נְשִׁאוֹת כָּפִים וְחִלּוּק גִּרְנוֹת. וּבְסוּרְיָא וְעַד מְקוֹם שְׁשִׁלּוּחֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ מַגִּיעִים - נְשִׁאוֹת כָּפִים אֲבָל לֹא חִלּוּק גִּרְנוֹת. וּבְכָל כְּסוּרְיָא. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִף אֶלְכָּסְנִדְרִיא שֶׁל מַצְרִים בְּרֵאשׁוֹנָה, מִפְּנֵי שְׁבִית דִּין קְבוּעַ שָׁם. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּשֶׁם שֶׁהִתְרוּמָה חֲזָקָה לִכְהֹנֶה בְּחִלּוּק גִּרְנוֹת, כֵּן מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן חֲזָקָה לְלוּיָהּ בְּחִלּוּק גִּרְנוֹת, וְהַמְחִלֵּק בְּבֵית דִּין - אֵין לוֹ חֲזָקָה לִכְהֹנֶה.

ב. הַכֹּל נֶאֱמָנִים לְהַעֲדִיָּה, אֶפְלוּ בְּנֵה אֶפְלוּ בִּתְּהָ, חוּץ מִמֶּנֶּה וּמִבְּעָלָהּ, שְׂאִין אָדָם מַעֲדַל עַל יָדֵי עֲצָמוֹ. אָמַר רַבִּי זְכַרְיָה בֶּן הֶקְצֵב: הַמַּעֲדָן הַזֶּה! לֹא זֹוָה יָדֵהּ מִתּוֹךְ יָדֵי מַשְׁעָה שֶׁנִּכְסְנוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לִירוּשָׁלַיִם וְעַד שִׁינְאָו, וְאִף עַל פִּי כּוֹן, יִחַד לָהּ בֵּית בְּחִצְרָה, וּכְשֶׁהִיא יוֹצֵאָה - יוֹצֵאָה בְּרֹאשׁ בְּנִיָּה, וּכְשֶׁהִיא נִכְנָסֶת - נִכְנָסֶת בְּסוֹף בְּנִיָּה, וְהִיתָה נְזוּנָת מִנְכָּסֶיו. לֹא נִתְיַחֲדָה עִמּוֹ אֲלֵא עַל פִּי בְּנִיָּה.

ג. נֶאֱמָן אָדָם לוֹמַר: 'כֵּן אָמַר לִי אֲבֹא - מִשְׁפָּחָה זֹו טִמְאָה וּמִשְׁפָּחָה זֹו טְהוֹרָה,

אֵין אוֹמְרִין נִמְתִּין עַד שִׁיבּוֹאוֹ עֲדִים וַיִּתְּרוּהָ, אֲלֵא מִתִּירִין אוֹתָהּ מִיָּד, אִם מִשְׁהוּתָרָה בָּאוּ עֲדִים, וְאָמְרוּ: נִשְׁבִּית הִיא - הָרִי זֹו לֹא תִנָּשֵׂא, נִשְׁבִּית וּטְמֵאָה הִיא, אִף עַל פִּי שֵׁישׁ לָהּ בָּנִים - תִּצָּא. עַד אוֹמַר: נִשְׁבִּית וּטְמֵאָה הִיא, וְעַד אוֹמַר נִשְׁבִּית וּטְהוֹרָה הִיא. אִשָּׁה אוֹמֶרֶת: נִשְׁבִּית וּטְמֵאָה הִיא, וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת נִשְׁבִּית וּטְהוֹרָה הִיא - הָרִי זֹו לֹא תִנָּשֵׂא, וְאִם נִשְׂאָת - לֹא תִצָּא.

ו. שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁנִּשְׁבּוּ, זֹאת אוֹמֶרֶת: 'אֲנִי טִמְאָה וְחִבְרָתִי טְהוֹרָה', וְזֹאת אוֹמֶרֶת: 'אֲנִי טִמְאָה וְחִבְרָתִי טְהוֹרָה' - נֶאֱמָנָת. 'אֲנִי טְהוֹרָה וְחִבְרָתִי טִמְאָה' - אֵינָה נֶאֱמָנָת. 'אֲנִי וְחִבְרָתִי טִמְאוֹת' - נֶאֱמָנָת עַל עֲצָמָהּ וְאֵינָה נֶאֱמָנָת עַל חִבְרָתָהּ. 'אֲנִי וְחִבְרָתִי טְהוֹרוֹת' - נֶאֱמָנָת עַל חִבְרָתָהּ וְאֵינָה נֶאֱמָנָת עַל עֲצָמָהּ.

ז. וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁנִּשְׁבּוּ, זֶה אוֹמֵר: 'חִבְרִי כֹהֵן', וְזֶה אוֹמֵר: 'חִבְרִי כֹהֵן' - נוֹתֵנִין לָהֶן. אֲבָל לְחֲזָקָה אֵין נֶאֱמָנִין, עַד שִׁיְהוּ שְׁלִשָּׁה, כְּדִי שִׁיְהִיו שְׁנַיִם מַעֲדִידִין עַל זֶה וּשְׁנַיִם מַעֲדִידִין עַל זֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף אֵין נוֹתֵנִין לָהֶן עַד שִׁיְהִיו שְׁלִשָּׁה, כְּדִי שִׁיְהִיו שְׁנַיִם מַעֲדִידִין לָזֶה, וּשְׁנַיִם מַעֲדִידִין לָזֶה. מַעְלִין לִכְהֹנֶה לְוִיָּה וְיִשְׂרָאֵלִים עַל פִּי עַד אֶחָד, אֲבָל אֵין מִשְׂאִין אֲלֵא עַל פִּי שְׁנַיִם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף אֵינוֹ נֶאֱמָן לְהַאֲכִילוֹ בְּתִירוּמָה, עַד שִׁיְהִיו שְׁלִשָּׁה, שְׁנַיִם מַעֲדִידִין לָזֶה וּשְׁנַיִם מַעֲדִידִין לָזֶה.

ח. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֵימָתִי? בְּזִמָּן שֵׁישׁ עוֹרְרִין, אֲבָל בְּזִמָּן שְׂאִין עוֹרְרִין - מַעְלִין לִכְהֹנֶה עַל פִּי עַד אֶחָד, אֵיזֶהוּ עֲרֶעֶר? אִם אָמְרוּ: 'הָאִידִךְ קִפֵּץ פְּלוּנִי לִכְהֹנֶה, שְׁלֹא נִשָּׂא כְּפִיו מִיָּמִיו, שְׁלֹא נָטַל כְּפִיו מִיָּמִיו'? - אֵין זֶה עֲרֶעֶר. 'שְׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חִלּוּצָה, עוֹבֵד כּוֹכָבִים, נִתֵּן וּמִמּוֹר' - הָרִי זֶה עֲרֶעֶר. רַבִּי הֵעִלָּה לִכְהֹנֶה עַל פִּי עַד אֶחָד, רַבִּי יוֹסִי הֵעִלָּה לִכְהֹנֶה עַל פִּי עַד אֶחָד.

¹¹ יָצָא לַעֲזָה בְּעִיר שֶׁהוּא פְּסוּל מִן הַכְּהֹנָה, אֲבָל אוֹתוֹ לַעֲזָה יָצָא רַק בְּעִיר, וְלֹא הִתְחַק בְּבֵית דִּין.

¹² אִם הִיא אוֹמֶרֶת עַל אִישׁ שֶׁהוּא חוּץ לְבֵית שֶׁהוּא כֹהֵן, שׁוֹמְעִים לָהּ וְיִתְּנוּ לוֹ אֶת תְּרוּמָתָם.

הַחֲרָשֶׁת, וְעַל הַשּׁוֹטָה, וְעַל הַבּוֹגֶרֶת, וְעַל מִכַּת עֵץ – אֵין לָהֶן קִנְס. סוּמָא וְאַיְלוּנִית – יֵשׁ לָהֶן קִנְס.

ו. רַבִּי נַחוֹנְיָא בֶּן הֶקְנָה אוֹמֵר: הֵבֵא עַל אַחֲתוֹ, וְעַל אַחֲתוֹ אֲבִיו, וְעַל אַחֲתוֹ אִמּוֹ, וְעַל אַחֲתוֹ אִשְׁתּוֹ, וְעַל אִשְׁתּוֹ אֲחִיו, וְעַל אִשְׁתּוֹ אֲחִי אֲבִיו, וְעַל הַנֶּדֶה – אֵין לָהֶן קִנְס. וְכֵן הָיָה רַבִּי נַחוֹנְיָא בֶּן הֶקְנָה אוֹמֵר: יוֹם הַכַּפּוּרִים הָרִי הוּא כְּשֶׁבֶת לְתַשְׁלוּמִין.

ז. אֶחָד הָאוֹנִס וְאֶחָד הַמִּפְתָּה. מַה בֵּין אוֹנִס לַמִּפְתָּה? אוֹנִס נוֹתֵן אֶת הַצֶּעֶר, וְהַמִּפְתָּה אֵינוֹ נוֹתֵן אֶת הַצֶּעֶר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: זֶה וְזֶה אֵין נוֹתֵן הַצֶּעֶר, מִפְּנֵי שְׁסוּפָה לְהַצְטִיעַ תַּחַת בַּעֲלָה. אָמְרוּ לוֹ: אֵין דּוּמָה נִבְעֶלֶת בְּרִצּוֹן, לִנְבְעֶלֶת שְׁלֹא בְרִצּוֹן.

ח. אֵף עַל פִּי שְׁאֲמְרוּ: 'אוֹנִס נוֹתֵן מִיד', לְכַשְׁיוּצִיא – אֵין נוֹתֵן כְּלוּם. רַבִּי יוֹסִי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נוֹתֵן כְּתִבָּה מִנָּה, אֵף עַל פִּי שְׁאֲמְרוּ: 'מִפְתָּה לְכַשְׁיוּצִיא נוֹתֵן', אֲבָל בְּשִׁתָּה וּפְגָמָה – נוֹתֵן מִיד, מַה בֵּין נוֹתֵן מִיד לְנוֹתֵן לְאַחֵר זְמַן? נוֹתֵן מִיד, אִם מֵתָה – אֲבִיָּה יוֹרְשָׁה, נוֹתֵן לְאַחֵר זְמַן, אִם מֵתָה – בַּעֲלָה יוֹרְשָׁה.

ט. אֶחָד הָאוֹנִס וְאֶחָד הַמּוּצִיא שֵׁם רַע שְׁגָרְשׁוֹ – כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהַחֲזִיר, אִם הָיוּ כְּהֻנִּים – לוֹקִים אַרְבָּעִים. אֶחָד הָאוֹנִס וְאֶחָד הַמִּפְתָּה, בֵּין הֵיא בֵּין אֲבִיָּה יְכוּלִין לַעֲכָב, שְׁנַאֲמַר (שְׁמוֹת כב, טז): "אִם מָאן יִמָּאן אֲבִיָּה" וְגו'. וְאוֹמֵר (דְּבָרִים כב, כט): "וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה"; וְלוֹ אֶתָּה כּוֹפֶה, וְאִי אֶתָּה כּוֹפֶה לָהּ לִיבָם.

י. קִטְנָה מִבֵּת יוֹם אֶחָד וְעַד שְׁתַּבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת – יֵשׁ לָהּ מִכָּר וְאֵין לָהּ קִנְס. מִשְׁתַּבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת וְעַד שְׁתַּבְּגַר – יֵשׁ לָהּ קִנְס וְאֵין לָהּ מִכָּר; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר, שֶׁהִיא רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל מְקוֹם שֶׁיֵּשׁ קִנְס – אֵין מִכָּר, וְכָל מְקוֹם שֶׁיֵּשׁ מִכָּר – אֵין קִנְס.

שְׁאֲכַלְנוּ בְּקִצְצָה שֶׁל בֶּת פְּלוּנִי לְפְלוּנִי¹³, וְשָׁאֲמַר לוֹ רַבּוֹ לְפְלוּנִי: 'צֹא וּטְבוּל לְתִרּוּמָתְךָ, וְשֶׁהֵינִי מוֹלִיכִין חֲלָה וּמִתְנַת לְפְלוּנִי כִּהְיֵן עַל יְדֵי עֲצָמוֹ', אֲבָל לֹא עַל יְדֵי אַחֵר, וְכֵלָן, אִם הָיָה כּוֹתִי וְנִתְגִּיר, עֶבֶד וְנִשְׁתַּחֲרַר – אֵין נֶאֱמָנִים. וְאֵין נֶאֱמָן לוֹמַר: 'דֶּרֶךְ הָיָה לְפְלוּנִי בְּמָקוֹם הַזֶּה' – מִעֲמֵד וּמִסֵּפֶד הָיָה לְפְלוּנִי בְּמָקוֹם הַזֶּה'. עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְנִתְגִּיר עֶבֶד וְנִשְׁתַּחֲרַר הָרִי אֵלוֹ אֵין נֶאֱמָנִים לוֹמַר: 'זְכוֹר הֵייתִי בְּפְלוּנִי שֶׁחִיב לְפְלוּנִי מִנָּה', וְדֶרֶךְ פְּלוּנִית עוֹבֶרֶת בְּשִׁדָּה פְּלוּנִי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמָמוֹן. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אוֹמֵר: נֶאֱמָנִין.

ד. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה: נֶאֱמַנְתָּ אִשָּׁה אוֹ קֶטֶן לוֹמַר: 'מִכָּאֵן יֵצֵא נָחִיל זֶה'. בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שֶׁהֵעִידוֹ עַל מַעֲמָדוֹ, אֲבָל אִם יֵצֵאוּ וְחֲזְרוּ – אֵין נֶאֱמָנִין; שְׁלֹא אָמְרוּ אֵלָּא מִתּוֹךְ הַפֶּחַד וּמִתּוֹךְ הִירָאָה. אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים, אֶחָד עֶבְדִּים וְאֶחָד קִטְנִים, נֶאֱמָנִין לוֹמַר: 'מְקוֹם זֶה טָמֵא וּמְקוֹם זֶה טָהוֹר'.

ה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: קִטְנָה בֶּת יִשְׂרָאֵל שְׁנִשְׁבִּית, אֶפְלוֹ הִיא בֶּת עֶשֶׂר שָׁנִים – הָרִי הִיא בְּקִדְשָׁתָהּ, וּכְתִבָּתָהּ מֵאֲתִים, הֵבֵא עַל

¹³ נוֹחֲגִים הָיוּ, אִם אֶחָד מִן הָאֲחִים נָשָׂא אִשָּׁה שְׁאִינָה הוֹגֶנֶת לוֹ, הֵינּוּ שְׁנֵי לָהּ פָּסוּל מִשְׁפָּחָה, בָּאִים בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה, וּמִבִּיאיִם חֲבִית מְלֵאָה פְּרוֹת, וְשׁוֹכְרִים אוֹתָהּ בְּאִמְצַע רִחְבָּהּ, וְאוֹמְרִים: אַחֲנִינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל! אַחֲנִינוּ פְּלוּנִי נָשָׂא אִשָּׁה שְׁאִינָה הוֹגֶנֶת לוֹ, וּמִתִּירָאִים אֲנִי שְׁמָא יִתְעַרֵּב זֶרַעוֹ בְּזֶרְעֵנוּ, בּוֹאוּ וְקַחוּ לָכֶם דְּגָמָא, אוֹת וְסִימָן, וּזְכֹרֶן לְדוֹרוֹת שְׁלֹא יִתְעַרֵּב זֶרַעוֹ בְּזֶרְעֵנוּ. וּבִירוּשָׁלַיִם קְדוּשִׁין אֵיתָא: "וְהִתְיַנּוּקוֹת מִלְּקָטִים וְאוֹמְרִים: נִקְצִץ פְּלוּנִי מִמִּשְׁפָּחָתוֹ"; וְלִכְן נִקְרָאת 'קִצְצָה'.

וּחֲכָמִים אוֹמְרִים: קִטְנָה, מִבֵּית שְׁלֹשׁ שָׁנִים
יּוֹם אֶחָד וְעַד שֶׁתִּבְגֵּר – יֵשׁ לָהּ קִנְס.

מִסְכַּת כְּתוּבוֹת פָּרָק רַבִּיעִי

א. יָפָה כַּח הַבַּעַל מִכַּח הָאָב, וְכַח הָאָב
מִכַּח הַבַּעַל. יָפָה כַּח הַבַּעַל – שֶׁהַבַּעַל אוֹכַל
פְּרוֹת בְּחֵיָהּ, מִה שְׁאִין כֵּן בָּאָב. יָפָה כַּח
הָאָב – שֶׁהַבַּעַל חָיִב בְּמִזְוֹנֶיהָ, בְּפָרְקוֹנָהּ,
וּבְקִבּוּרָתָהּ. מָקוֹם שֶׁנֶּהְיָה לְהַסְפִּיד –
מִסְפִּיד, מִה שְׁאִין כֵּן בָּאָב.

ב. יָפָה כַּח אִשָּׁה מִכַּח יָבָמָה, וְיָפָה כַּח
יָבָמָה מִכַּח אִשָּׁה. יָפָה כַּח אִשָּׁה – שֶׁהָאִשָּׁה
אוֹכֶלֶת בְּתְרוּמָהּ, כִּיּוֹן שֶׁנִּכְנְסָה לַחֲפָה, אִף
עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְעֶלָה, מִה שְׁאִין כֵּן בִּיבָמָה.
יָפָה כַּח יָבָמָה – שֶׁהָאָב עַל יָבָמָתוֹ, בֵּין
בְּשׁוּגָג בֵּין בְּמִזִּיד, בֵּין בְּאִנּוּס בֵּין בְּרִצּוֹן,
אֶפְלוּ בְּבֵית אָבִיהָ – קִנָּה, מִה שְׁאִין כֵּן
בְּאִשָּׁה.

ג. הֵלֵךְ הָאָב עִם שְׁלוּחִיהָ, או עִם שְׁלוּחִי
הַבַּעַל, או שֶׁהֵלְכוּ שְׁלוּחֵי הָאָב עִם שְׁלוּחֵי
הַבַּעַל, או שֶׁהֵיָתָה לָהּ חֲצֵר בְּדֶרֶךְ וְנִכְנְסָה
וְלָנָה בְּתוּכָה, או שֶׁנִּכְנְסָה לַחֲפָה שֶׁלֹּא לְשֵׁם
נִשְׁוֹאִין וּמִתָּה, אִף עַל פִּי שֶׁכְּתֻבָּתָהּ אֲצֵל
בַּעֲלָהּ – אָבִיהָ יוֹרְשָׁהּ. מִסֵּר הָאָב לְשְׁלוּחֵי
הַבַּעַל או שֶׁמִּסְרוּ שְׁלוּחֵי הָאָב לְשְׁלוּחֵי
הַבַּעַל, או שֶׁהֵיָתָה לָהּ חֲצֵר בְּדֶרֶךְ, וְנִכְנְסָה
וְלָנָה בְּתוּכָה, או שֶׁנִּכְנְסָה לַחֲפָה לְשֵׁם
נִשְׁוֹאִין וּמִתָּה, אִף עַל פִּי שֶׁכְּתֻבָּתָהּ אֲצֵל
אָבִיהָ, מִתָּה – בַּעֲלָהּ יוֹרְשָׁהּ. בְּמָה דְּבָרִים
אֲמוּרִים? בְּכְתֻבָּתָהּ, אֲבָל בְּתְרוּמָהּ אֵין
אוֹכֶלֶת בְּתְרוּמָהּ עַד שֶׁתִּכְנַס לַחֲפָה.

ד. נִשְׁבִּית – אֵין חָיִב לְפִדּוּתָהּ, בְּמָה דְּבָרִים
אֲמוּרִים? בְּשִׁבּוּיַת מַלְכוּת, אֲבָל בְּשִׁבּוּיַת
לְסֻטִּים – פּוֹדָה. אִם רָצָה לְקַיֵּם – יָקִים. וְאִם
לֹא – יוֹצֵא וְיִתֵּן כְּתֻבָּהּ מִנָּה. נִשְׁבִּית לְאַחֵר
מִיתַת בַּעֲלָהּ – אֵין הִתּוּמִּין חָיִבִּין לְפִדּוּתָהּ,
וְלֹא עוֹד, אֲלֹא אֶפְלוּ נִשְׁבִּית בְּחַיֵּי בַּעֲלָהּ,
וְלְאַחֵר כֵּן מֵת בַּעֲלָהּ – אֵין יוֹרְשִׁים חָיִבִּין
לְפִדּוּתָהּ.

ה. הֵיָתָה נְזוּנִית מִנְכָּסֶיּוֹ, וְצָרִיכָה רְפוּאָה –
הָרִי הִיא כְּמִזְוֹנָתָהּ. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל
אוֹמֵר: רְפוּאָה שִׁישׁ לָהּ קֶצֶבָה – נִתְרַפָּא
מִכְּתֻבָּתָהּ. שְׁאִין לָהּ קֶצֶבָה – הָרִי הִיא
כְּמִזְוֹנָתָהּ. הִיוּ שְׁנֵי בְּצֻרָתָהּ, וְאָמַר לָהּ: 'טָלִי
גִּישִׁיךְ וּכְתוּבָתִיךְ, צָאִי וּפְרִנְסִי אֶת עַצְמְךָ' –
הָרְשׁוֹת בִּידּוֹ.

ו. לֹא כְּתוּב לָהּ: 'בְּנִין דְּכָרִין דִּיהוּיִן לָךְ
מִינָאִי, אֵינִין יִרְתוּן כֶּסֶף כְּתוּבָתִיךְ, יִתִּיר עַל
חוּלְקִיהוֹן דְּעָם אַחוּהוֹן'¹⁴ – חָיִב, שֶׁהוּא
תַּנְאִי בֵּית דִּין, כָּל הָאֲרָצוֹת כּוֹתֵבִין כְּאִנְשֵׁי
יְרוּשָׁלַיִם.

ז. נוֹשֵׂא אָדָם אִשָּׁה, וּפּוֹסֵק עִמָּה: 'עַל מִנַּת
שֶׁלֹּא לְזוֹן, עַל מִנַּת שֶׁלֹּא לְפָרְנֵס'. וְלֹא עוֹד,
אֲלֹא שְׁפּוֹסֵק עִמָּה: 'עַל מִנַּת שֶׁתִּהְיֶה זָנָתוֹ
וּמִפְּרִנְסָתוֹ וּמִלְמַדְתּוֹ תוֹרָה'. מַעֲשֵׂה
בִּיהוּשָׁע בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁנִּשְׂאָ אִשָּׁה,
וּפּוֹסֵק עִמָּה: 'עַל מִנַּת שֶׁתִּהְיֶה זָנָתוֹ
וּמִפְּרִנְסָתוֹ וּמִלְמַדְתּוֹ תוֹרָה', וְהִיָּה שְׁנֵי
בְּצוּרוֹת, עֲמִד וְחֶלֶק, הַתְּחִילָה קוֹבֶלֶת עֲלֵיו
לְחֲכָמִים, וּכְשֶׁבָּא לְבֵית דִּין, אָמַר לָהֶם:
'הִיא נֶאֱמָנָת עָלַי יִתֵּר מִכָּל אָדָם'. אָמְרָה
לָהֶם: 'וְדָאִי כִּךְ הִתְנָה עִמִּי! אֲמָרוּ לָהּ
חֲכָמִים: אֵין כָּלוּם אַחֵר הַקִּיצָהּ.

ח. מַצּוּה לְזוֹן אֶת הַבָּנוֹת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר
אֶת הַבָּנִים; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר: מַצּוּה לְזוֹן אֶת הַבָּנִים, וְאֵין צָרִיךְ
לוֹמַר לְבָנוֹת, אַחֵר מִיתַת אָבִיהֶן, אֲבָל בְּחַיֵּי
אָבִיהֶן – אֵלּוּ וְאֵלּוּ אֵינֵן נְזוּנִין.

ט. הֵלֵל הַזָּקֵן הִיָּה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט, שֶׁהִיוּ
בְּנֵי אֶלְכָּסְנִדְרִיא מְקַדְּשִׁין נִשְׁוִתִּיָּהּ, וּבִשְׁעַת
כְּנִסְתָּן לְשׁוֹק – בָּאִין אַחֲרֵים וְחוֹטְפִין אוֹתָן
מֵהֶם, בְּקִשּׁוֹ חֲכָמִים לַעֲשׂוֹת בְּנִיָּהּ מִמְּזוּרִין.
אָמַר לָהֶם הֵלֵל הַזָּקֵן: 'הִבִּיאוּ לִי כְּתֻבַּת

¹⁴ הַבָּנִים הַזֵּהָרִים שִׁיְהִיו לָךְ מִמְּנֵי, הֵם יִרְשׁוּ אֶת

כֶּסֶף הַכְּתֻבָּה שֶׁלָּךְ, יוֹתֵר עַל חֲלִמִיָּהּ שְׁעָם

אמְכָן'. וּמִצָּא שְׁכָתוּב בְּהֵן: 'לְשַׁתְּכַנְסִי לְחֶפֶה, הָוִי לִי לְאַנְתּוֹ כְּדַת מִשָּׁה וְיִשְׂרָאֵל'; וְלֹא עָשׂוּ בְּנֵיהֶן מִמְּזוּרִים.

י. רַבִּי מֵאִיר הָיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט: הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבְּרוֹ, וּמִשְׁזָכָה בַּהּ הוֹבִירָה – שְׁמִין לוֹ כְּמָה הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת, וְנוֹתֵן לוֹ, שְׁכָךְ כּוֹתֵב לוֹ: 'אִם אוֹבִיר וְלֹא אֶעֱבִיד אֶשְׁלֵם בְּמִיטְבָּא'¹⁵.

יב. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט: אָדָם מְבִיא קָרְבָן עֲשִׂיר עַל אִשְׁתּוֹ, וְכֵן כָּל קָרְבָן וְקָרְבָן שֶׁהִיא חֵיבָתָה, שְׁכֵן כְּתָב לָהּ: 'אַחֲרִיּוֹת דָּאִית לִיךְ עָלִי'. שְׁכָרָה לוֹ מִקְצַת כְּתָבָתָה – שְׁכָרָה לוֹ אֶת כָּלָהּ, שְׁכָךְ הִיא כּוֹתֵבֶת לוֹ: 'אַחֲרִיּוֹת דָּאִית לָךְ עָלִי מִן קִדְמַת דְּנָא'.

יג. רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי הָיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט: הַמְלִיָּה אֶת חֲבֵרוֹ עַל הַמִּשְׁכּוֹן – לֹא יִמְשְׁכְּנוּ יוֹתֵר מִחֻבּוֹ, שְׁכָךְ כּוֹתֵב לוֹ: 'תִּשְׁלַמְתָּא דָּאִית לָךְ עָלִי, כָּל קָבֵל דִּיכִי'.

יד. רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי הָיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט: מְקוֹם שֶׁנִּהְיָה לַעֲשׂוֹת כְּתָבָה מְלִיָּה – גּוֹבִין מְלִיָּה. מְקוֹם שֶׁנִּהְיָה לְכַפֵּל – אֵין גּוֹבִין אֶלָּא מִחֲצָה.

יד. אָבִי הֵבֵן שֶׁנַּעֲשֶׂה עֶרֶב לְכְתָבֶת כָּלָתוֹ, אִם יֵשׁ נְכָסִים לְבֵן – גּוֹבִין מִשָּׁל בֵּן, וְאִם לֹא – גּוֹבִין מִשָּׁל אָב. עֲשֶׂה הָאֵב בֵּית אוֹ שְׂדֵה אֶפּוֹתִיקִי לְכְתָבֶת כָּלָתוֹ – בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ גּוֹבִין מֵהֵן.

טו. מִי שֶׁיֵּצֵא בְּנוֹ לְמַדְיַת הָיִם, וְשָׁמַע שְׁמַת בְּנוֹ, וְעָמַד וְכָתֵב כָּל נְכָסָיו לְאַחֲרִים, וְאַחֲרֵי כֶּךָ נִדְעָ שֶׁבְּנוֹ קַיָּם – מַתְּנָתוֹ מִתְּנָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן מִנְסִיָּא אוֹמֵר: אֵין מַתְּנָתוֹ מִתְּנָה, שְׁאֵלּוֹ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁבְּנוֹ קַיָּם, לֹא הָיָה כּוֹתֵבֶן. הָיָה חוֹלָה וּמִטָּל בְּמִטָּה, אָמְרוּ לוֹ: 'נְכָסִים לָמִי? אָמַר לָהֶם: 'דְּמִיתִי שֵׁישׁ לִי בֵּן,

עֲכָשְׂיוֹ שְׁאֵין לִי בֵּן – נְכָסִי לְפִלּוֹנִי'. וְאַחֲרֵי כֶּךָ נִדְעָ שֵׁישׁ לוֹ בֵּן – לֹא אָמַר כָּלוּם. הָיָה חוֹלָה וּמִטָּל בְּמִטָּה, אָמְרוּ לוֹ: 'נְכָסִיךָ לָמִי? אָמַר לָהֶם: 'דְּמִיתִי שְׁאִשְׁתִּי מַעֲבֶרֶת, עֲכָשְׂיוֹ שְׁאֵין אִשְׁתִּי מַעֲבֶרֶת – נְכָסִי לְפִלּוֹנִי', וְאַחֲרֵי כֶּךָ נִדְעָ שְׁאִשְׁתּוֹ מַעֲבֶרֶת – לֹא אָמַר כָּלוּם.

טז. גֵּר שְׁמַת, וּבְזָבּוֹ יִשְׂרָאֵל אֶת נְכָסָיו, וְאַחֲרֵי כֶּךָ נִדְעָ שֵׁישׁ לוֹ בָּנִים בְּמַדְיַת הָיִם, אוֹ שְׁאִשְׁתּוֹ מַעֲבֶרֶת – כָּלָם חֵיבִין לְהַחֲזִיר. הַחֲזִירוּ הַכֹּל וּמָתוּ בָּנָיו, אוֹ הִפִּילָה אִשְׁתּוֹ: מַחֲזִיק בְּשִׁנְיָה – זָכָה. בְּרַאשׁוֹנָה – לֹא זָכָה.

יז. הַבְּנוֹת, בֵּין שֶׁנִּשְׁאָו עַד שְׁלֹא בָּגְרוּ, וּבֵין בָּגְרוּ עַד שְׁלֹא נִשְׁאָו – אָבְדוּ מְזוֹנוֹתֵיהֶן, וְלֹא אָבְדוּ פְּרִנְסָתָן; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִעֶזֶר אוֹמֵר: אִף אָבְדוּ פְּרִנְסָתָן. כִּיצַד הֵן עוֹשׂוֹת? שׁוֹכְרוֹת לָהֶן בְּעָלִים וּמוֹצִיאִים לָהֶן פְּרִנְסָתָן.

יח. אֶחָד נְכָסִים שֵׁישׁ לָהֶן אַחֲרִיּוֹת, וְאֶחָד נְכָסִים שְׁאֵין לָהֶן אַחֲרִיּוֹת – מוֹצִיאִים לְמִזוֹן אִשָּׁה וּבְנוֹת. דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִעֶזֶר אוֹמֵר: נְכָסִים שֵׁישׁ לָהֶם אַחֲרִיּוֹת – מוֹצִיאִים לְבָנוֹת מִן הַבָּנִים, וּלְבָנוֹת מִן הַבְּנוֹת, וּלְבָנִים מִן הַבָּנִים, וּלְבָנִים מִן הַבְּנוֹת, בְּנְכָסִים מְרִבִּים, אָבֵל לֹא לְבָנִים מִן הַבְּנוֹת בְּנְכָסִים מוֹעֲטִים. נְכָסִים שְׁאֵין לָהֶם אַחֲרִיּוֹת – מוֹצִיאִים לְבָנִים מִן הַבְּנוֹת, לְבָנוֹת מִן הַבְּנוֹת, אָבֵל לֹא לְבָנוֹת מִן הַבָּנִים, בֵּין שֶׁשְׁעָבַד הָאֵב בְּחַיָּיו בֵּין שֶׁשְׁעָבַדוּ הַיּוֹרְשִׁין אַחֲרֵי מִיתַת אָבִיהֶן – אֵין נִפְרָעִין מֵהֶן לַעֲנִין כְּתָבָה, אָבֵל לְפִרְנָסָה גּוֹבִין מֵהֶן.

מִסְכַּת כְּתָבוֹת פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. הַבּוֹגֶרֶת כְּתָבִיעָה, וְנוֹתְנִים לָהּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ, אִם הִיתָה קֶטְנָה – בֵּין הִיא בֵּין אָבִיהָ יְכוּלִין לַעֲכָב. רַבִּי טְרָפוֹן אוֹמֵר: נוֹתְנִין לָהּ הַכֹּל תְּרוּמָה. בְּמָה דְּבָרִים אָמּוּרִים? מִן הָאֶרֶזִּין, אָבֵל מִן הַנְּשׂוֹאִין – מוֹדָה רַבִּי טְרָפוֹן שְׁנוֹתְנִין לָהּ מִחֲצָה חֲלִין,

¹⁵ אִם אֶשְׁאִיר אֶת הַשְּׂדֵה בּוֹרָה וְלֹא אֶעֱבֹדְנָהּ

לפני בקרו, מקום שלא נהגו אחת מכל אלו – אינו יכול לכופה. רבי יהודה אומר: אף אין כופה לעשות בפשתן, מפני שפשתן מסריח את הפה ומשריט את השפתיים. נדרה שלא להניק את בנה – בית שמאי אומרים: שומטת דד מפיה. ובית הלל אומרים: כופה ומניקתו. נתגרשה – אין כופין אותה להניק. אם היא בנה מכירה – נותנין לה שכרה, וכופה ומניקתו מפני הסכנה. אין האיש כופה את אשתו שתניק את בן חברו, ואין האשה כופה את בעלה שתניק את בן חברתה.

ד. המדיר את אשתו מתשמיש המטה, בית שמאי אומרים: שתי שבתות כיוולדה נקבה. בית הלל אומרים: שבת אחד כיוולדה זכר, וכימי נדתה. יתר על כן – יוציא ויתן כתובה.

ה. הפועלים – שתיים בשבת. במה דברים אמורים? בעושין מלאכה בעירן, ואם עושין מלאכה בעיר אחרת – פעם אחת בשבת. החמרים – אחת לשתי שבתות. הגמלין – אחת לשלשים יום. הספנין – אחת לששה חדשים.

ו. המורדת על בעלה – פוחתין לה מכתבתה שבועה דינרים בשבת. רבי יהודה אומר: שבועה טרפעיקים, זו משנה ראשונה ורבותינו התקינו, שיהו מכריזין עליה ארבע וחמשה שבתות, זו אחר זו, פעמים בשבת, ושולחין לה בית דין: 'הוי יודעת, שאפלו כתבתך מאה מנה – הפסדת'. אחת ארוסה ואחת נשואה ואחת שומרת יבם, אפלו נדה אפלו חולה.

ז. המשרה את אשתו על ידי שלישי – לא יפחות לה מקבים חסין, או מארבע קבין שעורים, וכלם במדת איטלקי, ואפלו נדה ואפלו חולה ואפלו שומרת יבם. נותן כוס חבית וקדרה, פך גר ופתילה. יין אין לה – שאין נשותיהן של עניים שותות יין. פר אין לה – שאין נשותיהן של עניים ישנות על כר.

ומחצה תרומה. במה דברים אמורים? בבית כהן לכהן, אבל בת ישראל לכהן – דברי הכל מחצה חלין ומחצה תרומה. רבי יהודה בן בתירה אומר: שתי ידות תרומה ואחד חלין. רבי יהודה אומר: נותנים לה הכל תרומה, והיא מוכרת ולוקחת בדימה חלין. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל מקום שהזכרו שם תרומה – נותנין לה כפלים חלין. זו משנה ראשונה! רבותינו אומר: אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחפה, והיכמה עד שתבעל, ואם מתה – בעלה יורשה. אמר רבי מנחם בן נפת מושם רבי אליעזר הקפר: מעשה ברבי טרפון שקדש שלש מאות נשים להאכילן בתרומה, שהיו שני בצרת. וכבר שלח יוחנן בן בג בג אצל רבי יהודה בן בתירה לנציבים, אמר לו: שמעתי עליך שאתה אומר – 'בת ישראל המארסת לכהן אוכלת בתרומה', שלח לו ואמר לו: 'מחזק הייתי בך שאתה בקי בחדרי תורה, לדון קל וחמר אי אתה יודע? ומה שפחה כנענית שאין ביאתה קונה אותה לאכל בתרומה, כספה קונה אותה להאכילה בתרומה, בת ישראל שהביאה קונה אותה להאכילה בתרומה, אינו דין שיהא כסף קונה אותה להאכילה בתרומה? אבל מה אעשה? שהרי אמרו חכמים: אין ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה עד שתכנס לחפה, אם מתה – בעלה יורשה'.

ב. יבמה מה היא למזונות? כל זמן שנתחייב הבעל – יבמין חיבין, לא נתחייב הבעל – אין היבמין חיבין. מעשה ידיה של מי? אם היתה נזונה משלהן – הרי הן שלהן. ואם לאו – הרי הן של עצמה. בין כך ובין כך של עצמה. המקדיש מעשה ידי אשתו – הרי זה מעלה לה פרנסה מתוכן, והשאר הקדש.

ג. מלאכות שהאשה עושה לבעלה: שבועה גופי מלאכות מנו, ושאר לא הצרכו למנות. אין כופה לעשות לאביו, ולא לבנו, ולהטיל לפני בהמתו, אבל כופה לתן תבן

ג. הַכְּנִיסָה לוֹ, בֵּין שׁוּם בֵּין כְּסָפִים, וְנָתַן עֵינָיו לְגִרְשָׁה - הִיא לֹא תֹאמַר לוֹ: 'תֵּן לִי שׁוּמִי', וְהוּא לֹא יֹאמַר לָהּ: 'טָלִי כֶסֶף', אֲלֹא נוֹטֵלֶת מֶה שֶׁכָּתַב לָהּ בְּכַתְּבָתָהּ.

ד. פִּסְקָה לְהַכְנִיִּס לוֹ כְּסָפִים, סִלְעָה נִעְשֶׂה שֶׁשָּׂה דִּינָרִים, חֲתָן מִקְבֵּל עָלָיו עֲשֶׂה דִּינָרִים לְמָנָה לְקַפֵּת בְּשָׂמִים. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: וְכֵן כָּל מְקוֹם שֶׁנִּהְיָ שָׁלֵא לְפָחוֹת מִן הַשּׁוּם, וְשָׁלֵא לְהוֹסִיף עַל הַכְּסָפִים - אֵין מְשַׁנֵּן מִמֶּנָּהג הַמְּדִינָה.

ה. פִּסְקָה לְהַכְנִיִּס לוֹ חֲמֵשׁ מֵאוֹת דִּינָר שׁוּם, וְכָתַב לָהּ אֶלֶף דִּינָר בְּכַתְּבָתָהּ, אִם עֲשֶׂתָה קִיצָתָה - נוֹטֵלֶת מֶה שֶׁכָּתוּב לָהּ. וְאִם לֹא - גּוֹרֵעַ כִּנְגָדָן שְׁלֹשׁ דִּינָרִין לְכָל סִלְעַ וְסִלְעַ. פִּסְקָה לְהַכְנִיִּס לוֹ חֲמֵשׁ מֵאוֹת דִּינָרִי כְּסָפִים, וְכָתַב לָהּ אֶלֶף דִּינָר בְּכַתְּבָתָהּ, אִם עֲשֶׂתָה קִיצָתָה - נוֹטֵלֶת מֶה שֶׁכָּתוּב לָהּ, וְאִם לֹא - גּוֹרֵעַת כִּנְגָדָן חֲמִשָּׁה דִּינָרִין לְכָל סִלְעַ וְסִלְעַ. הַכְּנִיסָה לוֹ אֶלֶף דִּינָר בְּכַתְּבָתָהּ, וְכָתַב לָהּ שׁוּם מְשֻׁנִּים עֲשׂר מָנָה, אִם עֲשֶׂתָה קִיצָתָה - נוֹטֵלֶת מֶה שֶׁכָּתוּב לָהּ. וְאִם לֹא - לֹא יִפְחוֹת לְבַתּוּלָה מִמֵּאוֹתֶים וְלֹא לְמָנָה מִמֶּנָּה.

ו. הַמְּשִׂיא אֶת בָּתּוֹ, וּפִסֵּק עִם חֲתָנּוֹ שִׁיעֲמַד עָרִם וְיִכְסְנָה, אֵין אוֹמְרִים: 'יַעֲמוּד עָרִם וְיִכְסְנָה', אֲלֹא מְכַסֶּה אֶת הָרְאוּי לָהּ. וְכֵן הַמְּשִׂיאִין אֶת הַיְּתוּמָה - לֹא יִפְחוֹתוּ לָהּ מִחֲמִשִּׁים דִּינָר, וְאִם יֵשׁ בָּפִיס - מִפְּרָנְסִין אוֹתָהּ לְפִי כְּבוֹדָהּ.

ז. יְתוּמָה שֶׁהִשְׁאִיָּה אִמָּה אוֹ אֲחִיָּה וְכָתְבוּ לָהּ מֵאָה אוֹ חֲמִשִּׁים זָזוֹ אֵף עַל פִּי שֶׁכָּתַב לָהֶן הַבַּעַל: 'דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּהֶם', יְכוּלָה הִיא כְּשֶׁתִּגְדִּיל לְהוֹצִיא מִיָּדָם מֶה שֶׁרְאוּי לְהִנָּתֵן לָהּ. הָאִישׁ פּוֹסֵק עַל יְדֵי בָתּוֹ, וְאֵין הָאִשָּׁה פּוֹסֶקֶת עַל יְדֵי בָתָהּ.

ח. יְתוּם וְיְתוּמָה שֶׁמִּבְקָשִׁין לְהַתְּפָרֵס - מִפְּרָנְסִין אֶת הַיְּתוּמָה וְאַחֵר כִּךְ מִפְּרָנְסִין אֶת הַיְּתוּם, מִפְּנֵי שֶׁהָאִישׁ דִּרְכוֹ לַחֲזוֹר עַל הַפְּתָחִים וְאֵין הָאִשָּׁה דִּרְכָה לַחֲזוֹר.

ט. מוֹתֵר מְזוֹנוֹת לַבַּעַל. וּמוֹתֵר בְּלֹאוֹת שֶׁל אִשָּׁה. הָעֶשֶׂיר - עוֹלָה עִמּוֹ. הָעֲנִי - אֵין יוֹרֶדֶת עִמּוֹ. מַעֲשֶׂה בְּבָתּוֹ שֶׁל נִקְדִּימוֹן בֶּן גּוּרְיוֹן שֶׁפָּסְקוּ לָהּ חֲכָמִים חֲמֵשׁ מֵאוֹת דִּינָרִי זָהָב בְּכָל יוֹם לְקַפֵּת בְּשָׂמִים, וְלֹא הָיְתָה אֲלֵא שׁוֹמֶרֶת יָבָם. אֵף הִיא קָלְלָה אוֹתָם, אָמְרָה לָהֶם: כִּךְ תִּפְסְקוּ לְבִנְיוֹתֵיכֶם! אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צְדוֹק: אֲרָאָה בְּנִחְמָה אִם לֹא רְאִיתִיָּה שֶׁמִּלְקֻטָּה שְׁעוֹרִים תַּחַת טִלְפֵי סוֹסִים בַּעֲכוּ, קָרָאתִי עָלֶיהָ מִקְרָא זֶה (שִׁיר הַשִּׁירִים א, ח): "אִם לֹא תִדְעִי לָךְ הִיפָּה בְּנָשִׁים" וְגו'.

מִסְכַּת כְּתוּבוֹת פָּרָק שִׁישִׁי

א. מִי שֶׁמֵּת, וְהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת, בְּזִמָּן שֶׁהִנְכָּסִים מְרַבֵּין - הַבָּנִים יִרְשׁוּ וְהַבָּנוֹת נְזוֹנוֹת וּמִתְּפָרְנְסוֹת. כִּיצַד הַבָּנִים יִרְשׁוּ? אֵין אוֹמְרִים: 'אִלּוּ הָיְתָה אֲבִיהֶם קָיָם הָיְתָה נוֹתֵן לָהֶם כֶּךְ וְכֶךְ'; אֲלֹא רוֹאִים אֶת אֶחָד כְּאִלּוּ הוּא אֲבִיהֶם וְנוֹתְנִים לָהֶם. כִּיצַד הַבָּנוֹת נְזוֹנוֹת וּמִתְּפָרְנְסוֹת? אֵין אוֹמְרִים: 'אִלּוּ הָיְתָה אֲבִיהֶן קָיָם הָיְתָה נוֹתֵן לָהֶן כֶּךְ וְכֶךְ'; אֲלֹא רוֹאִין שֶׁכִּנְגָדָן הֵיאָף מִתְּפָרְנְסוֹת, וְנוֹתְנִין לָהֶן. רַבִּי אוֹמַר: כָּל אַחַת וְאַחַת נוֹטֵלֶת עֲשׂוֹר נְכָסִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: אִם הִשְׁאִיָּה אֶת בֵּת הָרֵאשׁוֹנָה - יִנָּתֵן לַשֵּׁנִיָּה, כִּדְרָךְ שְׁנֵתֵן לְרֵאשׁוֹנָה. אָמְרוּ לוֹ: יֵשׁ שֶׁמְּשִׂיא אֶת בָּתּוֹ וְנוֹטֵל מְעוֹתָיו, וְיֵשׁ שֶׁמְּשִׂיא אֶת בָּתּוֹ, וְנוֹתֵן אַחֲרֶיהָ מְעוֹת. וְכֵן הָיְתָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: הַמְּשִׂיא אֶת בָּתּוֹ סֵתֵם - לֹא יִפְחוֹת לָהּ מִחֲמֵשׁ סִלְעִים, שֶׁבְּרֵאשׁוֹנָה הָיְתָה לוֹקַח לָהּ כָּל צָרָכָהּ.

ב. פִּסְקָה לְהַכְנִיִּס לוֹ שְׁנֵי סִלְעִים, נִעְשׂוּ שֶׁשָּׂה דִּינָרִים, מֶה שֶׁחָתָן פּוֹסֵק - פּוֹסֵק פָּחוֹת חֲמֵשׁ, חוּץ מִמֵּאוֹתֶים לְבַתּוּלָה וּמָנָה לְאֶלְמָנָה. פִּסְקָה לְהַכְנִיִּס לוֹ זָהָב - הָרִי הוּא כְּכִלִּים. דִּינָרִי זָהָב - הָרִי הֵן כְּכִסְפִּים. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמַר: וְכֵן הוּא הַדָּבָר, בְּמָקוֹם שֶׁלֹא נִהְיָ שָׁלֵא לְפָרְטָן דִּינָרִי זָהָב - שְׁמִין אוֹתָן וְהָרִי הֵן בְּשִׁנְיָהֶן, וְהַזָּהָב - הָרִי הוּא כְּכִלִּים.

ט. יתום ויתומה שמבקשין לינשא - משיאין את היתומה תחלה, ואחר כך משיאין את היתום; מפני שבשתה של אשה מרבה משל איש. יתום שמבקש לינשא - שוכרין לו בית, ומציעין לו מטה, ואחר כך משיאין לו אשה, שנאמר (דברים טו, ח): "די מחסורו אשר יחסר לו"; די מחסורו - זה הבית. אשר יחסר - זה המטה והשלחן. לו - 'זו אשה'; שנאמר להלן (בראשית ב, יח): "אעשה לו עזר כנגדו", מה "לו" האמור להלן - 'אשה', אף "לו" האמור כאן - 'אשה'.

י. המשליש מעות לחתנו לקח בהן שדה לבתו, והיא אומרת: 'יתנו לבעלי מן הארוסין' - יעשה השליש מה שהושלש בידו. 'מן הנשואין' - הרשות בידה; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: אם היתה קטנה, בין מן הארוסין בין מן הנשואין - יעשה שלישי מה שהושלש בידו. אם היתה גדולה, בין מן הנשואין בין מן הארוסין - הרשות בידו.

יא. האומר: 'תנו שקל מנכסי לבני בשבת', וראוין לתן להן סלע - נותנין להם סלע. ואם אומר: 'אל תתנו להם אלא שקל' - אין נותנין אלא שקל. אם אומר: 'אם מתי ירשו אחרים תחתיהן', בין שאמר 'תנו' בין שאמר 'אל תתנו' - אין נותנין להם אלא שקל. 'למזון אשה ובנות' - בין שאמר 'תנו' בין שאמר 'אל תתנו' - נותנין להן סלע. רבן שמעון בן גמליאל אומר: היה רבי מאיר אומר - האומר: 'תנו שקל מנכסי לבני בשבת', והן ראוין לטול סלע - נותנין להם שקל, והשאר - מתפרנסין מן הצדקה. וחכמים אומרים: נזונין והולכין עד שיכלו נכסיו, והשאר מתפרנסין מן הצדקה.

וַיַּדְבֵּר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יי עם מֹשֶׁה לְמִימַר:

צו את-אַהֲרֹן וְאֶת-בָּנָיו לֵאמֹר זאת תֹּרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מִזְבֵּחַ עַל-הַמִּזְבֵּחַ כָּל-הַלֵּילָה עַד-הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תִּוָּקֵד בּוֹ:

פָּקִיד ית אַהֲרֹן וְיֵת בָּנָוְהִי לְמִימַר דָּא אִוְרִיתָא דְעֹלָתָא הִיא עֹלָתָא דְמִתְוָקֵדָא עַל מִדְבָּחָא כָּל לַיְלָא עַד צִפְרָא וְאִישְׁתָּא דְמִדְבָּחָא תְּהִי יָקֵדָא בֵּיהּ:

צו את אהרן – אין צו אלא לשון זרז, מיד ולדורות. אמר רבי שמעון: ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון פיס. זאת תורת העלה וגומר – הרי הענין הזה בא ללמד על הקטר חלבים ואיברים, שיהא פשר כל הלילה, וללמד על הפסולין, איזה אם עלה ירד ואיזה אם עלה לא ירד. שכל 'תורה' – לרבות הוא בא, לומר: תורה אחת לכל העולים ונאכלו פסולין, שאם עלו לא ירדו. הוא העלה – למעט את הרובע ואת הנרבע וכיוצא בהן, שלא היה פסולין בחדש, שנפסלו קדם שבאו לעזרה.

וּלְבֶשׂ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בֹד וּמִכְנָסֵי-בֹד וְלְבֶשׂ עַל-בָּשָׂרוֹ וְהָרִים אֶת-הַדָּשֵׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת-הָעֹלָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁמּוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ:

וּלְבֶשׂ כֹּהֵנָא לְבוּשֵׁין דְּבוּץ וּמִכְנָסִין דְּבוּץ וְלְבֶשׂ עַל בִּסְרִיהּ וְיַפְרִישׁ יֵת דְּשֵׁנָא דְתִיכּוּל אִישְׁתָּא יֵת עֹלָתָא עַל מִדְבָּחָא וְיַשְׁוִינִיה בְּסִטֵּר מִדְּבָחָא:

מדו בד – היא הפתגם; ומה תלמוד לומר מדו? שתהא כמדתו. על בשרו – שלא יהא דבר חוצץ בינתיים. והרים את הדשן – היה חותה מלא המחתה מן המאכלות הפנימיות, ונותנו במזרחו של כבש. הדשן אשר תאכל האש את העלה – נעשאתה דשן; מאותו דשן ירים תרומה, ושמו אצל המזבח.

וּפָשַׁט אֶת-בְּגָדָיו וְלְבֶשׂ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת-הַדָּשֵׁן אֶל-מִתּוֹץ לַמִּחְנָה אֶל-מָקוֹם טָהוֹר:

וַיִּשְׁלַח יֵת לְבוּשׁוֹהִי וְלְבֶשׂ לְבוּשֵׁין אֲחֵרָנִין וַיַּפִּיק יֵת דְּשֵׁנָא לַמִּבְרָא לְמִשְׁרִיתָא לְאַתֵּר דְּכִי:

ופשט את בגדיו – אין זו חובה, אלא דרך ארץ, שלא ילכלך בהוצאת הדשן בגדים שהוא משמש בהן תמיד. בגדים שבשל בהן קדשה לרבו, אל יזג בהן כוס לרבו. לכה ולבש בגדים אחרים, פחותין מהן. והוציא את הדשן – הציבור בתפוס, כשהוא הרבה ואין מקום למערכה – מוציאו משם. ואין זה חובה בכל יום; אבל התרומה, חובה בכל יום.

וְהָאֵשׁ עַל-הַמִּזְבֵּחַ תִּוָּקֵד-בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבֹעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֹצִים בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר וְעֹרֵךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהַקְטִיר עָלֶיהָ חֲלָבֵי הַשֵּׁלָמִים:

ואישתא על מדבחה תהי יקדא ביה לא תטפי ויבער עלה כהנא אעין בצפר בצפר ויסדר עלה עלתא ויסיק עלה תרבי נכסת קודשיא:

והאש על המזבח תוקד בו – רבה כאן יקידות הרבה: "על מוקדה", "ואש המזבח תוקד בו", "והאש על המזבח תוקד בו", "אש תמיד תוקד על המזבח". כלן נדרשו במסכת יומא, שנקלקו רבותינו במנין המערכות שהיו שם. וערך עליה העלה – עולת תמיד היא תמידים. חלבי השלמים – אם יביאו שם שלמים. ורבותינו למדו מכאן: עליה, על עולת הבקר, השלם כל הקרבנות כלם; מכאן שלא יהא דבר מאחר לתמיד של בין הערבים.

אש תמיד תוקד על-המזבח לא תכבה:

אישתא תדירא תהי יקדא על מדבחה לא תטפי:

אש תמיד – אש שנאמר בה "תמיד" – היא שמדליקין בה את הנרות, שנאמר בה: "להעלות נר תמיד"; אף היא מעל המזבח החיצון תוקד. לא תכבה – המכבה אש על המזבח עובר בשני לאוין.

וזאת תורת המנחה הקרב אתה בגי' אהרן לפני י-הוָה אל-פני המזבח:

ודא אוריתא דמנחתא דיקרבון יתה בני אהרן קדם יי לקדם מדבחה:

וזאת תורת המנחה – תורה אחת לכלן, להטעין שמן ולבונה האמורין בענין. שיכול אין לי טעונות שמן ולבונה אלא מנחת ישראל שהיא נקמצת; מנחת כהנים שהיא כליל, מנין? תלמוד לומר תורת. הקרב אתה – היא הגשה בקרן דרומית מערבית. לפני ה' – הוא מערב, שהוא לצד אהל מועד. אל פני המזבח – הוא הדרום, שהוא פניו של מזבח, שהפכש נתון לאותו הרוח.

והרים ממנו בקמצו מסלת המנחה ומשמנה ואת כל-הלבנה אשר על-המנחה והקטיר המזבח ריח ניחח אנפרתה לי-הוָה:

ויפריש מנה בקמציה מסלתא דמנחתא וממשחה וית כל לבונתא דעל מנחתא ויסיק למדבחה לאתקבלא ברענא אדכרתה קדם יי:

בקמצו – שלא יעשה מדה לקמץ. מסלת המנחה ומשמנה – מכאן שקומץ ממקום שנתרבה שמנה. המנחה – שלא תהא מערכת באסרת. ואת כל הלבנה אשר על המנחה והקטיר – שמלקט את לבונתה לאסר קמיצה ומקטירו. ולפי שלא פרש בו אלא באסת מן המנחות בגיקרא, הצריך לשנות פרשה זו, לכלל כל המנחות כמשפטן.

וְהַנּוֹתֵרֶת מִמֶּנָּה יֹאכְלוּ אֶהָרֹן וּבָנָיו מִצֹּת תֹּאכֵל בַּמָּקוֹם קֹדֶשׁ בַּחֲצֵר אֹהֶל־מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ:	וְדִישָׁתָאָר מִנָּה יִכְלוֹן אֶהָרֹן וּבְנוֹהֵי פִשִׁיר תִּתְאַכִּיל בְּאַתֵּר קִדִּישׁ בְּדֶרֶת מִשְׁכַּן זִמְנָא יִכְלוּנָהּ:
בַּמָּקוֹם קֹדֶשׁ – וְאִינְהוּ? בַּחֲצֵר אֹהֶל מוֹעֵד.	
לֹא תֹאכֶּה חֶמֶץ חֲלָקָם נִתַּתִּי אֹתָהּ מֵאִשֵּׁי קֹדֶשׁ הַקִּדָּשִׁים הִוא כַּחֲטָאת וְכֹאֲשָׁם:	לֹא תִתְאַפִּי חֲמִיעַ חוּלְקָהוֹן יְהִבִּית יְתָהּ מִקּוּרְבָנֵי קֹדֶשׁ קוּדִישִׁין הִיא כַּחֲטָאת וְכֹאֲשָׁמָא:
לֹא תֹאכֶּה חֶמֶץ חֲלָקָם – אִף הַשִּׁירִים אֲסוּרִים בְּחֶמֶץ. כַּחֲטָאת וְכֹאֲשָׁם – הָרִי הִיא כֹּאֲשָׁם; לְפִיכָךְ קִמְצָה שְׁלֹא לִשְׁמָה, כְּשֶׁרָה.	מִנְחַת חוֹטָא הָרִי הִיא כַּחֲטָאת; לְפִיכָךְ קִמְצָה שְׁלֹא לִשְׁמָה, פְּסוּלָהּ. מִנְחַת נִדְבָה, הָרִי הִיא כֹּאֲשָׁם; לְפִיכָךְ קִמְצָה שְׁלֹא לִשְׁמָה, כְּשֶׁרָה.
כָּל־זֶכֶר בִּבְנֵי אֶהָרֹן יֹאכְלֶנָה חֶק־עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מֵאִשֵּׁי יְ-הוָה כֹּל אֲשֶׁר־יָגַע בָּהֶם יִקְדָּשׁ:	כָּל דְּכוּרָא בִּבְנֵי אֶהָרֹן יִכְלֶנָה קִים עֲלֵם לְדֹרִיכוֹן מִקּוּרְבָנִיָּא דִּי כָּל דִּיקְרַב בְּהוֹן יִתְקַדֵּשׁ:
כָּל זָכָר – אֲפֹלוּ בַעַל מוֹם. לָמָּה נֶאֱמַר? אִם לֹאכִילָהּ, הָרִי כָּבֵד אֲמֹר: "לֶחֶם אֶל־לֶחֶי מִקְדָּשֵׁי הַקִּדָּשִׁים" וְגוֹמֵר; אֲלֹא לְרִבּוֹת בַּעֲלֵי מוּמִין לְמַחְלֻקָּתָא. כֹּל אֲשֶׁר יָגַע וְגוֹמֵר – קִדָּשִׁים קָלִים אוֹ חֲלִין שְׁיָגְעוּ בָּהּ וַיִּבְלְעוּ מִמֶּנָּה. יִקְדָּשׁ – לְהִיּוֹת כְּמוֹהָ, שְׁאֵם פְּסוּלָה – יְפָסְלוּ, וְאֵם כְּשֶׁרָה – יִאֲכְלוּ כַּחֲמֵר הַמִּנְחָה.	כָּל זָכָר – אֲפֹלוּ בַעַל מוּם. לָמָּה נֶאֱמַר? אִם לֹאכִילָהּ, הָרִי כָּבֵד אֲמֹר: "לֶחֶם אֶל־לֶחֶי מִקְדָּשֵׁי הַקִּדָּשִׁים" וְגוֹמֵר; אֲלֹא לְרִבּוֹת בַּעֲלֵי מוּמִין לְמַחְלֻקָּתָא. כֹּל אֲשֶׁר יָגַע וְגוֹמֵר – קִדָּשִׁים קָלִים אוֹ חֲלִין שְׁיָגְעוּ בָּהּ וַיִּבְלְעוּ מִמֶּנָּה. יִקְדָּשׁ – לְהִיּוֹת כְּמוֹהָ, שְׁאֵם פְּסוּלָה – יְפָסְלוּ, וְאֵם כְּשֶׁרָה – יִאֲכְלוּ כַּחֲמֵר הַמִּנְחָה.
שְׁנִי	פְּרִשְׁת מִנְחַת הַחֲנוּךְ
וַיַּדְבֵּר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
זֶה קָרְבֹן אֶהָרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לִי־הִזֶּה בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ עֲשִׂיתָ הָאֹפֶה סֵלֶת מִנְחָה תְּמִיד מִחֲצִיתָהּ בַּבֶּקֶר וּמִחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב:	זֶין קוּרְבָנָא דְּאֶהָרֹן וְדְבָנוּהֵי דִיקְרַבוּן קָדָם יְיָ בְּיוֹמָא דִּירְבוּן יְתִיָּה חַד מִן עֲסָרָא בִתְלַת סָאִין סוּלְתָא מִנְחָתָא תְּדִירָא פְּלִגוּתָהּ בְּצַפְרָא וּפְלִגוּתָהּ בְּרַמְשָׁא:
זֶה קָרְבֹן אֶהָרֹן וּבָנָיו – אִף הַהִדְיוּטוֹת מִקְרִיבֵין עֲשִׂירִית הָאִיפָה בְּיוֹם שֶׁהֵן מִתְחַנְכִּין לַעֲבוּדָהּ. אֲכָל כֹּהֵן גָּדוֹל בְּכָל יוֹם, שְׁנֶאֱמַר: מִנְחָה תְּמִיד וְגוֹמֵר, וְהַכֹּהֵן הַמִּשָּׁיִם תַּחֲתֵיו מִבְּנָיו וְגוֹמֵר חֶק עוֹלָם.	זֶה קָרְבֹן אֶהָרֹן וּבָנָיו – אִף הַהִדְיוּטוֹת מִקְרִיבֵין עֲשִׂירִית הָאִיפָה בְּיוֹם שֶׁהֵן מִתְחַנְכִּין לַעֲבוּדָהּ. אֲכָל כֹּהֵן גָּדוֹל בְּכָל יוֹם, שְׁנֶאֱמַר: מִנְחָה תְּמִיד וְגוֹמֵר, וְהַכֹּהֵן הַמִּשָּׁיִם תַּחֲתֵיו מִבְּנָיו וְגוֹמֵר חֶק עוֹלָם.
עַל־מִחְבַּת בַּשָּׁמֶן תַּעֲשֶׂה מִרְבֶּכֶת תִּבְיָאָנָה תְּפִינִי מִנְחַת פְּתִים תִּקְרִיב רִית־נִיחַח לִי־הוָה:	עַל מִסְרִיתָא בַּמִּשָּׁח תִּתְעַבִּיד רְבִיכָא תִּיְתִינָה תוֹפִינִי מִנְחַת בְּצוּעִין תִּקְרִיב לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ:
מִרְבֶּכֶת – חֲלוּטָה בְּרוֹתְחִין כָּל צֶרֶפָה. תְּפִינִי – אֲפוּיָה אֲפִיּוֹת הַרְבֵּה; שְׁאֲחֵר חֲלִיטְתָהּ אוֹפָה בַּתַּנּוּר, וְחוֹזֵר וּמִטְאָנָה בַּמִּחְבַּת. מִנְחַת פְּתִים – מְלֻמֵּד שְׁטַעוּנָה פְּתִיתָהּ.	עַל מִסְרִיתָא בַּמִּשָּׁח תִּתְעַבִּיד רְבִיכָא תִּיְתִינָה תוֹפִינִי מִנְחַת בְּצוּעִין תִּקְרִיב לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ:
וְהִפְּהֹן הַמִּשָּׁיִם תַּחֲתֵיו מִבְּנָיו יַעֲשֶׂה אֹתָהּ חֶק־עוֹלָם לִי־הוָה כָּלִיל תִּקְטֹר:	וְכִהְנָא דִּיתִרְבָּא תַּחֲתוּהֵי מִבְּנוּהֵי יַעֲבִיד יְתָהּ קִים עֲלֵם קָדָם יְיָ גְּמִיר תַּתְּסַק:
הַמִּשָּׁיִם תַּחֲתֵיו מִבְּנָיו – הַמִּשָּׁיִם מִבְּנָיו תַּחֲתֵיו. כָּלִיל תִּקְטֹר – אִין נִקְמָצַת לְהִיּוֹת שְׁנִירָיָה נֶאֱכָלִין, אֲלֹא כָּלָה כָּלִיל; וְכֹן כָּל מִנְחַת כֹּהֵן שֶׁל נִדְבָה כָּלִיל תִּהְיֶה.	וְכִהְנָא דִּיתִרְבָּא תַּחֲתוּהֵי מִבְּנוּהֵי יַעֲבִיד יְתָהּ קִים עֲלֵם קָדָם יְיָ גְּמִיר תַּתְּסַק:
וְכָל־מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֹאכֵל:	וְכָל מִנְחָתָא דְּכִהְנָא גְּמִיר תִּהִי לֹא תִתְאַכִּיל:
כָּלִיל – כָּלָה שְׁנֵה לְגָבוֹהּ.	
וַיַּדְבֵּר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
דַּבֵּר אֶל־אֶהָרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחֲטָאת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר תִּשְׁחַט הָעֹלָה תִשְׁחַט הַחֲטָאת לִפְנֵי יְ-הוָה קֹדֶשׁ קִדָּשִׁים הוּא:	מִלִּיל עִם אֶהָרֹן וְעִם בְּנוֹהֵי לְמִימַר דָּא אוֹרִיתָא דְּחֲטָתָא בְּאַתְרָא דְּתַתְּנָכִיס עֲלֵתָא תַּתְּנָכִיס חֲטָתָא קָדָם יְיָ קֹדֶשׁ קוּדִישִׁין הִיא:
הִפְּהֹן הַמִּחְטָא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָה בַּמָּקוֹם קֹדֶשׁ תֹּאכֵל בַּחֲצֵר אֹהֶל מוֹעֵד:	כִּהְנָא דְּמִכְפָּר בְּדָמָה יִכְלֶנָה בְּאַתֵּר קִדִּישׁ תִּתְאַכִּיל בְּדֶרֶת מִשְׁכַּן זִמְנָא:
הַמִּחְטָא אֹתָהּ – הַעוֹבֵד עֲבוֹדוֹתֶיהָ, שֶׁהִיא נַעֲשִׂית חֲטָאת עַל יָדוֹ. הַמִּחְטָא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָה – הָרֹאוּי לַעֲבוּדָהּ; יֵצֵא טָמֵא בְּשַׁעַת זְרִיקַת דָּמִים, שְׁאִינוֹ חוֹלֵק בְּבִשָּׁר. וְאִי אֲפִשֵּׁר לוֹמַר שְׂאוֹסֵר שְׂאֵר כִּהְנִים בְּאֲכִילְתָּהּ חוּץ מִן הַזֹּרֵק דָּמָה, שֶׁהָרִי נֶאֱמַר לְמַטָּה: "כָּל זָכָר בַּכִּהְנִים יֹאכֵל אֹתָהּ".	כִּהְנָא דְּמִכְפָּר בְּדָמָה יִכְלֶנָה בְּאַתֵּר קִדִּישׁ תִּתְאַכִּיל בְּדֶרֶת מִשְׁכַּן זִמְנָא:

פֶּלֶאֶשֶׁר־יִגַע בְּבִשְׂרָה יִקְדָּשׁ וְאֲשֶׁר יִזְה מִדְּמָה עַל־הַכֶּגֶז אֲשֶׁר יִזְה עָלֶיהָ תִּכְבֵּס בְּמָקוֹם קָדָשׁ:	כָּל דִּיקָרָב בְּבִשְׂרָה יִתְקַדָּשׁ וְדִידֵי מִדְּמָה עַל לְבוּשָׁא דִידֵי עָלָה תִּסְחַר בְּאַתֵּר קַדִּישׁ:
כָּל אֲשֶׁר יִגַע בְּבִשְׂרָה – כָּל דָּבָר אֲכָל אֲשֶׁר יִגַע וַיִּבְלַע מִמֶּנָּה. יִקְדָּשׁ – לְהִיּוֹת כְּמוֹת: אִם פְּסוּלָה – תִּפְסֹל, וְאִם הִיא כְּשֶׁרָה – תֵּאָכֵל כַּחֲמֹר שָׂבָה. וְאֲשֶׁר יִזְה מִדְּמָה עַל הַכֶּגֶז – וְאִם הִנֵּה מִדְּמָה עַל הַכֶּגֶז, אוֹתוֹ מָקוֹם הַדָּם אֲשֶׁר יִזְה עָלֶיהָ – תִּכְבֵּס בְּתוֹךְ הַעֲנָוָה. אֲשֶׁר יִזְה – יִהְיֶה גִזָּה, כְּמוֹ: "וְלֹא יִשָּׂה לְאַרְצָן מְגִלָּם", יִהְיֶה נְטוּי.	כָּל דִּיקָרָב בְּבִשְׂרָה – כָּל דָּבָר אֲכָל אֲשֶׁר יִגַע וַיִּבְלַע מִמֶּנָּה. יִקְדָּשׁ – לְהִיּוֹת כְּמוֹת: אִם פְּסוּלָה – תִּפְסֹל, וְאִם הִיא כְּשֶׁרָה – תֵּאָכֵל כַּחֲמֹר שָׂבָה. וְאֲשֶׁר יִזְה מִדְּמָה עַל הַכֶּגֶז – וְאִם הִנֵּה מִדְּמָה עַל הַכֶּגֶז, אוֹתוֹ מָקוֹם הַדָּם אֲשֶׁר יִזְה עָלֶיהָ – תִּכְבֵּס בְּתוֹךְ הַעֲנָוָה. אֲשֶׁר יִזְה – יִהְיֶה גִזָּה, כְּמוֹ: "וְלֹא יִשָּׂה לְאַרְצָן מְגִלָּם", יִהְיֶה נְטוּי.
וְכָל־יִתְרָשׁ אֲשֶׁר תִּבְשַׁל־בּוֹ יִשְׁבֵּר וְאִם־בְּכָלִי נִחַשְׁתָּ בַשִּׁלָּה וּמִרְקָ וּשְׂטָף בַּמַּיִם:	וּמִן דַּחֲסָף דְּתַתְּבַשַׁל בֵּיהּ יִתְבַּר וְאִם בְּמִנָּא דִּנְחַשְׁתָּ תַתְּבַשַׁל וְיִתְמָרִיק וְיִשְׁתַּטִּיף בְּמִיָּא:
יִשְׁבֵּר – לְפִי שֶׁהִבְלִיעָה שְׁנִבְלַעַת בּוֹ נַעֲשֶׂה נִזְמָר; וְהוּא הָדִין לְכָל הַקְּדוּשִׁים. וּמִרְקָ – לְשׁוֹן "תְּמָרִיקִי הַנָּשִׁים", אִישְׁקוֹר"מִנְט [בְּלַע"ז. וּמִרְקָ וּשְׂטָף – לְפָלֵט אֶת בְּלִיעָתוֹ. אֲכָל כְּלֵי חֶרֶס, לְמִדָּה הַכְּתוּב כָּאן שְׂאִינוֹ יוֹצֵא מִיַּד דָּפוּי לְעוֹלָם.	יִשְׁבֵּר – לְפִי שֶׁהִבְלִיעָה שְׁנִבְלַעַת בּוֹ נַעֲשֶׂה נִזְמָר; וְהוּא הָדִין לְכָל הַקְּדוּשִׁים. וּמִרְקָ – לְשׁוֹן "תְּמָרִיקִי הַנָּשִׁים", אִישְׁקוֹר"מִנְט [בְּלַע"ז. וּמִרְקָ וּשְׂטָף – לְפָלֵט אֶת בְּלִיעָתוֹ. אֲכָל כְּלֵי חֶרֶס, לְמִדָּה הַכְּתוּב כָּאן שְׂאִינוֹ יוֹצֵא מִיַּד דָּפוּי לְעוֹלָם.
כָּל־זָכָר בִּכְהֻנִּים יֹאכֵל אֹתָהּ קֹדֶשׁ קְדוּשִׁים הוּא:	כָּל דְּכוּרָא בְּכַהֲנִיָּא יִיכּוֹל יִתָּה קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין הוּא:
כָּל זָכָר בִּכְהֻנִּים יֹאכֵל אֹתָהּ – הֵאָּ לְמַדַּת שֶׁ"הַמִּסְטָא אוֹתָהּ" הָאֲמוּר לְמַעְלָה – לֹא לְהוֹצִיא שְׂאֵר הַכְּהֻנִּים, אֲלָא לְהוֹצִיא אֶת שְׂאִינוֹ רְאוּי לְחֻטּוֹי.	כָּל זָכָר בִּכְהֻנִּים יֹאכֵל אֹתָהּ – הֵאָּ לְמַדַּת שֶׁ"הַמִּסְטָא אוֹתָהּ" הָאֲמוּר לְמַעְלָה – לֹא לְהוֹצִיא שְׂאֵר הַכְּהֻנִּים, אֲלָא לְהוֹצִיא אֶת שְׂאִינוֹ רְאוּי לְחֻטּוֹי.
וְכָל־חֲטָאֹת אֲשֶׁר יוֹבֵא מִדְּמָה אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל בְּאֵשׁ תִּשְׂרָף:	וְכָל חֲטָאֹת דִּי־תַעַל מִדְּמָה לְמַשְׁכּוֹן זִמְנָא לְכַפֵּר בַּקּוּדְשָׁא לֹא תִתְאַכִּיל בְּנוּרָא תַתּוּקָד:
וְכָל חֲטָאֹת וְגוֹמֵר – שְׂאֵם הַכְּנִיס מִדָּם חֲטָאֹת הַחִיצוֹנָה לְפָנִים, פְּסוּלָה. וְכָל – לְרַבּוֹת שְׂאֵר קְדוּשִׁים.	וְכָל חֲטָאֹת וְגוֹמֵר – שְׂאֵם הַכְּנִיס מִדָּם חֲטָאֹת הַחִיצוֹנָה לְפָנִים, פְּסוּלָה. וְכָל – לְרַבּוֹת שְׂאֵר קְדוּשִׁים.
וְנֹאֵת תּוֹרַת הָאֲשָׁם קֹדֶשׁ קְדוּשִׁים הוּא:	וְדָא אוֹרִיתָא דְּאֲשָׁמָא קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין הוּא:
קֹדֶשׁ קְדוּשִׁים הוּא – הוּא קָרָב וְאִין תְּמוּרָתוֹ קָרְבָּה.	קֹדֶשׁ קְדוּשִׁים הוּא – הוּא קָרָב וְאִין תְּמוּרָתוֹ קָרְבָּה.
בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַטוּ אֶת־הָעֹלָה יִשְׁחַטּוּ אֶת־הָאֲשָׁם וְאֶת־דָּמּוֹ יִזְרֹק עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:	בְּאַתְרָא דִּי־כְסוֹן יֵת עֲלֵתָא יִכְסוֹן יֵת אֲשָׁמָא וְיֵת דְּמִיָּה יִזְרוֹק עַל מִדְּבַחָא סְחֹר סְחֹר:
וְאֶת פְּלִי־חֲלָבּוֹ יִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶת הָאֵלֶּיָּהּ וְאֶת־הַחֲלָב הַמִּכְסָּה אֶת־הַקָּרָב:	וְיֵת כָּל תְּרַבִּיָּה יִקְרִיב מִמֶּנּוּ יֵת אֵלִיתָא וְיֵת תְּרַבָּא דְּחָפִי יֵת גִּנָּא:
וְאֶת כָּל חֲלָבּוֹ וְגוֹמֵר – עַד כָּאן לֹא נִתְּפָרְשׁוּ אֲמוּרִין בְּאֲשָׁם, לְכַף הַצֶּרֶף לְפָרֶשֶׁם כָּאן. אֲכָל חֲטָאֹת, כְּכָר נִתְּפָרֶשׁ כֶּה בְּפָרֶשֶׁת וַיִּקְרָא. אֶת הָאֵלֶּיָּהּ – לְפִי שְׂאֲשָׁם אִינוֹ בָּא אֲלָא אֵיל אוֹ כֶּבֶשׂ, וְאֵיל וְכֶבֶשׂ נִתְּרַבּוּ בְּאֵלֶּיָּהּ.	וְאֶת כָּל חֲלָבּוֹ וְגוֹמֵר – עַד כָּאן לֹא נִתְּפָרְשׁוּ אֲמוּרִין בְּאֲשָׁם, לְכַף הַצֶּרֶף לְפָרֶשֶׁם כָּאן. אֲכָל חֲטָאֹת, כְּכָר נִתְּפָרֶשׁ כֶּה בְּפָרֶשֶׁת וַיִּקְרָא. אֶת הָאֵלֶּיָּהּ – לְפִי שְׂאֲשָׁם אִינוֹ בָּא אֲלָא אֵיל אוֹ כֶּבֶשׂ, וְאֵיל וְכֶבֶשׂ נִתְּרַבּוּ בְּאֵלֶּיָּהּ.
וְאֵת שְׁתֵּי הַפְּלִיֹּת וְאֶת־הַחֲלָב אֲשֶׁר עָלִיהֶן אֲשֶׁר עַל־הַפְּסָלִים וְאֶת־הַיִּתְרָת עַל־הַכֶּבֶד עַל־הַפְּלִיֹּת יְסִירְנָהּ:	וְיֵת תְּרַבִּין כּוּלְנָן וְיֵת תְּרַבָּא דְּעַלְיָהוֹן דְּעַל גִּסְסִיָּא וְיֵת חֲצָרָא דְּעַל כְּבִדָּא עַל כּוּלִיתָא יַעֲדִינָהּ:
וְהַקְטִיר אַתֶּם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחַה אִשָּׁה לִי־הִנֵּה אֲשָׁם הוּא:	וְיִסִּיק יִתְהוֹן כְּהֵנָּא לְמִדְּבַחָא קוּרְבָנָא קָדָם יְיָ אֲשָׁמָא הוּא:
אֲשָׁם הוּא – עַד שֶׁיִּנְתֵּן שְׁמוֹ מִמֶּנּוּ; לְמַד עַל אֲשָׁם שְׁמָתוֹ בְּעָלְיוֹ אוֹ שְׁנִתְּכִפְרוּ בְּעָלְיוֹ, אִף עַל פִּי שְׁעוּמָד לְהִיּוֹת דְּמִי עוֹלָה לְקִיץ הַמִּזְבֵּחַ, אִם שְׁחַטּוּ סֶתֶם – אִינוֹ כְּשֶׁר לְעוֹלָה קָדָם שְׁנִתְּמַק לְרַעְיָה. וְאִינוֹ בָּא לְלַמֵּד עַל הָאֲשָׁם שֶׁיֵּהָא פְּסוּל שְׁלֹא לְשִׁמּוֹ, כְּמוֹ שְׁדָרְשׁוּ "הוּא" הַכְּתוּב בַּחֲטָאֹת, לְפִי שְׂאֲשָׁם לֹא נִאָּמַר בּוֹ "אֲשָׁם הוּא" אֲלָא לְאַחֵר הַקְטַרְתִּי אֲמוּרִין, וְהוּא עֲצָמוֹ שְׁלֹא הַקְטַרְתִּי אֲמוּרִין כְּשֶׁר.	אֲשָׁם הוּא – עַד שֶׁיִּנְתֵּן שְׁמוֹ מִמֶּנּוּ; לְמַד עַל אֲשָׁם שְׁמָתוֹ בְּעָלְיוֹ אוֹ שְׁנִתְּכִפְרוּ בְּעָלְיוֹ, אִף עַל פִּי שְׁעוּמָד לְהִיּוֹת דְּמִי עוֹלָה לְקִיץ הַמִּזְבֵּחַ, אִם שְׁחַטּוּ סֶתֶם – אִינוֹ כְּשֶׁר לְעוֹלָה קָדָם שְׁנִתְּמַק לְרַעְיָה. וְאִינוֹ בָּא לְלַמֵּד עַל הָאֲשָׁם שֶׁיֵּהָא פְּסוּל שְׁלֹא לְשִׁמּוֹ, כְּמוֹ שְׁדָרְשׁוּ "הוּא" הַכְּתוּב בַּחֲטָאֹת, לְפִי שְׂאֲשָׁם לֹא נִאָּמַר בּוֹ "אֲשָׁם הוּא" אֲלָא לְאַחֵר הַקְטַרְתִּי אֲמוּרִין, וְהוּא עֲצָמוֹ שְׁלֹא הַקְטַרְתִּי אֲמוּרִין כְּשֶׁר.
כָּל־זָכָר בִּכְהֻנִּים יֹאכֲלֶנּוּ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ יֹאכֵל קֹדֶשׁ קְדוּשִׁים הוּא:	כָּל דְּכוּרָא בְּכַהֲנִיָּא יִיכְלִנִּיה בְּאַתֵּר קַדִּישׁ יִתְאַכִּיל קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין הוּא:
קֹדֶשׁ קְדוּשִׁים הוּא – בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים הוּא נִדְרָשׁ.	קֹדֶשׁ קְדוּשִׁים הוּא – בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים הוּא נִדְרָשׁ.
כַּחֲטָאֹת כָּאֲשָׁם תּוֹרָה אַחַת לָהֶם הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִכְפֹּר־בּוֹ לֹו יִהְיֶה:	כַּחֲטָאֹת כּוֹן אֲשָׁמָא אוֹרִיתָא חֲדָא לְהוֹן כְּהֵנָּא דִּיכַפֵּר בֵּיהּ דִּילִיָּה יִהְיֶה:
תּוֹרָה אַחַת לָהֶם – בְּדָבָר זֶה, הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִכְפֹּר בּוֹ – הָרָאוּי לְכַפֵּרָה חוֹלֵק בּוֹ, פָּרָט לְטָבוֹל יוֹם וּמִחְסָר כְּפוּרִים וְאוֹנָן.	תּוֹרָה אַחַת לָהֶם – בְּדָבָר זֶה, הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִכְפֹּר בּוֹ – הָרָאוּי לְכַפֵּרָה חוֹלֵק בּוֹ, פָּרָט לְטָבוֹל יוֹם וּמִחְסָר כְּפוּרִים וְאוֹנָן.
וְהַכֹּהֵן הַמִּקְרִיב אֶת־עֹלֹת אִישׁ עוֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הַקָּרִיב לָפָקוֹן לֹו יִהְיֶה:	וְכַהֲנָא דְּמִקְרִיב יֵת עֲלֵת גָּבֵר מִשְׁךְ עֲלֵתָא דִּיקָרִיב לְכַהֲנָא דִּילִיָּה יִהְיֶה:
עוֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הַקָּרִיב לָפָקוֹן לֹו יִהְיֶה – פָּרָט לְטָבוֹל יוֹם וּמִחְסָר כְּפוּרִים וְאוֹנָן, שְׂאִינָן חוֹלְקִים בְּעוֹרוֹת.	עוֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הַקָּרִיב לָפָקוֹן לֹו יִהְיֶה – פָּרָט לְטָבוֹל יוֹם וּמִחְסָר כְּפוּרִים וְאוֹנָן, שְׂאִינָן חוֹלְקִים בְּעוֹרוֹת.

וְכָל־מִנְחָה אֲשֶׁר תֹּאכֶל בַּתְּנֹר וְכָל־נִעְשָׂה בְּ
וְעַל־מִחְבַּת לֶפְתָּן הַמִּקְרִיב אֹתָהּ לֹא תִהְיֶה:

וְכָל מִנְחָתָא דְתַתְּאִפִּי בְתַנּוּרָא וְכָל דְתַתְּעִבִיד בְּרִדְתָּא
וְעַל מִסְרִיתָא לְכַהֲנָא דְמְקָרִיב יְתָה דִּילִיָּה תְהִי:

לכהן המקריב אתה וגומר – יכול לו לבדו? תלמוד לומר: "לכל בני אהרן תהיה". יכול לכלן? תלמוד לומר: **לכהן המקריב**. הא פיצד? לבית אב של אותו יום שמקריבין אותה.

וְכָל־מִנְתָּה בְּלוּלָה־
תְּהִיָּה אִישׁ בְּאֶחָיו:

וְאִמּוֹ וְחִתָּתָהּ לְכָל-בְּנֵי אֶחָיו

תְּהִי גִבֹּר פֶּאֶחֱוֹהִי:

בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן – זוּ מִנְסַת נִדְבָה. **בְּתַרְבָּה** – זוּ מִנְסַת חוּטָא וּמִנְסַת קִנְאוּת, שְׂאִין בָּהֶן שָׁמֶן.

עשלי עשי

וְזָאת תּוֹרַת זִבְחַ הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר יִקְרִיב לִי-הָהָה:

וְדָא אֲוֵרִיתָא דְנִכְסֵת קוּדְשִׁיא דִּיקָרִיב קָדָם יי:

אָם ער-תּוֹדֶה יִקְרִיבֶנּוּ וְהִקְרִיב | עַל-זֶבַח הַתּוֹדָה
חֲלֹת מִצּוֹת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן וְרִקְיָקִי מִצּוֹת מִשְׁחִים
בַּשָּׁמֶן וְסֵלֶת מִרְפָּכָת חֲלֹת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן:

אם על תודתא יקרבניה ויקריב על נכסת תודתא גריצו פטירן דפילו במנשא ואספוגין פטירין דמשיחין במנשא וסלת רביכא גריצו דפילו במנשא:

אם על תודה יקריבנו – אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו, כגון יורדי הים והולכי מדבריות נחבויי בית האסורים וחולה שנתרפא שהן צריכי להודות, שכתוב בהן "ידוד לה' ססדו ונפלאותיו לכני אדם", "וניתחו ונחית תודה". אם על אמת מאלה נדר שלמים הללו, שלמי תודה הן, וטעונות להם האמיר בענין, ואינו נאכלין אלא ליום ולילה, כמו שמפרש כאן. **והקריב על זבח התודה** – ארבעה מיני להם: חלות, ורקיקין, ורבוכה – שלשה מיני מצה, וקמח: "על חלת להם חמץ וגומר". וכל מין ומין עשר חלות, כך מפרש במנחות, ושיעורן חמש סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות, עשרים עשרון. **מרבכת** – להם חלוט ברותחין כל צרכו.

**על-חלית
שלימיו:**

קָרִיב קָרְבָּנוֹ עַל-זִבְחַת תּוֹדַת

על גריצון דלחים תמיע יקריב קורבניה על נכסת תודת קודשונה:

יִקְרִיב קִרְבָּנוֹ עַל זִבְחֵ – מִגִּיד שְׁאִין הֶלֶחֶם קָדוֹשׁ קִדְשֵׁת הַגּוֹף, לִפְסֹל בְּיוֹצֵא וּמְבֹיֵל יוֹם וּמִלְצָאֵת לְחֵלִין בְּפִדְיוֹן, עַד שִׁישְׁחֹט מִזְבֵּחַ.

וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל־קֶרְבָּן תָּרוֹם:
הַזֶּרֶק אֶת־עֲדָם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה:

וַיִּקְרִיב מִנִּיהַ חֵד מִכָּל קִרְבָּנָא אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם יי
לִכְהֵנָּה דִּיזְרוּק ית דָּם נְכֶסֶת קוּדְשִׁיא דִּילִיָּה יְהִי:

אֶחָד מִכָּל קִרְבּוֹ – לֶחֶם אֶחָד מִכָּל מִין וּמִיֵּן יִטֵּל תְּרוּמָה לִפְנֵי הָעוֹבֵד עֲבוֹדָתוֹ, וְהִשָּׂאָר נֶאֱכָל לְבַעֲלִים. וּבִשְׂרָה לְבַעֲלִים, חוּץ מִחֻזָּה וְשׁוֹק שְׂבָה, כְּמוֹ שֶׁמֶפָּרֵשׁ לַמִּטָּה תְּנוּפֶת חֻזָּה וְשׁוֹק בְּשָׂלְמִים, וְהַתּוֹדָה קְרוּיָה שְׂלָמִים.

וּבְעֵשֶׂר זָבַח תֹּזֶרֶת
מִמֶּנּוּ עַד-בֶּקָר:

וּבִשְׁעַר גִּבְסָת תּוֹדַת קוֹדֶשׁוֹהִי בְּיוֹם קוֹרְבָנֶיהָ יִתְאָכִיל לֹא יִצְנֶע מִנֶּיהָ עַד צִפְרָא:

ובבשר זבח תודת שלמינו – יש כאן רבויין הרבה; לרבות חטאת ואשם, ואיל נזיר, ונתיגת ארבעה עשר, שיהיו נאכלין ליום ולילה. **ביום קרבנו יאכל** – וכן בשרה זמן לחמה. **לא יניח ממנו עד בקר** – אבל אוכל הוא כל הלילה. אם כן למה אמרו עד חצות? כדי להרחיק האדם מן העברה.

וְאִם־גִּדְרָא אִזְנֵיהּ זָבִיחַ קָרְבָּנוֹ בְּיוֹם הַקָּדֹשׁ וְאִכְלוּ וְשָׂמְחוּ וְהִנֹּחַת מִמֶּנּוּ יֵאָכֵל:

וְאִם נִדְרָא אִוְ נִדְבָתָא נִכְסֵת קוֹרְבָנִיה בְּיוֹמָא דִּיקְרִיב יֵת נִכְסֵתֶיהָ יִתְאַכִּיל וּבְיוֹמָא דְבִתְרוּהִי וּדְלִישְתָּאָר מַגִּיחַ יִתְאַכִּיל:

ואם נדר או נדבה – שלא הביאה על הודאת נס, אינה טעונה לחם, ונאכלת לשיני ימים, כמו שמפרש בענין. וממחרת והנותר ממנו – בראשון, נאכל. ו"ו זו ימרה היא, ויש כמות הרבה במקרא, כגון "נאלה בני צבעון ואיה וענה"; "מת וקדש וצבא מרמס".

וְהַנּוֹתֵר מִבֶּשֶׂר הַזֶּבַח בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּאֵשׁ יִשָּׂרָף:

וְדִישָׁתָּאֵר מִבֶּשֶׁר וְכִסְתָּא בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה בְּנוֹרָא יִתְּוֹקֵד:

וְאִם הָאָכַל יֵאָכֵל מִבְּשָׂר-זָבַח שְׁלָמִיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
לֹא יִרְצֶה הַמִּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יִחַשֵׁב לוֹ כְּגֹוֹל יִהְיֶה
וְהַנֶּפֶשׁ הַאֲכֵלָת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָה תִּשָּׂא:

וְאִם אֶתְאָכְלָא יִתְאָכִיל מִבְּשֹׂר נֶכְסֵת קוּדְשׁוֹהִי בְיוֹמָא
תְּלִיתָאָה לֹא יְהִי לְרַעְוָא דְּמִקְרִיב יְתִיב לֹא יִתְחַשֵּׁיב
לִיה מִרְחָק יְהִי וְאִנְשׁ דְּיִכּוֹל מִנִּיה חוֹבִיָּה יִקְבִּיל:

וְאִם הָאָכַל יֹאכַל וגומר – בּמחשב בשחיטה לאכלו בשלישי הכתוב מדבר. יכול אם אכל ממנו בשלישי יפסל למכרע? תלמוד לומר: "המקריב אתו לא יחשב"; בשעת הקרבה הוא נפסל, ואינו נפסל בשלישי. וכן פרושו: בשעת הקרבתו – לא תעלה זאת במחשבה; ואם חשב, פגול יהיה. **והנפש האכלת ממנו** – אכלו בתוך הזמן, **עונה תשא**.

והבשר אשר יגע בכל-טמא לא יאכל באש ישרף
והבשר פליטהור יאכל בשור:
ובשר קודשא דיקרב בכל מסאב לא יתאכיל בנורא
יתוקד ובשר קודשא כל דינדי לקודשא ייכול בשור קודשא:

והבשר – של קדש, שלמים, אשר יגע בכל טמא לא יאכל. **והבשר** – לרבות איבר שיצא מקצתו, שהפנימי מתר. **כל טהור יאכל בשר** – מה תלמוד לומר? לפי שנאמר: "ונם זבחיך ישפך" וגומר "והבשר תאכל", יכול לא יאכלו שלמים אלא הבעלים? לכך נאמר: **כל טהור יאכל בשר**.

והנפש אשר-תאכל בשר מזבח השלמים אשר
לי-הנה וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה:
ואנש דייכול בשרא מנכסת קודשיא דקדם יי
וסאובתיה עלוהי וישתיצי אנשא ההוא מעמיה:

וטמאתו עליו – בטמאת הגוף הכתוב מדבר; אבל טהור שאכל את הטמא – אינו ענוש כרת, אלא באזהרה: "והבשר אשר יגע בכל טמא" וגומר. ואזהרת טמא שאכל את הטהור אינה מפרשת בתורה, אלא חכמים למדוה בגזרה שונה. שלש כריתות אמורות באוכלי קדשים בטמאת הגוף, ודרךשום רבותינו בשבועות: אחת לכלל, ואחת לפרט, ואחת ללמד על קרבן עולה ויורד, שלא נאמר אלא על טמאת מקדש וקדשיו.

ונפש פיי-תגע בכל-טמא בטמאת אדם או בבהמה
טמאה או בכל-שקין טמא ואכל מבשר-זבח
השלמים אשר לי-הנה ונכרתה הנפש ההוא
מעמיה:
ואנש ארי יקרב בכל מסאב בסואבת אנשא או
בבעירא מסאבא או בכל שקיין מסאב וייכול מבשר
נכסת קודשיא דקדם יי וישתיצי אנשא ההוא
מעמיה:

וידבר י-הנה אלי-משה לאמר:
ומליל יי עם משה למימר:

דבר אל-בני ישראל לאמר כל-חלב שור וכשב ועז
לא תאכלו:
מליל עם בני ישראל למימר כל תרב תור ואמר ועז
לא תיכלון:

וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל-מלאכה ואכל
לא תאכלהו:
ותרב נבילא ותרב תבירא יתעביד לכל עבידא ומיכל
לא תיכלוניה:

יעשה לכל מלאכה – בא ולמד על החלב, שאינו מטמא טמאת נבלות. **ואכל לא תאכלהו** – אמרה תורה: יבוא אסור נבלה וטרפה ויחול על אסור חלב, שאם אכלו – יתחייב אף על לאו של נבלה, ולא תאמר: אין אסור חל על אסור.

פי כל-אכל חלב מן-הבהמה אשר יקריב ממנה
אשה לי-הנה ונכרתה הנפש האכלת מעמיה:
ארי כל דייכול תרפא מן בעירא דיקריב מנה קורבנא
קדם יי וישתיצי אנשא דייכול מעמיה:

וכל-דם לא תאכלו בכל מושבתיכם לעוף ולבהמה:
לעוף ולבהמה – פרט לדם דגים וחגבים. **בכל מושבתיכם** – לפי שהיא חובת הגוף ואינה חובת קרקע, נוהגת בכל מושבות. ובמסכת קדושין בפרק א מפרש למה הצרד לומר.

כל-נפש אשר-תאכל כל-דם ונכרתה הנפש ההוא
מעמיה:
כל אנש דייכול כל דם וישתיצי אנשא ההוא מעמיה:

וידבר י-הנה אלי-משה לאמר:
ומליל יי עם משה למימר:

דבר אל-בני ישראל לאמר המקריב את-זבח
שלמיו לי-הנה יביא את-קרבנו לי-הנה מזבח
שלמיו:
מליל עם בני ישראל למימר דמקריב ית נכסת
קודשוהי קדם יי ייתי ית קורבניה לקדם יי מנכסת
קודשוהי:

ידיו תביאינה את אשוי י-הנה את-החלב עליהחזה
יביאנו את החזה להניף אתו תנופה לפני י-הנה:
ידוהי ייתנו ית קורבניא דיי ית תרפא על חדיא
ייתיניה ית חדיא לארמא יתיה ארמא קדם יי:

יְדִיו תְּבִיאִינָה וְגוֹמֵר – שִׁתְּהָ יָד הַבְּעָלִים מִלְמַעְלָה, וְהַחֲלָב וְהַחֲזוֹת וְתוֹנִין בָּהּ, וְיָד פֶּהָן מִלְמַטָּה, וּמִנִּיפָן. **אֵת אִשִּׁי ה'** – וּמָה הֵן הָאִשִּׁים? "אֵת הַחֲלָב עַל הַחֲזוֹה וּבִיאָנוּ": כְּשֶׁמִּבְּיָאוּ מִבֵּית הַמִּטְבָּחִים – נוֹתֵן חֲלָב עַל הַחֲזוֹה, וְכִשְׁנוֹתָנוּ לֵיד הַמִּנִּיף – נִמְצָא הַחֲזוֹה לִמְעַלָּה וְהַחֲלָב לִמְטָה; וְזֶהוּ הָאֱמוּר בְּמָקוֹם אֲחֵר: "שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְחֲזוֹה הַתְּנוּפָה עַל אִשִּׁי הַחֲלָבִים יָבִיאוּ לִהְיוֹת" וְגוֹמֵר. וְלֹא־סֵר הַתְּנוּפָה – נוֹתְנוּ לִפְהֵן הַמִּקְטִיר, וְנִמְצָא הַחֲזוֹה לִמְטָה, וְזֶהוּ שְׁנֵאֲמַר: "נִישְׁיֵמוּ אֵת הַחֲלָבִים עַל הַחֲזוֹת וְנִקְטֵר הַחֲלָבִים הַמִּנְזָבָחָה". לְמַדְנוּ שֶׁשְׁלֹשָׁה פְּהָנִים זָקוּקִין לָהּ, כֹּךְ מִפְּרֹשׁ בְּמִנְחוֹת. **אֵת הַחֲלָב עַל הַחֲזוֹה וּבִיאָנוּ** – וְאֵת הַחֲזוֹה לָמָּה מִבְּיָא? לִהְיוֹת אוֹתוֹ הוּא מִבְּיָא, וְלֹא שֶׁיִּשָּׂא הוּא מִן הָאִשִּׁים. לִפִּי שְׁנֵאֲמַר: **אֵת אִשִּׁי ה' אֵת הַחֲלָב עַל הַחֲזוֹה**, יָכוֹל שֶׁיִּשָּׂא אַף הַחֲזוֹה לָאִשִּׁים? לִכֹּךְ נֵאֲמַר: **אֵת הַחֲזוֹה לִהְיוֹת וְגוֹמֵר**.

וְהַקְטִיר הַפֶּהָן אֶת־הַחֲלָב הַמִּנְזָבָחָה וְהִיָּה הַחֲזוֹה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו:
וְיִסִּיק כֶּהֱנָא יֵת תַּרְבָּא לְמַדְבָּחָא וְיִהִי חֲדָא לְאַהֲרֹן וּלְבָנָוְהִי:

וְהַקְטִיר הַפֶּהָן אֶת הַחֲלָב – וְאַחֵר כֹּךְ וְהִיָּה הַחֲזוֹה לְאַהֲרֹן; לְמַדְנוּ שֶׁאִין הַבְּשָׂר נֶאֱכָל בְּעוֹד שֶׁהָאֱמוּרִים לִמְטָה מִן הַמִּנְזָבֵחַ.

וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין תִּתְּנוּ תְּרוּמָה לִפְהֵן מִזְבְּחִי שְׁלָמִיכֶם:
וְיֵת שְׂקָא דִּימִינָא תִתְּנוּן אִפְרָשׁוּתָא לְכֶהֱנָא מִנְכֶּסֶת קוּדְשִׁיכוֹן:

שׁוֹק – מִן הַפָּרָק שֶׁל אַרְבַּבְּה הַנִּמְכָּרֶת עִם הָרֹאשׁ, עַד הַפָּרָק הָאֲמֻצְעִי, שֶׁהוּא סָבִיב שֶׁל רִגְלָהּ.

הַמִּקְרִיב אֶת־דָּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת־הַחֲלָב מִבְּנֵי אֶהֱרֹן לֹו תִהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמִנְחָה:
דְּמִקְרִיב יֵת דָּם נְכֶסֶת קוּדְשִׁיא וְיֵת תַּרְבָּא מִבְּנֵי אֶהֱרֹן דִּילִיָּה תִהִי שְׂקָא דִּימִינָא לְחֵלָק:

הַמִּקְרִיב אֶת דָּם וְגוֹמֵר – מִי שֶׁהוּא רָאוּי לְזַרְיָקְתוֹ וְלִהְיוֹת מִלְכִּי; וְצֹא טָמֵא בְּשַׁעַת זְרִיקַת דָּמִים, שֶׁאִינוֹ חוֹלֵק בְּבִשְׂרֵהוּ.

כִּי אֶת־חֲזוֹה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה לְקַחְתִּיל מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִזְבְּחִי שְׁלָמִיכֶם וְאֵתָן אֹתָם לְאַהֲרֹן הַפֶּהָן וּלְבָנָיו לְחֶק־עוֹלָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
אֲרִי יֵת חֲדָא דְאַרְמוּתָא וְיֵת שְׂקָא דְאַפְרָשׁוּתָא גְּסִיבִית מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנְכֶּסֶת קוּדְשִׁיהוֹן וְיִהְיִיתָ תִתְּהוֹן לְאַהֲרֹן כֶּהֱנָא וּלְבָנָוְהִי לְקִיָּם עָלֵם מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

הַתְּנוּפָה, הַתְּרוּמָה – מוֹלִיף וּמִבְּיָא, מַעְלָה וּמוֹרִיד.

זֹאת מִשְׁחַת אֶהֱרֹן וּמִשְׁחַת בְּנָיו מֵאִשִּׁי י־הִנֵּה בְּיוֹם הַקָּרִיב אֹתָם לִכְהֹן לִי־הִנֵּה:
דָּא רַבּוּת אֶהֱרֹן וְרַבּוּת בְּנוֹהִי מְקוּרְבָנָא דִּי בְּיוֹמָא דִּיקְרַבּוּן תִּתְּהוֹן לְשִׁמְשָׁא קָדָם יְיָ:

אֲשֶׁר צִוָּה י־הִנֵּה לָתֵת לָהֶם בְּיוֹם מִשְׁחֹו אֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּקַּח עוֹלָם לְדֹרֹתָם:
דְּפִקִיד יְיָ לְמַתָּן לַהוֹן בְּיוֹמָא דִּירְבּוּן תִּתְּהוֹן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קִיָּם עָלֵם לְזִרְיָהוֹן:

זֹאת הַתּוֹרָה לַעֲלֹלָה לְמִנְחָה וְלַחֲטָאֵת וְלֹאֲשָׁם וְלַמְלוֹאִים וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים:
דָּא אוֹרִיָּתָא לַעֲלֹתָא לְמִנְחָתָא וְלַחֲטָתָא וְלֹאֲשָׁמָא וְלַקּוּרְבָנָא וּלְנְכֶסֶת קוּדְשִׁיא:

וְלַמְלוֹאִים – לְיוֹם חַנוּךְ הַכֹּהֵנָה.

אֲשֶׁר צִוָּה י־הִנֵּה אֶת־מֹשֶׁה בְּהָר סִינַי בְּיוֹם צוּתוֹ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת־קִרְבָּנֵיהֶם לִי־הִנֵּה בַּמִּדְבָּר סִינַי:
דְּפִקִיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה בְּטוֹרָא דְּסִינַי בְּיוֹמָא דְּפִקִיד יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַרְבָּא יֵת קוּרְבָּנֵהוֹן קָדָם יְיָ בַּמִּדְבָּרָא דְּסִינַי:

רביעי פרשת המלואים

וַיְדַבֵּר י־הִנֵּה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

קַח אֶת־אֶהֱרֹן וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ וְאֵת הַבְּגָדִים וְאֵת שְׁמֹן הַמִּשְׁחָה וְאֵת פֶּר הַחֲטָאֵת וְאֵת שְׁנֵי הָאִילִים וְאֵת סֵל הַמִּצּוֹת:
קָרִיב יֵת אֶהֱרֹן וְיֵת בְּנוֹהִי עִמִּיה וְיֵת לְבוּשִׁיא וְיֵת מִשְׁחָא דְרַבּוּתָא וְיֵת תּוֹרָא דְחֲטָאֵת וְיֵת תְּרִין דְּכָרִין וְיֵת סֵלָא דְּפִטְרִיא:

קַח אֶת אֶהֱרֹן – פָּרָשָׁה זוֹ נֶאֱמְרָה שְׁבַעַת יָמִים קָדָם הַקָּמַת הַמִּשְׁכָּן, שֶׁאִין מְקָדָם וּמֵאַחֵר בַּתּוֹרָה. קַח אֶת אֶהֱרֹן – קָחְנוּ בְּדְכָרִים וּמִשְׁכָּהוּ. וְאֵת פֶּר הַחֲטָאֵת וְגוֹמֵר – אֵלּוּ הָאֱמוּרִים בְּעִנְיַן צִנְאֵת הַמְלוֹאִים ב'וְאֵתָה תְּצַנֶּה', וְעַכְשָׁיו בְּיוֹם רֹאשׁוֹן לַמְלוֹאִים חֲזָר וְזָרְזוּ בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה.

וְאֵת פְּלִי־הַעֲדָה הַקֹּהֵל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
וְיֵת כָּל כְּנִשְׁתָּא כְּנוֹשׁ לְתִרְעָה מִשְׁכָּן זְמָנָא:
הַקֹּהֵל אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד – זֶה אֶחָד מִן הַמְקוֹמוֹת שֶׁהַחֲזִיק מַעֲטָא אֶת הַמִּבְרָכָה.

וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְ-הוָה אֹתוֹ וַתִּקְהַל הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמֵא דְפַקִּיד יְיָ יְתִיב וְאַתְּכִנִּישַׁת כְּנֻשְׁתָּא לְתַרְע מִשְׁכַּן זְמַנָּא:
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעֵדָה זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְ-הוָה לַעֲשׂוֹת:	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְכֻנְשְׁתָּא דִין פִּתְגָמָא דְפַקִּיד יְיָ לְמַעַבַּד:
זֶה הַדְּבָר – דְּבָרִים שֶׁתֵּרְאוּ שְׁאֲנֵי עוֹשֶׂה לְפָנֵיכֶם – צִוִּי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ דְּכָרְשַׁת הַמְּלוּאִים פִּרְשְׁתִּי ב'וְאַתָּה תַּצְנֶה'.	הוּא לַעֲשׂוֹת, וְאֵל תֹּאמְרוּ: לְכַבּוּדִי וְלְכַבּוּד אֲחֵי אֲנִי עוֹשֶׂה. כָּל הָעַנְיָן הַזֶּה
וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו וַיִּרְתֹּץ אֹתָם בְּמִים:	וְקָרִיב מֹשֶׁה יְת אַהֲרֹן וְיְת בְּנוֹהֵי וְאַסְחֵי יְתֵהוֹן בְּמִיָּא:
וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת־הַכֹּהֵנֶת וַיַּחְגֹּר אֹתוֹ בְּאַבְנֹט וַיַּלְבֹּשׂ אֹתוֹ אֶת־הַמְעִיל וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת־הָאֶפֶד וַיַּחְגֹּר אֹתוֹ בַּחֹשֶׁב הָאֶפֶד וַיֹּאפֶד לוֹ בּוֹ:	וַיֵּהֱב עָלוֹהֵי יְת פִּתּוּנָא וְזָרִיז יְתִיב בְּהַמְיָנָא וְאַלְבִּישׁ יְתִיב יְת מְעִילָא וַיֵּהֱב עָלוֹהֵי יְת אִיפּוּדָא וְזָרִיז יְתִיב בְּהַמְיָן אִיפּוּדָא וְאַתְקִין לִיה בֵּיה:
וַיִּשֹׂם עָלָיו אֶת־הַחֹשֶׁן וַיִּתֵּן אֶל־הַחֹשֶׁן אֶת־הָאוּרִים וְאֶת־הַתְּמִיּוֹם:	וְשׁוּי עָלוֹהֵי יְת חוּשְׁנָא וַיֵּהֱב בַּחוּשְׁנָא יְת אוּרִיָּא וְיְת תוּמִיָּא:
אֵת הָאוּרִים – כֶּתֶב שֶׁל שֵׁם הַמִּפְרָשׁ.	
וַיִּשֹׂם אֶת־הַמַּצְנֶפֶת עַל־רֹאשׁוֹ וַיִּשֹׂם עַל־הַמַּצְנֶפֶת אֶל־מֹול פָּנָיו אֵת אֵיזֵן הַזָּהָב גִּזְרֵי הַקָּדָשׁ כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְ-הוָה אֶת־מֹשֶׁה:	וְשׁוּי יְת מַצְנַפְתָּא עַל רִישִׁיָּה וְשׁוּי עַל מַצְנַפְתָּא לְקַבִּיל אַפּוּהֵי יְת צִיצָא דְדִהָבָא כְּלִילָא דְקוּדְשָׁא כְּמֵא דְפַקִּיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:
וַיִּשֹׂם עַל הַמַּצְנֶפֶת – פְּתִילֵי תְּכֵלֶת הַקְּבוּעִים בְּצִיץ נָתַן עַל הַמַּצְנֶפֶת, נִמְצָא הַצִּיץ תְּלוּי בַּמַּצְנֶפֶת.	
וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־שֹׁמֵן הַמִּשְׁחָה וַיִּמָּשַׁח אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בּוֹ וַיִּקְדָּשׁ אֹתָם:	וְנָסִיב מֹשֶׁה יְת מִשְׁחָא דְרַבּוּתָא וְרַבִּי יְת מִשְׁכָּנָא וְיְת כָּל דְּבִיָּה וְקַדִּישׁ יְתֵהוֹן:
וַיִּזַּ מִמֶּנּוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ שִׁבְעַ פַּעַמִּים וַיִּמָּשַׁח אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַכֶּלֶר וְאֶת־כָּנּוֹ לְקַדְּשָׁם:	וְאֲדִי מְנִיָּה עַל מִדְבַּחָא שִׁבְעַ זְמַנִּין וְרַבִּי יְת מִדְבַּחָא וְיְת כָּל מְנוּהֵי וְיְת פִּיּוּרָא וְיְת בְּסִיסִיָּה לְקַדְּשׁוּתֵהוֹן:
וַיִּזַּ מִמֶּנּוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ – לֹא יִדְעָתִי הֵיכָן נִצְטָנָה בְּהִנְאוֹת הַלֵּלוֹ.	
וַיִּצָק מִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה עַל רֹאשׁ אַהֲרֹן וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ לְקַדְּשׁוֹ:	וְאַרְיֵק מִמִּשְׁחָא דְרַבּוּתָא עַל רִישָׁא דְאַהֲרֹן וְרַבִּי יְתִיב לְקַדְּשׁוּתִיָּה:
וַיִּצָק וַיִּמָּשַׁח – בַּתְּחִלָּה יוֹצֵק עַל רֹאשׁוֹ, וְאַחֵר כֶּף נּוֹתֵן בֵּין רִיסֵי עֵינָיו, וּמוֹשֵׁף בְּאַצְבָּעוֹ מִזֶּה לָזֶה.	
וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי אַהֲרֹן וַיַּלְבֹּשֶׁם כִּתְנֹת וַיַּחְגֹּר אֹתָם אַבְנֹט וַיַּחֲבֹשׁ לָהֶם מִגְבָּעוֹת כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְ-הוָה אֶת־מֹשֶׁה:	וְקָרִיב מֹשֶׁה יְת בְּנֵי אַהֲרֹן וְאַלְבִּישֻׁנּוֹן כִּתּוּנִין וְזָרִיז יְתֵהוֹן הַמְיָנִין וְאַתְקִין לֵהוֹן קוּבְעִין כְּמֵא דְפַקִּיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:
וַיַּחֲבֹשׁ – לַשּׁוֹן קִשְׁיָה.	
חֲמִישִׁי	
וַיִּגָּשׁ אֵת פֶּר הַתְּטֹאת וַיִּסְמֹךְ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ פֶּר הַתְּטֹאת:	וְקָרִיב יְת תוּרָא דְתַטָּתָא וְסִמֵּךְ אַהֲרֹן וּבְנוֹהֵי יְת יְדֵיהוֹן עַל רִישׁ תוּרָא דְתַטָּתָא:
וַיִּשְׁחָט וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם וַיִּתֵּן עַל־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב בְּאַצְבָּעוֹ וַיַּחֲטֹא אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־הַדָּם יִצָק אֶל־יִסּוּד הַמִּזְבֵּחַ וַיִּקְדָּשֶׁהוּ לְכַפֵּר עָלָיו:	וְנָכַס וְנָסִיב מֹשֶׁה יְת דָּמָא וַיֵּהֱב עַל קַרְנֹת מִדְבַּחָא סָחוּר סָחוּר בְּאַצְבָּעִיָּה וְדָכִי יְת מִדְבַּחָא וְיְת דָּמָא אַרְיֵק לִיסוּדָא דְמִדְבַּחָא וְקַדְּשִׁיָּה לְכַפָּרָא עָלוֹהֵי:

וַיִּסְתָּא אֶת הַמִּזְבֵּחַ – חָטְאוּ וְנִטְהָרוּ מִזְרוֹת, לְהַכְנִס לְקִדְשָׁהּ. וַיִּקְדְּשֶׁהוּ – בַּעֲבוּדָה זוֹ. לְכַפֵּר עָלָיו – מַעֲטָה, כָּל הַכִּפּוּרוֹת.

וַיִּסֹּב יֵת כָּל תְּרָבָא דְעַל גּוֹא וְיֵת חֲצַר כְּבֹדָא וְיֵת תְּרִמִּין כּוּלְיָן וְיֵת תְּרַבְּהוֹן וְאַסִּיק מִשָּׁה לְמַדְבָּחָא:

וַיִּלָּח אֶת־כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב וְאֵת יִתְרֵת הַכֹּבֵד וְאֵת־שְׁתֵּי הַכָּלִיֹּת וְאֵת־חִלְבֵּהוּן וַיִּקְטֹר מִשָּׁה הַמִּזְבֵּחַהּ:

וְאֵת יִתְרֵת הַכֹּבֵד – לְבַד הַכֹּבֵד, שְׁהִיָּה נוֹטֵל מִעֵט מִן הַכֹּבֵד עִמָּה.

וְיֵת תּוֹרָא וְיֵת מִשְׁכִּיָּה וְיֵת בְּשָׁרֶיהָ וְיֵת אוֹכְלֶיהָ אוֹקִיד בְּגוֹרָא מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא כְּמָא דְפָקִיד יֵי יֵת מִשָּׁה:

וְאֵת־הַפֶּר וְאֵת־עֹרֹו וְאֵת־בְּשָׂרוֹ וְאֵת־פֶּרְשׁוֹ שֹׁרֶף בְּאֵשׁ מִחוּץ לַמִּתְנַה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְ-הוָה אֶת־מֹשֶׁה:

וַקְרִיב יֵת דְכָרָא דְעֻלְתָּא וְסִמְכוֹ אֶהְרֹן וּבְנוֹהֵי יֵת יִדִּיהוֹן עַל רִישׁ דְכָרָא:

וַיִּקְרֹב אֵת אֵיל הָעֹלָה וַיִּסְמְכוּ אֶהְרֹן וּבְנָיו אֶת־יִדִּיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאֵיל:

וַנְכַּס וַיִּזְרַק מִשָּׁה יֵת דְמָא עַל מַדְבָּחָא סְחוּר סְחוּר:

וַיִּשְׁחָט וַיִּזְרֹק מִשָּׁה אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

וְיֵת דְכָרָא פְּלִיג לְאַבְרוֹהֵי וְאַסִּיק מִשָּׁה יֵת רִישָׁא וְיֵת אַבְרָיָא וְיֵת תְּרָבָא:

וְאֵת־הָאֵיל נִתַּח לְנִתְחָיו וַיִּקְטֹר מִשָּׁה אֶת־הָרֹאשׁ וְאֵת־הַנִּתְחִים וְאֵת־הַפֶּדֶר:

וְיֵת גּוֹא וְיֵת כְּרַעֲיָא חֲלִיל בְּמִיָּא וְאַסִּיק מִשָּׁה יֵת כָּל דְכָרָא לְמַדְבָּחָא עֻלְתָּא הוּא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעֲנָא קוֹרְבָנָא הוּא קָדָם יֵי כְּמָא דְפָקִיד יֵי יֵת מִשָּׁה:

וְאֵת־הַקֶּרֶב וְאֵת־הַכְּרַעִים רִתֵּץ בְּמִים וַיִּקְטֹר מִשָּׁה אֶת־כָּל־הָאֵיל הַמִּזְבֵּחַהּ עֹלָה הוּא לְרִישׁ־נִיחַת אִשָּׁה הוּא לִי־הוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְ-הוָה אֶת־מֹשֶׁה:

שִׁישִׁי

וַקְרִיב יֵת דְכָרָא תַנְבָּנָא דְכַר קוֹרְבָנָא וְסִמְכוֹ אֶהְרֹן וּבְנוֹהֵי יֵת יִדִּיהוֹן עַל רִישׁ דְכָרָא:

וַיִּקְרֹב אֶת־הָאֵיל הַשְּׁנִי אֵיל הַמִּלֻּאִים וַיִּסְמְכוּ אֶהְרֹן וּבְנָיו אֶת־יִדִּיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאֵיל:

אֵיל הַמִּלֻּאִים – אֵיל הַשְּׁלָמִים, שְׁמִלוּאִים לְשׁוֹן שְׁלָמִים, שְׁמִמְלֻאִים וּמִשְׁלִימִים אֶת הַכֹּהֲנִים בְּכֹהֲנֵתָם.

וַנְכַּס וַיִּסֹּב מִשָּׁה מִדְּמִיָּה וַיִּהַב עַל רוּם אוֹדְנָא דְאֶהְרֹן דְּיַמִּינָא וְעַל אֱלִיוֹן יִדִּיָּה דְיַמִּינָא וְעַל אֱלִיוֹן רַגְלִיָּה דְיַמִּינָא:

וַיִּשְׁחָט וַיִּקְחַח מִשָּׁה מִדְּמֹו וַיִּתֵּן עַל־תַּנּוּף אֲזוֹר־אֶהְרֹן הַיְמָנִית וְעַל־בָּהֶן יָדֹו הַיְמָנִית וְעַל־בָּהֶן רַגְלֹו הַיְמָנִית:

וַקְרִיב יֵת בְּנֵי אֶהְרֹן וַיִּהַב מִשָּׁה מִן דְמָא עַל רוּם אוֹדְנָהוֹן דְיַמִּינָא וְעַל אֱלִיוֹן יִדִּיהוֹן דְיַמִּינָא וְעַל אֱלִיוֹן רַגְלָהוֹן דְיַמִּינָא וַיִּזְרַק מִשָּׁה יֵת דְמָא עַל מַדְבָּחָא סְחוּר סְחוּר:

וַיִּקְרֹב אֶת־בְּנֵי אֶהְרֹן וַיִּתְּנוּ מִשָּׁה מִן־הַדָּם עַל־תַּנּוּף אֲזָנָם הַיְמָנִית וְעַל־בָּהֶן יָדָם הַיְמָנִית וְעַל־בָּהֶן רַגְלָם הַיְמָנִית וַיִּזְרֹק מִשָּׁה אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

וַיִּסֹּב יֵת תְּרָבָא וְיֵת אֱלִיָּתָא וְיֵת כָּל תְּרָבָא דְעַל גּוֹא וְיֵת חֲצַר כְּבֹדָא וְיֵת תְּרִמִּין כּוּלְיָן וְיֵת תְּרַבְּהוֹן וְיֵת שְׁקָא דְיַמִּינָא:

וַיִּלָּח אֶת־הַחֵלֶב וְאֵת־הָאֱלִיָּה וְאֵת־כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב וְאֵת יִתְרֵת הַכֹּבֵד וְאֵת־שְׁתֵּי הַכָּלִיֹּת וְאֵת־חִלְבֵּהוּן וְאֵת שׂוֹק הַיְמָיִן:

וּמִסָּלָא דְפִטִּירִיָּא דְקָדָם יֵי נְסִיב גְּרִיצָתָא פִּטִּירִתָּא חֲדָא וּגְרִיצָתָא דְלַחִים מִשַׁח חֲדָא וְאַסְפּוּג חֲדָא וְשׁוּי עַל תְּרַבְּיָא וְעַל שְׁקָא דְיַמִּינָא:

וּמִסָּל הַמִּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְ-הוָה לָקַח חֲלֹת מִצָּה אַחַת וְחֲלֹת לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת וְרִקִּיק אֶחָד וַיִּשְׁם עַל־הַחֲלָבִים וְעַל שׂוֹק הַיְמָיִן:

וְחֲלֹת לֶחֶם שֶׁמֶן – הִיא רְבוּכָה, שְׁהִיָּה מְרַבָּה בָּהּ שֶׁמֶן כְּנֶגֶד הַחֲלֹת וְהַרְקִיקִין. כֹּךְ מְפָרֵשׁ בְּמִנְחוֹת.

וַיִּהַב יֵת כּוּלָּא עַל יְדֵי אֶהְרֹן וְעַל יְדֵי בְנוֹהֵי וְאַרְיִים יִתְהוֹן אֲרָמָא קָדָם יֵי:

וַיִּתְּנוּ אֶת־הַכֹּל עַל כַּפֵּי אֶהְרֹן וְעַל כַּפֵּי בְנָיו וַיִּנָּהֲף אֲתָם תַּנּוּפָה לִפְנֵי יְ-הוָה:

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֹתָם מֵעַל פְּסִיחָם וַיִּקְטֹר המִּזְבֵּחַה עַל־
הָעֵלָה מִלְאִים הֵם לָרִיחַ נִיחֹחַ אִשָּׁה הוּא לִי-הָנָה:
על הקטור המזבחה – משה שמש כל שבועת ימי המלוואים בחלוק לכן. על העלה – אסר העלה. ולא מצינו שוק של שלמים קרב בכל מקום חוץ מזה.

וַיִּסֹּב מֹשֶׁה יְתֵהוּן מֵעַל יְדֵהוּן וַאֲסִיק למִדְבָּחָה עַל־
עֲלֹתָה קוֹרְבָנִיא אֲנִין לֹאֲתִקְבֵּלָה בְּרַעְוָה קוֹרְבָנָה הוּא
קָדָם יִי:

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַחֹה וַיִּנְיֶפְהוּ תְנוּפָה לִפְנֵי י-הוָה
מֵאִיל הַמִּלְאִים לְמֹשֶׁה הִנֵּה לְמִנָּה כַּאֲשֶׁר צִוָּה י-הוָה
אֶת־מֹשֶׁה:

וַיִּסֹּב מֹשֶׁה יֵת חֲדָיָה וַאֲרִימִיָּה אֲרָמָה קָדָם יִי מִדְּכָר
קוֹרְבָנִיא לְמֹשֶׁה הִנֵּה לְחֶלֶק כָּמָא דְּפִקִּיד יִי יֵת מֹשֶׁה:

שביעי

וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִשְׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִן־הַדָּם אֲשֶׁר עַל־
הַמִּזְבֵּחַ וַיַּז עַל־אֹהֶרֶן עַל־בְּגָדָיו וְעַל־בְּגָדָיו וְעַל־בְּגָדֵי
בָנָיו אֹתָם וַיִּקְדָּשׁ אֶת־אֹהֶרֶן אֶת־בְּגָדָיו וְאֶת־בְּגָדֵי
וְאֶת־בְּגָדֵי בָנָיו אֹתָם:

וַיִּסֹּב מֹשֶׁה מִמִּשְׁחָה דְּרִבּוּתָהּ וּמִן דָּמָה דְּעַל מִדְבָּחָה
וְאֵדִי עַל אֹהֶרֶן עַל לְבוּשׁוֹהִי וְעַל בְּנוֹהִי וְעַל לְבוּשֵׁי
בְּנוֹהִי עֲמִיָּה וְקִדִּישׁ יֵת אֹהֶרֶן יֵת לְבוּשׁוֹהִי וְיֵת בְּנוֹהִי
וְיֵת לְבוּשֵׁי בְּנוֹהִי עֲמִיָּה:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אֹהֶרֶן וְאֶל־בָּנָיו בַּשָּׁלֹחַ אֶת־הַבָּשָׂר
יִפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד וְשֹׁם תֹּאכְלוּ אֹתָם וְאֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר
בְּסֹל הַמִּלְאִים כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי לֵאמֹר אֹהֶרֶן וּבָנָיו
יֹאכְלֻהוּ:

וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאֹהֶרֶן וּלְבְנוֹהִי בַשִּׁילֹחַ יֵת בַּשָּׂרָה בְּתִרְעָה
מִשְׁכָּן זִמְנָה וְתִמְן תִּיכָלוּן יֵתִיה וְיֵת לְחֶמָה דְּבִסֵּל
קוֹרְבָנִיא כָּמָא דְּפִקִּידִית לְמִימַר אֹהֶרֶן וּבְנוֹהִי
יִיכְלוּנִיה:

וַהֲנוֹתָר בַּבָּשָׂר וּבַלֶּחֶם בָּאֵשׁ תִּשְׂרָפוּ:

וְדִישְׁתָּאֵר בַּבָּשָׂרָה וּבַלֶּחֶמָה בְּנוֹרָה תִּיקְדוּן:

וּמִפְתָּח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תִצָּאוּ שִׁבְעַת יָמִים עַד יוֹם
מִלֹּאת יְמֵי מִלְאֵיכֶם כִּי שִׁבְעַת יָמִים יִמְלֵא אֶת־
יָדְכֶם:

וּמִתְרַע מִשְׁכָּן זִמְנָה לֹא תִפְקוּן שִׁבְעָה יוֹמִין עַד יוֹם
מִשְׁלֵם יוֹמֵי קוֹרְבָנִיוֹן אֲרִי שִׁבְעָה יוֹמִין יִתְקַרֵּב
קוֹרְבָנִיוֹן:

כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צִוָּה י-הוָה לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר
עֲלֵיכֶם:

כָּמָא דְּעֵבֵד בְּיוֹמָה הָדִין פִּקִּיד יִי לְמַעַבְד לְכַפֵּרָה
עֲלֵיכֶם:

צוה ה' לעשות – כל שבועת הימים. ורבותינו דרשו: לעשות – זה מעשה פרה, לכפר – זה מעשה יום הכפורים; וללמד שכהן גדול טעון פרישה קדם יום הכפורים שבועת ימים, וכן הכהן השורף את הפרה.

וּפְתָח אֹהֶל מוֹעֵד תִּשְׁבּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה שִׁבְעַת יָמִים
וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת י-הוָה וְלֹא תָמוּתוּ כִּי־כֹן
צִוִּיתִי:

וּבְתִרְעָה מִשְׁכָּן זִמְנָה תִתְּבוּן יִימָם וְלַיְלָה שִׁבְעָה יוֹמִין
וְתִשְׁרוּן יֵת מִשְׁרֵת מִימָרָה דִּיִּי וְלֹא תָמוּתוּן אֲרִי כֹן
אֲתִפְקִידִית:

ולא תמותו – קא אם לא תעשו כן, הרי אתם חייבים מיתה.

וַיַּעַשׂ אֹהֶרֶן וּבָנָיו אֶת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־צִוָּה י-הוָה
בְּיַד־מֹשֶׁה:

וַעֲבַד אֹהֶרֶן וּבְנוֹהִי יֵת כָּל פְּתִגְמִיא דְּפִקִּיד יִי בְּיַדָּה
דְּמֹשֶׁה:

וַיַּעַשׂ אֹהֶרֶן וּבָנָיו – להגיד שבהן, שלא הטו ימין ושמאל.

כ בַּשָּׁנָה בָּא תִּרְמֶנָּה אֲשֶׁלֹדָה בַּשָּׁלַח אֹתוֹ סָרְגוֹן
מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיִּלָּחֶם בְּאַשּׁוּדָד וַיִּלְכְּדֶהָ: **ב** בַּעֲתָהּ הָיָה
דָּבָר יְיָ-הוֹה בֵּינִי וַיִּשְׁעֶנִּהוּ בֶן-אַמּוּץ לֵאמֹר לֵךְ
וּפְתַחְתָּ הַשָּׁק מֵעַל מִתְנֶיךָ וְנַעֲלֶךָ תַּחֲלִץ מֵעַל רַגְלֶךָ
וַיַּעַשׂ כֹּן הֵלֶךְ עָרוֹם וַיִּחַף: **ג** וַיֹּאמֶר יְיָ-הוֹה כֹּאֲשֶׁר
הֵלֶךְ עַבְדִּי וַיִּשְׁעֶנִּהוּ עָרוֹם וַיִּחַף שְׁלֹשׁ שָׁנִים אֹת
וּמוֹפֶת עַל-מִצְרַיִם וְעַל-כּוּשׁ: **ד** כֹּן וַיִּתֵּן מֶלֶךְ-אַשּׁוּר
אֶת-שָׁבִי מִצְרַיִם וְאֶת-גָּלוֹת כּוּשׁ וְעָרִים וְזִקְנִים
עָרוֹם וַיִּחַף וַחֲשׂוּפֵי שֵׁת עֲרֹנֹת מִצְרַיִם: **ה** וַתִּחַר
וַבָּשׁוּ מִכּוּשׁ מִבְּטָם וּמִן-מִצְרַיִם תִּפְאַרְתָּם: **ו** וַאֲמַר
יֹשֵׁב הָאֵי הִזֶּה בְּיוֹם הַהוּא הִנֵּה-כֹה מִבְּטָנוֹ אֲשֶׁר-
גָּסְנוּ שָׁם לַעֲזֹרָה לְהַנָּצֵל מִפְּנֵי מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְאִידָה
נִמְלֹט אֲנַחְנוּ:

כא מִשָּׂא מִדְּבָרִים כְּסוּפּוֹת בַּגָּב לְחֹלֶף מִמֶּדְבָּר
בָּא מֵאֶרֶץ נוֹרָאָה: **ב** תַּחֲזוֹת קָשָׁה הִגְדִּילִי
הַבּוֹגֵד בּוֹגֵד וְהַשּׁוֹדֵד שׁוֹדֵד עָלַי עֵילָם צוּרִי מִדִּי
כָּל-אַנְחָתָהּ הַשְּׁבִיתִי: **ג** עַל-כֵּן מָלְאוּ מִתְנִי לְחֹלֶלָה
צִירִים אֲחֻזּוֹנִי כְּצִירֵי יוֹלָדָה נַעֲוִיתִי מִשְׁמַעַ
נִבְהַלְתִּי מֵרְאוֹת: **ד** תַּעֲנֶה לִבִּי פִלְצוֹת בַּעֲתָתִנִּי אֵת
גִּשְׁף חֲשָׁקִי שָׁם לִי לְחֹרָדָה: **ה** עָרֹךְ הַשְּׁלֵתָן צִפָּה
הַצִּפִּית אָכּוֹל שָׁתָה קוּמוּ הַשָּׁרִים מִשְׁתּוֹ מִגֹּן: **ו** כִּי
כֹה אָמַר אֱלֹהֵי-אֱ-דָנִי לֵךְ הַעֲמֵד הַמִּצְפָּה אֲשֶׁר יִרְאֶה
יֵגִיד: **ז** וַיִּרְאֶה רֹכֵב צֶמֶד פָּרָשִׁים רֹכֵב חֲמֹר רֹכֵב גָּמָל
וְהַקָּשִׁיב קָשֵׁב רֹב־קָשֵׁב: **ח** וַיִּקְרָא אֲרִיָּה עַל-
מִצְפָּה: **א**-דָּנִי אֲנֹכִי עֹמֵד תָּמִיד יוֹמָם וְעַל-
מִשְׁמַרְתִּי אֲנֹכִי נֹצֵב כָּל-הַלִּילוֹת: **י** וְהִנֵּה-זֶה בָּא
רֹכֵב אִישׁ צֶמֶד פָּרָשִׁים וַיַּעַן וַיֹּאמֶר נִפְלָה נִפְלָה
בְּכָל וְכָל-פְּסִילִי אֱלֹהֵיהָ שֶׁבַר לְאֶרֶץ: **יא** מִדִּשְׁתִּי וּבֶן-
גִּרְנִי אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מֵאֵת יְיָ-הוֹה צֶ-בָּאוֹת אֶ-לֵהִי
יִשְׂרָאֵל הִגִּדְתִּי לָכֶם: **יב** מִשָּׂא דוֹמָה אֵלַי קָרָא
מִשְׁעִיר שֹׁמֵר מִה-מִלְּיִלָה שֹׁמֵר מִה-מִלְּיִל: **יג** אָמַר
שֹׁמֵר אֶתָּה בָּקָר וְגַם-לִילָה אִם-תִּבְעֵנוֹן בָּעֵינִי שָׁבוּ
אֵתִיו: **יד** מִשָּׂא בַּעֲרָב בִּיעַר בַּעֲרָב תִּלְיֵנוּ אֲרֻחֹת
דִּדְגָּיִם: **טו** לִקְרֹאת צִמָּא הִתִּיו מִיָּם יֹשְׁבֵי אֶרֶץ תִּימָא
בְּלַחְמוֹ קִדְמוֹ גִּדְד: **טז** כִּי-מִפְּנֵי חֲרָבוֹת גִּדְדוּ מִפְּנֵי
חֲרָב גִּטּוּשָׁה וּמִפְּנֵי קָשָׁת דְּרוּכָה וּמִפְּנֵי כָבֵד
מִלְחָמָה: **יז** כִּי-כֹה אָמַר אֱ-דָנִי אֱלֹהֵי בַּעֲזוֹד שָׁנָה כְּשָׁנִי
שָׁכִיר וְכָלָה כָּל-כְּבוֹד קִדְר: **יח** וַיִּשְׁאַר מִסְפַּר-קָשָׁת

גְּבוּרֵי בְנֵי-קִדְר וַיִּמְעָטוּ כִּי יְיָ-הוֹה אֶ-לֵהִי-יִשְׂרָאֵל
דִּבֶּר:

כב מִשָּׂא גִיא חֲזִיוֹן מִה-לֵךְ אֲפֹא כִי-עָלִית כָּלֶךְ
לַגְּגוֹת: **ב** תִּשְׁאֹת | מִלֵּאָה עִיר הוֹמָלָה קָרְיָה עֲלִיזָה
תִּלְלִיךָ לֹא תִלְלִי-חֲרָב וְלֹא מִתִּי מִלְחָמָה: **ג** כָּל-
קִצְיִנֶיךָ גִּדְדוּ-יָחִד מִקָּשָׁת אֲסָרוּ כָּל-נִמְצָאֶיךָ אֲסָרוּ
יַחֲדוֹ מִרְחוֹק בְּרָחוּ: **ד** עַל-כֵּן אֲמַרְתִּי שָׁעוּ מִנִּי
אֲמַרְר בְּבִכִי אֶל-תִּתְּאוּצוּ לְנַחֲמֵנִי עַל-שֹׁד בַּת-עַמִּי:
ה כִּי יוֹם מְהוּמָה וּמְבוֹסָה וּמְבוֹכָה לֹא-דָנִי יְיָ-הוֹה
צֶ-בָּאוֹת בְּגִי חֲזִיוֹן מִקְרָקָר קָר וְשׁוֹעַ אֶל-הֶהָר:
ו וַעֲיִלָם נִשָּׂא אֲשֶׁפָּה בִּרְכָב אֲדָם פָּרָשִׁים וְקִיר עָרָה
מִגֹּן: **ז** וַיִּהְיֶי מִבְּתֵר-עֲמֻקֶּיךָ מָלְאוּ רֹכֵב וְהַפָּרָשִׁים
שָׁת שָׁתוּ הַשְּׁעָרָה: **ח** וַיִּגָּל אֵת מָסֹךְ יְהוּדָה וַתִּבְטַ
בְּיוֹם הַהוּא אֶל-גִּשְׁקָה בֵּית הַיַּעַר: **ט** וְאֵת בְּקִיעֵי עִיר-
דָּנָד רִאִיתָם כִּי-רָבוּ וַתִּקְבְּצוּ אֶת-מִי הַבְּרָכָה
הַתַּחֲתוֹנָה: **י** וְאֵת-בְּתִי יְרוּשָׁלַם סִפְרָתָם וַתַּחֲצוּ
הַבְּתִיִּם לְבַצֵּר הַחֹמָה: **יא** וּמִקְנֶה | עֲשִׂיתָם בֵּין
הַחֲמֹתִים לְמִי הַבְּרָכָה הַיִּשְׁנָה וְלֹא הַבְּטָתָם אֶל-
עֲשִׂיָּה וַיִּצְרָה מִרְחוֹק לֹא רִאִיתָם: **יב** וַיִּקְרָא אֱ-דָנִי
יְיָ-הוֹה צֶ-בָּאוֹת בְּיוֹם הַהוּא לְכָל וּלְמִסְפָּד וּלְקִרְחָה
וּלְחֹגֵר שָׁק: **יג** וְהִנֵּה | שִׁשּׁוֹן וְשִׁמְחָה הָרָג בָּקָר
וְשִׁחַט צֹאן אָכַל בָּשָׂר וְשָׁתוֹת גִּין אָכּוֹל וְשָׁתוּ כִּי
מָחָר גְּמוֹת: **יד** וַנִּגְלָה בְּאֻזְנֵי יְיָ-הוֹה צֶ-בָּאוֹת אִם-
יִכְפֹּר הָעֵזוֹן הִנֵּה לָכֶם עַד-תִּמָּתוֹן אָמַר אֱ-דָנִי יְיָ-הוֹה
צֶ-בָּאוֹת: **טו** כֹּה אָמַר אֱ-דָנִי יְיָ-הוֹה צֶ-בָּאוֹת לֵךְ-בֹּא
אֶל-הַסֶּכֶן הַזֶּה עַל-שִׁבְנָא אֲשֶׁר עַל-הַבֵּית: **טז** מִה-
לֵךְ פֹּה וּמִי לֵךְ פֹּה כִּי-תִצְבֹּת לֵךְ פֹּה קָבַר חֲצָבִי
מְרוֹם קִבְּרוּ חֲקָקִי בְּסֹלֶע מִשְׁכָּן לִי: **יז** הִנֵּה יְיָ-הוֹה
מִטְּלִטְלָךְ טִלְטֵלָה גָּבַר וְעֻטָּה עָטָה: **יח** צִנּוּף יִצְנַפָּה
צִנְפָּה כְּדוֹר אֶל-אֶרֶץ רַחֲבַת יָדַיִם שָׁמָּה תִּמּוֹת
וְשָׁמָּה מִרְפָּבוֹת כְּבוֹדָךְ קִלּוֹן בֵּית אֲדָנֶיךָ:
יט וַיַּחֲדִפְתִּיךָ מִמִּצְבֶּיךָ וּמִמַּעֲמָדֶיךָ יִהְיֶה-סֹף: **כ** וְהִנֵּה בְּיוֹם
הַהוּא וְקִרְאֹתִי לַעֲבָדִי לְאֱלִיָּהוּ בֶן-חִלְקִיָּהוּ:
כא וְהַלְבַּשְׁתִּיו כְּתִנְתָּה וְאַבְגָּטָה אֲחֻזָּתוֹ וּמִמִּשְׁלֵתָהּ
אֶתָּן בִּידָיו וְהִנֵּה לָאֵב לְיוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם וּלְבֵית
יְהוּדָה: **כב** וַנִּתְּתִי מִפְתַּח בֵּית-דָּוִד עַל-שִׁכְמוֹ וּפְתַח
וְאִין סֹגֵר וְסֹגֵר וְאִין פֶּתַח: **כג** וַתִּקְעַתִּיו יָתֵד בְּמִקְוֹם
נֶאֱמָן וְהִנֵּה לְכֶסֶף כְּבוֹד לְבֵית אָבִיו: **כד** וַתִּלּוּ עָלָיו

כָּל אֶת כְּבוֹד בֵּית-אֲבִיו הַצֹּאצְאִים וְהַצְפָּעוֹת כָּל כְּלִי
הַקֶּטָן מִכְּלִי הָאֲגָנוֹת וְעַד כָּל-כְּלִי הַגְּבֻלִים: **ב**בְּיוֹם
הַהוּא נָאֵם י-הוָה צ-בָאוֹת תְּמוּשׁ הַיִּתֵּד הַתְּקוּעָה
בַּמָּקוֹם נֶאֱמַר וְנִגְדָּעָה וְנִפְלָה וְנִכְרַת הַמִּשְׁאֵא אֲשֶׁר-
עָלֶיהָ כִּי י-הוָה דִּבֶּר:

כג מִשְׁאֵא צָר הִילִילוּ אֲנִיּוֹת תְּרַשִּׁישׁ כִּי-שָׁדַד
מִבֵּית מִבּוֹא מֵאֶרֶץ כְּתִים נִגְלָה-לָמוֹ: **ג**דָּמוּ יִשְׁבִּי
אִי סֹתֵר צִידוֹן עֹבֵר יָם מִלְאוּד: **ג**וּבְמִים רַבִּים זָרַע
שֹׁחַר קֶצִיר יֵאָוֵר תְּבוּאָתָהּ וְתִהְיֶה סֹתֵר גּוֹיִם: **ד**בּוֹשִׁי
צִידוֹן כִּי-אָמַר יָם מַעֲזוֹ הֵיטָּל אֶמֶר לֹא-תִלְתִּי וְלֹא-
יִלְדֹתִי וְלֹא גִדְלֹתִי בַחֲוָרִים רוֹמְמֹתִי בַתּוֹלוֹת:
הפֹּאֲשֶׁר-שָׁמַע לַמִּצְרִים יִחִילוּ כְּשָׁמַע צָר: **ו**עֲבָרוּ
תְּרַשִּׁישָׁה הִילִילוּ יִשְׁבִּי אִי: **ז**הִנָּאת לָכֶם עֲלִיזָה
מִימֵי-קֶדֶם קִדְמָתָהּ יִבְלֶיהָ רַגְלֶיהָ מֵרְחוֹק לְגוֹר:
חמִי יַעֲזֵז זֹאת עַל-צָר הַמַּעֲטִירָה אֲשֶׁר סֹתְרֶיהָ
שָׂרִים כְּנֻעָנֶיהָ נִכְבְּדֵי-אֶרֶץ: **י**י-הוָה צ-בָאוֹת יַעֲצֶה
לְחַלֵּל גִּאֲוֹן כָּל-צָבִי לְהַקֵּל כָּל-נִכְבְּדֵי-אֶרֶץ: **י**עֲבָרִי
אַרְצֶךָ כִּי־אֵר בַּת-תְּרַשִּׁישׁ אֵין מִנֹּחַ עוֹד: **יא**יָדוּ נָטָה
עַל-הַיָּם הַרְגִּיז מִמְּלָכוֹת י-הוָה צִוָּה אֶל-כְּנֻעַן
לִשְׁמֹד מַעֲזָנֶיהָ: **יב**יֹאמַר לֹא-תוֹסִיפִי עוֹד לַעֲלוֹז
הַמַּעֲשֻׁקָה בַתּוֹלֵת בַּת-צִידוֹן כְּתִים קוֹמִי עֲבָרִי גַם-
שָׁם לֹא-יִנּוֹחַ לָךְ: **יג**הֵן אֶרֶץ פְּשָׁדִים זֶה הָעָם לֹא
הָיָה אֲשׁוּר יִסְדָּה לְצִיִּים הַקִּימוּ בַחֲוָנָיו עוֹרְרוּ
אַרְמִנּוֹתֶיהָ שָׁמָּה לַמַּפְלָה: **יד**הִילִילוּ אֲנִיּוֹת תְּרַשִּׁישׁ
כִּי שָׁדַד מַעֲזֹכָן: **טו**וְהָיָה בְּיוֹם הַהוּא וְנִשְׁכַּחַת צָר
שְׁבָעִים שָׁנָה כִּימִי מָלָךְ אֶחָד מִקֵּץ שְׁבָעִים שָׁנָה
יִהְיֶה לְצָר כְּשִׁירַת הַזֹּנוֹה: **טז**קָתִי כְּנֹר סָבִי עִיר זֹנוֹה
נִשְׁכַּחַת הַיִּטִּיבִי נִגְלֵה הַרְבִּי-שִׁיר לַמַּעַן תִּזְכָּרִי:
יזוְהָיָה מִקֵּץ אֶשְׁבָּעִים שָׁנָה יִפְקֹד י-הוָה אֶת-צָר
וְשָׁבָה לְאַתְנַנָּה וְזִנְתָה אֶת-כָּל-מִמְּלָכוֹת הָאֶרֶץ עַל-
פְּנֵי הָאֲדָמָה: **יח**וְהָיָה סֹתְרָה וְאַתְנַנָּה קָדַשׁ לִי-הוָה
לֹא יֵאָצֵר וְלֹא יִחָסֵן כִּי לִישָׁבִים לִפְנֵי י-הוָה יִהְיֶה
סֹתְרָה לְאֹכֵל לְשִׁבְעָה וּלְמִכְסָה עֲתִיק:

כד הִנֵּה י-הוָה בּוֹקֵק הָאֶרֶץ וּבּוֹלֵקָה וְעוֹהֶה פְּנִיָּה
וְהִפְיִץ יִשְׁבִּיָּה: **ב**וְהָיָה כָעַם כַּכֵּן כַּעֲבָד כְּאֶ-דָּנָיו
כְּשִׁפְחָה כְּגִבְרַתָּהּ כְּקוֹנָהּ כְּמוֹכָר כְּמִלְוֶה כְּלֹהֶה
כְּנֻשָּׁה כְּאֲשֶׁר נָשָׂא בּוֹ: **ג**הִבּוֹק תִּבּוֹק הָאֶרֶץ
וְהִבּוֹז תִּבּוֹז כִּי י-הוָה דִּבֶּר אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה: **ד**אֲבָלָה

נִבְלָה הָאֶרֶץ אֲמִלְלָה נִבְלָה תִּבְלֵ אֲמִלְלוּ מְרוֹם עַם-
הָאֶרֶץ: **ה**וְהָאֶרֶץ תִּנְפֹּס תַּחַת יִשְׁבִּיָּה כִּי-עֲבָרוּ תּוֹרַת
תִּלְפּוּ חֹק הַפָּרוּ בְּרִית עוֹלָם: **ו**עַל-כֵּן אֵלֶּה אֲכַלָּה
אֶרֶץ וַיֵּאֱשָׁמוּ יִשְׁבִּי בָּהּ עַל-כֵּן חָרָו יִשְׁבִּי אֶרֶץ
וְנִשְׁאָר אֲנוֹשׁ מִזֶּעֶר: **ז**אֲבָל תִּירוֹשׁ אֲמִלְלָה-גִּפּוֹן
נֶאֱנָחוּ כָל-שְׁמִתֵּי-לֵב: **ח**שָׁבַת מַשׁוּשׁ תַּפִּים תִּדַּל
שָׂאוֹן עֲלִיזִים שָׁבַת מַשׁוּשׁ כְּנֹר: **ט**בִּשְׁשִׁיר לֹא
יִשְׁתוּ-יֵינִן יִמָּר שֹׁכֵר לִשְׁתִּיו: **י**נִשְׁבְּרָה קִרְיַת-תֵּהוּ
סֹגֵר כָּל-בֵּית מִבּוֹא: **יא**צִוָּחָה עַל-הַיָּן בַּחוּצוֹת
עָרָבָה כָּל-שְׁמִתָּה גָלָה מַשׁוּשׁ הָאֶרֶץ: **יב**נִשְׁאָר
בְּעִיר שִׁמְחָה וּשְׂמִיָּה יִפְתֹּשְׁעֵר: **יג**כִּי כֹה יִהְיֶה בְּקֶרֶב
הָאֶרֶץ בַּתּוֹךְ הָעַמִּים כְּנֻקָּה זִית כְּעוֹלָלַת אִם-כָּלָה
בְּצִיר: **יד**הִמָּה יִשְׁאוּ קוֹלָם יִרְנּוּ בְּגִאֲוֹן י-הוָה צִהֲלוּ
מִיָּם: **טו**עַל-כֵּן בָּאֲרִים כְּבָדוֹ י-הוָה בְּאֵי הַיָּם שָׁם
י-הוָה א-לֵהִי יִשְׂרָאֵל: **טז**מִכְּנֹף הָאֶרֶץ זְמַרְתָּ שְׁמַעְנוּ
צָבִי לְצִדִּיק וְאָמַר רְזִי-לִי רְזִי-לִי אֲוִי לִי בְּגָדִים
בְּגָדָיו וּבְגָד בּוֹגָדִים בְּגָדָיו: **יז**פָּחַד וּפָחַת וּפָחַ עָלֶיךָ
יֹשֵׁב הָאֶרֶץ: **יח**וְהָיָה הַיָּס מִקּוֹל הַפָּחַד יִפֹּל אֶל-
הַפָּחַת וְהָעוֹלָה מִתּוֹךְ הַפָּחַת יִלְכַּד בַּפֶּחַ כִּי-אַרְבּוֹת
מִמְרוֹם נִפְתָּחוּ וַיִּרְעָשׁוּ מוֹסְדֵי אֶרֶץ: **יט**רָעָה
הַתְּרַעָעָה הָאֶרֶץ פֹּר הַתְּפוֹרָרָה אֶרֶץ מוֹט
הַתְּמוֹטָטָה אֶרֶץ: **כ**נוֹעַ תִּנוּעַ אֶרֶץ כְּשִׁפּוֹר
וְהַתְּנוּדָדָה כְּמִלּוֹנָה וְכִבְדַּ עָלֶיהָ פִּשְׁעָה וְנִפְלָה וְלֹא-
תִסִּיף קוֹם: **כא**וְהָיָה בְּיוֹם הַהוּא יִפְקֹד י-הוָה עַל-
צָבָא הַמְרוֹם בַּמְרוֹם וְעַל-מַלְכֵי הָאֲדָמָה עַל-
הָאֲדָמָה: **כב**וְאֶסְפוּ אֶסְפָּה אֶסִּיר עַל-בּוֹר וְסִגְרוּ עַל-
מִסְגֵּר וּמִרְבַּ יָמִים יִפְקְדוּ: **כג**וְחִפְרָה הַלְבָנָה וּבּוֹשָׁה
הַחֲמָה כִּי-מָלֵךְ י-הוָה צ-בָאוֹת בִּהְרָ צִיּוֹן
וּבִירוּשָׁלַם וְגִגַּד זִקְנָיו כְּבוֹד:

כה י-הוָה א-לֵהִי אֲתָה אֲרוֹמְמָךְ אוֹדָה שְׁמֶךָ כִּי
עֲשִׂיתָ פֶּלֶא עֲצוֹת מֵרָחַק אֲמוּנָה אֲמֹן: **ב**כִּי שְׁמִתָּ
מַעִיר לְגָל קִרְיָה בְּצוֹרָה לַמַּפְלָה אֲרָמוֹן זָרִים מַעִיר
לְעוֹלָם לֹא יִבְנֶה: **ג**עַל-כֵּן יִכְבְּדוּךָ עַם-עֲזוֹ קִרְיַת
גּוֹיִם עָרִיצִים יִירָאוּךָ: **ד**כִּי-הָיִיתָ מַעֲזוֹ לְגָל מַעֲזוֹ
לְאֲבִיוֹן בְּצוֹר-לּוֹ מַחֲסֵה מִזְרֵם צָל מַחֲרֵב כִּי רוּחַ
עָרִיצִים כְּזֶרֶם קִיר: **ה**כְּחֹרֵב בְּצִיּוֹן שָׂאוֹן זָרִים
תִּכְנִיעַ חֹרֵב בְּצָל עֹב זְמִיר עָרִיצִים יַעֲנֶה: **ו**וַעֲשֵׂה
י-הוָה צ-בָאוֹת לְכָל-הָעַמִּים בְּהֵרָ הִזָּה מִשְׁתָּה

שְׁמָנִים מִשְׁתָּה שְׁמָרִים שְׁמָנִים מִמָּחֹלִים שְׁמָרִים
מִזִּנְקִים: ^יוּבְלַע בְּהָר הַזֶּה פְּנֵי־הַלֹּט הַלֹּט עַל־
כָּל־הָעֵמִים וְהַמִּסְכָּה הַנְּסֻכָּה עַל־כָּל־הַגּוֹיִם: ^{יב}בָּלַע
הַמֶּלֶךְ לְנֹצֶחַ וּמָתָה אֶ־דָּגִי יִי־הֵנָּה דְמָעָה מֵעַל כָּל־
פָּגִים וְחִרְפַּת עַמּוֹ יִסִּיר מֵעַל כָּל־הָאָרֶץ כִּי יִי־הֵנָּה
דָּבָר: ^{יג}וְאָמַר בְּיוֹם הַהוּא הִנֵּה אֶ־לִּהְיוֹנוּ זֶה קִיְנוֹנוּ לֹו
וְיוֹשִׁיעֵנוּ זֶה יִי־הֵנָּה קִיְנוֹנוּ לֹו נִגְלִילָה וְנִשְׁמָחָה
בִּישׁוּעָתוֹ: ^{יד}כִּי־תָנוּס יַד־יִי־הֵנָּה בְּהָר הַזֶּה וְנִדְּוֹשׁ
מוֹאֵב תַּחְתָּיו כִּהְדֹּשׁ מִתְּבֹן בְּמֹו מִדְּמָנָה: ^{טו}וּפָרַשׁ
יָדָיו בְּקִרְבּוֹ כַּאֲשֶׁר יִפְרֹשׁ הַשִּׁחָה לַשִּׁחָת וְהַשְּׁפִיל
גְּאוֹתוֹ עִם אַרְבּוֹת יָדָיו: ^{טז}וּמִבְצָר מִשְׁגָּב חוֹמָתֶיהָ
הַשִּׁחַ הַשְּׁפִיל הִגִּיעַ לָאָרֶץ עַד־עֶפְרוֹ:

כו ^אבְּיוֹם הַהוּא יוֹשֶׁר הַשִּׁיר־הַזֶּה בָּאָרֶץ יְהוּדָה
עִיר עַז־לָנוּ יִשׁוּעָה יִשִּׁית חוֹמוֹת וְחָל: ^בפִּתְחוֹ
שְׁעָרִים וַיָּבֹא גוֹי־צִדִּיק שֹׁמֵר אֱמָנִים: ^גיָצָר סְמוּךְ
תֹּצֵר שָׁלוֹם שָׁלוֹם כִּי בֶה בְּטוֹת: ^דבְּטָחוּ בִי־הֵנָּה
עַד־יַעַד כִּי בִינָה יִי־הֵנָּה צוֹר עוֹלָמִים: ^הכִּי הַשִּׁחַ
יִשְׁבִּי מְרוֹם קִרְיָה נִשְׁגָּבָה יִשְׁפִּילָנָה יִשְׁפִּילָה עַד־
אָרֶץ נִגְיַעָנָה עַד־עֶפְרוֹ: ^ותִּרְמָסְנָה רַגְלֵי רַגְלֵי עַנִּי
פַּעֲמֵי דָלִים: ^זאֲרַח לַצִּדִּיק מִיִּשְׂרָאֵל יִשָּׁר מֵעַגֵּל
צִדִּיק תִּפְלֹס: ^חאֵף אֲרַח מִשְׁפָּטֶיהָ יִי־הֵנָּה קוֹיְנוֹהָ
לִשְׁמָהּ וּלְזִכְרָהּ תִּאֲוֶת־נִפְשׁ: ^טנִפְשִׁי אוֹיְתָהּ בְּלִילָה
אֶפְרוּחֵי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶהָ כִּי כַּאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיהָ
לָאָרֶץ אָדָּק לְמָדוּ יִשְׁבִּי תִבֵּל: ^ייַחַן רָשָׁע בַּל־לָמַד
אָדָּק בָּאָרֶץ נִכְחֹת יַעֲוֹל וּבִל־יִרְאֶה גְּאוֹת יִי־הֵנָּה:
^{יא}יִי־הֵנָּה רַמָּה יָדָהּ בַּל־יַחַזְקוּן יַחַזוּ וַיִּבְשׁוּ קִנְאוֹת־עַם
אֶפְ־אֲשׁ צָרֶיהָ תֹאכְלֶם: ^{יב}יִי־הֵנָּה תִּשְׁפֹּת שָׁלוֹם לָנוּ
כִּי גַם כָּל־מַעֲשֵׂינוּ פָעֵלָתָה לָנוּ: ^{יג}יִי־הֵנָּה אֶ־לִּהְיוֹנוּ
בְּעָלוֹנוּ אֲדָנִים זוֹלָתָהּ לְבַד־בֶּסֶךְ נִזְפִּיר שְׁמָהּ: ^{יד}מֵתִים
בַּל־יַחַזְקוּ רַפָּאִים בַּל־יִקְמוּ לָנוּ פִקְדָתָהּ וּתְשִׁמִּידָם
וּתִאֱבֹד כָּל־זִכְרָהּ לָמוּ: ^{טו}יִסְפָּתָה לַגּוֹי יִי־הֵנָּה יִסְפָּתָה לַגּוֹי
נִכְבְּדָתָה רַחֲמָתָה כָּל־קְצוֹי־אָרֶץ: ^{טז}יִי־הֵנָּה בָּצָר פִּקְדוֹהָ
צָקוֹן לַחֹשׁ מוֹסְרָהּ לָמוּ: ^{יז}כְּמֹו הָרָה תִּקְרִיב לִלְדֹת
תַּחֲלִיל תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ כֹּן הִיְנוּ מִפְּנֶיהָ יִי־הֵנָּה:
^{יח}הִרְיָנוּ תִלְנוּ כְּמֹו יִלְדְנוּ רוּחַ יִשׁוּעָה בַּל־נַעֲשֶׂה
אָרֶץ וּבִל־יִפְלוּ יִשְׁבִּי תִבֵּל: ^{יט}יַחַזְקוּ מִתִּיהָ נִבְלָתִי
יְקוּמוּן הַקִּיצוֹ וְרַגְלֵנוּ שְׁכָנֵי עֶפְרוֹ כִּי טַל אוֹרֶת טִלָּה
וְאָרֶץ רַפָּאִים תִּפְלִל: ^כלֶךְ עַמִּי בָּא בַחֲדָרֶיהָ וְסָגַר

דִּלְתָהּ בַּעֲדָהּ חֲבִי כְמַעֲט־רַגַע עַד־יַעֲבֹר־זַעַם: ^{כא}כִּי־
הִנֵּה יִי־הֵנָּה יֵצֵא מִמָּקוֹמוֹ לִפְקֹד עֹון יִשְׁבִי־הָאָרֶץ
עָלָיו וּגְלִילָתָהּ הָאָרֶץ אֶת־דָּמֶיהָ וְלֹא־תִכְסֶּה עוֹד עַל־
הַרוּגֶיהָ:

כז ^אבְּיוֹם הַהוּא יִפְקֹד יִי־הֵנָּה בְּחִרְבּוֹ הַקָּשָׁה
וְהַגְדוֹלָה וְהַחֲזָקָה עַל לִוְיָתָן נִחַשׁ בָּרִם וְעַל לִוְיָתָן
נִחַשׁ עַקְלָתוֹן וְהָרַג אֶת־הַתַּנִּין אֲשֶׁר בָּיִם: ^בבְּיוֹם
הַהוּא כָּרַם חֲמֹר עֲנוּ־לָהּ: ^גאֲנִי יִי־הֵנָּה נִצְרָה
לְרָגָעִים אֲשִׁקְנָה כֹּן יִפְקֹד עָלֶיהָ לִילָה וַיּוֹם אֲצַרְנָה:
^דתַּחֲמָה אֵין לִי מִי־יִתְנָנִי שְׁמִיר שְׁלִית בַּמִּלְחָמָה
אֲפִשְׁעָה בָּהּ אֲצִיתָנָה יָחַד: ^האוֹ יַחֲזֹק בְּמַעוֹזֵי יַעֲשֶׂה
שָׁלוֹם לִי שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה־לִּי: ^והַבָּאִים יִשְׁרָשׁ יַעֲלֹב
יַצִּיץ וּפָרַח יִשְׂרָאֵל וּמִלְאוּ פְנֵי־תִבֵּל תְּנוּבָה:
^זהַכְּמַכַּת מִכֶּהוּ הַכֶּהוּ אִם־כִּהְרַג הִרְגִּיו הָרַג:
^חבְּסֹאפָאָה בַּשְּׁלָחָה תִּרְיַבְנָה הִנֵּה בְּרוּחוֹ הַקָּשָׁה
בְּיוֹם קָדִים: ^טלָכוּ בְּזֹאת יִכְפֹּר עוֹן־יַעֲלֹב וְזֶה כָּל־
פְּרִי הַסֵּר חֲטָאוֹתוֹ בְּשׁוּמוֹ | כָּל־אֲבָנֵי מִזְבֵּחַ כְּאֲבָנֵי־
גֹר מִנִּפְצוֹת לֹא־יִקְמוּ אֲשֶׁרִים וְחַמָּנִים: ^יכִּי עִיר
בְּצוּרָה בְּדָד נִוָּה מִשְׁלַח וְנַעֲזֹב כַּמַּדְבָּר שֶׁם יִרְעָה
עָגֹל וְשֶׁם יִרְבֵּץ וְכֻלָּה סַעֲפִיָּה: ^{יא}בִּיבֹשׁ קִצִּירָהּ
תִּשְׁבְּרָנָה נְשִׁים בָּאוֹת מֵאִירוֹת אוֹתָהּ כִּי לֹא עִם־
בִּינוֹת הוּא עַל־כֵּן לֹא־יִרְחַמְנוּ עֲשֶׂהוּ וַיִּצְרוּ לֹא
יַחַנְנוּ: ^{יב}וְהִיָּה בְּיוֹם הַהוּא יַחֲבֹט יִי־הֵנָּה מִשְׁבָּלָת
הַנֶּהָר עַד־נַחַל מִצְרַיִם וְאַתֶּם תִּלְקָטוּ לְאַתֵּד אֶחָד
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ^{יג}וְהִיָּה | בְּיוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר
גְּדוֹל וְכָאוּ הָאֲבָדִים בָּאָרֶץ אֲשׁוּר וְהַנְּדָחִים בָּאָרֶץ
מִצְרַיִם וְהַשְׁתַּחֲוּוּ לִי־הֵנָּה בְּהָר הַקָּדֹשׁ בִּירוּשָׁלַם:

כח ^אהוּי עֲטָרַת גְּאוֹת שְׁפָרִי אֶפְרַיִם וְצִיץ נֹבֵל צָבִי
תִּפְאָרְתוֹ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ גִּיא־שְׁמָנִים הַלּוּמִי יִיוֹ:
^בהִנֵּה תִזְק וְאִמְץ לֹא־דָנִי כְּזֶרֶם בָּרֵד שֶׁעַר קָטָב
כְּזֶרֶם מַיִם כְּבִירִים שֹׁטְפִים הִנֵּיחַ לָאָרֶץ בְּיָד:
^גבְּרַגְלִים תִּרְמָסְנָה עֲטָרַת גְּאוֹת שְׁפָרִי אֶפְרַיִם:
^דוְהִיָּתָה צִיצַת נֹבֵל צָבִי תִפְאָרְתוֹ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ
גִּיא שְׁמָנִים כְּכַפּוּרָה בְּטָרִם לִי אֲשֶׁר יִרְאֶה הָרָאָה
אוֹתָהּ בַּעֲוֹנָהּ בְּכַפּוֹ יִבְלַעָנָה: ^הבְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה
יִי־הֵנָּה צִי־בָאוֹת לַעֲטָרַת צָבִי וּלְצִפּוֹרֶת תִּפְאָרָהּ
לְשָׂאָר עַמּוֹ: ^ווְלָרוּחַ מִשְׁפָּט לִיּוֹשֵׁב עַל־הַמִּשְׁפָּט
וּלְגִבּוֹרָה מִשִּׁיבֵי מִלְחָמָה שְׁעָרָה: ^זוְגַם־אֵלֶּה בִּינִין

שָׁגוּ וּבִשְׂכָר תַּעֲוּ כֹהֵן וְנָבִיא שָׁגוּ בִשְׂכָר גִּבְלָעוּ מִדֶּ-
 הַיָּין תַּעֲוּ מִן־הַשְּׂכָר שָׁגוּ בְּרָאָה פָּקוּ פְּלִילִיָּה: **י** כִּי
 כָּל־שִׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צֹאָה בְּלִי מָקוֹם: **י** אֶת־מִי
 יוֹרָה דַּעָה וְאֶת־מִי יִבִּין שְׁמוּעָה גְּמוּלִי מִחֶלֶב
 עֵתִיקִי מִשְׁדִּים: **י** כִּי צוֹ לָצוּ צוֹ לָצוּ קוֹ לָקוּ קוֹ לָקוּ
 זַעִיר שָׁם זַעִיר שָׁם: **י** כִּי בִלְעָגִי שִׁפָּה וּבִלְשׁוֹן
 אֲחֵרֶת יִדְבֹר אֶל־הָעָם הַזֶּה: **י** אֲשֶׁר | אָמַר אֲלֵיהֶם
 זֹאת הַמְּנוּחָה הַנִּיחוּ לַעֲלֹף וְזֹאת הַמְּרֻגָּעָה וְלֹא
 אָבוּא שְׁמוּעָה: **י** וְהִלֵּה לָהֶם דְּבַר־יְיָ הִזָּה צוֹ לָצוּ צוֹ
 לָצוּ קוֹ לָקוּ קוֹ לָקוּ זַעִיר שָׁם זַעִיר שָׁם לִמְעַן יִלְכוּ
 וּכְשָׁלוּ אַחֲזוֹר וְנִשְׁבְּרוּ וְנוֹקְשׁוּ וְנִלְכְּדוּ: **י** לָכֵן שְׁמַעוּ
 דְּבַר־יְיָ הַזֶּה אֲנִשִּׁי לָצוֹן מִשְׁלִי הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר
 בִּירוּשָׁלַם: **י** כִּי אָמַרְתֶּם כִּרְתֵּנוּ בְּרִית אֶת־מִוֹת
 וְעַם־שָׂאוֹל עָשִׂינוּ חֲזָה שׁוֹט שׁוֹטָה פִּי־יַעֲבֹד לֹא
 יְבוֹאֲנוּ כִּי שְׁמָנוּ כְּזָב מִחֲסָנוּ וּבִשְׂכָר נִסְתַּרְנוּ: **י** לָכֵן
 כֹּה אָמַר אֱ-דֹנִי יְיָ הִלֵּה הַנְּגִי יֹסֵד בְּצִיּוֹן אֶבֶן
 בַּחֲן פֶּגֶת יִקְרַת מוֹסֵד מוֹסֵד הַמֶּאֱמִין לֹא יִחִישׁ:
י וְשִׁמְתִּי מִשְׁפָּט לָקוּ וְצִדְקָה לְמִשְׁקָלָת וְיַעֲזֶה בְּרֹד
 מִחֶסֶה כְּזָב וְסִתֵּר מֵיָם יִשְׁטָפוּ: **י** וְכַפֵּר בְּרִיתְכֶם אֶת־
 מִוֹת וְחֲזוֹתְכֶם אֶת־שָׂאוֹל לֹא תִקּוּם שׁוֹט שׁוֹטָה כִּי
 יַעֲבֹר וְהִיטֵם לוֹ לְמַרְמָס: **י** מִדִּי עָבְרוּ יִקָּח אֶתְכֶם
 כִּי־בִפְקָר בִּפְקָר יַעֲבֹר בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וְהִנֵּה רִק־זוּעָה
 הַבִּין שְׁמוּעָה: **י** כִּי־קֶצֶר הַמִּצֵּעַ מִהַשְׁתַּרְעַ וְהַמִּסְכָּה
 צָרָה כִּהֶתְכַנַּס: **י** כִּי כִהֶר־פְּרָצִים יָקוּם יְיָ הִנֵּה כְּעַמֶּק
 בְּגִבְעוֹן יִרְגַּז לַעֲשׂוֹת מַעֲשָׂהוּ זָר מַעֲשָׂהוּ וְלַעֲבֹד
 עֲבֹדָתוֹ נִכְרִיָּה עֲבֹדָתוֹ: **י** וְעַתָּה אֶל־תִּתְּלוּצְצוּ פֶן־
 יִחֲזָקוּ מוֹסְרֵיכֶם כִּי־כֹלָה וְנִחְרָצָה שְׁמַעְתִּי מֵאֵת
 אֱ-דֹנִי יְיָ הַנֵּה צֹ-בָאוֹת עַל־כָּל־הָאָרֶץ: **י** הֵאֲזִינוּ
 וְשִׁמְעוּ קוֹלִי הַקְּשִׁיבוּ וְשִׁמְעוּ אִמְרָתִי: **י** הִכָּל הַיּוֹם
 יִחְרַשׁ הַחֲרָשׁ לְזָרַע יִפְתַּח וְיִשְׁדָּד אֲדָמָתוֹ: **י** הֲלוֹא
 אִם־שׁוּנָה פָּנִיָּה וְהַפִּיץ קֶצֶח וּכְמֵן יִזְרַק וְשָׁם חֲטָה
 שׁוֹרָה וּשְׁעָרָה נִסְמָן וְכִסְמַת גִּבְלָתוֹ: **י** וְיִסְרוּ
 לְמִשְׁפָּט אֱ-לֹהֵיוּ יוֹרְנוּ: **י** כִּי לֹא בְּחֵרוּץ יוֹדֵשׁ קֶצֶח
 וְאוֹפֵן עֲגָלָה עַל־כְּמֵן יוֹסֵב כִּי בַמָּטָה יִתְכַבֵּט קֶצֶח
 וּכְמֵן בַּשֹּׁבֵט: **י** לָחֵם יוֹדֵק כִּי לֹא לְנֶצַח אֲדוֹשׁ
 יְדוּשָׁנוּ וְהֵמָּם גִּלְגָּל עֲגָלָתוֹ וּפְרָשָׁיו לֹא יִדְקָנוּ:
י גַּם־זֹאת מַעַם יְיָ הַנֵּה צֹ-בָאוֹת יַצָּאָה הַפֶּלֶא עֲצָה
 הַגְּדִיל תוֹשִׁיָּה:

כט הוּי אַרְיָאֵל אַרְיָאֵל קִרְיַת חֲנָה דָּוִד סָפוּ שְׁנָה
 עַל־שְׁנָה חֲגִים יִנְקָפוּ: **י** וְהַצִּיקוּתִי לְאַרְיָאֵל וְהִיתָה
 תִּאֲנִיָּה וְאֲנִיָּה וְהִיתָה לִי כְּאַרְיָאֵל: **י** וְחֲגִיתִי כְּדוֹר
 עָלִיד וְצִרְתִּי עָלִיד מַצֵּב וְהַקִּימְתִּי עָלִיד מַצֵּרֶת:
י וְשִׁפְלָת מֵאָרֶץ תִּדְבָּרִי וּמַעֲפָר תַּשִּׁיחַ אִמְרָתְךָ וְהִלֵּה
 כְּאוֹב מֵאָרֶץ קוֹלֵךְ וּמַעֲפָר אִמְרָתְךָ תַּצְפֶּנָּה: **י** וְהִנֵּה
 כְּאַבֶּק דֶּק הַמּוֹן זָרִיד וּכְמֵץ עֵבֶר הַמּוֹן עָרִיצִים
 וְהִנֵּה לִפְתַּע פֶּתְאִים: **י** מַעַם יְיָ הִנֵּה צֹ-בָאוֹת תִּפְלָד
 בְּרַעַם וּבְרַעַשׁ וְקוֹל גָּדוֹל סוּפָה וְסַעְרָה וְלֵהֵב אֵשׁ
 אוֹכְלָה: **י** וְהִלֵּה בְּחִלּוֹם חֲזוֹן לִילָה הַמּוֹן כָּל־הַגּוֹלִים
 הַצְּבָאִים עַל־אַרְיָאֵל וְכָל־צְבִיָּה וּמַצְדָּתָה
 וְהַמִּצִּיקִים לָהּ: **י** וְהִלֵּה כְּאַשֵׁר יִחַלֵּם הָרַעֵב וְהִנֵּה
 אוֹכֵל וְהַקִּיץ וְרִיקָה נִפְשׁוֹ וְכַאֲשֶׁר יִחַלֵּם הַצִּמָּא
 וְהִנֵּה שֹׁתֶה וְהַקִּיץ וְהִנֵּה עָלֶף וְנִפְשׁוֹ שׁוֹקֵקָה כֵּן
 יִהְיֶה הַמּוֹן כָּל־הַגּוֹלִים הַצְּבָאִים עַל־הָרַעֵב צִיּוֹן:
י הַתְּמַהֲמָהּ וְהַתְּמָהּ הַשְׁתַּעֲשָׂעוּ וְשָׁעוּ שָׁכְרוּ וְלֹא־
 לִין נַעֲו וְלֹא שָׁכַר: **י** כִּי־נִסְדָּ עֲלֵיכֶם יְיָ הִנֵּה רוּחַ
 תִּרְדָּמָה וְיַעֲצֵם אֶת־עֵינֵיכֶם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־
 רֹאשֵׁיכֶם הַחֲזִים כֶּסֶה: **י** וְתִהְיֶה לָכֶם חֲזוֹת הַפֶּל
 כְּדִבְרֵי הַסֵּפֶר הַחֲתוּם אֲשֶׁר־יִתְּנוּ אֹתוֹ אֶל־יֹדֵעַ
 סֵפֶר לֹא־מֵר קִרָּא נֹאֲזָה וְאָמַר לֹא אוֹכֵל כִּי חֲתוּם
 הוּא: **י** וְנִתְּן הַסֵּפֶר עַל אֲשֶׁר לֹא־יֵדַע סֵפֶר לֹא־מֵר
 קִרָּא נֹאֲזָה וְאָמַר לֹא יֵדַעְתִּי סֵפֶר: **י** וְיֹאמַר אֱ-דֹנִי
 יַעֲו כִּי נִגְשׁ הָעָם הַזֶּה בְּפִיו וּבִשְׁפָתָיו כְּבִדּוֹנִי וְלִבּוֹ
 רָחַק מִמֶּנִּי וְתִהְיֶה יִרְאָתְךָ אֹתִי מַצּוֹת אֲנָשִׁים
 מְלַמְּדָה: **י** לָכֵן הַנְּגִי יוֹסֵף לְהַפְלִיא אֶת־הָעָם־הַזֶּה
 הַפֶּלֶא וּפֶלֶא וְאַבְדָּה חֲכָמַת חֲכָמָיו וּבִינַת גִּבּוֹרִי
 תִּסְתַּתֵּר: **י** הוּי הַמַּעֲמִיקִים מִי־הִנֵּה לְסִתֵּר עֲצָה
 וְהִנֵּה בְּמַחֲשָׁף מַעֲשֵׂיהֶם וְיֹאמְרוּ מִי רָאִנוּ וּמִי
 יִדְעָנוּ: **י** הַפְּכֶכֶם אִם־כְּחֶמֶר הִיצָר יִחַשֵׁב כִּי־יֹאמַר
 מַעֲשֵׂה לַעֲשׂוֹהוֹ לֹא עָשִׂנִי וְנִצָּר אָמַר לִיצְרוֹ לֹא
 הַבִּין: **י** הֲלוֹא־עוֹד מַעֲט מְזַעַר וְשֵׁב לְבָנוֹן לְכַרְמֶל
 וְהַפְּרָמֶל לִיעָר יִחַשֵׁב: **י** וְשִׁמְעוּ בַּיּוֹם־הַהוּא
 הַחֲרָשִׁים דְּבַר־יִסְכָּר וּמֵאֶפֶל וּמַחֲשָׁף עֵינֵי עוֹרִים
 תִּרְאִינָה: **י** וְיִסְכְּפוּ עֲנָנִים בִּי־הִנֵּה שְׁמִתָּה וְאַבִּיוֹנִי
 אָדָם בִּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל יִגִּילוּ: **י** כִּי־אֶפֶס עָרִיץ וְכֹלָה
 לֵץ וְנִכְרָתוֹ כָּל־שְׁקִדֵי אָוֹן: **י** מַחֲטִיאֵי אָדָם בְּדָבָר
 וְלַמוֹכִית בַּשֹּׁעַר יִקְשׁוּן וַיִּטּוּ בַתְּהוֹ צִדִּיק: **י** לָכֵן

כֹּה־אָמַר יְ-הוָה אֱלֹהֵי בֵית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת־
אֲבֹרָהֶם לֹא־עָתָה יְבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עָתָה פָּגְיוֹ
יִתְּרוֹ: ^ככִּי בָרָאתוֹ יִלְדֵּיו מֵעַשָׂה יָדַי בְּקִרְבּוֹ
יִקְדִּישׁוּ שְׁמִי וְהִקְדִּישׁוּ אֶת־קִדּוֹשׁ יַעֲקֹב וְאֶת־
אֶל־הֵי יִשְׂרָאֵל יַעֲרִיצוּ: ^{כא}וַיִּדְעוּ תַעֲרִירוֹת בִּינָה
וְרוּגָנִים יִלְמְדוּ־לָקַח:

^{לב}הִי בָנִים סוֹרְרִים נָא־יְ-הוָה לַעֲשׂוֹת עֲצָה וְלֹא
מִנִּי וְלִנְסֹךְ מִסִּכָּה וְלֹא רוּחִי לְמַעַן סָפוֹת חַטָּאת עַל־
חַטָּאת: ^{כג}הֵהָלָכִים לַרְדָּת מִצָּרִים וְכִי לֹא שָׁאָלוּ לַעֲזֹז
בְּמַעֲזוֹ פָרַעַה וְלַחֲסוֹת בַּצָּל מִצָּרִים: ^{כד}וְהִיָּה לָכֶם
מַעֲזוֹ פָרַעַה לְבָשֶׁת וְהַחֲסוֹת בַּצָּל־מִצָּרִים לְכַלְמָה:
^{כה}כִּי־הָיוּ בָצְעוּ שָׁרְיוֹ וּמִלְאָכִיו חָגַס יָגִיעוּ: ^{כו}כָּל
הַבְּאִישׁ עַל־עַם לֹא־יִוָּעִילוּ לָמוּ לֹא לַעֲזֹר וְלֹא
לְהוֹעִיל כִּי לְבָשֶׁת וְגַם־לְחַרְפָּה: ^{כז}וּמִשָּׂא בַהֲמוֹת גִּגְב
בְּאַרְצָ צִרָה וְצוּקָה לְבִיא וְלִישׁ מֵהֶם אִפְעָה וְשָׁרָף
מֵעוֹפֹף יִשְׂאוּ עַל־כַּתֶּף עֵינָיִם חִילָהֶם וְעַל־דִּבְשֶׁת
גְּמָלִים אוֹצְרֹתָם עַל־עַם לֹא יוָּעִילוּ: ^{כח}וּמִצָּרִים תִּבֹּל
נָרִיק יַעֲזֹרוּ לָכֵן קָרָאתִי לְזֹאת רַהֵב הֵם שָׁבֹת:
^{כט}עָתָה בּוֹא כְתֹבָה עַל־לִוִּחַ אֲתֶם וְעַל־סֹפֶר תִּקְהָה
וְתִהְיֶה לַיּוֹם אַחֲרוֹן לַעַד עַד־עוֹלָם: ^לכִּי עַם מָרִי הוּא
בָּנִים כְּחֹשִׁים בָּנִים לֹא־אָבוּ שְׂמוּעַ תּוֹרַת יְ-הוָה:
^{לא}אֲשֶׁר אָמְרוּ לֹרְאִים לֹא תִרְאוּ וְלַחֲזִים לֹא תִחַזּוּ־לָנוּ
נִכְחוֹת דְּבָרוֹ־לָנוּ תִּלְקוֹת חֲזֵי מִהַתְּלוֹת: ^{לב}סוּרוּ מִנִּי־
לָרֹךְ הִטּוּ מִנִּי־אַרְחַת הַשְּׁבִיתוֹ מִפְּגִינוֹ אֶת־קִדּוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל: ^{לג}לָכֵן כֹּה אָמַר קִדּוֹשׁ יִשְׂרָאֵל יַעַן מֵאֲסַכֶּם
בַּדָּבָר הַזֶּה וְתִבְטַחוּ בַּעֲשָׂק וְנָלוּז וְתִשְׁעֲנוּ עָלָיו:
^{לד}לָכֵן יִהְיֶה לָכֶם הָעָן הַזֶּה כְּפָרִץ נָפֶל גִּבְעָה בַּחוּמָה
נִשְׁגָּבָה אֲשֶׁר־פִּתְאֹם לִפְתָּע יָבוֹא שִׁבְרָה: ^{לה}וְשִׁבְרָה
כְּשֹׁבֵר גָּבֹל יוֹצְרִים פְּתוֹת לֹא יִחַמֵּל וְלֹא־יִמָּצֵא
בְּמִכְתָּתוֹ חֶרֶשׁ לַחֲתוֹת אֵשׁ מִיָּקוֹד וְלַחֲשֹׁף מַיִם
מִגִּבָּא: ^{לו}כִּי כֹה־אָמַר אֶל־דָּנִי יְ-הוָה קִדּוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
בְּשׁוּבָה וְנִחַת תִּנְשָׁעוּן בְּהִשְׁקָט וּבִבְטָחָה תִּהְיֶה
גְּבוּרַתְכֶם וְלֹא אֲבִיתֶם: ^{לז}וְתֹאמְרוּ לֹא־כִי עַל־סוֹס
נָגוּס עַל־כֵּן תִּנּוּסוֹן וְעַל־קָל גִּרְכָּב עַל־כֵּן יִקְלוּ
רִדְפֵיכֶם: ^{לח}אֵלֶּה אֵחָד מִפְּנֵי גַעְרַת אֵחָד מִפְּנֵי גַעְרַת
חֲמִשָּׁה תִּגְסוּ עַד אִם־נוֹתַרְתֶּם כְּתֹרֶן עַל־רֹאשׁ הַהָר
וְכַגֹּס עַל־הַגִּבְעָה: ^{לח}וְלָכֵן יִחַפֶּה יְ-הוָה לַחֲנֹנְכֶם וּלְכֹן
יָרוּם לְרַחֲמֶכֶם כִּי־אֶל־הֵי מִשְׁפָּט יְ-הוָה אֲשֶׁרִי כָל־

חֹזְכִי לוֹ: ^לכִּי־עַם בָּצִינוֹ יֵשֵׁב בִּירוּשָׁלַם בְּכּוֹ לֹא־
תִבְכֶּה חֲנוּן יִחַנֵּף לְקוֹל זַעֲקָה כְּשִׁמְעָתוֹ עֲנֶה: ^{לא}וְנָתַן
לָכֶם אֶל־דָּנִי לָחֵם צָר וּמַיִם לַחֵץ וְלֹא־יִפְגַּף עוֹד
מוֹרֶיךָ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת־מוֹרֶיךָ: ^{לב}וְאֶזְנֶיךָ
תִּשְׁמַעְנָה דְּבַר מַאֲתָרֶיךָ לֵאמֹר זֶה הַדָּרָךְ לָכֵן בּוֹ כִּי
תִאֲמִינוּ וְכִי תִשְׁמְאִילוּ: ^{לג}וְשִׁמְאֲתֶם אֶת־צְפוּל פְּסִילִי
כִסְפֶּךָ וְאֶת־אַפְדָּת מִסִּכַּת זָהָבֶךָ תִּזְרַם כָּמוֹ זָוֶה צֹא
תֹאמַר לוֹ: ^{לד}וְנָתַן מִטֵּר זֶרַעַךְ אֲשֶׁר־תִּזְרַע אֶת־
הָאֲדָמָה וְלָחֵם תִּבּוֹאֵת הָאֲדָמָה וְהָיָה דָּשׁוּ וְשִׁמּוֹ
יִרְעָה מִקִּנְיָךְ בַּיּוֹם הַהוּא כֹר גִּרְחָב: ^{לה}וְהָאֲלָפִים
וְהָעֵרִיִם עֲבָדִי הָאֲדָמָה בְּלִיל חֲמִיץ יֹאכְלוּ אֲשֶׁר־
זָרָה בְּרַחַת וּבִמְזִרָה: ^{לו}וְהָיָה ׀ עַל־כָּל־הָר גִּבְעָה וְעַל־
כָּל־גִּבְעָה נִשְׂאָה פְּלָגִים וּבְלִי־מַיִם בַּיּוֹם הַהוּא רֹב
בְּנָפֶל מִגְדָּלִים: ^{לז}וְהָיָה אוֹר־הַלְבָּנָה כְּאוֹר הַחֲמָה
וְאוֹר הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַע־תַּיִם כְּאוֹר שְׁבַעַת הַיָּמִים
בַּיּוֹם חֲבָשׁ יְ-הוָה אֶת־שָׁבֵר עָמּוֹ וּמִחֵץ מִפְּתוֹ
יִרְפָּא: ^{לח}הִנֵּה שֵׁם־יְ-הוָה בָּא מִמֶּרְחֶק בָּעָר אָפוּ
וְכָבֵד מִשְׂאָה שִׁפְתָּיו מִלְאוּ זַעַם וּלְשׁוֹנוֹ כְּאֵשׁ
אֲכָלָת: ^{לח}וְרוּחוֹ כְּנֹחַל שׁוֹטֵף עַד־צִוְּאָר יִחַצֶּה
לְהִנָּפֶה גּוֹיִם בְּנִפְתָּ שָׁוֵא וְרָסוֹן מִתְּעָה עַל לַחֲנִי
עַמִּים: ^להַנְּשִׁיר יִהְיֶה לָכֶם כָּלִיל הַתְּקֵד־שִׁחַג
וְשִׁמְתָת לִבָּב כַּהוֹלֵךְ בְּחִלִּיל לְבוֹא בְּהֵרֵי־הוָה אֵל־
צוּר יִשְׂרָאֵל: ^{לא}וְהַשְׁמִיעַ יְ-הוָה אֶת־הַיּוֹד קוֹלוֹ וְנִחַת
זְרוּעוֹ יִרְאֶה בְּזַעַף אֵף וְלִהֵב אֵשׁ אוֹכְלָה גִפְצֵי וְזָרֵם
וְאָבוּ בָרָד: ^{לב}כִּי־מִקּוֹל יְ-הוָה יִחַת אֲשׁוּר בַּשִּׁבְט
יִכָּה: ^{לג}וְהָיָה כָּל מַעֲבָר מִטָּה מוֹסְדָה אֲשֶׁר יִגִּיחַ
יְ-הוָה עָלָיו בְּתַפִּים וּבְכַנְרֹת וּבְמִלְחָמוֹת תִּנּוּפָה
נִלְחַם־בָּם: ^{לד}כִּי־עָרוֹךְ מֵאֲתָמוּל תִּפְתָּה גַם־הִיא
לְמַלְךְ הַיּוֹכֵן הָעַמִּיק הָרָחֵב מִדְּרָתָה אֵשׁ וְעַצִּים
הַרְבֵּה נִשְׁמַת יְ-הוָה כְּנֹחַל גְּפָרִית בַּעֲרָה בָּה:

^{לא}הִי הַיִּרְדִּים מִצָּרִים לַעֲזָרָה עַל־סוֹסִים יִשְׁעֲנוּ
וַיִּבְטְחוּ עַל־רֶכֶב כִּי רֹב וְעַל פָּרָשִׁים כִּי־עֲצָמוֹ מֵאֵד
וְלֹא שָׁעוּ עַל־קִדּוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־יְ-הוָה לֹא דָרְשׁוּ:
^{לב}וְגַם־הוּא חָכֵם וַיִּבֹּא רָע וְאֶת־דְּבָרָיו לֹא הִסִּיר וְקָם
עַל־בֵּית מְרֹעִים וְעַל־עֲזָרַת פְּעָלִי אָוֹן: ^{לג}וּמִצָּרִים
אָדָם וְלֹא־אֵל וְסוֹסִיָּהֶם בָּשָׂר וְלֹא־גֵרוֹת וִי־הָיָה יָטָה
יָדוֹ וְכָשַׁל עֲזוֹרָ וְנָפֶל עֲזָר וַיִּחַדּוּ כָלֶם יִכְלִיוּ: ^{לד}כִּי
כֹה אָמַר־יְ-הוָה אֵלֵי כֹהֵן יִהְיֶה הָאֲרִיָּה וְהַכְּפִיר

והתמור:

לב ^אהוי שוֹדֵד וְאַתָּה לֹא שְׂדוּד וּבֹגֵד וְלֹא-בִגְדוּ בֹו
כַּהֲתַמְתָּ שׁוֹדֵד תּוֹשֵׁד כְּנִלְתָּ לְבָגֵד וּבִגְדוּ-בָךְ:
^בי-הֵנָּה תִּגְנוּ לִךְ קִינִי הִנֵּה זָרַעַם לְבִקְרִים אֶף-
יְשׁוּעָתְנוּ בָּעֵת צָרָה: ^גמִקּוֹל הַמּוֹן נִדְדוּ עַמִּים
מִרוּמָמָתָךְ נִפְצְוּ גוֹיִם: ^דוְאַסַּף שְׁלָלְכֶם אֶסֶף הַחֲסִיל
כַּמֶּשֶׁק גְּבִים שֶׁקֶק בֹּו: ^הנִשְׁגָּב י-הוָה כִּי שָׁכַן מִרוֹם
מִלֵּא צִיּוֹן מִשְׁפָּט וְצִדְקָה: ^ווְהִיָּה אֲמוֹנַת עַתִּיד תִּסֹּן
יְשׁוּעַת חֲכָמַת וְדַעַת יִרְאַת י-הוָה הִיא אוֹצָרוֹ: ^זהֵן
אַרְאֲלֶם צָעְקוֹ תִּצָּה מִלֵּאכֵי שָׁלוֹם מִר יִבְכּוּן:
^חנִשְׁמֹו מִסְּלוֹת שָׁבַת עֲבַר אֶרֶח הַפָּר בְּרִית מֵאֵס
עָרִים לֹא תִשָּׁב אֲנוּשׁ: ^טאֲבָל אֲמַלְלָה אֶרֶץ הַחֲפִיר
לְבָנוֹן קָמַל הִנֵּה הַשְׂרוֹן כַּעֲרָבָה וְנֶעַר בָּשָׂן וְכַרְמֶל:
^יעֲתָה אֲקוֹם יֹאמֶר י-הוָה עֲתָה אֲרוּמָם עֲתָה אֲנַשׁ:
^{יא}תִּהְיוּ חֲשֵׁשׁ תִּלְדוּ קֶשׁ רֹחַכֶם אֲשׁ תֹּאכְלֶכֶם:
^{יב}וְהִיוּ עַמִּים מִשְׁרָפוֹת שָׂיד קוֹצִים כְּסוּחִים בְּאֵשׁ
יִצְתּוּ: ^{יג}שִׁמְעוּ רְחוּקִים אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וְדַעוּ קְרוֹבִים
גְּבֵרָתִי: ^{יד}פִּתְחוּ בְּצִיּוֹן תְּשֻׁאִים אֲחֻזָּה רַעְדָה חֲנָפִים
מִי יִגּוֹר לָנוּ אֲשׁ אוֹכְלָה מִי-יִגּוֹר לָנוּ מוֹקֵדִי
עוֹלָם: ^{טו}הִלֵּךְ צִדְקוֹת וְדָבַר מִיִּשְׁרָיִם מֵאֵס בִּבְצַע
מַעֲשִׂקוֹת נֶעַר כַּפִּיֹו מִתַּמָּךְ בַּשָּׁחַד אֲטֹם אֲזִנּוֹ
מִשְׁמַע דְּמִים וְעֵצָם עֵינָיו מִרְאוֹת בִּרְעָ: ^{טז}הוא
מְרוּמִים יִשְׁכֹּן מַצְדּוֹת סִלְעִים מִשְׁגָּבוֹ לַחֲמוֹ נִתָּן
מִיָּמִיו נֶאֱמָנִים: ^{יז}מֶלֶךְ בִּיָּפוֹ תִּחְזִינָה עֵינֶיךָ
תִּרְאִינָה אֶרֶץ מִרְתָּקִים: ^{יח}לִבְךָ יִהְיֶה אֵימָה אֵיָּה
סֶפֶר אֵיָּה שֶׁקֶל אֵיָּה סֶפֶר אֶת-הַמַּגִּדָּלִים: ^{יט}אֶת-עַם
נוֹעַז לֹא תִרְאֶה עַם עֲמָקִי שִׁפָּה מִשְׁמוּעַ גִּלְעָד לִשׁוֹן
אֵין בִּינָה: ^כתִּזְנֶה צִיּוֹן קִרְיַת מוֹעֲדָנוּ עֵינֶיךָ תִּרְאִינָה
יְרוּשָׁלַם נִוָּה שְׂאֲנוֹ אֶהֱל בְּלִי-צָעֵן בְּלִי-יִסָּע יִתְדֹתֶיו
לִנְצַח וְכָל-חֲבָלָיו בְּלִי-יִנְתָּקוֹ: ^{כא}כִּי אִם-שָׁם אֲדִיר
י-הוָה לָנוּ מְקוֹם-נִהְרִים יֹאֲרִים רַחֲבֵי יָדַיִם בְּלִי-
תִלְדָּ בֹו אֲנִי-שֵׁיט וְצִי אֲדִיר לֹא יַעֲבֹרֵנוּ: ^{כב}כִּי י-הוָה
שִׁפְטָנוּ י-הוָה מִחֲקֹקֵנוּ י-הוָה מִלִּפְנֵינוּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ:
^{כג}נִשְׁשׂו חֲבָלֶיךָ בְּלִי-יִחְזָקוֹ כֹּחַ-תִּרְנָם בְּלִי-פֶרְשׁוֹ גָּס אֲזִ
חֲלַק עַד-שֶׁלֶל מְרָבָה פִּסְחִים בָּזָזוּ בָּז: ^{כד}וּבְלִי-יֹאמֶר
שָׁכַן חֲלִיתִי הָעַם הַיֹּשֵׁב בָּהּ נִשְׂא עוֹן:

על-טרפו אשר יקרא עליו מלא רעים מקולם לא
יחת ומהמונם לא יענה כן ירד י-הוה צ-באות
לצבא על-הר-ציון ועל-גבעתה: ^אכצפרים עפות
כן יגו י-הוה צ-באות על-ירושלם גנון והציל
פסח והמליט: ^בשובו לאשר העמיקו סרה בני
ישראל: ^גכי ביום ההוא ימאסון איש אלילי כספו
ואלילי זהבו אשר עשו לכם ידיכם חטא: ^דונפל
אשור בתרב לא-איש ותרב לא-אדם תאכלנו וגם
לו מפני-תרב ובחוריו למס יהיו: ^הוסלעו ממגור
יעבור ותתו מגס שגרו נאם-י-הוה אשר-אור לו
בציון ותנור לו בירושלם:

לב ^אהו לצדק ימלך-מלך ולשרים למשפט ישרו:
^בוהיה-איש כמתבא-רוח וסתר זרם כפלגי-מים
בציון כצל סלע-כבד בארץ עיפה: ^גולא תשעינה
עיני ראים ואזני שמעים תקשכנה: ^דולבב
נמהרים יבין לדעת ולשון עלגים תמהר לדבר
צחות: ^הלא-יקרא עוד לנבל נדיב ולכילי לא יאמר
שוע: ^וכי נבל נבלה ידבר ולבו יעשה-און לעשות
חנה ולדבר אלי-הוה תועה להריק גפש רעב
ומשקה צמא יחסיר: ^זוכלי כליו רעים הוא זמות
יעץ לחבל עניים באמרי-שקר ובדבר אביון
משפט: ^חונדיב נדיבות יעץ והוא על-נדיבות
יקום: ^טנשים שאננות קמנה שמענה קולי בנות
בטחות האננה אמרתי: ^יימים על-שנה תרגזנה
בטחות כי כלה בציר אסף בלי יבוא: ^{יא}תחדו
שאננות רגזה בטחות פשטה וערה ותגורה על-
חלצים: ^{יב}על-שדים ספדים על-שדי-חמד על-גפן
פריה: ^{יג}על אדמת עמי קוץ שמיר תעלה כי על-
פל-בתי משוש קריה עליזה: ^{יד}כי-ארמון גוש
המון עיר עזב עפל ובחן הליה בעד מערות עד-
עולם משוש פראים מרעה עדרים: ^{טו}עד-לערה
עלינו רוח ממרום והיה מדבר לפרמל והפרמל
ליער יחשב: ^{טז}ושכן במדבר משפט וצדקה
בפרמל תשב: ^{יז}והיה מעשה הצדקה שלום ועבדת
הצדקה השקט ובטח עד-עולם: ^{יח}וישב עמי בגונה
שלום ובמשפנות מבטחים ובמנוחת שאננות:
^{יט}וברד ברדת היער ובשפלה תשפל העיר:
^כאשריכם זרעי על-כל-מים משלתי רגל-השור

הלכות מקוות פרק ב

ב,א אלו חוצצין באדם: לפלוף שחיוץ לעין, וגלד שעל גבי המפה, וסם יבש שעל גבי המפה, וחרטיה שעליה, וגלדי צואה שעל בשרו, ובצק או טיט שתחת הצפרן, והמלמולין שעל הגוף, וטיט חיוץ, וטיט חיוצרון, וטיט שלדרכים הנמצא שם תמיד אפלו בימות החמה כל אלו חוצצין. ושאר כל הטיט כשהוא לח אינו חוצץ, שחרי נמחה במים; וכשהוא יבש, חוצץ.

ב,ב חדיו, וחדבש, וחדלב, וחדם, ושרף התות, ושרף התאנה, ושרף השקמה, ושרף החרוב יבשין, חוצצין לחיו, אינן חוצצין. ושאר כל השרפין בין לחיו בין יבשין, חוצצין. ודם שנסרך בבשר אפלו לח, חוצץ.

ב,ג האבר והבשר המדלדלין באדם, חוצצין. בית הסתרים באשה, חוצץ עד שתדיח תחלה, שחזיעה שם תמיד, והאבק מתקבץ וחוצץ. במה דברים אמורים, בנשואה; אבל בפנויה הואיל ואינה מקפדת, אינו חוצץ.

ב,ד האגר שעל גבי המפה, והקשקשין שעל גבי השבר, והשירים והנזמים והקטליות והטבעות בזמן שהן חזקים ודבקים בבשר, חוצצין; ובזמן שהן רפין, אינן חוצצין.

ב,ה חוטי צמר, וחוטי פשתן, וחרצועות שקושרין הנשים על ראשיהן לנואי חוצצין, מפני שהן מבידלין בין המים ובין הגוף; אבל חוטי שער אין חוצצין, מפני שהמים באין בהן אף על פי שאינן רפין.

ב,ו חוטין שבצואר אין חוצצין, אפלו שלפשתן; לפי שאין אשה חונקת עצמה בהן. אבל חבקין שלצואר, כגון קטליות וענקים חוצצין; לפי שהאשה חונקת עצמה בהן, כדי שתראה בעלת בשר. שער שעל חלב שנתקשר ונעשה קלקון, חוצץ; וכן קלקי חזקן חוצצין.

ב,ז חיוץ שהוא תחוב באדם בזמן שהוא נראה, חוצץ; ובזמן שאינו נראה מובל ואוכל בתרומתו לערב, אף על פי שהוא חיוץ טמא. וכן מו שפולע טבעת טמאה, וטבל חרי זה טהור; ואם תקראה אחר שטבל, נטמא במגעו; שכבר בארנו שכל הכלועין בגוף החי, אינן מטמאין ולא מטמאין.

ב,ח נכנסו צרורות וקסמין בסדקי רגליו מלמטה, חוצצין. אספלונית, מלגמה, ורטיה שעל בית הסתרים חוצצין; אף על פי שאינו צריך שיפנסו המים, צריכין שיהיו ראויין ולא יהיה עליהן דבר חוצץ כמז שפארנו.

ב,ט היתה בו שיערה או שתי שערות חיוץ למפה וראשן מדבק למפה, או שהיו מדבקין בטיט או בצואה, או שהיו בו שתי שערות בריסי עיניו מלמעלה חרי אלו חוצצין.

ב,י לא יטבל אדם בעפר שעל רגליו; ואם טבל, אינו חוצץ. האוחז באדם ובפלים, והטבילין חרי הן בטמאתו, ואף על פי שרפה ידיו עד שפאו בהן המים; גזרה, שפא לא ירפה. ואם הדיח ידיו במים, עלתה להן טבילה.

ב,יא המפשלת בנה לאחוריה, וטבלה לא עלתה לה טבילה: שפא טיט היה ברגלי התינוק או בידו, ונדבק באמו בשעת טבילה, וחצץ, ואחר שעלתה נפל.

ב,יב נדה שנתנה שיערה בפיה, או שקפצה ידה, או שקרצה בשפתותיה, או שנמצא עצם בין שניה באלו לא טבלה. וכן שאר הטמאים. נתנה מעות בפיה, וירדה וטבלה טהרה מטמאת נדה, וחרי היא טמאה על גב רקה; ונמצאה ראשון לטמאה, כמי שנגע ברק הנדה. וכן חרין בזב.

ב,יג ואלו שאין חוצצין באדם: קלקי הראש ובית השחי ובית הסתרים באיש, ולפלוף שבעין, וגלד שהעלת המפה, ולכלוכי צואה שעל בשרו, וצואה שתחת הצפרן, וצפרן המדלדלת, וכישות

הקטן והוא השער הדק שעל פשרו כל אלו אין חוצצין.

ביד שתי שערות או יתר שחיו קשורין באחת קשר אחד אינן חוצצין, מפני שהמים באין בהן. ושערה אחת שנקשרה, חוצצת: והוא, שיהיה מקפיד עליה; אבל אם אינו מקפיד עליה, עלתה לו טבילה, עד שיהיה רב שערו קשור, נימח נימח בפני עצמה. כזה חורו הגאונים.

בטו ויראה לי ששעריו שלאדם בגופו הוא חשוב לענין טבילה, ואינו כגוף בפני עצמו כדרי שנאמר רב השער; אלא אף על פי שכל שער ראשו קשור נימח נימח אם אינו מקפיד עליו, עלתה לו טבילה, אלא אם כן נצטרף לחוצצין אחר על גופו, כמו שבארנו. ואחד הנדה, ואחד שאר הטמאים שיש בראשון שער.

בטו תקנת עזרא היא שתהיה אשה חופפת את שערה, ואחר כך תטבל; ואם אפשר לה לחף בלילה ולטבל מיד, תקף לחפיפה חרי זה משבת. ובשעת הדחק, או מפני החלי חופפת אפלו בערב שבת, וטובלת למוצאי שבת.

ביו טבילה ועלתה, ונמצא עליה דבר חוצצין אם באותו היום שהפכה טבילה, אינה צריכה לחף פעם שניה, אלא חוזרת, וטובלת בלבד. ואם לאו, צריכה לחף פעם שניה ולטבל.

ביח לא תחף אשה בנדה, מפני שהוא מקטף את השער, ולא באהל, מפני שהוא מסרף את השער; אלא בחמין, ואפלו בחמי חמה מפני שהחמין מיישרין את השער, ומסלסלין אותו. אבל הצונן מקבצין את השער, ומכלכלין אותו ומתקשר.

ביט נדה שנתנה תבשיל לבנה, וטבילה לא עלתה לה טבילה, מפני השמנונית שעל ידה. שרטה בשרה וחציאה דם, וטבילה בתוך שלושה ימים, אין מקום השריטות חוצצין; לאחר שלושה ימים, חרי מקום השריטות חוצצין, מפני שהדם קופה

שם, בגלל שעל גבי חמפה.

בב וכן לפלוגא שבעין אם היה יבש והוא שחתחיל להזריק, חוצצין בנדה. כחל שבעין, אינו חוצצין; שעל גבי העין, חוצצין. ואם היו עיניה פורחות, אף על גבי העין אינו חוצצין. פתחה עיניה ביותר, או עצמה עיניה ביותר לא עלתה לה טבילה.

בכא במה דברים אמורים, לענין טהרות; אבל להתיירה לבעלה, חרי זו מתרת. אף על פי שנתנה תבשיל לבנה, או שהיה בה שרט ישן, או שהיה על גב עיניה כחל, ובין פתחה עיניה או עצמה אותן חרי זו מתרת לבעלה: שכל הדברים האלו וכיוצא בהן אינן חוצצין אלא מדבריהם, ולענין טהרות גזרו; לענין בעילה, לא גזרו. וכל החוצצין בנדה לטהרות חוצצין בשאר טמאים לענין טהרות, וחוצצין בפגד בשעת טבילה.

בכב מו שטבל, ועלה ונמצא עליו דבר חוצצין אף על פי שנתעסק באותו המין כל היום כלו, חרי הוא בטמאתו עד שיאמר יודע אני בודאי שלא היה זה עלי קדם הטבילה: הואיל והחזק טמא, העמד טמא על טמאתו, עד שתדע בודאי שטחר.

הלכות מקוות פירק ג

גא ואלו חוצצין בפלים: הזפת, והחמר, וכיוצא בהן. הזפת שפכוס ושפצלוחית מתוכן, חוצצין; ומאחזריהן, אינן חוצצין. במה דברים אמורים, מבית האמון; אבל מבעל הבית בין מתוכן בין מאחזריהן, חוצצין.

גב הזפת שבת מחוי ושפקערה בין מתוכן בין מאחזריהן, בין מבעל הבית בין מבית האמון חוצצין. המזר והקומז בין פכוס וצלוחית בין בת מחוי וקערה, בין מבעל הבית בין מבית האמון, בין מתוכן בין מאחזריהן חוצצין.

גג היה זפת או חמר וכיוצא בהן על הטבילה,

ועל השלחן, ועל הדרגש אם היו נקיים חוצצין, מפני שהוא מקפיד עליהן; ועל הפלוסין אינן חוצצין, מפני שאינן מקפיד עליהן. היו על מפות בעל הבית, חוצצין; ועל שלעני, אינן חוצצין. על אכופה בעל הבית, חוצצין; ועל זקרון, אינו חוצצין. על המרדעת משני צדדין, חוצצין.

ג, ה' היה זפת או חמר וכיוצא בהן על בגדי תלמידים חכמים אפילו מצד אחד חוצצין, מפני שהן מקפידין על מלבושן לחיות נקי.

ה, ה' על בגדי עמי הארץ משני צדדין, חוצצין; מצד אחד, אינו חוצצין. היו על המטפחות שלזפתים, ושליוצרים, ושלמפסלי אילנות אינן חוצצין. טבח שהיה דם על בגדו אינו חוצצין, מפני שאינו מקפיד. מוכר רבב שהיה רבב על בגדו, אינו חוצצין; וכן כל פיוצא בזה. היה הטבח מוכר רבב, והיה על בגדו דם ורבב חרי זה ספק אם חוצצין, מפני שהן שנים מקפיד, או אינו חוצצין, שהרי מלאכתו היא ואינו מקפיד.

ג, ה' היה הזפת או החמר וכיוצא בהן על הסנדל מתוכו מלמעלה, חוצצין; ומלמטה, אינו חוצצין. על הספסל מלמעלה או מן הצדדין, חוצצין; מלמטה, אינו חוצצין. לכלוכי צואה שבכסא ושפקת דרה המבבשין בין מתוכן בין מאחוריהן, בין מלמטה בין מן הצדדין אינן חוצצין, מפני שהמים מעבירין אותן.

ג, ז' אבל לכלוכי שמרים שבכוס ושפצלוזחית, והמוך שפשיר ושפוזג, והטיט והבצק שעל יד הקרדום ושעל יד המגרפה חוצצין.

ג, ח' דבר ברור הוא שכל מקום שאמרנו בזפת ובחמר וכיוצא בהן שאינן חוצצין בפלים, מפני שאינן מקפיד הוא; לפיכך אם היה רב הפלי חפוי בזפת או בחמר וכיוצא בהן לא עלתה לו טבילה כמו שבארנו, אף על פי שאינו מקפיד. ואין בדבר זה הפרש בפלי מן הפלים, אלא כל הפלים שווין בדבר זה.

ג, ט' כל ידות הפלים שהן חלולין שהכניסן שלא בדרך, או שהכניסן בדרך ולא מרקן, או שהיו שלמכתכת ונשברו לא עלתה להן טבילה. פלי שהפך פיו למטה, והטבילו באלו לא טבל, מפני שאין חמים נכנסין בכלו. היה בו מקום שאינן נכנסין בו עד שיטננו לא עלתה לו טבילה, עד שיטננו על צדו.

ג, י' פלי שהוא צר מכאן ומכאן, ורחב מן האמצע אינו טהור, עד שיטננו על צדו. צלוחית שפיה שוקע אינה טהורה, עד שיטננה על צדה. קלמריין אינה טהורה, עד שיקבנה מצדה כדי שיכנסו חמים לעקמומית שבה.

ג, יא' בהמה שהיה חשיר עליה רפוי ונטמא, מטבילין אותו במקומו. ולא יטביל את הקמקמום בפחמין שבו, אלא אם כן שפשה. פלי שהוא מלא משקין, והטבילו באלו לא טבל. היה מלא מים, והטבילו חרי חמים והפלי טהורין באחת, מפני שהמים יש להן טהרה כמו שבארנו בטמאת אכלין ומשקין.

ג, יב' היה הפלי מלא מי רגלים, רואין אותו באלו חן מים. היה בו מי חטאת אם היה רב הפלי פנוי, כדי שירבו מי מקנה על מי חטאת שבתוכו חרי זה טהור; ואם לאו עדין הוא בטמאתו, וכאלו חן שאר משקין שחוצצין בין גוף הפלי ובין מי המקנה.

ג, יג' פלי שתוכו טהור וגבו טמא, והיה מלא יין לבן או חלב, והטבילו חולכין אחר הרב: אם היה רב הפלי פנוי, כדי שירבו חמים בתוכו טהור, מפני שטמאתו מדבריהם. אבל אם היה בו יין אדם או שאר משקין, לא עלתה לו טבילה.

ג, יד' לגין שהוא מלא מים טמאים, ונתן על פיו טיט טופת, והיה הטיט שוקע בפנים, והטבילו טהור; ואם היה טיט חיון וכיוצא בו, באלו לא טבל. וכן טבעת שנתנה בלבנה שלטיט טופת, והטבילה טהורה; ואם היה טיט יון, באלו לא

ביותר: שחרי המים נכנסין לו; ומתוך שעתה
טבילה לכלי גדול, עלתה טבילה לפלים שבתוכו.
ואם הטחו על צדו, והטביל לא עלתה להן טבילה,
עד שיחיה פיו רחב כשפופרת הנוד. וכן אם היה
הכלי טהור, ונתן לתוכו כלים טמאים, והטבילן
לא עלתה להן טבילה, עד שיחיה פיו רחב
כשפופרת הנוד.

ג, בא במה דברים אמורים, לתרומה. אבל
לנדשים אין מטבילין כלים לתוך כלים טהורים
כלל, ואפלו היו בסל או בקפה כמו שבארנו.

הלכות מקוות פרק ד

ד, א דין תורה: שכל מים מכנסין, טובלין בהן
שנאמר "מקנה-מים", מפל מקום. והוא, שיחיה
בהן כדי להעלות בהן טבילה לכל גוף האדם
בבת אחת: שיערו חכמים, אמה על אמה ברום
שלוש אמות; ושעור זה הוא מחזיק ארבעים סאה
מים, בין שאובין בין שאינן שאובין.

ה, ב מדברי סופרים: שהמים השאובין, פסולין
לטיילה; ולא עוד, אלא מקנה מים שאינן
שאובין, שנפל לתוכן שלשת לוגין מים שאובין
פסלו הכל. אף על פי שפסול מים שאובין מדברי
סופרים, למדוהו בהקש: שחרי הוא אומר "אף
מעין ובור מקנה-מים, יהיה טהור" המעין אין
בו תפוסת יד אדם כלל, והבור פלו בידי אדם
שחרי פלו מים שאובין; אמרו חכמים המקנה לא
יהיה פלו שאוב כבור, ואינו צריך להיות פלו
בידי שמים כמעין, אלא אם יש בו תפוסת יד
אדם, בשר.

ו, ג פיצד: המניח קנקנים בראש הגג לנגבן,
ויורדו להן גשמים ונתמלאו אף על פי שהיא עזנת
הגשמים, הרי זה ישבר את הקנקנים או יכפה
אותן והמים הנקנים מהן פשרים לטיילה, ואף
על פי שכל המים האלו היו בכלים, שחרי לא
מלאן בידו. לפיכך אם הגביה את הקנקנים,
והערה אותן הרי כל המים שבהן שאובין.

ג, טו אלו שאין צריכין שיבואו בהן המים: סתם
קשרי בגדי עניים; ואם הקפיד עליהן, חוצצין.
וקשרי בגדי בעלי בתים, סתמן חוצצין; ואם
אינו מקפיד על הקשרים, אינן חוצצין. וקשרי
נימי הבגדים שנתקשרו מאליהן, וחיבט הסנדל,
ותפלה שלראש בזמן שהקציצה דבוקה עם
הרצועה בבית הרצועה שבה וחזקה, ותפלה
שלזרוע בזמן שאינה עולה ויורדת, ואזני החמות
ואזני התרמל, וכל פיוצא באלו מקשרים ותפרים
שאינו עתיד לחתירן.

ג, טז ואלו שהן צריכין שיבואו בהן המים:
הקשרים שבפתחי החלוק שהן עשוין בלולאות,
וכן קשרי לולאות שבפתת, ושפה שלסדין צריך
למתת, ותפלה שלראש בזמן שאינה ברצועה,
ושלזרוע בזמן שהיא עולה ויורדת, ושנין
שלסנדל, וקשרי נימי הבגדים שקשר אותן, וכן
כל פיוצא באלו ממקומות שהוא עתיד לגלותן
ולמתתן.

ג, יז הפסלן שלגת ושלכד אם היו חזקים, צריך
לחטט; ואם היו רפין, צריך לנער. חבר והפסת
שלעזר, צריכין שיבואו המים בהן. פסת עגולה,
והחדור, והאמום, והקמיע, והתפלה אינן צריכין
שיבואו המים לחללן. זה הכלל כל שאין דרכו
להכניס ולהוציא, טובל סתם.

ג, יח המטביל בגדים בשחן מכבסין, צריכין
שיכנסו בהן המים עד שיבעבעו; הטבילן נגובין,
עד שיבעבעו וינחו מבעבוען.

ג, יט כל ידות הכלים שהן ארוכין יתר מצרפן,
ועתיד לקוצן מטבילן עד מקום המדה. פיצד:
שלשלת דלי גדול ארבעה טפחים, וקטן עשרה
טפחים; מטביל מן השלשלת עד מדה זו בלבד,
והשאר טהור.

ג, כ כלי טמא שנתן בתוכו כלים אחרים, והטביל
הכל עלתה להן טבילה, אף על פי שפי הכלי צר

ד, הַמִּנְיָה פְּלִים תַּחַת הַצִּנּוֹר תִּמְיֹד בְּכָל עֵת
וּבְכָל זְמַן, אֶחָד פְּלִים קַטָּנִים וְאֶחָד פְּלִים גְּדוֹלִים,
אֶפְלוּ פְּלֵי אֲבָנִים וְכִיּוֹצָא בָּהֶן מִפְּלִים שְׂאִינָן
מִקְבִּלִין טַמְאָה, וְנִתְּמַלְאוּ מִי גִשְׁמִים חֲרֵי אֱלֹ
פְּסוּלִין. וְאֵם כְּפִין עַל פִּיָּהּ, אוֹ שֶׁבֶרֶן הַמַּיִם
הַנִּקְוִים מִזֶּהן פִּשְׁאוּבִין לְכָל דְּבַר, שְׁחֲרֵי לְדַעְתּוֹ
נִתְּמַלְאוּ: שְׁחֲזַקַת הַצִּנּוֹר לְקַלַּח מַיִם. וְאֶפְלוּ שֹׁכַח
הַפְּלִים תַּחַת הַצִּנּוֹר, פְּסוּלִין: גָּזְרוּ עַל הַשּׁוֹכַח,
מִפְּנֵי הַמִּנְיָה.

ד, ה, וְכֵן הַמִּנְיָה אֶת הַפְּלִים בַּחֲצֵר בְּשַׁעַת קִשּׁוֹר
עָבִים, וְנִתְּמַלְאוּ הַמַּיִם שֶׁבֶהֶן פְּסוּלִין, שְׁחֲרֵי
לְדַעְתּוֹ נִתְּמַלְאוּ. וְכֵן גָּזְרוּ עַל הַשּׁוֹכַח בַּחֲצֵר
בְּשַׁעַת קִשּׁוֹר עָבִים, מִשּׁוּם מִנְיָה.

ד, ו, הַנִּיחָן בַּחֲצֵר בְּשַׁעַת פְּזוּר עָבִים, וּבָאוּ עָבִים,
וְנִתְּמַלְאוּ חֲרֵי אֱלֹ פִּשְׁרִין, כְּמִי שְׁחֲזַיִחַן בְּרֹאשׁ
הַגָּג לְנִגְבּוֹ. וְכֵן אֵם הַנִּיחָן בְּשַׁעַת קִשּׁוֹר עָבִים,
וְנִתְּפִזּוּ, וְחִזְרוּ וְנִתְּקִשְׁרוּ, וְנִתְּמַלְאוּ חֲרֵי אֱלֹ
פִּשְׁרִין. וְאֵם שֶׁבֶרֶן אוֹ כְּפִין, הַמַּיִם הַנִּקְוִים מִזֶּהן
פִּשְׁרִין.

ד, ז, הַפִּיד שֶׁשֹּׁכַח עֲצִיץ בַּמִּקְנָה, וְנִתְּמַלְא מַיִם אִם
עַל פִּי שֶׁלֹא נִשְׁאָר בַּמִּקְנָה אֲלֹא מַעֲט, וְחֲרֵי הָעֲצִיץ
יֵשׁ בּוֹ רַב הַמִּקְנָה חֲרֵי זֶה יִשְׁפֹּר אֶת הָעֲצִיץ
בַּמִּקְוָמוֹ, וְנִמְצָא הַמִּקְנָה פֶּלֶז פֶּשֶׁר.

ד, ח, וְכֵן הַמְּסִיד אֶת הַקְּנָקָנִים בְּתוֹךְ הַמִּקְנָה, כִּדִּי
לְחַסְמוֹ, וְנִתְּמַלְאוּ מַיִם אִם עַל פִּי שֶׁבִּלַּע הַמִּקְנָה
אֶת מִימּוֹ, וְלֹא נִשְׁאָר שָׁם מַיִם כֹּלֵל אֲלֹא מַיִם
שֶׁבְּתוֹךְ הַקְּנָקָנִים חֲרֵי זֶה יִשְׁפֹּר אֶת הַקְּנָקָנִים,
וְהַמַּיִם הַנִּקְוִים מִזֶּהן מִקְנָה פֶּשֶׁר.

ד, ט, פִּיצֵד פּוֹסְלִין הַמַּיִם הַשְּׂאוּבִין אֶת הַמִּקְנָה
בְּשִׁלְשֵׁת לִזְגִין: שְׂאֵם הָיָה בַּמִּקְנָה פְּחוּת
מֵאַרְבָּעִים סָאָה, וְנִפְּלוּ לוֹ שְׁלֹשֶׁת לִזְגִין
וְחִשְׁלִימוּהוּ לְאַרְבָּעִים סָאָה חֲרֵי הַכֹּל פְּסוּל. אֲבָל
מִקְנָה שֵׁישׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה מַיִם שְׂאִינָן שְׂאוּבִין,
וְשֹׂאֵב בְּכֵר, וְשֹׁפֵךְ לְתוֹכּוֹ כֹּל הַיּוֹם פֶּלֶז חֲרֵי זֶה
פֶּשֶׁר.

ד, י, וְלֹא עוֹד, אֲלֹא מִקְנָה עֲלִיּוֹן שֵׁישׁ בּוֹ אַרְבָּעִים
סָאָה מַיִם פִּשְׁרִין, וְהָיָה מִמֶּלֶא בְּכִלֵּי וְנוֹתֵן לְתוֹכּוֹ
עַד שֶׁרַבּוּ הַמַּיִם, וַיִּרְדּוּ לְמִקְנָה תַּחְתּוֹן אַרְבָּעִים
סָאָה חֲרֵי תַּחְתּוֹן פֶּשֶׁר.

ד, יא, מִקְנָה שֵׁישׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה מְכֻנּוֹת, וְנוֹתֵן
לְתוֹכּוֹ סָאָה מַיִם שְׂאוּבִין, וְנוֹטֵל אַחֵר כֶּף מִמֶּנּוּ
סָאָה חֲרֵי זֶה פֶּשֶׁר; וְכֵן נוֹתֵן סָאָה וְנוֹטֵל סָאָה,
וְהוּא פֶּשֶׁר עַד רַבּוֹ.

ד, יב, אִין הַמַּיִם הַשְּׂאוּבִין פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְנָה
בְּשִׁלְשֵׁת לִזְגִין, עַד שֶׁיִּפְּלוּ לְתוֹךְ הַמִּקְנָה מִן הַכֹּלִי;
אֲבָל אִם נִגְרְרוּ הַמַּיִם הַשְּׂאוּבִין חוּץ לְמִקְנָה,
וְנִמְשְׁכוּ וַיִּרְדּוּ לְמִקְנָה אִינָן פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְנָה,
אֲלֹא עַד שִׁיחִיו מִחֲצָה לְמִחֲצָה; אֲבָל אִם הָיָה רַב
מִן הַפִּשְׁרִים, חֲרֵי הַמִּקְנָה פֶּשֶׁר.

ד, יג, פִּיצֵד: מִקְנָה שֵׁישׁ בּוֹ עֶשְׂרִים סָאָה וּמִשְׁהוּ
מַיִם פִּשְׁרִים, וְהָיָה מִמֶּלֶא וְשׂוֹאֵב חוּץ לְמִקְנָה,
וְהַמַּיִם נִמְשְׁכִין וַיִּרְדּוּ לְמִקְנָה בֵּין שְׁחִיו נִמְשְׁכִין
עַל הַקְּרָקַע, אוֹ בְּתוֹךְ הַפִּילּוֹן וְכִיּוֹצָא בּוֹ מְדַבְּרִים
שְׂאִינָן פּוֹסְלִין חֲרֵי הַמִּקְנָה פֶּשֶׁר, וְאֶפְלוּ חִשְׁלִימוֹ
לְאֵלֶּה סָאָה: שְׁחֲשֹׂאוּבָה שְׁחֲמִשִּׁיכוּהָ פִּשְׁרָה, אִם
הָיָה שָׁם רַב אַרְבָּעִים סָאָה מִן הַפֶּשֶׁר.

ד, יד, וְכֵן גַּג שְׁחִיָּה בְּרֹאשׁוֹ עֶשְׂרִים סָאָה וּמִשְׁהוּ
מִי גִשְׁמִים, וּמִלֵּא בְּכֵתְפוֹ וְנוֹתֵן לְתוֹכּוֹ פְּחוּת
מִעֶשְׂרִים, שְׁנִמְצָא הַכֹּל פְּסוּל, וּפְתַח הַצִּנּוֹר
וְנִמְשְׁכוּ הַכֹּל לְמָקוֹם אֶחָד חֲרֵי זֶה מִקְנָה פֶּשֶׁר:
שְׁחֲשֹׂאוּבָה שְׁחֲמִשִּׁיכוּהָ כֹּלָה פִּשְׁרָה, הוּאִיל וְהָיָה
שָׁם רַב פֶּשֶׁר. וְכֵן כֹּל כִּיּוֹצָא בָּזָה.

ד, טו, חִזְרוּ מִקְצַת חֲכָמֵי מַעֲרַב וְאָמְרוּ הוּאִיל
וְאָמְרוּ חֲכָמִים שְׂאוּבָה שְׁחֲמִשִּׁיכוּהָ כֹּלָה טְהוֹרָה,
אִין אָנוּ צְרִיכִין שִׁיחִיו שָׁם רַב מַיִם פִּשְׁרִים; וְזֶה
שְׁחֲצִירָה רַב וְחֲמִשְׁכָּה, דְּבָרֵי יַחִיד הֵן, וּבְכָר
נִדְּחוּ, שְׁחֲרֵי אָמְרוּ בְּסוֹף שְׂאוּבָה שְׁחֲמִשִּׁיכוּהָ כֹּלָה
טְהוֹרָה. וּלְפִי דְּבָרֵי זֶה אִם הָיָה מִמֶּלֶא בְּכִלֵּי
וְשׂוֹפֵךְ, וְהַמַּיִם נִזְחָלִין וְחִזְלִין לְמָקוֹם אֶחָד, חֲרֵי
זֶה מִקְנָה פֶּשֶׁר. וְכֵן כֹּל אֲמַבְטֵי שְׁבַמְרַחֲצָאוֹת

שָׁלְנוּ מִקּוֹצוֹת בְּשָׂרִים, שְׁחָרִי כָּל הַמַּיִם שֶׁבָּהֶן
שָׂאוֹב שֶׁנִּמְשָׁךְ הוּא. וּמַעֲזוֹלָם לֹא רָאִינוּ מִי שֶׁעָשָׂה
מַעֲשֵׂה בְּדָבָר זֶה.

ד, טז מִי גִשְׁמִים וּמַיִם שָׂאוֹבִין שֶׁחָיו מִתְּעַרְבִין
בְּחֶצֶר, וְנִמְשָׁכִין וַיּוֹרְדִין לְעוֹקֶה שֶׁבְּחֶצֶר, אוֹ
שֶׁחָיו מִתְּעַרְבִין עַל מַעְלֹת הַמַּעְרָה, וַיּוֹרְדִין
לְמַעְרָה אִם רֹב מִן הַבֶּשֶׂר, בְּשָׂר; וְאִם רֹב מִן
הַפֶּסוּל, פֶּסוּל; מִחֻצָּה לְמִחֻצָּה, פֶּסוּל.

ד, יז אִימָתִי בְּזִמְנֵי שְׁמִתַּעֲרָבִין עַד שֶׁלֹּא יִגְיעוּ
לְמִקְנֵה, וְנִמְשָׁכִין וַיּוֹרְדִין. אֲבָל אִם חָיו הַבְּשָׂרִים
וְהַפֶּסוּלִים מִקְלָחִין לְתוֹךְ הַמִּקְנֵה אִם יִדוּעַ שֶׁנִּפְּלָה
לְתוֹכוֹ אַרְבָּעִים סָאָה מַיִם בְּשָׂרִים עַד שֶׁלֹּא יִרְדּוּ
לְתוֹכוֹ שְׁלֹשֶׁת לֹאֲגִין מַיִם שָׂאוֹבִין, בְּשָׂר; וְאִם לֹא,
פֶסוּל.

הַלְבוֹת מִקּוֹצוֹת פָּרָק ה

ה, א מִקְנֵה שֶׁנִּפְּלָה לוֹ שְׁלֹשֶׁת לֹאֲגִין מַיִם שָׂאוֹבִין
מִבְּלִי אֶחָד, אוֹ מִשְׁנָיִם וּשְׁלֹשָׁה כָּלִים מִצְטָרְפִין;
וְהוּא, שְׁתֵּית־חֵיל חֲשֵׁנִי עַד שֶׁלֹּא פָסַק הָרֵאשׁוֹן.
מֵאַרְבָּעָה כָּלִים, אִין מִצְטָרְפִין. בְּמָה דְּבָרִים
אֲמוּרִים, בְּזִמְנֵי שֶׁלֹּא נִתְּבוּן; אֲבָל אִם נִתְּבוּן
לְרֵבוֹת אֵת מִי הַמִּקְנֵה אֶפְלוּ נָפַל מִשְׁקַל דִּינָר בְּכָל
שָׁנָה, מִצְטָרֵף לְשְׁלֹשֶׁת לֹאֲגִין.

ה, ב בֵּין שְׁקָדְמוֹ הַשָּׂאוֹבִין אֵת הַבְּשָׂרִים, בֵּין
שְׁקָדְמוֹ הַבְּשָׂרִים אֵת הַפֶּסוּלִין, אוֹ שֶׁחָיו הַשָּׂאוֹבִין
וְהַבְּשָׂרִים נִוְּפְלִין לְמִקְנֵה בְּאַחַת בֵּיוֹן שֶׁנִּפְּלָה
שְׁלֹשֶׁת לֹאֲגִין שָׂאוֹבִין לְתוֹךְ אַרְבָּעִים סָאָה אוֹ
לְפָחוֹת מֵאַרְבָּעִים נֶפֶסֶל הַכֹּל וְנַעֲשֶׂה שָׂאוֹב.

ה, ג שְׁנַיִם שֶׁחֲטִילוֹ זֶה לֹאֵג וּמִחֻצָּה, וְזֶה לֹאֵג
וּמִחֻצָּה, וְהַפּוֹחֵט כְּסוּתוֹ וְהַגְּבִיחָה, וְחָרִי הַמַּיִם
שֶׁבָּה נִוְּפְלִין מִמִּקְוֹמוֹת הָרֵבָה, וְכֵן הַמַּעְרָה מִן
הַצְרִצוֹר, שֶׁמִּטִּיל מִמִּקְוֹמוֹת הָרֵבָה חָרִי אֵלּוֹ
פּוֹסְלִין.

ה, ד הַמִּטְבִּיל בָּר אוֹ כֶּסֶת שֶׁלְּעוֹר בְּמִקְנֵה שֵׁישׁ בּוֹ
אַרְבָּעִים סָאָה מְכוּנוֹת בֵּיוֹן שֶׁהִגְבִּיחַ שְׁפָתוֹתֶיהֶן

מִן הַמַּיִם, נִמְצָאוּ הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָן שָׂאוֹבִין. בִּיצָד
יַעֲשֶׂה מִטְבִּילָן, וּמַעְלָה אוֹתָן דֶּרֶךְ שׁוֹלִיחֵן. אֲבָל
חֶשֶׁק וְחֻקָּה מִטְבִּילִין אוֹתָן וּמַעְלִין אוֹתָן בְּדֶרֶךְ,
וְאִינוּ חוֹשִׁשׁ.

ה, ה מִקְנֵה שֵׁישׁ בּוֹ שְׁלֹשׁ גִּמּוֹת שְׁלָמִים שָׂאוֹבִין,
לֹאֵג בְּכָל גִּמּוֹת, וְנָפַל לְתוֹכוֹ מַיִם בְּשָׂרִים אִם יִדוּעַ
שֶׁנִּפְּלָה לְתוֹכוֹ אַרְבָּעִים סָאָה מַיִם בְּשָׂרִים עַד שֶׁלֹּא
יִגְיעוּ לְגִמּוֹת חֲשִׁלִּישִׁית, בְּשָׂר; וְאִם לֹא, פֶּסוּל.

ה, ו שְׁנֵי מִקּוֹצוֹת, אִין בְּכָל אֶחָד מֵהֶן אַרְבָּעִים סָאָה,
וְנָפַל לְזֶה לֹאֵג וּמִחֻצָּה, וְלִזֶּה לֹאֵג וּמִחֻצָּה, וְנִתְּעַרְבוּ
שְׁנֵי הַמִּקּוֹצוֹת חָרִי אֵלּוֹ בְּשָׂרִים, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִקְרָא
עַל אֶחָד מֵהֶן שֵׁם פֶּסוּל.

ה, ז אֲבָל מִקְנֵה שֵׁאִין בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה, שֶׁנִּפְּלָה
לְתוֹכוֹ שְׁלֹשֶׁת לֹאֲגִין מַיִם שָׂאוֹבִין, וְאַחֵר כֶּךָ נִחְלַק
לְשְׁנַיִם, וְרֵבָה מַיִם בְּשָׂרִים עַל כָּל אֶחָד מֵהֶן חָרִי
אֵלּוֹ פֶּסוּלִין: שֶׁכָּל הַמִּקְנֵה כֵּלּוֹ שֶׁנִּפְּסַל כְּמַיִם
שָׂאוֹבִין הוּא חָשׁוֹב, וּבְאֵלּוֹ כָּל מִיָּמוֹ נִשְׁאָבוּ
בְּכָלִי.

ה, ח בּוֹר שֶׁהוּא מְלֵא מַיִם שָׂאוֹבִין, וְהֵאמָּה נִכְנָסֶת
לוֹ וַיּוֹצֵאָה מִמֶּנּוּ לְעוֹלָם הוּא בְּפֶסוּלוֹ, עַד
שְׁתֵּית־חֵשֶׁב שֶׁלֹּא נִשְׁאָר מִן הַשָּׂאוֹבִין שֶׁחָיו בְּבוֹר
שְׁלֹשֶׁת לֹאֲגִין.

ה, ט מִקְנֵה שֶׁנִּפְּלָה לְתוֹכוֹ מַיִם שָׂאוֹבִין וְנִפְּסַל,
וְאַחֵר כֶּךָ רֵבָה עָלָיו מַיִם בְּשָׂרִים עַד שֶׁנִּמְצָאוּ
הַבְּשָׂרִים אַרְבָּעִים סָאָה חָרִי הוּא בְּפֶסוּלוֹ: עַד
שִׁיבְצָאוֹ כָּל הַמַּיִם שֶׁחָיו בּוֹ, וַיִּפְּחֲתוּ הַשָּׂאוֹבִין
מִשְׁלֹשֶׁת לֹאֲגִין.

ה, י בִּיצָד: מִקְנֵה שֵׁישׁ בּוֹ עֶשְׂרִים סָאָה מִי גִשְׁמִים,
וְנָפַל לְתוֹכוֹ סָאָה מַיִם שָׂאוֹבִין, וְאַחֵר כֶּךָ הָרֵבָה
עָלָיו מַיִם בְּשָׂרִים חָרִי זֶה בְּפֶסוּלוֹ: עַד שִׁידַע
שִׁיבְצָאוֹ מִמֶּנּוּ עֶשְׂרִים סָאָה שֶׁחָיו בּוֹ וְחִמְשֵׁת קָבִין
וַיּוֹתֵר מִרְבִּיעַ הַקֵּב, וְלֹא נִשְׁאָר מִן הַכֹּל שֶׁנִּפְּסַל
חִוִּץ מִפָּחוֹת מִשְׁלֹשֶׁת לֹאֲגִין. וְכֵן אִם עָשָׂה מִקְנֵה
שֵׁישׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה מַיִם בְּשָׂרִים, וַיַּעֲרֵב אוֹתוֹ
עִם הַמִּקְנֵה הַזֶּה הַפֶּסוּל טָהֵרוֹ אֵלּוֹ אֵת אֵלּוֹ.

ה, יא המסנן את הטיט לצדדין, ונמשכו ממנו שלשת לוגין למקנה חרי זה פשר; היה תולש הטיט ומגביחו בידיו, והבדילו מן המקנה לצדה, ונמשכו ממנו שלשת לוגין חרי אלו פסולין.

ה, יב גיס העובר במקום למקום, וכן בהמה העוברת במקום למקום, וזלפו בידיהם וברגליהם שלשת לוגין למקנה חרי זה פשר. ולא עוד אלא אפלו עשו מקנה בתחלה, חרי הוא פשר.

ה, יג מקנה שאין בו ארבעים סאה, ונפל לתוכו פחות משלשת לוגין מים טמאין שאובין חרי זה פשר לחלה ולתרומה ולטל מהן לידים, ופסולין להקנות עליהן. ירדו גשמים ורבו עליהן חרי אלו פשרים להקנות עליהן.

ה, יד נפל לתוכו שלשת לוגין מים שאובין טמאין חרי זה פסול לחלה ולתרומה ולטל ממנו לידים, ופסול להקנות עליו. ירדו גשמים ורבו עליהן חרי הן פשרים לחלה ולתרומה ולטל מהן לידים, ופסולין להקנות עליהן, עד שיצאו כל המים הראשונים שנעשו בלן בשאובין, ולא ישאר מהן אלא פחות משלשת לוגין.

ה, טו וכן מקנה שיש בו ארבעים סאה חסר דינר, ונפל לתוכו שלשת לוגין מים שאובין טמאין חרי זה פסול לחלה ולתרומה ולטל ממנו לידים, ופסולין להקנות עליהן. נפל לתוכו פחות משלשת לוגין, אפלו בלן טמאין, ואחר כך נפל לתוכו משקל דינר מי גשמים להשלימו בשם שטהר למבילה, כך טהר לכל דבר.

הלכות מקוות פרק ו

ו, א כל הכלים המקבלין שהלכו המים עליהן, או שנפלו מתוכן חרי אלו שאובין, ופסולין את המקנה; והוא, שיעשו לקבלה. אפלו היו כלים שאין מקבלין טמאה, כגון כלי אבנים וכלי אדמה חרי אלו פסולין.

ו, ב כל כלי שלא נעשה לקבלה אף על פי שהוא

מקבל, אינו פוסל את המקנה: כגון הסילונות שהמים נמשכין בהן אף על פי שהן רחבים באמצע ומקבלין אין פוסלין את המקנה, בין שהיו שלמכתבת או שלחרס.

ו, ג השקת שבפסלע אינה פוסלת את המקנה, לפי שאינה כלי. אבל כלי שחברו בפסלע פוסל את המקנה, אף על פי שחברו בסיד. נקבה מלמטה, או מן הצד פשופרת הנוד פשרה, ואינה פוסלת את המקנה.

ו, ד הלוקח כלי גדול, כגון חבית גדולה או ערבה גדולה, ונקבו נקב המטהר אותו, וקבעו בארץ, ועשהו מקנה חרי זה פשר. וכן אם פקק את הנקב בסיד ובבנין, אינו פוסל; והמים הנקוים בתוכו, מקנה פשר. סתם את הנקב בסיד ובגבסים עדיו הוא פוסל את המקנה, עד שיקבענו בארץ או יבנה. ואם חוליכו על גב הארץ ועל גב הסיד, ומרח בטיט מן הצדדין חרי זה פשר.

ו, ה המניח טבלה תחת הצנור, וחרי המים נמשכין על הטבלה, ויורדין למקנה אם היה לטבלה דפן, חרי זו פוסלת את המקנה; ואם לאו, אינה פוסלת. זקפה תחת הצנור כדי להדיחה אף על פי שיש לה דפן אינה פוסלת, שהרי לא עשייה לקבל.

ו, ו החוטט בצנור מקום לקבל בו הצרורות המתגלגלין במים, כדי שלא ירדו עם המים אם היה הצנור שלעין וחרס בו כל שהוא, פוסל את המקנה; שהרי כל המים שיורדין באין מתוך כלי שנעשה לקבלה ואפלו קבעו אחר שחקק בו, חזאיל והיה עליו תורת כלי בשחיה תלוש. אבל אם קבעו בקרקע, ואחר כך חקק בו בית קבול אינו פוסל. ואם היה צנור שלחרס, אינו פוסל עד שיהיה בחקק כדי לקבל רביעית.

ו, ז אף על פי שנתמלא המקום החקוק שבצנור צרורות המתחלחלין בתוכו חרי הוא בפסולו, ואינו בסתום. ירד לתוך המקום שחקק עפר,

וסתמו חרי זה בשר.

העליונה, ואינו בצדה.

ו,ח הפפוג והדלי שהיו בהן שלשת לוגין מים, ונפלו למקנה לא פסלוהו: שלא אמרו אלא שלשת לוגין שנפלו, לא כלי שנפל ובו מים שאובין.

ו,ט השדה והתבה שבים אין מטבילין בהן, אלא אם כן היו נקובים בשפופרת הנוד; ואם היו שק או קפה, מטבילין בהן. וכן המניח שק או קפה תחת הצנור, אין המים הנמשכין מהן פוסלין את המקנה.

ו,י גסטרה טמאה שהיא בתוך המקנה, ושפתה למעלה מן המים, והטביל בה הכלים טהרו מטמאתן. אבל פשיגביה אותן מן המים עד שהן באויר הגסטרה, מטמא המים שעל גבן מאויר הגסטרה, וחוזר ומטמא אותן.

ו,יא וכן מעין שהוא יוצא מתחת התנור הטמא, וירד וטבל לתוכו הוא טהור, וידיו טמאות מאויר התנור, אלא אם כן היו המים למעלה מן התנור ברום ידיו, שנמצא פשטביל ידיו למעלה מן התנור: שאין כלי חרס מטהרין במקנה כמו שפארנו.

ו,יב חבית מלאה מים שנפלה לים, אפלו לים הגדול הטובל שם, לא עלתה לו טבילה: אי אפשר לשלשת לוגין שלא יהיו במקום אחד. וכבר שלתרומה, שנפל לשם נטמא במים השאובין, שהרי המים עומדין שם. אבל הנחרות וכיוצא בהן הואיל והן נמשכין, חרי זה טובל שם.

ו,יג מים שאובין שהיו בצד המקנה את על פי שהמים נוגעין במי המקנה, לא פסלוהו: מפני שהן במקנה סמוך למקנה. היו השאובין באמצע פוסלין את המקנה.

ו,יד שתי ברכות זו למעלה מזו, וכוותל ביניהן, והעליונה מלאה מים פשרים, והתחתונה מלאה שאובין, ונקב בכותל שבין העליונה לתחתונה אם יש פנגד הנקב שלשת לוגין מים שאובין, נפסלה העליונה: מפני שהנקב באלו הוא באמצע

ו,טו כמה יהיה בנקב, ויהיה בו שלשת לוגין הכל לפי הברכה: אם היתה הברכה התחתונה ארבעים סאה, צריך שיהיה הנקב אחד משלוש מאות ועשרים לברכה. היתה עשרים סאה, צריך לחיות הנקב אחד ממאה ושישים לברכה. וצא וחשב לפי חשבון זה שהסאה ששת קבין, והנקב ארבעת לוגין.

ו,טז שלוש מקוות זה בצד זה, בכל אחד מהן עשרים סאה מכונות, ואחד מהן שאוב מן הצד, וירדו שלוש וטבלו בשלשתן ונערמו המים מבזן ונתערבו מלמעלה המקוות פשרים, והטובלים טהורים: שהרי נעשה הכל ששים סאה, מהן ארבעים פשרים זה בצד זה, ואין המים השאובין פוסלין מקנה שיש בו ארבעים סאה, כמו שפארנו.

ו,יז היה השאוב באמצע, וירדו וטבלו בהן, ונערמו המים ונתערבו המקוות חרי המקוות כמות שהיו, והטובלין טמאין פשהיו: שהרי לא נתערבו ארבעים סאה הפשרים לפי שאינן זה בצד זה, שהשאוב מבדיל ביניהן.

הלכות מקוות פרק ז

ז,א אין המקנה נפסל לא בשנוי הריח ולא בשנוי הטעם, אלא בשנוי המראה בלבד. וכל דבר שאין עושין בו מקנה לכתחלה, פוסל את המקנה בשנוי מראה.

ז,ב ביצר: חיון או החלב והדם וכיוצא בהן מפני כל הפרות אינן פוסלין את המקנה בשלשת לוגין, שלא אמרו אלא מים שאובין; ופוסלין בשנוי מראה. אפלו מקנה שיש בו מאה סאה, ונפל לו לוג יין או מי פרות, ושנה את מראיו פסול.

ז,ג וכן מקנה שיש בו עשרים סאה מים פשרים או פחות מזה, ונפל לתוכו סאה יין או מי פרות,

וְלֹא שָׁנוּ אֶת מִרְאֵי הָרִי אֵלּוּ בְּשָׁחִי, וְאִין חֶסֶד שֶׁנִּפְלָה עוֹלָה לְמִדַּת הַמִּקְנָה. וְאִם נֹסֵף עַל הָעֲשָׂרִים, עֲשָׂרִים אַחֲרֵים מִיָּם בְּשָׁחִי הָרִי זֶה מִקְנָה בְּשָׁחִי.

ז, יֵשׁ מַעֲלִין אֶת הַמִּקְנָה וְלֹא פּוֹסְלִין, פּוֹסְלִין וְלֹא מַעֲלִין, לֹא מַעֲלִין וְלֹא פּוֹסְלִין. וְאֵלּוּ מַעֲלִין וְלֹא פּוֹסְלִין חֶסֶד, וְהַפְּדָה, וְהַפְּדוּת, וְהַגְּלִיד, וְהַמְּלִיחַ, וְטִיט הַנְּרוֹק.

ז, כִּי צִדָּה: מִקְנָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה חֶסֶד אַחַת, וְנִפְלָה לְתוֹכָהּ סָאָה מֵאַחַד מֵאֵלּוּ הָרִי זֶה עוֹלָה לְמִדַּתָּהּ, וְהָרִי הַמִּקְנָה בְּשָׁחִי וְשֶׁלֶם; נִמְצָאוּ מַעֲלִין וְלֹא פּוֹסְלִין. אֲפִלּוּ הָבִיא אַרְבָּעִים סָאָה שֶׁלֶם בְּתַחֲלָה, וְהִנִּיחוֹ בְּעוֹקֶתָהּ, וְרִסְקוּ שֶׁם הָרִי זֶה מִקְנָה בְּשָׁחִי.

ז, וְאֵלּוּ פּוֹסְלִין וְלֹא מַעֲלִין מִיָּם שְׁאוּבִין בֵּין טַהוּרִים בֵּין טְמֵאִים, וְיָמִי בְּבָשִׁים, וְיָמִי שְׁלֵקוֹתָהּ, וְחֶתְמוֹד עַד שֶׁלֹּא חֲחֻמִּין, וְהַשֹּׁכֵר.

ז, כִּי צִדָּה: מִקְנָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה חֶסֶד מִשְׁקָל דִּינָר, וְנִפְלָה מֵאַחַד מֵאֵלּוּ מִשְׁקָל דִּינָר לְתוֹכָהּ אֵינֶנּוּ עוֹלָה לְמִדַּת הַמִּקְנָה, וְלֹא הִשְׁלִימוּ; וְאִם נִפְלָה מֵאַחַד מִזֶּהן שְׁלֹשֶׁת לִזְגִין, פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְנָה.

ז, וְאֵלּוּ לֹא פּוֹסְלִין וְלֹא מַעֲלִין שְׁאֵר הַמִּשְׁקִין, וְיָמִי פְרוּתָה, וְהַצִּיר, וְהַמְּרִים, וְחֶתְמוֹד מִשְׁחֲחֻמִּין. כִּי צִדָּה: מִקְנָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה חֶסֶד אַחַת, וְנִפְלָה מֵאַחַד מֵאֵלּוּ סָאָה לְתוֹכָהּ לֹא הִעֲלֵתָהּ, וְהָרִי הַיָּמִים בְּשָׁחִי: שְׁאִין אֵלּוּ פּוֹסְלִין, אֲלֹא בְּשָׁחִי מִרְאָה בָּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

ז, ט וּפְעָמִים שְׁאֵלּוּ מַעֲלִין אֶת הַמִּקְנָה. כִּי צִדָּה: מִקְנָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה, וְנִפְלָה לְתוֹכָהּ סָאָה מֵאַחַד מֵאֵלּוּ, וְחָזַר וְלָקַח סָאָה מִמֶּנּוּ הָרִי הָאֲרָבָעִים שֶׁנִּשְׁאָרוּ, מִקְנָה בְּשָׁחִי.

ז, מִקְנָה שֶׁחֲדִיחַ בּוֹ סִלִּי זִיתִים וְעֵנָבִים, וְשָׁנוּ אֶת מִרְאֵי בְּשָׁחִי. מִי הִצָּבַע פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְנָה בְּשְׁלֹשֶׁת לִזְגִין, וְאִין פּוֹסְלִין אוֹתָהּ בְּשָׁחִי מִרְאָה. ז, וְיֵא מִקְנָה שֶׁנִּפְלָה לְתוֹכָהּ יִין אוֹ מִחַל אוֹ שְׁאֵר מִי

פְרוּתָה, וְשָׁנוּ אֶת מִרְאֵי וְנִפְסֵל כִּי צִדָּה תִּקְנָתָהּ: יִמְתִּין עַד שֶׁיִּרְדּוּ גִשְׁמִים, וְיִחָזְרוּ מִרְאֵי לְמִרְאָה מִיָּם. וְאִם חָיָה בַּמִּקְנָה אַרְבָּעִים סָאָה מִיָּם בְּשָׁחִי מִמֶּלֶא וְשׁוֹאֵב לְתוֹכָהּ, עַד שֶׁיִּחָזְרוּ מִרְאֵי לְמִרְאָה מִיָּם.

ז, יב נִפְלָה לְתוֹכָהּ יִין אוֹ מִחַל וְכִי צִדָּה בָּחֶן, וְנִשְׁתַּנָּה מִרְאָה מִקְנָתָה אִם אִין בּוֹ מִרְאָה מִיָּם שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה בְּרִי אַרְבָּעִים סָאָה, הָרִי זֶה לֹא יִטְבֵּל בּוֹ; וְחִטּוּבֵל בַּמִּקְנָה שֶׁנִּשְׁתַּנָּה, לֹא עֲלֵתָהּ לוֹ טְבִילָה: אֲפִלּוּ חֲבִית שְׁלִיין שֶׁנִּשְׁבְּרָה בֵּין הַגְּדוּל, וּמִרְאָה אוֹתָהּ מִקְנָה בְּמִרְאָה יִין חִטּוּבֵל בְּאוֹתָהּ מִקְנָה, לֹא עֲלֵתָהּ לוֹ טְבִילָה.

ז, יג שְׁלֹשֶׁת לִזְגִין מִיָּם שְׁאוּבִין, שֶׁנִּפְלָה לְתוֹכָהּ אֲפִלּוּ מִשְׁקָל דִּינָר יִין וְשָׁנָה מִרְאֵיהֶן, וְהָרִי מִרְאָה חֶסֶד מִרְאָה יִין, וְנִפְלָה לְמִקְנָה לֹא פְסִלּוּהוּ, אֲלֹא אִם שָׁנוּ אֶת מִרְאֵי.

ז, יד שְׁלֹשֶׁת לִזְגִין חֶסֶד דִּינָר מִיָּם שְׁאוּבִין, שֶׁנִּפְלָה לְתוֹכָהּ דִּינָר חֶסֶד אוֹ מִי פְרוּתָה, וְהָרִי מִרְאָה חֶסֶד מִיָּם, וְנִפְלָה לְמִקְנָה לֹא פְסִלּוּהוּ: עַד שֶׁיִּפְּלוּ שְׁלֹשֶׁת לִזְגִין מִיָּם שְׁאוּבִין שְׁאִין בָּחֶן תִּעָרְבֶת מִשְׁקָה אַחֵר, וְלֹא מִי פְרוּתָה.

ז, טו מִקְנָה שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מִרְאָה מִיָּמִין מִחֲמַת עֲצָמוֹ, וְלֹא נִפְלָה לוֹ דָּבָר הָרִי זֶה בְּשָׁחִי: לֹא אָמְרוּ אֲלֹא שֶׁנִּשְׁתַּנָּה, מִחֲמַת מִשְׁקָה אַחֵר.

הַלְבוֹת מִקְנֹת פֶּרֶק ח

ה, א כָּל הַמַּעֲרָב לְמִקְנָה הָרִי הוּא בַּמִּקְנָה, וּמִטְבִּילִין בּוֹ. גְּמוּלוֹת הַסְּמוּכוֹת לְפִי הַמִּקְנָה, וּמִקְנָה רִגְלֵי פְרוּתָה בְּחִמָּה שְׁחִי בָּחֶן מִיָּם אִם חָיו מַעֲרָבִין עִם מִי הַמִּקְנָה בְּשִׁפּוּפֶרֶת חֲנוּד, מִטְבִּילִין בָּחֶן. חֲדָרֵי הַמַּעֲרָה, וְסִדְקֵי הַמַּעֲרָה מִטְבִּילִין בָּחֶן, אִם עַל פִּי שְׁאִין הַיָּמִים שֶׁבָּחֶן מַעֲרָבִין עִם מִי הַמִּקְנָה אֲלֹא בְּכָל שְׁחִי. מִחֻט שְׁחִיָּתָה נִתְּנָה עַל מַעֲלֹת הַמִּקְנָה, וְחָיָה מוֹלִיד וּמִבִּיא בַּיָּמִים בֵּינָן שֶׁעָבַר עָלֶיהָ הַגָּל, טַהוּרָה.

הַנִּזְחָלִין מְעַרְבִין אֵלָּא אִם כֵּן עָמְדוּ.

הָ, הָ טִיט רַךְ שֶׁחֶפְרָה שׁוֹחָה וְשׁוֹתָה מִמֶּנּוּ, חָרִי זֶה נִמְדָּד עִם הַמִּקְנָה; חָיָה עֹבָה עַד שְׁאִין חֶפְרָה שׁוֹחָה וְשׁוֹתָה מִמֶּנּוּ, אֵינּוּ נִמְדָּד.

הָ, הָ מִקְנָה שֵׁישׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה מִיָּם וְטִיט, מִטְבִּילִין בְּטִיט וּבְמִיָּם. בְּאִיזָה טִיט מִטְבִּילִין, בְּטִיט זֶה חֶרֶף שֶׁחֶפְרָה צָפִין עַל גִּבּוֹ.

הָ, הָ חָיו חֲמִיָּם מִצָּד אֶחָד, וְחֲטִיט חֶרֶף מִצָּד אֶחָד מִטְבִּילִין בְּמִיָּם, וְאֵין מִטְבִּילִין בְּטִיט. כָּל שֶׁתְּחַלֵּת בְּרִיתוֹ מִן חֲמִיָּם, כְּגוֹן יִבְחוּשִׁין אֲדָמִין מִטְבִּילִין בּוֹ, וּמִטְבִּילִין בְּעֵינוֹ שְׁלֹדָג.

הָ, הָ מִקְנָה שֵׁישׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה מִכּוֹנָנוֹת, וְיִרְדּוּ שְׁנִיָּם וְטָבְלוּ זֶה אַחֵר זֶה אַף עַל פִּי שֶׁרָגְלוֹ שְׁלֹרָא שׁוֹן נִזְגָעוֹת בְּמִיָּם, חֶרָא שׁוֹן טָהוֹר וְהַשְׁנִי בְּטִמְאָתוֹ: שְׁחָרִי חֶסְרוֹ חֲמִיָּם מִאֲרָבָעִים סָאָה. הַטְבִּיל בּוֹ תְּחִלָּה סָגוּם עֹבָה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ, וְהַגְבִּיהוּ אִם חָיָה מִקְצֵת חֶסְרוֹס נִזְגָעוֹת בְּמִיָּם, חָרִי חֲטוּבֵל בְּאַחֲרוֹנָה טָהוֹר: שְׁחָרִי חֲמִיָּם כֵּלֵן מְעַרְבִין.

הָ, הָ הַטְבִּיל בּוֹ אֶת חֲמִיָּה וְכִיּוֹצֵא בָּהּ אַף עַל פִּי שְׁדַחַק רָגְלֵי חֲמִיָּה בְּטִיט עֹבָה שֶׁבִּקְרָקַע הַמִּקְנָה עַד שֶׁצָּפּוּ חֲמִיָּם עָלֶיהָ מִלְּמַעְלָה, חָרִי זֶה טָהוֹרָה: שְׁחָרִי לֹא נִטְבָּעוּ בְּטִיט, עַד שֶׁטָּבְלוּ בְּמִיָּם תְּחִלָּה.

הָ, הָ הַטְבִּיל בּוֹ יוֹרָה גְּדוּלָּה, חָרִי זֶה טִמְאָה בְּשִׁחִיתָהּ, מִפְּנֵי שֶׁחֲמִיָּם נִתְּזִין וְיִוָּצְאִין חוּץ לַמִּקְנָה, וְנִמְצָא חֶסֶר מִאֲרָבָעִים. פִּיּוֹצֵא יַעֲשֶׂה: מוֹרִידָה דֶּרֶךְ פִּיתָהּ, וְהוֹפְכָה בַּמִּקְנָה, וּמִטְבִּילָהּ; וּמַעֲלָה אוֹתָהּ דֶּרֶךְ שׁוּלְיָהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִחְיוּ חֲמִיָּם שְׁבִתוּכָה שְׁאוּבִין, וְיִחְזְרוּ לַמִּקְנָה וְיִפְסְלוּ אוֹתוֹ.

הָ, הָ מִקְנָה שְׁמִימִיו מְרַדְּדִין כּוֹבֵשׁ אֶפְלוֹ חֲבִלִי קֵשׁ וְחֲבִלִי קָנִים בְּתוֹךְ חֲמִיָּם וּמִן הַצִּדִּדִין, עַד שֶׁיַּעֲרֶמוּ חֲמִיָּם לְמַעְלָה; וְיִוָּרֵד וְטוּבֵל לְתוֹכָן.

הָ, הָ עוֹקָה שְׁבִתוֹךְ הַמִּקְנָה אִם חָיָה הַמִּקְרָקַע הַמְבַדֵּלֶת בֵּין הָעוֹקָה וּבֵין הַמִּקְנָה בְּרִיָּאָה, וְיִכּוּלָה לְהַעֲמִיד אֶת עֲצָמָהּ אֵין מִטְבִּילִין בְּמִיָּם שְׁבִעוּקָה, עַד שֶׁיִּחְיוּ מְעַרְבִין עִם הַמִּקְנָה בְּשִׁפּוּפְרָת הַנּוֹד; וְאִם אֵינָה יִכּוּלָה לְהַעֲמִיד אֶת עֲצָמָהּ אֶפְלוֹ אֵינּוּ מְעַרְבִין אֵלָּא בְּכָל שְׁחִיָּא, מִטְבִּילִין בָּהּ.

הָ, הָ כּוֹתֵל שְׁפִין שְׁנֵי מִקְוֹת שְׁנִסְדָּק לְשִׁתִּי, מִצְטָרְפִין; וְאִם חָיָה בְּשִׁנְיָהּן אַרְבָּעִים סָאָה, מִטְבִּיל בְּכָל אַחַת מֵהֶן. וְאִם נִסְדָּק לְעֶרֶב אֵין מִצְטָרְפִין, עַד שֶׁיִּחְיוּ בְּמָקוֹם אֶחָד בְּשִׁפּוּפְרָת הַנּוֹד. נִפְרִין חֲכוּתֵל מִלְּמַעְלָה אִם נִתְעַרְבוּ חֲמִיָּם לְמַעְלָה מִן חֲכוּתֵל בְּקִלְפַת חֲשׁוֹם עַל רֹחַב שְׁפּוּפְרָת הַנּוֹד, מִצְטָרְפִין.

הָ, הָ כְּמָה הוּא שְׁעוֹר הַנֶּקֶב שְׁחִיָּא בְּשִׁפּוּפְרָת הַנּוֹד: בְּרָחֵב שְׁתֵּי אַצְבָּעוֹת בִּינוּנוֹת שְׁלֵכֵל אָדָם, וְחִזְזוֹת בּוֹ; וְאֵינּוּ בְּגָדֵל, אֵלָּא שְׁתֵּי אַצְבָּעוֹת רִאשׁוֹנוֹת מִן הָאַרְבַּע שְׁכָפִם חֵיד.

הָ, הָ כָּל שִׁיעָמֹד בְּשִׁפּוּפְרָת הַנּוֹד מִמַּעַט, וְאֶפְלוֹ דְּבָרִים שְׁחֵן מְבָרִיתוֹ שְׁלֵמִים. סָפֵק יֵשׁ בְּנֶקֶב בְּשִׁפּוּפְרָת הַנּוֹד, סָפֵק שְׁאִין בּוֹ אֵין מִצְטָרְפִין: מִפְּנֵי שֶׁעִיקָר הַטְבִּילָה מִן הַתּוֹרָה; וְכָל שֶׁעִיקָרוֹ מִן הַתּוֹרָה אַף עַל פִּי שֶׁשְׁעוֹרוֹ הִלְכָה, סָפֵק שְׁעוֹרוֹ לְהַחֲמוֹר.

הָ, הָ מִטְהַרִין אֶת הַמִּקְוֹת הָעֲלִיּוֹן מִן הַתְּחִתּוֹן, וְחֶרְחוֹק מִן הַקְּרוֹב. פִּיּוֹצֵא: מְבִיאִין סִילּוֹן שְׁלֶחָרֶם אוֹ שְׁלֶאֱבָר וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן, שְׁאִין הַסִּילּוֹנוֹת פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְנָה, וּמַנִּיחַ אֶת יָדָיו תְּחִתּוֹ עַד שֶׁיִּחְיוּ מִתְּמִלָּא מִיָּם וּמִזְשָׁכוֹ וּמִשִּׁיקוֹ, עַד שֶׁיִּתְעַרֵּב חֲמִיָּם שְׁבִסִּילּוֹן עִם מִי הַמִּקְנָה הָאֶחָד: אֶפְלוֹ כְּשֶׁעָרָה דִּיוֹ, וְחָרִי שְׁנֵי הַמִּקְוֹת שֶׁחֲסִילּוֹן בִּינִיחֵן בַּמִּקְנָה אֶחָד.

הָ, הָ שְׁלֹשׁ גּוֹמָזוֹת שְׁבִנְחָל, הַתְּחִתּוֹנָה וְהָעֲלִיּוֹנָה שְׁלֵעֲשָׁרִים עֶשְׂרִים סָאָה, וְהָאֲמִצְעִית שְׁלֹאֲרָבָעִים, וְשִׁטָּף שְׁלֹשָׁשׁ מִיָּם עוֹבֵר בְּתוֹךְ הַנְּחָל אַף עַל פִּי שְׁחִיָּא נִכְנָס לְתוֹכָן וְיִוָּצֵא מִתּוֹכָן, אֵין זֶה עֲרוּב; וְאֵין מִטְבִּילִין אֵלָּא בְּאֲמִצְעִית, שְׁאִין חֲמִיָּם

שַׁבַּת הַגְּדוֹל זָאָגט מֶעַן די הַפֶּטוּרָה פֿון "וְעֲרֵבָה לָהּ", דָּאס האָט שְׁיִיכוּת מיט שַׁבַּת הַגְּדוֹל, אַזוי ווי מֶעַן זָאָגט דָּאָרט בײַם סוף דֶּעם פֶּסוּק "הִנֵּה אֲנֹכִי שִׁלַּח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם ה' הַגְּדוֹל' וְהַנּוֹרָא", מִיר וואָרטן שוין ווען עס וועט קומען דער "יום הַגְּדוֹל", ווען אֱלֹהֵי הַנְּבִיא וועט קומען מִבְּשָׁר זײַן די גוטע בְּשׂוּרָה אַז מְשִׁיחַ צִדְקִנוּ קומט אונז שוין אויסלייזן, און דאן וועט שוין יעדער אָנהױבן רעדן צום אײַבערשטן, אַזוי ווי דער פֶּסוּק זָאָגט (צפֿניה ג, ט) "כִּי אֶזְ אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שְׂפָה בְּרוּרָה לִקְרֹא כָל־ם בְּשֵׁם ה'" - ווען מְשִׁיחַ וועט קומען וועט שוין יעדער רעדן צום אײַבערשטן.

דער רבי האָט דערציילט פאר רבי נתן אַז ווען ער איז געווען אין ארץ ישׂרָאֵל בײַ די מערה פון אֱלֹהֵי הַנְּבִיא, האָט ער זיך פֿאַרגעשטעלט ווי אֱלֹהֵי הַנְּבִיא איז דאָרט געשטאַנען און גערעדט צום אײַבערשטן. רבי נתן איז זייער נתעוור געווארן פון די ווערטער, ער האָט פֿאַרשטאַנען אַז אֱלֹהֵי הַנְּבִיא איז אויך געווען אַ מענטש, אַ בֶּשֶׁר וָדָם, און ער איז צוגעקומען צו זיינע געוואלדיגע גרויסע מדריגות נאר דורך דעם וואס ער האָט גערעדט אסאך צום אײַבערשטן. אַזוי גרויס איז ער געווארן אַז ער וועט זײַן דער וואס וועט קומען זאָגן די בְּשׂוּרָה פאר אײַדישע קינדער אַז מְשִׁיחַ קומט און יעדער וועט שוין אָנהױבן רעדן און לעבן מיט'ן אײַבערשטן, און נאר אים דינען.

און דאס איז די הַכְּנָה וואס מיר גרייטן זיך יעצט צום יום טוב פֶּסַח, ווען מֶעַן וועט צוגרייטן דעם כּוֹס פֿאַר אֱלֹהֵי הַנְּבִיא און עפֿענען די טיר פֿאַר אים, צו ווייזן אַז מיר נעמען אָן די למודים וואס ער לערנט אונז צו רעדן צום אײַבערשטן, און דער אײַבערשטער זאל אונז שוין אויסלייזן פון גלות.

ווען אַ איד רעדט צום אײַבערשטן און ער לעבט מיט'ן אײַבערשטן, דאן ווערט אים זיס דאס לעבן, און מיט דעם הויבט מֶעַן אָן די הַפֶּטוּרָה "וְעֲרֵבָה לָהּ" - דאס רעדן צום אײַבערשטן ברענגט אַ זיסקייט פֿאַרן מענטש.

וואויל איז דעם וואס נוצט אויס די הייליגע טעג זיך צו אויפֿפֿרישן און אָנהױבן לעבן מיט'ן אײַבערשטן, וועט אים זײַן גוט אויף די וועלט און אויף יענע וועלט.

6 Apr	ראשון Sunday	ה 8	בבלי: סנהדרין קי ירושלמי: יבמות ד תוספתא: יבמות יד נ"ך: ישעיה כ-כא רמב"ם: מקוואות ב	נץ החמה..... 5:31 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:44 סו"ז תפלה - גר"א..... 10:49 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:39	עלות השחר..... 5:18 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:08 סו"ז תפלה - מג"א... 10:25 שקיעה..... 7:26
7 Apr	שני Monday	ט 9	בבלי: סנהדרין קיא ירושלמי: יבמות ה תוספתא: כתובות א נ"ך: ישעיה כב-כג רמב"ם: מקוואות ג	נץ החמה..... 6:30 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:43 סו"ז תפלה - גר"א... 10:48 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:40	עלות השחר..... 5:17 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:07 סו"ז תפלה - מג"א... 10:24 שקיעה..... 7:27
8 Apr	שלישי Tuesday	י 10	בבלי: סנהדרין קיב ירושלמי: יבמות ו תוספתא: כתובות ב נ"ך: ישעיה כד-כה רמב"ם: מקוואות ד	נץ החמה..... 6:28 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:42 סו"ז תפלה - גר"א... 10:47 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:41	עלות השחר..... 5:15 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:06 סו"ז תפלה - מג"א... 10:23 שקיעה..... 7:28
9 Apr	רביעי Wednesday	יא 11	בבלי: סנהדרין קיג ירושלמי: יבמות ז תוספתא: כתובות ג נ"ך: ישעיה כו-כז רמב"ם: מקוואות ה	נץ החמה..... 6:27 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א... 10:47 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:42	עלות השחר..... 5:14 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:05 סו"ז תפלה - מג"א... 10:23 שקיעה..... 7:29
10 Apr	המישי Thursday	יב 12	בבלי: מכות ב ירושלמי: יבמות ח תוספתא: כתובות ד נ"ך: ישעיה כח-כט רמב"ם: מקוואות ו	Search for Chometz נץ החמה..... 6:25 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א... 10:46 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:43	עלות השחר..... 5:12 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:05 סו"ז תפלה - מג"א... 10:22 שקיעה..... 7:30
11 Apr	ששי Friday	יג 13	בבלי: מכות ג ירושלמי: יבמות ט תוספתא: כתובות ה נ"ך: ישעיה ל-לא רמב"ם: מקוואות ז	נץ החמה..... 6:24 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:40 סו"ז תפלה - גר"א... 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:44	עלות השחר..... 5:11 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:04 סו"ז תפלה - מג"א... 10:21 שקיעה..... 7:31
12 Apr	שב"ק Shabbos הפטירה: ועריבה	יד 14	בבלי: מכות ד ירושלמי: יבמות י תוספתא: כתובות ו נ"ך: ישעיה לב-לג רמב"ם: מקוואות ח	Shabbos Hagadol, Pesach Eve נץ החמה..... 6:22 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:39 סו"ז תפלה - גר"א... 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:45	עלות השחר..... 5:09 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:03 סו"ז תפלה - מג"א... 10:21 שקיעה..... 7:32

ווער עס איז זיך מתוודע פאר'ן אייבערשטן, האט אים דער אייבערשטער ליב אפילו ווען ער איז נישט
ראוי דערצו, און דער אייבערשטער נעמט אַוועק די צאָרן פון אים. (ספר המדות אות תשובה סימן מ"ח)